

Szolgáltatási Út Térkép

EFOP-1.6.3-17-2017-00015

Megyei szintű felzárkózás-politikai együttműködések támogatása a helyi esélyegyenlőségi programokhoz kapcsolódóan Jász-Nagykun-Szolnok megyében

Készítette:

- *Diversitas Központ Kft.*

- *Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Ügynökség*

2020. június

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Vezetői összefoglaló

A társadalmi felzárkózás kérdése a 21. század egyik legnagyobb kihívása lesz a teljes magyar társadalom, a központi közigazgatás és magyar gazdaság egésze számára. Ebben a kérdéskörben számos területen szükséges immár évek óta látni és érteni az egyes összefüggéseket és azokat a trendeket, amelyek egyértelműen utalnak arra, hogy miként változhatnak, illetve változnak majd biztosan a következő évek során a körülmények és egyes relációk. Ugyanakkor szükség van arra is, hogy a társadalmi felzárkózás kérdését **a lehető legtöbbben lássák egységesen**, és a különböző megközelítések ne kioltás, hanem támogassák egymást, illetve egyes konkrét kérdésekben a lehető legegységesebb és legszélesebb körű konszenzus alakulhasson ki. Mindez azt is jelenti, hogy egy tanulási folyamatnak is végbe kell mennie a különböző aktorok, stakeholderek körében, amely során kellő nyitottsággal kell fordulnia mindenkinek a különböző új gondolatok, új megközelítések felé.

Azt is látni kell, hogy a társadalmi felzárkózás folyamata ma már nem pusztán azért szükséges, mert a jó erkölcs ezt várja el egy demokráciában mindazoktól, akik tehetnek azokért, akik a társadalom alsóbb szintjein, vagy rosszabb körülmények között és feltételek mellett élnek, hanem immár azért is, mert a gazdasági fejlődés, valamint a társadalom egészben tartásának is a záloga kell, hogy legyen az, hogy ne távolodjanak el egymástól túlzottan az egyes társadalmi csoportok, illetve, hogy folyamatosan nyitottak és együttműködésre készek legyenek egymás iránt.

Harminc évvel a rendszerváltás után kimondható, hogy Magyarországon a társadalmi felzárkózás kérdésében elvárt legfontosabb teendők, illetve az azokat körülvevő szempontok és környezet is megváltozott. Egyértelműen kibővült számos új elemmel az egész kérdéskör, hiszen bár még ma is fontosak az esélyegyenlőségi, jogegyenlőségi, valamint szociális alapú megközelítések, immár egyértelműen előtérbe kerültek és kimondottan meghatározóak lettek azok a felvetések, megközelítések is, **amelyek a gazdasági alapú társadalmi felzárkózásban látják a pozitív jövőképet**. Ez a szemlélet abból indul ki, hogy a gazdasági folyamatokból hosszú ideig kiszorult roma és hátrányos helyzetű emberek – illetve elsősorban ma már az ő gyermekeik és unokáik, illetve a más hátrányokkal küzdő csoportok tagjai – csakis akkor tudnak felsorakozni a többségi társadalomhoz, **ha újra megjelennek a munkaerőpiacon, dolgozókká, adófizetők, és nagy számban fogyasztókká válnak**. Ez alapján véve a szocializmus idején is tetten érhető volt, de abban a korban a mesterséges munkaerőpiacon tartás pusztán a leszakadást gátolta meg, de nem kínált társadalmi mobilitást, és nem ösztönzött a szakmaszerzésre. A piacgazdaság farkastörvényei 1990-től viszont már kíméletlenül rávilágítanak arra, hogy valós, érdemi munkája, és abból tisztességes keresete csakis annak lesz, akinek legalább szakmája – azaz, valódi végzettsége – van, és ezeket az embereket a jelenkor meg is becsüli, könnyen megy a munkaerőpiacon való elhelyezkedés, főleg annak fényében, hogy a munkahelyi diszkrimináció is erősen visszaszorulóban van. Azaz, a társadalmi felzárkózást az szolgálja, ha a társadalom alsóbb szintjein élők is dolgoznak, pénzt keresnek, és tudnak önmaguk is javítani a helyzetükön. Természetesen ez nem megy kizárólag önerőből, rengeteg állami, térségi és helyi külső segítségre van szükségük ezeknek az embereknek, de elsőként azt kell elérni, hogy legyenek részei a hazai gazdasági folyamatoknak, azokhoz pedig az oktatáson keresztül vezet az út. Több generáció rossz beidegződését kell maguk mögött hagyni, vélt és valós sérelmek súlyát kell levenni magukról, és felismerni adott helyzetben az adott lehetőségeket. Az iskola az első lépés, miközben dolgozni kell azon is, hogy erősebb szocializációs alapokra épüljenek fel emberi sorsok, és a korábban kevésbé jellemző tudatosság és óvatosság is ott legyen a felzárkózásra szoruló családok és közösségek hétköznapijaiban.

Az első lépésként említett iskolába (illetve az iskolával együtt kötelezővé tett óvodába) természetesen el kell jutni, amihez megfelelő infrastruktúra szükséges. Eközben kell valamilyen biztosnak tekinthető lakhatás is, ahonnan elindulhatnak és ahova visszatérhetnek a jövő munkavállalói. Szükséges továbbá, hogy a legfontosabb egészségügyi és szociális alapszolgáltatások is rendelkezésre álljanak, miközben a helyi közösségeknek is erősnek, egymást és önmagukat segítőknak kell lenniük. Kell mindezekon túl az is, hogy a közfeladat-ellátásban jól teljesítsenek a munkavállalók, legyen elég tanár, egészségügyi dolgozó, buszvezető, postás, rendőr, mentőápoló, valamint, hogy a gazdasági folyamatok ne csak makró szinteken legyen biztatóak és prosperitás mutatók, hanem a helyi, vagy térségi szinteken is.

Az alábbiakban egy, az ehhez a célhoz talán valóban közelebb vivő olyan tanulmány kerül bemutatásra, amelynek az a szándéka, hogy segítsen meghatározni, milyen állapotban is van jelen pillanatban Jász-Nagykun-Szolnok megye a társadalmi felzárkózás tekintetében, valamint, hogy rövid-, és középtávon milyen intézkedések és fejlesztések lennének szükségesek ahhoz, hogy javulás, előbbre lépés történhessen. A Szolgáltatási Út Térképnek (SZÚT) elnevezett dokumentum elsősorban a megyei hiányosságokat próbálja összegezni, valamint keresi azokat a jó gyakorlatokat, megoldási javaslatokat, amelyekkel ezek pótolhatók, valamint egyértelmű társadalmi felzárkózás lesz a későbbiekben biztosítható.

A tanulmány elkészítését egy Európai Unió fejlesztési pályázati program biztosítja. Az **EFOP-1.6.3-17-2017-00015 – „Megyei szintű felzárkózás-politikai együttműködések támogatása a helyi esélyegyenlőségi programokhoz kapcsolódóan”** kódszámú és elnevezésű projekt arra ad lehetőséget, hogy a megyék – pontosabban a megyék közgyűlési hivatalai, – olyan kötelező és szabadon választott tevékenységeket hajtsanak végre, amelyekkel a társadalmi felzárkózás folyamatába a lehető legtöbb megyei szintű szereplőt legyenek képesek bevonni, azokat alkalmassá tenni, valamint feltárni azokat a hiányosságokat, amelyek megnehezítik az egyes célcsoportok felzárkózási törekvéseit.

A projekt megvalósulása során a Szolgáltatási Út Térkép mellett segítik a célok teljesülését a kötelező jelleggel felálló Megyei Felzárkózási Fórum elnevezésű szakmai- és szakmapolitikai grémium és annak ülései, a legfontosabb területek megyei problémáinak a feltárását célzó ágazati munkacsoportok, valamint azok a rendezvények, amelyek a közösségi együttműködés erősítését szolgálják majd. A Szolgáltatási Út Térkép a projekt megvalósítására szánt 39 hónap során e szereplők bevonásával, folyamatos tájékoztatásával, véleményük, javaslataik kikérésével és felhasználásával, illetve az alábbiakban ismertetett módszertan metódusa alapján készült el.

Forgács István
Stratégiai tanácsadó

Tartalomjegyzék

1	Alapvetés.....	5
2	Kapcsolódás más programhoz.....	9
3	Ágazati megközelítések	11
4	A megye legfontosabb alapadatai, történelmi háttér, általános megyei ismérvek és a település-kategorizálás alapvető módszertana	13
5	Mutatók, indexálás, igények és reálisan megvalósítható fejlesztések relációja.....	38
6	Módszertani háttér – hogyan készült a SZÚT?	40
7	HEP-ek bevonása, felhasználása	40
8	Kérdőíves információgyűjtés és elemzés	41
9	Összegző megállapítások a kérdőíves felmérések és egy egyes települések vezetőivel folytatott személyes interjúk alapján.....	59
10	Járásonként bontás	64
10.1	Jászapáti járás	65
10.2	Jászberényi járás	75
10.3	Karcagi járás	85
10.4	Kunhegyesi járás.....	94
10.5	Kunszentmártoni Járás.....	108
10.6	Mezőtúri járás	120
10.7	Szolnoki járás	129
10.8	Tiszafüredi járás	144
10.9	Törökszentmiklósi járás.....	154
11	Végső összegzések megállapítások.....	165

1 Alapvetés

A társadalmi felzárkózás értelmezése, hazai és globális megközelítése, az esélyegyenlőség kérdésével való kapcsolata, gazdasági kihatása, célcsoportok, a társadalmi felzárkózás összetevői

A 1990-es rendszerváltást követő időszak gazdasági és társadalmi folyamatai egyértelműen arra világítottak rá, hogy a társadalmi felzárkózás segítése, előmozdítása a 21. század egyik legegységesebb kihívása, illetve szükséges elvárása lesz az egykor volt szocialista államokban, így Magyarországon is. Az eredményes, egyértelmű társadalmi felzárkózásra szükség lesz ahhoz, hogy:

- a legfontosabb gazdasági folyamatok fenntarthatók legyenek,
- megmaradjanak a legszükségesebb társadalmi együttélést szolgáló relációk,
- valamint szükség lesz rá ahhoz is, hogy tudatosabbá és önmagukért is tenni képes és felelőssé válni tudó társadalmi csoportok (illetve helyi közösségek) jöjjenek létre, akár egy adott kisebbségként is azonosítva magukat nagyobb társadalmi csoportokon (többségi közösségeken) belül.

Ezeket a társadalmi csoportokat sokféle szempont alapján próbálta a szociológia és a közgazdaságtan az elmúlt évtizedek során meghatározni. Mostanra talán valóban eljutottunk oda, hogy a modern világ már egyértelműen ki tudja jelölni, hogy melyek azok a csoportok, amelyeknek az egyes tulajdonságaikból, körülményeikből adódóan szükségük lehet arra, hogy a társadalmi többséggel szemben fennálló hiányaik kiegyenlíthetők legyenek. Azaz, ez a kérdéskör nem pusztán az anyagi javak mentén kívánja meghatározni, hogy kik azok, akiknek segítségre van szükségük ahhoz, hogy majd csökkenjen a közöttük és a többség között meglévő távolság, hanem odafigyel arra is, hogy hogyan lehetne a társadalmi elismertséget és elfogadást is erősíteni az irányukba. Nagyon fontos egyértelművé tenni, hogy a **társadalmi felzárkózás nem klasszikusan értelmezhető osztályharc**. Helyette inkább arról van szó, hogy mennyire fontos lenne, **hogy jogaik, lehetőségeik, hozzáféréseik is hasonlóak legyenek, mint a többségnek, sőt, egyes területeken belül akár kiemelt figyelmet és támogatást is kapjanak**.

Vitathatatlan, hogy ebben a folyamatban kellenek a folyamatosan jobbra, pontosabbá váló jogszabályok, az egyértelmű és jó hatásokkal alkalmazott szakmai programok, az egyre szélesebb tudással bíró és egyre nagyobb számú szakembergárda, valamint az, hogy egy olyan közgondolkodás jelenjen meg, amelyek együttesen képesek lehetnek arra, hogy a társadalmi felzárkózás valóban eredményeket is jelenthessen a célcsoportjai számára. Ez egy globális történet, amelyben számos tényező segítheti – vagy éppen hátráltathatja – ezt a folyamatot, de pont a nemzetközisége, és a szélesebb kitekintés lehetősége lehet annak a záloga, hogy egyre jobb tapasztalatok és egyre innovatívabb ötletek legyenek megismerhetők. Azzal mindenki tisztában van, hogy miközben a globális társadalom legszegényebbjai és leggazdagabbjai, illetve a jogaikat a lehető legszélesebb formában gyakorló és a jogaikban leginkább korlátozottak közötti távolság folyamatosan nő, **addig a közbenső 80%-on belül igenis lehet tenni a kiegyenlített viszonyokért**. Azaz, az eredményes társadalmi felzárkózás kérdése bizonyos tekintetben egy realista megközelítés mellett kívánja meg a résztvevőitől, szereplőitől a hatásos cselekvést, nem kerget rózsaszín álmokat, és megpróbál valóban véghez vihető társadalmi felzárkózást mozdtítani elő.

Magyarországon a társadalmi felzárkózás kérdése még mindig egy viszonylag szűken értelmezett megközelítésből táplálkozik, **az emberek túlnyomó többsége úgy véli, hogy ez az a folyamat, amelyben segíteni kell a szegényeket és a romákat**. Esetleg megjelennek még a fogyatékkal élők közülük is elsősorban a vakok és látássérültek, valamint a

mozgáskorlátozottak, akik nagyobb számban vannak jelen, de rajtuk kívül más csoportok már csak egy egészen szűk réteg számára azonosíthatók célcsoportként. Pedig kisebb beszélgetések, és azokon elhangzó egyszerű érvek azonnal megértetik velük is, hogy a fentiek mellett beszélni kell más csoportokról is.

Azaz, a társadalmi felzárkózás valóban egy olyan folyamat, amelyben nagyon sokféle embernek lehet szüksége ahhoz támogatásra, hogy a közte és a társadalom többsége közötti távolság szűkülhessen, és ennek nem pusztán az anyagi javakban van lemérhető eredménye vagy eredménytelensége, hanem a társadalmi befogadás tekintetében is látható az, hogy mennyire sikeresek a felzárkózási, támogatási folyamatok.

A jelenlegi Tanulmány módszertana alapvetően abból indul ki, hogy a társadalmi felzárkózás folyamatához a meglévő jogszabályi háttér, valamint társadalmi változások alapján egyértelműen meghatározhatja majd azokat, akik érdemi célcsoportjai lehetnek ezeknek a feladatoknak. A célcsoport-beazonosítás mindenképpen rendező elvet jelent, hiszen elsősorban ez jelöli ki, hogy az egyes ellátandó feladatok kinek az igényei, szükségei, elvárásai mentén kell, hogy teljesüljenek, de minden csoport vonatkozásában látni kell az adott csoportot körülvevő többségi társadalmat is, **amelynek szintén lehetnek igényei, elvárásai, véleménye, javaslata, vagy éppen felelőssége és feladata** abban, hogy mennyire lehetnek ezek a feladatok sikeresek, eredményesek. A célcsoport beazonosítása mellett meg kell határozni, hogy jelen pillanatban **milyen egyéb társadalmi, gazdasági folyamatok zajlanak akár egy-egy járáson, illetve magán a megyén és az országon belül, illetve, hogy mire kell számítani az elkövetkezendő 8-10 esztendő vonatkozásában.** Ez azért nagyon fontos, mert korábban kimondottan jellemző volt a szakmai tanulmányok többségére, hogy az általuk feltárt állapotok nem feltétlenül tendenciák vizsgálatain, és az azok mentén megfogalmazott következtetéseken alapultak, és még kevesebb volt azok száma, amelyek ezeket a tendenciákat nemcsak a jelenlegi állapotig, hanem messze azon túl, az elkövetkezendő évekre, időszakra is értelmezték volna.

Magyarország, és azon belül Jász-Nagykun-Szolnok megye számára egyértelmű, hogy **a jelenlegi társadalmi és gazdasági változásokat befolyásoló folyamatok egy ideje biztosan zajlanak már**, sokan a rendszerváltást tartják az egyik legfontosabb mérföldkönek, ők úgy vélik, sok dolog akkor változott meg kellően ahhoz, hogy kihasson a jelenünkben meglévő viszonyokra, állapotokra is (privatizáció, állami cégek bukása, munkanélküliség megugrása, piacgazdaság bevezetése). Viszont azt is látni kell, hogy ezek, vagy éppen az új, esetleg hasonló folyamatok nem álltak meg, **továbbra is zajlanak**, és az elkövetkezendő években is velünk lesznek. Az eredményes társadalmi felzárkózás mindezekből kiindulva csakis úgy történhet meg, **hogyha sikerül a folyton változó körülményekre felkészülni**, és azokkal együtt élve, azokhoz igazodva alakítani ki, és valósítani meg azokat az intézkedéseket, amelyektől várjuk a változást.

Jelen pillanatban a társadalmi felzárkózást érintő szakmai diskurzus – összhangban a 2003. évi CXXV. törvénnyel – többé-kevésbé egyetért azzal, hogy kik is lehetnek az úgynevezett **sérülékeny csoportok** tagjai, akik gyakorlatilag a társadalmi felzárkózásban leginkább érintett csoportokat is jelentik. Itt viszont szükséges egy kisebb, de nagyon fontos kiegészítést tenni, ami arról szól, hogy **a társadalmi felzárkózás és az esélyegyenlőség kérdése hogyan is viszonyul egymáshoz.** A sérülékenynek minősített csoportok nem minden esetben szükséges, hogy érdemi társadalmi felzárkózási folyamatok egyértelmű célcsoportjai legyenek, ugyanakkor a társadalmi felzárkózási folyamatok túlnyomórészt olyan csoportokra vonatkoznak, amelyek meglehetősen gyakran minősülnek sérülékeny, vagy sérülékeny helyzetű csoportnak.

Jelenleg a törvény és a szakma az alábbi kategóriákat határozza meg, hogy kik is azok a személyek, és melyek azok a csoportok, amelyekkel kapcsolatosan elvárja, hogy az esélyegyenlőség a lehető legteljesebb mértékben vonatkozhasson rájuk, illetve, hogy bizonyos értelemben **a társadalmi felzárkózásnak részesei lehessenek**. Ezek az emberek azok, akiket az alábbi tulajdonságaik, jellemzőik alapján egyértelműen meg tudunk különböztetni a társadalom más csoportjaitól:

1. nem,
2. faji hovatartozás,
3. bőrszín,
4. nemzetiség,
5. nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozás,
6. anyanyelv,
7. fogyatékoság,
8. egészségi állapot,
9. vallási vagy világnézeti meggyőződés,
10. politikai vagy más vélemény,
11. családi állapot,
12. anyaság (terhessége) vagy apaság,
13. szexuális irányultság,
14. nemi identitás,
15. életkor,
16. társadalmi származás,
17. vagyoni helyzet,
18. foglalkoztatási jogviszonyának vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyának részmunkaidős jellege, illetve határozott időtartama,
19. érdekképviselőhez való tartozás,
20. egyéb helyzet, tulajdonság vagy jellemző (a továbbiakban együtt: tulajdonság)

Mint láthatjuk, a fenti szempontok szerinti kategorizálás nem minden esetben jelöl ki társadalmi felzárkózási célcsoportokat. **Azaz, az esélyegyenlőség biztosítása nem esik egybe minden helyzetben a társadalmi felzárkózással.** Azt ki lehet mondani, hogy a társadalmi felzárkózást nagy mértékben elő tudja mozdítani az esélyegyenlőség biztosítása, ugyanakkor számosan lehetnek olyanok is, akiknek a társadalmi felzárkózása kevésbé fontos (nincsen akkora távolság vagy leszakadás a többséginek tekinthető társadalmi csoportoktól), ellenben lehetséges, hogy nem teljesek az esélyegyenlőségi feltételek a számukra. Tipikus példa lehet erre egy olyan homoszexuális pár, amelynek nincsenek megélhetési gondjai, képzett, jól keres, jól él, ellenben egyes családügyi kérdésekben korlátozva van). Azaz, egyesekre egészen egyértelműen vonatkoztatható, másokra kevésbé, és vannak olyan is, akik esetében az nem értelmezhető a gyakorlatban. A projekt elvárásai mentén szükséges egyfajta szűkítést alkalmazni, és ez a szűkebb értelmezés az alábbi csoportokra vonatkozik:

- **Nők**
- **Gyermekek**
- **Idősek**
- **Mélyszegénységben élők**
- **Fogyatékkal élők**
- **Romák**

Reményeink szerint mindenki számára egyértelműen beazonosíthatók lesznek a „Társadalmi felzárkózás”, az „Esélyegyenlőség”, valamint az „Egyenlő bánásmód” kifejezésekhez kapcsolódó hátterek, keretek, valamint ezek egymáshoz való relációi. A Szolgáltatási Út Térkép

eredeti célja szolgáltatási hiányok feltárása mentén fogalmazni meg azt, hogy milyen fejlesztések szükségesek. Azaz, a tanulmány legfőbb mondanivalója az, hogy azt feltételezzük, hogy valakik (egy jól beazonosítható adott csoport tagjai) bizonyos szolgáltatásokhoz nem férnek hozzá ugyanolyan mértékben, vagy minőségben, mint ahogyan az elvárt lenne, ebből adódóan pedig hátrányt szenvednek el, és ezen változtatni lesz szükséges.

Nagyon fontos, hogy ezek a relációk tiszták legyenek minden olyan szereplő számára, akinek a témakörben feladata, felelőssége van, de ugyanígy fontos lenne, hogy maguk a célcsoportok is tudják ezt értelmezni és segíteni a jobb viszonyok létrejöttét és megtartását.

2 Kapcsolódás más programhoz

A Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiához való illeszkedés

Elvárásként fogalmazódott meg, hogy az EFOP 1.6.3-as kódszámú projekt keretén belül megvalósuló megyei szintű feladatoknak összhangban kell lenniük a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiával (MNTFS). Erről azt kell tudni, hogy olyan komplex intézkedéscsomagot jelöl, amely többféle célcsoport számára kínál felzárkózási lehetőséget. Ennek a Stratégiának egy frissített, II-es számmal ellátott változata jelöli ki leginkább azokat, akik a felzárkózási folyamatok legszélesebb körű célcsoportját jelentik, ezek pedig

- a tartósan rászoruló
- a szegény családban élő gyermekek
- és a romák.

Kellő részletességgel szoltunk már arról, hogy az egyes célcsoportok sokfélék lehetnek, és sokszor közös halmazokban is megjelenhetnek. Ugyanakkor az említett Stratégia II-es számú verziója kellően egyértelmű kapaszkodó ahhoz, hogy tudjuk, kikre kellene talán a legtöbb figyelmet és erőforrást biztosítani majd a projekt megvalósítása során. A kérdéskörrel és a megye jövőjével foglalkozó szakemberek hosszú ideje szeretnék felhívni a figyelmet arra, hogy az egyes célcsoportok között **kiemelt figyelmet kellene fordítania a gyermekekre, és az ő csoportjukon belül is a roma gyermekekre.** Ez a gondolatosság találkozhat a kormányzati szemlélettel is, amely kiemelten fontosnak tartja, hogy az életük első 18-20 évében számos lehetőséget és támogatást kaphassanak a rászoruló gyermekek: a Biztos Kezdet Gyerekházaktól kezdve az ingyenes iskolai étkezésen át egészen a tanodákig, valamint a sikeres szakmaszerzést támogató ösztöndíjakig, illetve a legtehetségesebbek és legkitartóbbak részére egyetemi szakkollégiumi programokig. Fontos lenne, hogy ezzel a megközelítéssel azonosulni tudjon minden érintett megyei szereplő és, hogy segíteni tudják, azt, hogy valódi eredményeket lehessen felmutatni majd.

Az MNTFS 2014 őszi frissített, végső változatért az Emberi Erőforrások Minisztériuma felel, és a tartalmából kiderül, hogy a kormányzat nemzetközi sztenderdekhez formálta azt, eredeztetve a 2010-es esztendő második felében teljesített Európai Unió elnökségi időszakhoz, **amely során elfogadásra kerül a hazánk által javasolt Európai Roma Stratégia kidolgozásának a szükségessége** elsőként a tagállamok szintjén.

Magyarország, mint önálló kezdeményező és betérjesztő azóta komplex fejlesztési programokba fogott, de **mindezidáig hiányoztak a megyei szintű együttműködést létrehozni és megtartani képes kezdeményezések.** Az EFOP 163-as kódszámú projekt ezt az ürt lenne hivatott betölteni, és amellet, hogy elsődleges célja a megyei szereplők alkalmasabbá tétele, aközben az is a szándéka, hogy a más kódszámú és más elnevezésű, de szintén társadalmi felzárkózást szolgáló projektek is sikeresek lehessenek.

A Stratégia legfontosabb vonatkozó célkitűzései az alábbiak (nem teljes felsorolás):

- Összkormányzati felzárkózási prioritása
- Felzárkózási-elvű fejlesztéspolitika
- Az integráció egyértelmű felvállalása és támogatása
- Komplexitás és koncentráció
- Innováció és fenntarthatóság
- Fokozatosság
- Biztos kezdetre felépíthető biztos jövő
- Személyes felelősség és személyes részvétel
- Közösségi részvétel

Ugyanakkor nagyon fontos tényként kell megemlíteni azt is, hogy a társadalmi felzárkózásnak a romákkal és a mélyszegénységben élőkkel foglalkozó feladatsora 2019 májusában az Emberi Erőforrások Minisztériumától átkerült a Belügyminisztériumba. Ennek legfőbb oka talán az lehet, hogy a közigazgatás-alapú társadalmi felzárkózás elősegítheti, hogy a helyi és térségfejlesztési folyamatokban egyszerre jelenjenek meg a gazdasági előrelépést úgy kínáló kezdeményezések, hogy elsőként a helyi közigazgatás-, és közfeladat-ellátás szervezése lesz fejlesztve. Az első tapasztalatok egyértelműen visszagazolják a döntés helyességét – a szociális típusú korábbi megközelítések helyett valóban teret nyernek azok a gondolatok, amelyek a térség- és gazdaságfejlesztés összefüggéseiben látják a társadalmi felzárkózás lehetőségét.

3 Ágazati megközelítések

Jövőbe tekintés az eredményes társadalmi felzárkózáshoz

A két-, és többoldalú szemléletmód alkalmazásának szükségessége, a kollektív áldozatiság elkerülésének fontossága

A társadalmi felzárkózás vonatkozásában sokan szeretik a klasszikusnak is tekinthető 4 nagy területet, témakört megjelölni, mint a legfontosabb beavatkozási pontok (számos kormány próbálta meg ezek mentén kialakítani korábban is a saját felzárkózás-politikáját):

- oktatás
- lakhatás
- foglalkoztatás
- egészségügy

Természetesen nem vitatható, hogy ezek kiemelten fontos kérdéskörök, ugyanakkor ennél sokkal összetettebb, hogy mire és hogyan van szükség egy helyi közösségben, illetve egyes földrajzi egységeken belül, amikor a felzárkózás igénye, illetve szüksége egyértelművé válik. Úgy véljük, a fenti 4 nagy témakör elsősorban a felzárkózás **elsődleges célcsoportjait, és azok igényeit, szükségleteit** helyezi a fókuszba, ők pedig, ahogyan a fentiekben is volt már szó róla, **többnyire a mélyszegénységben élőket, a romákat, a fogyatékkal élőket, illetve a gyerekeket, a nőket és az időseket jelentik.**

Ugyanakkor szilárd meggyőződésünk, hogy a sikeres társadalmi felzárkózási folyamatokban azok a szempontok, azok az igények is jelen kell, hogy legyenek, amelyek az **úgynevezett másik oldalakat kísérik.** A másik oldalak jelen esetben a többségi társadalom csoportjait jelentik, a politikai- és szakmapolitikai döntéshozókat és döntés-előkészítőket (szakembereket), vagy éppen azokat a közfeladat-ellátókat, akik maguk is aktív formálói annak, hogy hogyan sikerül egy-egy közösséget, leszakadt csoportot közelebb hozni a többség általános sztenderdjeihez a mindennapokban ugyanúgy, mint egy-egy hosszabb folyamat/időszak során. Ők, ezek a csoportok maguk is kiemelten fontosak, mégis úgy tűnik, hogy méltatlanul kevés szó esik róluk, illetve kevés erőforrás vagy intézkedés segíti általában őket abban, hogy az alapfeladatként rájuk testált teendő túl is mutasson egy kicsit a napi rutinjukon, és hogy az akár valóban eredményes felzárkózást segíthessen elő. Ugyanígy fontos, hogy beszéljünk arról, **hogy az egyes csoportok, közösségek mit tehetnek saját magukért, önmaguk hogyan segíthetik elő a tagjaik, vagy a csoport egészének (nagy részének) az előbbre jutását, társadalmi felkapaszkodását.** Ha innen, ezen szempontok szerint nézzük, akkor a legfontosabb intézkedési területek (kissé már specializáltan is) a mi olvasatunkban az alábbiak lennének:

- az oktatás tudatosabb kihasználása
- az oktatásra, végzettségre épülő foglalkoztathatóság növelése, a munka világában való megjelenés, vagy az oda való visszatérés
- az egészségügy tudatosabb használata, érdemi megismerése
- lakhatás saját-, valamint közösségi erőből való erősítése
- a közfeladat-ellátókkal való tudatosabb és eredményesebb együttműködés meghatározása és fenntartása
- a tudatosabb közösség-fejlesztés és belső egymásra-támaszkodás (család, lakóközösség, saját önálló közösség)
- Társadalmi és közigazgatási elfogadottság, nyitottság növelése
- A gazdasági szereplők általi elfogadottság, nyitottság növelése

Nyilván vannak szakemberek, akik más megközelítések és szempontok alapján határoznák meg az ágazati teendőket, de az első 4 témakör gyakorlatilag mindenki szerint kiemelt jelentőségű,

hiszen a mai világ munkaalapú társadalmak halmaza, a munkához pedig képzettség és végzettség kell.

A munkát jó minőségben csakis egészséges ember tudja elvégezni, akinek a szociális közege is megfelelő, van hol laknia, valamint általában körül veszi magát olyan társas környezettel (családdal), amely mind a belső lelki békéjéhez hozzájárul, valamint olyan háttérrel, segítséget kínálhat, amelyre támaszkodhat majd az élete során. Mindezek mellé tartjuk fontosnak meghatározni azokat a tényezőket is, amelyek pedig a közösségi erőforrásokra vonatkoznak, valamint azokra a más társadalmi csoportokra, illetve velük való relációkra, amelyek általánosságban határozzák meg, hogy maga az ember milyen jogszabályi, hatósági környezetben élheti meg a dolgait, illetve milyen segítségre számíthat onnan (vagyis, hogy mik a jogai), továbbá, hogy milyen elvárások, kötelezettségek fogalmazódnak meg vele szemben.

Fontos mindezek mellett a társadalomban **a más emberek felé tanúsított saját, vagy szűkebb környezetében tapasztalható hozzáállás is**, amely őt aktívvá teheti a társadalom nagy egészén belül formálódó a kapcsolatait, viszonyait. Mindezek mellé kell odatenni a közfeladatokban való részvételhez, a közszolgáltatásokban való részvételhez szükséges feltételeket, a feléjük kínálható nyitottságot, befogadást, toleranciát.

Ha mindezek érvényesülni tudnak,

akkor egy társadalmi felzárkózásban érintett ember biztosan tud tenni azért, hogy változtatni tudjon maga is azon a helyzeten, amely miatt a felzárkózásnak ő valódi célcsoportjaként volt definiálható, illetve nyílhatnak új lehetőségek az ő számára is, amelyeket ki tud használni majd.

Itt még meg kell jegyezni, hogy nagyon fontos annak a gondolatnak is a megjelenítése, hogy a társadalmi felzárkózásnak, mint folyamatnak az alanyának lenni sokszor egyáltalán nem könnyű feladat. El kell fogadniuk az embereknek, hogy ők ennek a részesei, ugyanakkor arra is ügyelni kell, hogy ne kerüljenek a másik szélsőséget megélve egy úgynevezett „kollektív áldozati látásmódba, vagy szerepbe”, azaz, **ne jellemezze őket az a kollektív elvárás, hogy egy nagy tömbben, egyszerre kellene mindannyiukat, és a lehető leggyorsabban „megmenteni”**. Amennyiben esetleg ez mégis így marad, akkor sem az egyén, sem az egyénekből álló csoport nem lesz képes arra, hogy kihasználja az állam, vagy a területi, térségi kormányzat által kínált felzárkózási lehetőségeket, pedig a térképnek majd ebben kell egyértelműen segítenie a számukra.

A „kollektív áldozati látásmód” nagyon sokáig a roma közösségekben, valamint a roma közösségeket képviselni kívánók körében volt jellemző el (illetve jelenik meg sok helyen továbbra is), aminek az a veszélye, hogy egy, a társadalmi felzárkózásban egyértelműen (sőt, a leginkább!) meghatározható csoport tagjait teheti vagy teszi **folymatosan passzív szereplővé**, akik ezzel a gondolatissággal kibélelve elsősorban másokra várnak, hogy tegyenek értük, miközben **a sikeresnek minősíthető társadalmi felzárkózási folyamatokban minden érintettnek aktív szereplőnek kell lennie**, és az együttes tevékenységük jelentheti a legfontosabb erőforrást a jobb társadalmi viszonyok megteremtéséhez.

4 A megye legfontosabb alapadatai, történelmi háttér, általános megyei ismérvek és a település-kategorizálás alapvető módszertana

A megye közigazgatási szempontból legfontosabb megállapításai az alábbiak:

A megyében összesen 78 település található, ezek közül 20 városi rangú, és 58 a községek száma. Járásból összesen 9 található.

A városi rangú települések, valamint a járások az alábbiak (vastaggal kiemelve a járásközpontok):

- **Szolnok (megyeszékhely, megyei jogú város, járásközpont)**
- Abádszalók
- **Jászapáti (járásközpont)**
- Jászárokszállás
- **Jászberény (járásközpont)**
- Jászfényszaru
- Jászkisér
- **Karcag (járásközpont)**
- Kenderes
- Kisújszállás
- **Kunhegyes (járásközpont)**
- **Kunszentmárton (járásközpont)**
- Martfű
- **Mezőtúr (járásközpont)**
- Rákóczi falva
- **Törökszentmiklós (járásközpont)**
- Tiszaöldvár
- **Tiszafüred (járásközpont)**
- Túrkeve
- Újszász

A városok magas száma egyfajta különleges örökség, részben a történelmi folyamatok hozták magukkal (a török megszállás és az azt követő időszak mezővárosi fejlesztési folyamataiból adódóan), valamint a szocialista éra és az erőltetett állami agrárfejlesztés hozománya, miközben teljesen másfajta polgárosodás/társadalmi fejlődés jellemezte az elmúlt 100 év során, mint a dunántúli városokat. Ez a tényező nagyban meghatározta a belső társadalmi szerkezetet is – a tanult, de az agrárium iránt kevésbé érdeklődő fiatalok nagy számban hagyták el a megye településeit már a 90-es évek során is, és miközben az idősebb korosztály helyben marad, a jobb társadalmi közegbe születő fiatalok elköltöznek, ellentétben a rosszabb sorsú, nehezebb körülmények között felnövő, illetve roma fiatalokkal, akik helyben maradnak, és így jelentős mértékben alakítva át egy-egy település, illetve járás belső demográfiai szerkezetét és jövőképét.

És bár szubjektív véleménynek is tűnhet, de sok szociológus és térségfejlesztő szakember ért egyet abban, hogy a fenti 20 város között több is van, amely a gyakorlatban nem más mint egy-egy, a szocializmusban mesterségesen, erőltetett módon fejlesztett nagyközség, ahol a városi rang megítéléséhez szükséges kötelező minimumok megadása mellett semmilyen komplex fejlesztés nem valósult meg, illetve a városi rangra emelt települések közvetlen környezete sok esetben nemcsak, hogy falusi közeget sem igazán jelentette, hanem konkrét tanyaszerű közeget kínált. Ez pedig nagyon fontos következményekkel bír mostanra is: azok a szolgáltatások, amelyek a mai modern társadalmakban a társadalmi felzárkózáshoz szükségesek lennének,

azok egyértelműen hiányoznak – infrastruktúrát és humán erőforrást együttesen lenne szükséges fejleszteni majd a jövőben szinte a megye egész területén belül. A Szolgáltatási Út Térkép első kiemelten fontosnak tekinthető megállapítása:

Történelmi és gazdaságpolitikai okai vannak annak, hogy az eredményes társadalmi felzárkózáshoz szükséges feltételek jelen pillanatban nem elégségesek Jász-Nagykun-Szolnok megyében, és a megye nagy kiterjedéséből adódóan a jövőben is elsősorban járási szinten lesz elvárható a fejlődés.

Azaz: a járások jelentősége megnő, a részvételükön és a felelősségük felvállalásán múlik majd az, hogy a megye egyes részei milyen irányba fordulhatnak.

Általános Megyei Ismérvek

Jász-Nagykun-Szolnok Megye Integrált Területi Programjában (a továbbiakban: ITP) meghatározott fejlődési irányok kerültek meghatározásra, melyeket a 2014-2020-as tervezési-költségvetési ciklus során rendelkezésre álló források hatékony felhasználásával kívánnak megvalósítani. Az ITP elsősorban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (a továbbiakban: TOP) keretében rendelkezésre álló pénzeszközök hatékony, és területi szintű elosztására készült dokumentum, azonban az az egész megyére vonatkozó áttekintést ad. Az ITP célja a megye helyzetének feltárása, a beavatkozási pontok meghatározása, mely nem kizárólagosan egyetlen forrást céloz meg, hanem lehetővé teszi a különböző pénzügyi eszközök célszerű felhasználását úgy, hogy az a leghatékonyabban hasznosuljon.

Az Európai Unió forrásainak felhasználásának egyik feltétele, hogy azok kiegészítő jellegűek legyenek, és kapcsolódjanak más fejlesztésekhez, amelyek az adott cél elérését szolgálják. Ebből a szempontból az EFOP-1.6.3 konstrukció igen kedvező helyzetben van, hiszen Magyarország 19 megyéjéből 18-ba, így Jász-Nagykun-Szolnok megyébe is azért érkehetnek források, mert az Európai Unió régiós átlag GDP-jének 75%-át nem éri el a GDP, így felzárkóztatási forrásokkal fejlesztendő, úgynevezett „konvergencia régió” megyéje. Mindebből kiindulva a fejlesztések túlnyomó többsége közvetve vagy közvetlenül a hátrányos helyzetű lakosság felzárkózásához járul hozzá.

A megyei területfejlesztési koncepció helyzetfeltáró fejezetének megállapításai térszerkezeti szempontból összegzésre kerültek, amely szerint a megye egy sajátos térszerkezeti törésvonalon fekszik, az ország keleti felének a közepén, a Tisza mentén található. A megye az ország dinamikusabb térségei közé tartozik, amelyet a versenyképes iparágak koncentrációja segít elő, és Budapest nagyváros térségéhez kapcsolódik a megye nyugati területe, kiemelten a Jászság és Szolnok vonzáskörzete. A megye gazdasági és foglalkoztatási szerkezetében, valamint a GDP-hez való hozzájárulásban meghatározó a feldolgozóipar részaránya, a közüzemi infrastruktúra fejlődése dinamikus, a humánszolgáltatások kapacitása és igénybevétele összhangban van. A kedvező nagytérségi és környezeti adottságok hasznosításának akadálya a gyorsforgalmi utak hiánya és a közúthálózat romló állapota. A megye egésze szempontjából meghatározó az agrárium szerepe és a vidéki jelleg, a településhálózatban a szélsőségek nem jellemzők, de a tanyás térségek különleges jelleget

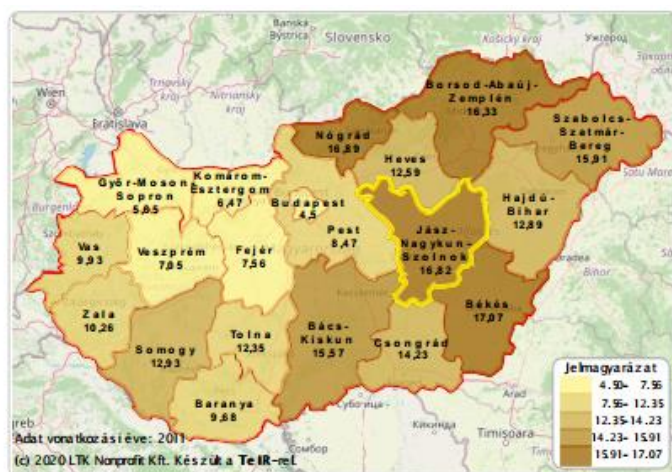
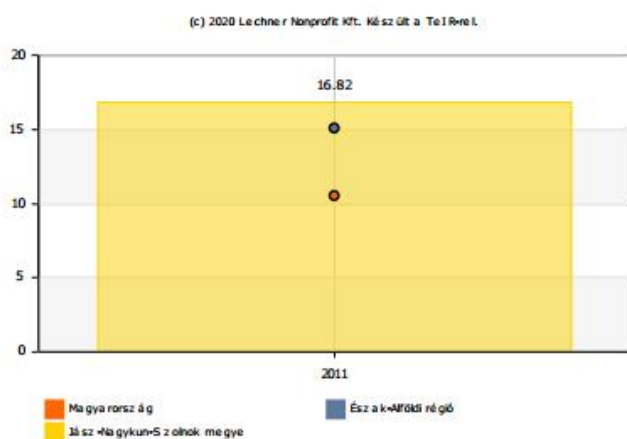
adnak. A megye tiszántúli részein – Nagyunság, Tisza-tavi térség, Tiszazug, Mezőtúr térsége – hátrányos helyzetű belső periferiák találhatók.

A megyében erős az időjárási szélsőségeknek való kitettség, a közelmúlt nagyberuházásai csökkentették az árvíz-veszélyeztetettséget, és ezzel a természeti adottságok gazdasági és turisztikai hasznosítása könnyebben lehet eredményes.

Megyei szinten az infrastruktúra ellátottságból a közüzemi ivóvízvezeték hálózatba kapcsolt lakások aránya az országos átlaghoz közelít, **meghaladja a 96%-ot, de a közcsontra hálózatba bekötött lakások aránya már ettől elmarad, mindösszesen 78,13%.**

A lakosság a megyében mindösszesen **172 803 lakásban lakik**, ez azt jelenti, hogy átlagosan 2 fő lakik egy-egy lakásban, ami annak a jele, hogy miközben egyes településeken magas a gyermekvállalási hajlandóság, addig **nagyon sok településen az elöregedés a jellemző**, és sok idős ember marad egyedül, vagy úgy párban, hogy gyermekeik, unokáik korán elkerülnek a velük közös háztartásból. A lakások közül a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül **kiemelkedően magas megyei szinten, 10,82%.**

A jelenleg érvényes szabályozások alapján **félkomfortosnak** minősül az a lakás vagy üdülő, amely legalább egy 12 m²-t meghaladó alapterületű lakószobával, főzőhelyiséggel, továbbá fürdőhelyiséggel vagy vízöblítéses WC-vel, villannyal, vízellátással és egyedi fűtési móddal rendelkezik. **Komfort nélküli** az a lakás vagy üdülő, amely legalább egy 12m²- t meghaladó alapterületű lakószobával és főzőhelyiséggel valamint egyedi fűtési móddal rendelkezik. A komfortfokozatok egyikébe sem sorolható lakások szükség- és egyéb lakások.

1. ábra Félkomfortos, komfort nélküli és szükséglakások aránya

A megye népessége tartósan fogy, de ezen belül a fejlettebb térségek vándorlási többlettel rendelkeznek (a megye más részeiből, vagy más megyékből érkeznek új lakosok, munkavállalók), míg **a fiatalok körében jelentősen nő a cigányság aránya**, ezzel együtt tradicionálisan erős a térségi és helyi identitás. Óvatosan fogalmazva is kimondható, hogy a megye innovációs potenciálja, a népesség általános képzettsége és egészségi állapotának általános helyzete, valamint a munkabérek ma még **egyértelműen elmaradnak az országos átlagtól.**

A megye 373 631 lakosa 9 járásban és összesen 78 településen, ebből 22 városban él. A kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV: 23.) kormányrendeletben foglaltak alapján 25 település mutatói társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradt – **a település állomány 35%-a** –, és **15 település**

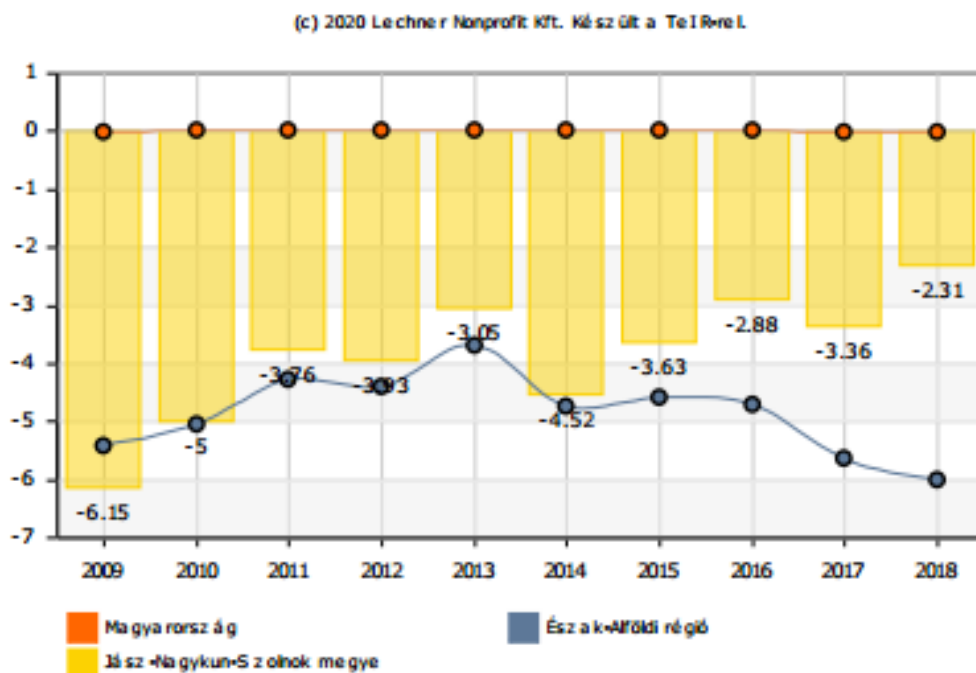
jelentős munkanélküliséggel sújtott, ez a településállomány közel ötöde; a két kategória között viszont átfedés is lehet: Cibakházánál, Csépanál, Hunyadfalvánál, Jászivánnál, Kunmadarasnál, Mesterszállásnál, Nagyrévnél, Szelevénynél, Tiszaburánál és Tiszaroffnál.

A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján **a Kunhegyesi járás az ország 5. (!) legrosszabb mutatókkal rendelkező járása**, és bár a többi is komoly kihívásoknak kell, hogy megfeleljen, azok helyzete nem olyan kétségbeejtő.

A Jászapáti járás a 35., a Karcagi és Kunszentmártoni járások a 43-44. helyet foglalják el, a Törökszentmiklósi az 51., a Tiszafüredi a 66., a Mezőtúri járás a 67. legrosszabb mutatókkal bíró területi egység. Már a 100-as körön kívül van a Jászberényi a 107., és a Szolnoki a 141., pozíciókkal.

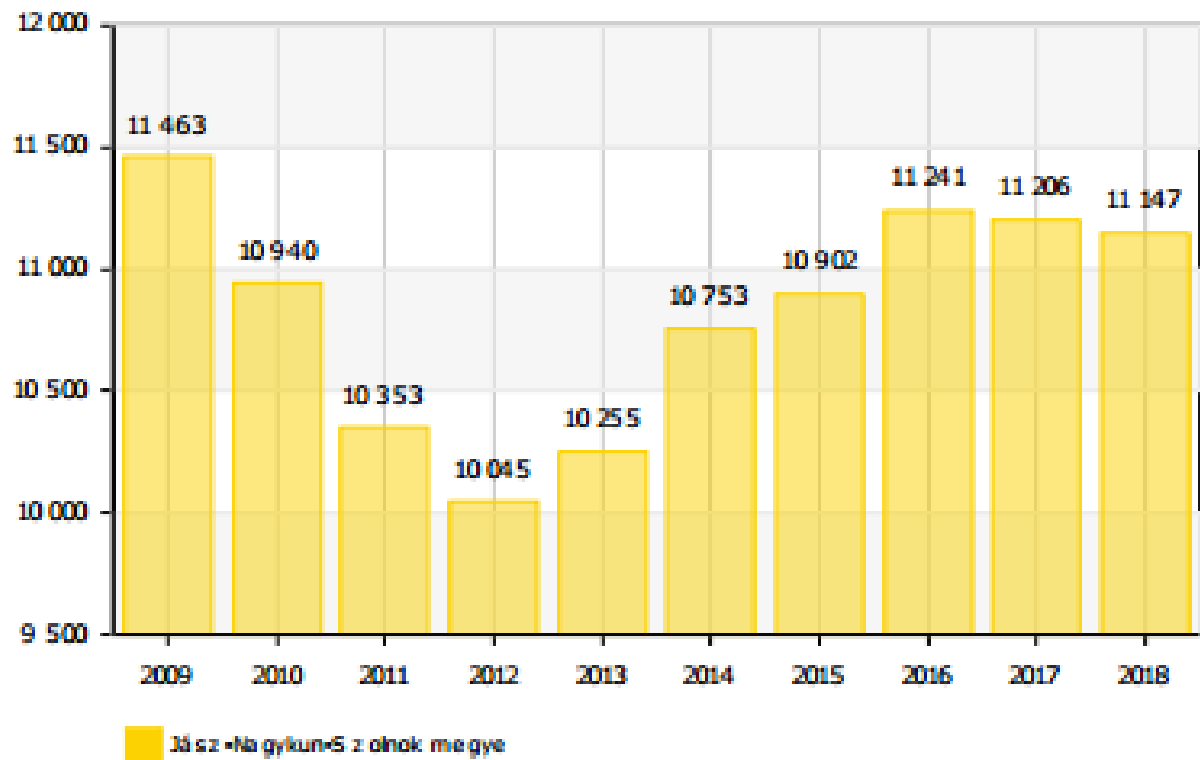
Mindez azt is jelenti, hogy a komplex programmal fejlesztendő járások közé tartozik a Kunhegyesi járás és a Jászapáti járás. A fejlesztendőkhöz a Karcagi, Kunszentmártoni és Törökszentmiklósi járás került, a kedvezményezett járások közé pedig a Jászberényi, a Mezőtúri és a Tiszafüredi járás.

A lakosságszám a megyei szintre vetítve **fogyatkozik**, ami az országos átlagot meghaladó természetes fogyásból adódik, de a vándorlási egyenleg is negatív, noha ez mérsékeltebb.

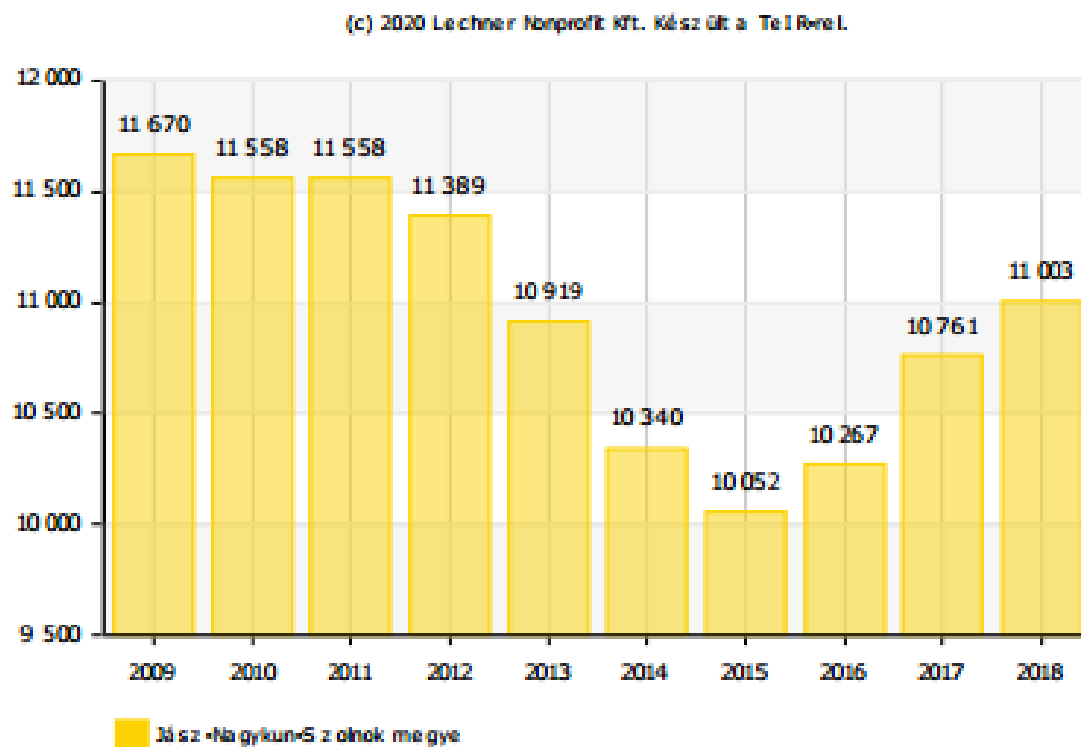
Fontos mutató az állandó népességből a 0-2 évesek száma, ami két irányba mutat: a korosztály nagysága visszautal a születési hajlandóságra, a lakosság fiatalodásának mértékére, illetve arra, hogy hány szülő – édesanya – eshet ki a munkaerő piacról. 2018-ban 11 147 fő volt a 0-2 éves korosztályban, azaz a lakosság közel 6%-át érintette a bölcsődei hozzáférés vagy hozzáférés hiánya.

(c) 2020 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

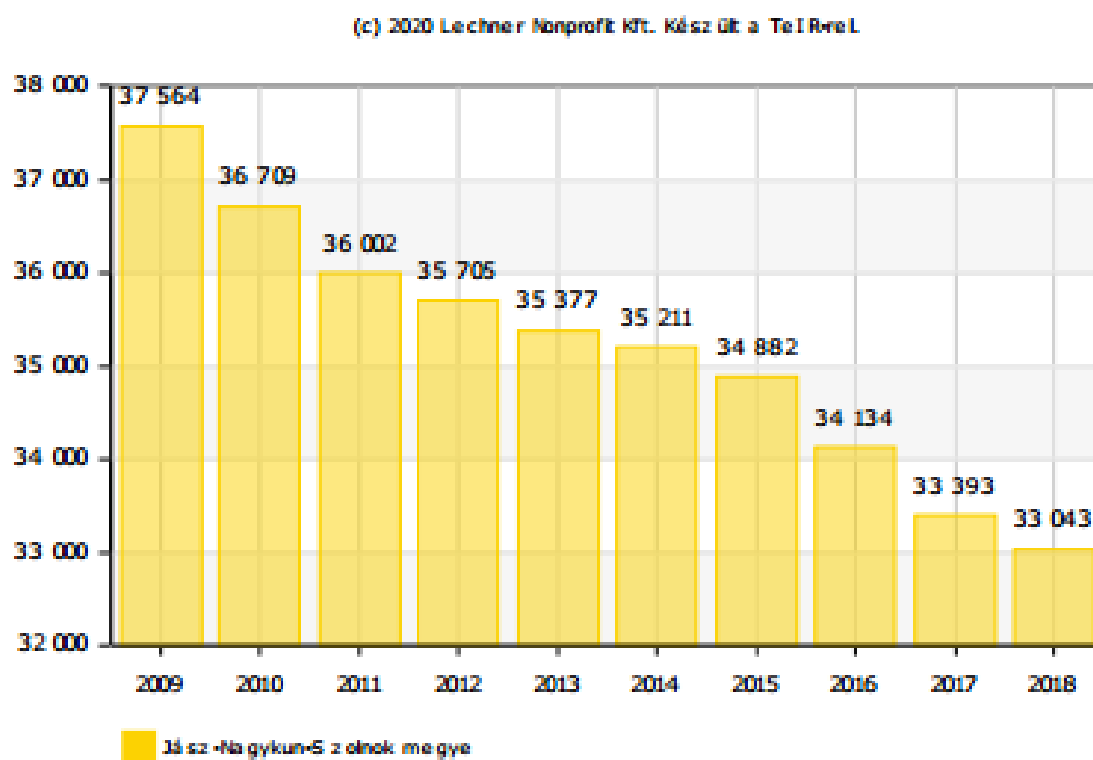
2. ábra 0-2 évesek száma

A 3-5 évesek száma az óvodai férőhelyek szempontjából kap kiemelt figyelmet, jogszabályaink szerint 3 éves kortól kötelező az óvodai nevelésben való részvétel, ami azt jelenti, hogy a 11 033 fő 0-3 éves korú számára **optimálisan ennyi férőhelynek kell lenni**, azonban a megyei adatnál fontosabbak a járási vagy települési szintű adatok. Ugyanakkor a két korosztály számát mutató diagramok összevetése során jól látható, hogy a 0-2 évesek számában a mélypontot 2015-ben hogy követi a 3-5 éves korosztály esetében:

3. ábra 3-5 évesek száma

Az állandó népességből a 6-14 évesek száma sajnos folyamatosan csökken, 2018-ban 33 043 fő volt ebben a korosztályban.

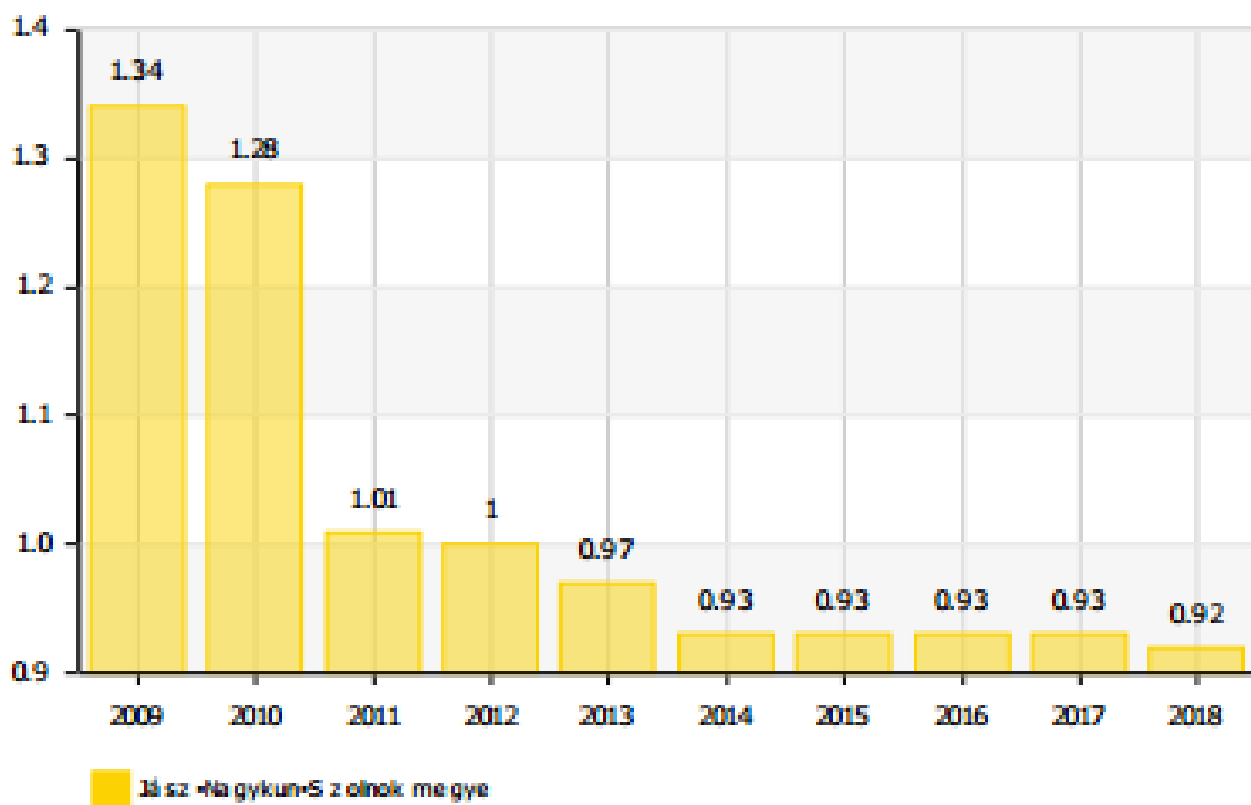

4. ábra 6-14 éves korosztály száma

Amennyiben a korosztályokat – a 2018. év vonatkozásában – összeadjuk, kiszámolható, hogy a megyében hány fő volt kiskorúság vagy tankötelezettség miatt ellátásra szoruló: 67 064 fő, azaz a lakosság 18%-a. A 18-64 éves – úgynevezett aktív – korú lakosság száma 240 590 fő volt, a teljes lakosság 64%-a, míg az idős korosztály, a 65- x évesek 72 869 fővel reprezentált lakosságcsoport, ami hasonlít a 0-17 éves fiatal korosztályhoz, arányában csupán 1,5%-kal magasabb, 19,5%.

A bölcsődei férőhelyek száma 2018-ban 1449 darab volt, ezzel egy működő bölcsődei férőhelyre 8 0-2 éves korú lakos jutott, **ennek ellenére a férőhelyek nem kerültek teljesen kihasználásra**, mert az egy működő bölcsődei férőhelyen naponta ténylegesen jelen lévő gyermekek száma nem éri el az egy főt, 0,92 fő, szemben 2009. és 2010. évvel, amikor az igények jelentősen meghaladták a férőhelyek számát. Ugyanakkor a bölcsődei fejlesztések biztosan indokoltak lesznek a jövőben, hiszen egyfajta egységesség lesz várható abban a tekintetben, hogy ahol eddig is alacsonyabb volt a kihasználtság, ott továbbra sem lesz várható jelentős növekedés, ugyanakkor azokon a településeken, ahol eddig is magas arányú volt, ott még inkább szükség lesz új férőhelyekre. **Azaz, a bölcsődei férőhely-bővítéseknek ott lesz létjogosultságuk a jövőben, ahol eddig is érezhető volt a magas gyermekvállalási hajlandóság.**

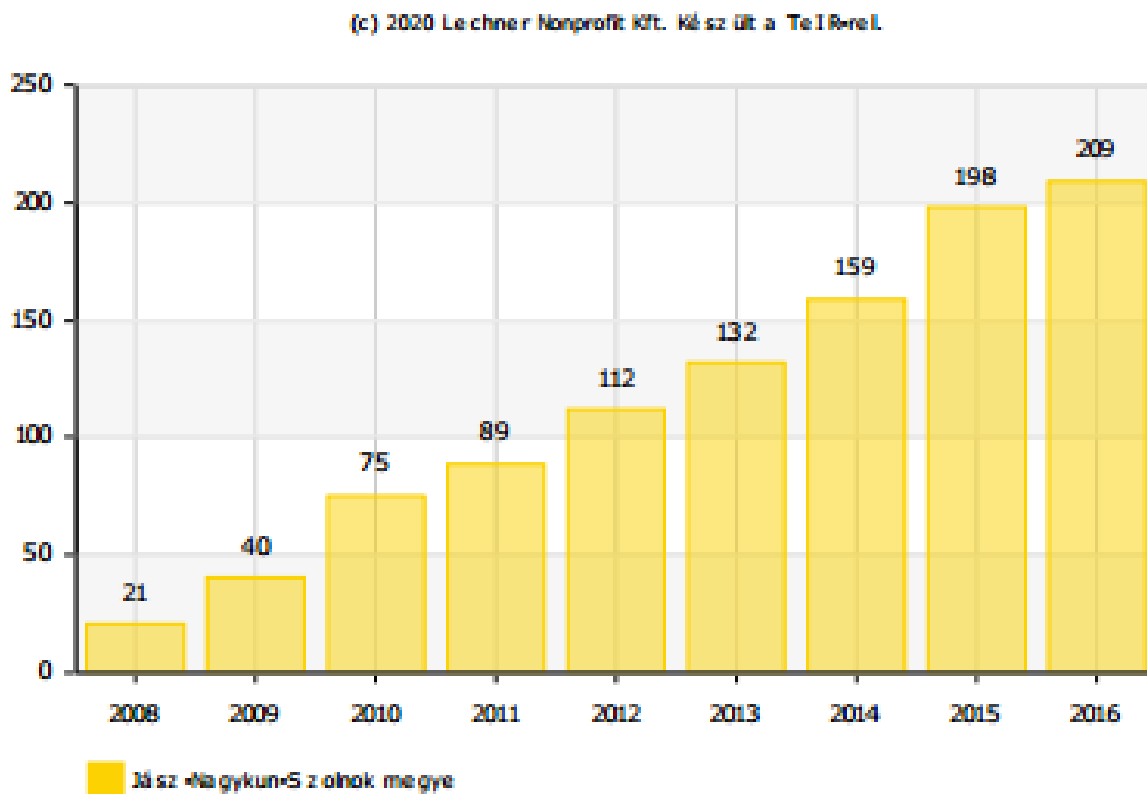
(c) 2020 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIÁrrel.

5. ábra Egy bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma

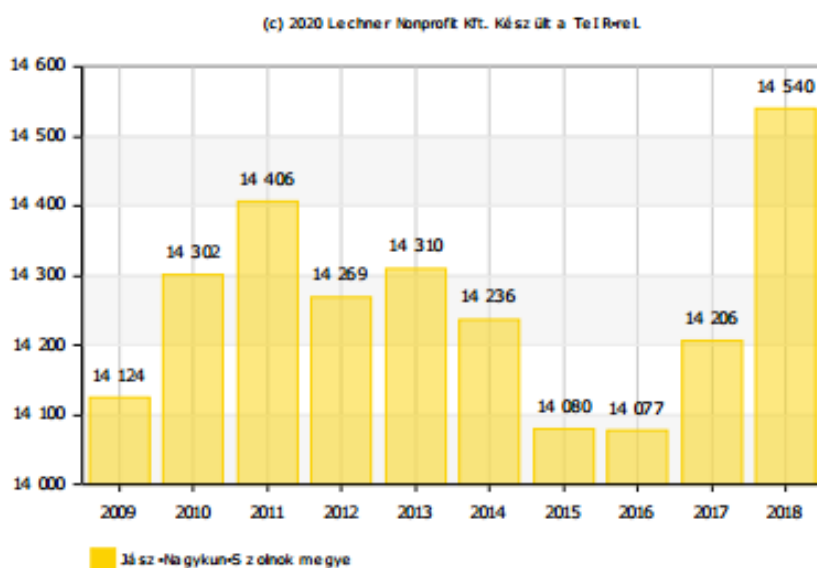
A bölcsődei férőhelyek kihasználtságával szemben a családi napközikre való igény az elmúlt évtized alatt jelentősen változott, egyértelműen növekedett. A jelenség mögött húzódó okok feltárása érdekes lehet, hiszen a családi napközik általában térítéskötelesek, szemben a bölcsődei ellátással, ahol csak az étkezési díjat kell téríteni. Valószínűleg azokon a helyeken

nőtt meg, illetve lesz várható a jövőben is növekedés, ahol a jobb módú, a térítést vállalni tudó családok nem kívánják a gyermekeiket az állami bölcsődékbe beíratni, ellenben otthon maradni sem tudnak, mert munkájuk, életvitelük megköveteli, hogy mihamarabb visszatérjenek a valószínűleg az átlagost meghaladó fizetést kínáló munkájukhoz.

6. ábra Családi napközit igénybe vevők száma

Az óvodai férőhelyek számában az évtized alatt jelentős ingadozás figyelhető meg, ami az óvodai ellátási helyek számában nem jelenik meg.

7. ábra Óvodai férőhelyek száma

Az óvodai férőhelyek számának alakulása a fenti ingadozás ellenére nem valami kiegyenlített folyamat eredményeként alakulnak, hanem a tényleges igényekre adott válaszok, amit az egy óvodai férőhelyre beírt gyerekek száma mutat: 0,88 fő, tehát nem minden hely kihasznált, ami egy kényelmes állapotot mutat, illetve az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma – az előző adathoz hasonlóan az elmúlt években stagnálva – 0,76 fő.

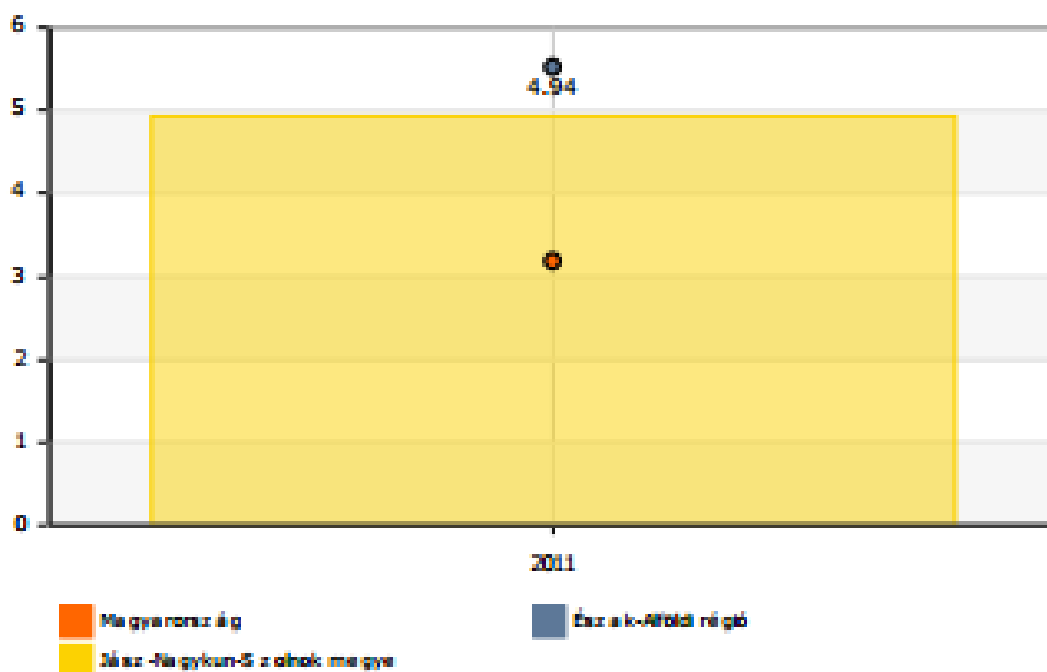
Az óvodai feladatellátási helyeken már jelentik (rögzítik) a hátrányos helyzetű gyerekek számát, arányát, ez Jász-Nagykun-Szolnok megyében 22,61% volt 2018-ban, de 2015. év óta folyamatosan csökkenő; az országos átlag felett van néhány százalékponttal, a régiós átlag alatt maradván. Ez általános átlagot jelent, ami viszont az egyes térségek között egészen komoly különbséget is jelent.

Az általános iskolás tanulók száma **az elmúlt 10 év alatt mintegy ötezer fővel csökkent**, a 2009. évi 33 178 főről 2018-ra 28 523 főre csökkent, ebből 2018-ban 15 104 fő volt napközis. Ez azt is jelenti, hogy ezek a gyerekek naponta 3 alkalommal biztosan az életkoruknak megfelelő összetételű étkezési lehetőséghez jutottak, valamint azt, hogy nappali felügyeletük pedagógusok által biztosítva volt. Vélhetően ezeknek a gyerekeknek mindkét szülője dolgozik. A hátrányos helyzetű tanulók aránya itt is meghaladja az országos átlagot mintegy 10%-kal, 25,25%-os értékkel ugyanakkor elmarad a régiós átlagtól.

Kedvezőtlen a tendencia, mely szerint a középiskolai tanulmányokat a megyében folytató fiatalok száma jelentős csökkenésen megy keresztül, az elmúlt 10 év alatt itt is mintegy 5000 fővel csökkent az oktatásban részt vevők száma.

A népesség összetételében a cigány nemzetiségűek aránya az országos átlagot 2 százalékponttal meghaladó arányban, 4,94%-kal részesednek, de az átlag elmarad a régiós átlagtól, ami jóval 5% felett van. Ugyanakkor személyes tapasztalatainkra alapozva megfogalmazható az a vélemény, hogy **ez a szám mind a régió, mind a megye tekintetében jóval magasabb, és mind a két szinten megbecsülhető egy erős 8-12%-os arány.**

A cigány nemzetiség arányának ismertetése azért fontos, mert a társadalmi mutatók összevetése során bizonyítani vagy cáfolni lehet azt, hogy van-e a különböző negatív társadalmi tendenciák és a cigányság jelenléte között összefüggés. Fontos, hogy trendeket, folyamatokat lehessen látni, és kiderüljön, hogy a megye roma közösségeihez kapcsolódó társadalmi és gazdasági kihívások milyen irányokba és milyen mértékben (milyen intenzitással) tartanak.

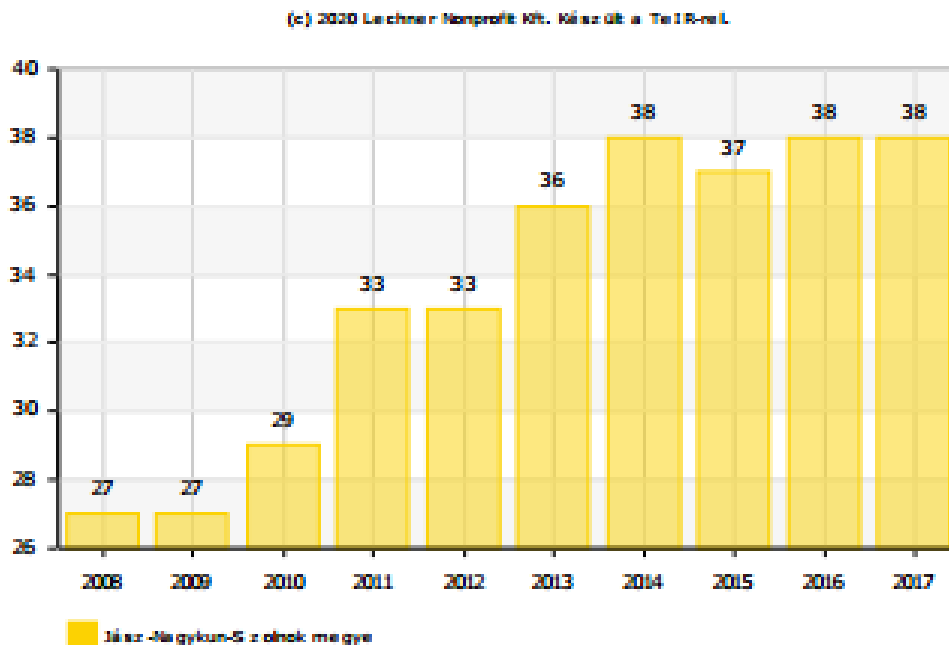
8. ábra Cigányság aránya

A cigányságot a sztereotípiák szerint az alacsony képzettség, hátrányos helyzet, rossz szociális körülmények, munkanélküliség, nagy család jellemzi, magas gyermekvállalási hajlandósággal. A cigányság kutatásai során sokáig két irányból lehetett megközelíteni azt, hogy ki a cigány: egyrészt az, aki annak vallja magát- látható, hogy ez nem biztos, hogy a valódi számot mutatja. A másik lehetőség: cigány az, akit a környezete annak mond. Ebből sem biztos, hogy ki szabad indulni, hiszen a fent vázolt „ismérvek”, életmódra vonatkozó sztereotípiák más lakossági csoportoknál is előfordulnak, de ezzel vált ténylegesen pejoratív értelművé a cigány szó. Fentiek alapján tehát azt lehet mondani, hogy a cigányság aránya önmagában egy olyan mutatószám, ami segíthet a társadalmi réteg felzárkóztatásában, de nem feltétlenül minden baja oka a jelen lévő cigányság, hanem sokkal súlyosabb a cigánysággal azonosított társadalmi réteg jelenléte.

Jász-Nagykun-Szolnok megye elhelyezkedéséből adódóan az egyik olyan megye, **ahol a tanyás térség egy kimondottan jellemző településtípus**, és hasonlóan a falusias térségekhez, évtizedekig a tanyasi lakosság is a cigánysághoz hasonlítható pejoratív jelentést kapott, az akkori fejlesztési politikai irányzatoknak megfelelően. A mai napig érezteti hatását, bár az utóbbi években lassan a vidék – egy modern megközelítéssel – reneszánszát kezdi élni. Ez egy újfajta minőséghez párosul, amikor a vidéket újra felfedezők azok a magasan képzett szakemberek, akik menekülnek a nagyvárosi zsúfoltság elől a vidék élhető és egészséges környezetébe, de nem mezőgazdasággal fognak foglalkozni, hanem távmunka keretében látják el napi teendőiket. Természetesen ahhoz, hogy Jász-Nagykun-Szolnok megye vonzó térség legyen ezek kiköltözők számára, illetve a népesség megtartásában erősödni tudjon, a szükséges infrastruktúra megfelelő minőségben való biztosítása elengedhetetlen.

A megyében rendelkezésre álló humán infrastruktúra első mutatója a legfeljebb általános iskola 8. osztályát elvégzett 7 éves és idősebbek aránya, mely az országos átlagot meghaladja, a régiós átlaggal egybe esik, 28,48%, ami a lakosság több, mint negyedét jelenti. Ezzel szemben kevésbé kedvező, hogy a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres

munkajövedelemmel nem rendelkező aktív – 15-59 éves – korú lakosság aránya szintén magasabb az országos átlagnál, ami 10% körül van, de a régiós átlagot – 13% - nem éri el, de megközelíti. Mindezzel az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak megoszlása az aktív korúak arányában 2013. óta folyamatosan meghaladja a 30%-ot, jelenleg 40%-hoz közelít, de a legalacsonyabb értékeket mutató a 2008. évi 27%.

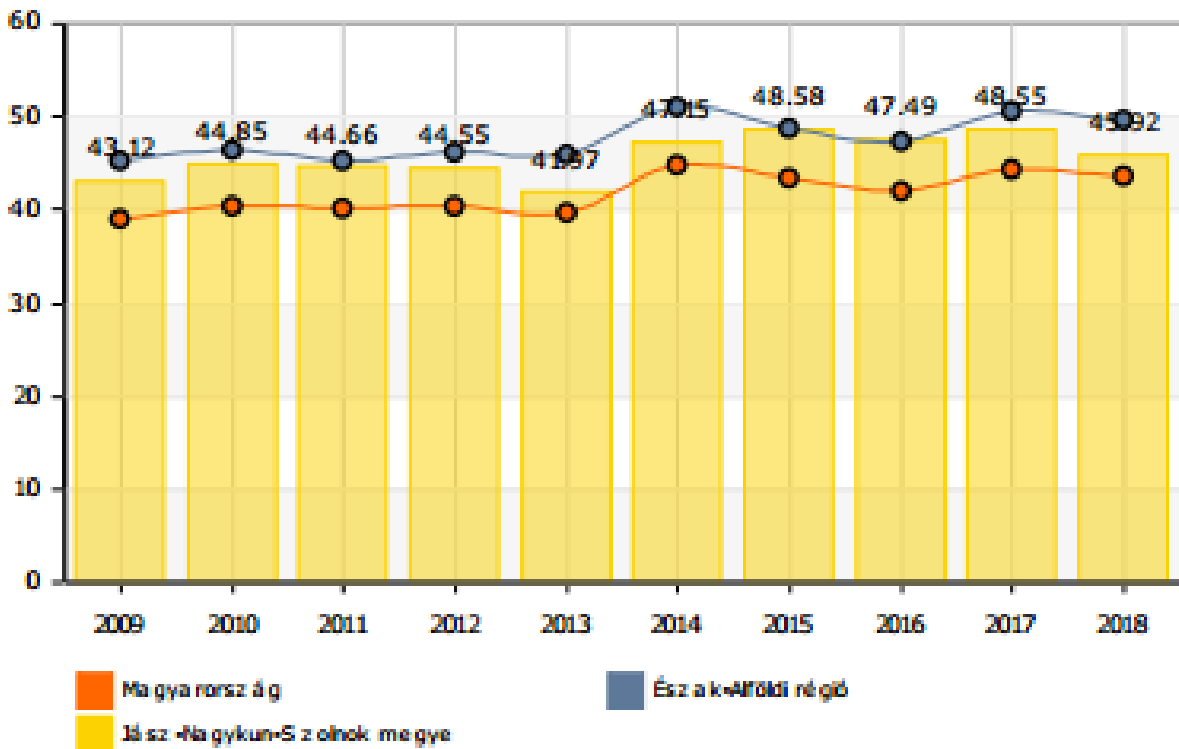
9. ábra Alacsony presztízsű foglalkoztatási ágakban foglalkoztatottak aránya

A regisztrált munkanélküliek száma 2018. évi adatok alapján 13 117 fő volt, a munkaképes korú népesség százalékában a nyilvántartott álláskereső 5,2%-kal részesedett, amely érték az országos és regionális átlag között van. A nemek közötti esélyegyenlőség munkaerőpiacon való bemutatásának egyik mutatója a **női munkanélküliségi ráta, amely itt meghaladja az 5%-ot el nem érő országos átlagot, közel 7% az érték.**

Kedvező a tartós munkanélküliségi mutató annyiban, hogy elmarad a nagyobb területi egységek mutatóitól, az elmúlt 10 év viszonylatában egyszer haladta meg és egyszer volt ahhoz hasonló, a többi évben kedvezőbb volt.

Fontos következtetéseket lehet levonni a legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek arányából, mely mutató nem a teljes társadalomra kerül vetítésre, hanem az aktív korúak körében, a mutató közel 50%-os. Ez abból a szempontból kedvező, hogy nem az iskolai végzettséggel rendelkező réteg marad munka nélkül, viszont ez az a réteg, amelyik kilátásai igen rosszak, elhelyezkedésükre nagyon kicsi az esély, és az életkörülményeik konzerválhatják a jövő generációra is az ellehetetlenülést. Vizsgálni szükséges, hogy számukra milyen lehetőségek adódnak akár a képzésre, akár az alacsony presztízsű foglalkoztatási ágakban munkahely teremtésre. Közülük sokan a mezőgazdaságban idény jellegű munkát vállalva jutnak rendszertelen bevételhez.

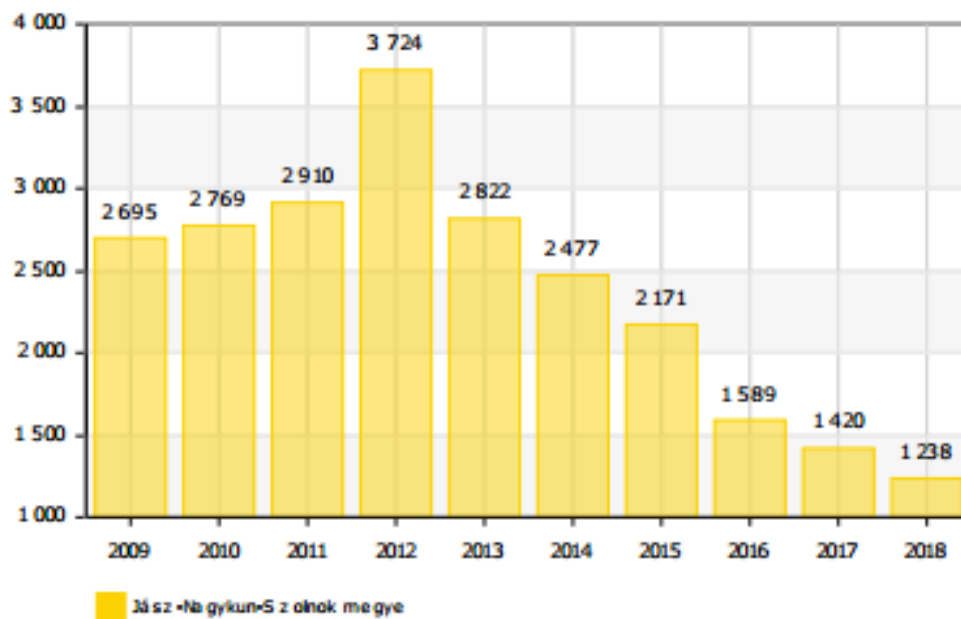
(c) 2020 Lechner Nonprofit Kft. Készült a Te!Bere!l

11. ábra A legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya

A 25 év alatti regisztrált munkanélküliek arányába két fő csoport tartozik: egyrészt azok a fiatalok, akik az előző kategóriában is szerepelnek, illetve a pályakezdők. A nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma évről évre csökken a megyében, a 2012. évi 3724 fővel szemben 2018-ban már csak 1238 fő volt ilyen. A nyilvántartott pályakezdő álláskeresők számának csökkenése részben a jobb elhelyezkedési lehetőségekkel magyarázható, de vizsgálni szükséges, hogy nem az „agyelszívás” hatására következik be ez a látszólagosan kedvező tendencia. Ahogy a megye lakosságszámának csökkenése során bemutatásra került, hogy Budapest és vonzáskörzete elszívó hatása érvényesül, ezt a pályakezdőknél is érdemes vizsgálni.

(c) 2020 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-re.

12. ábra A 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya

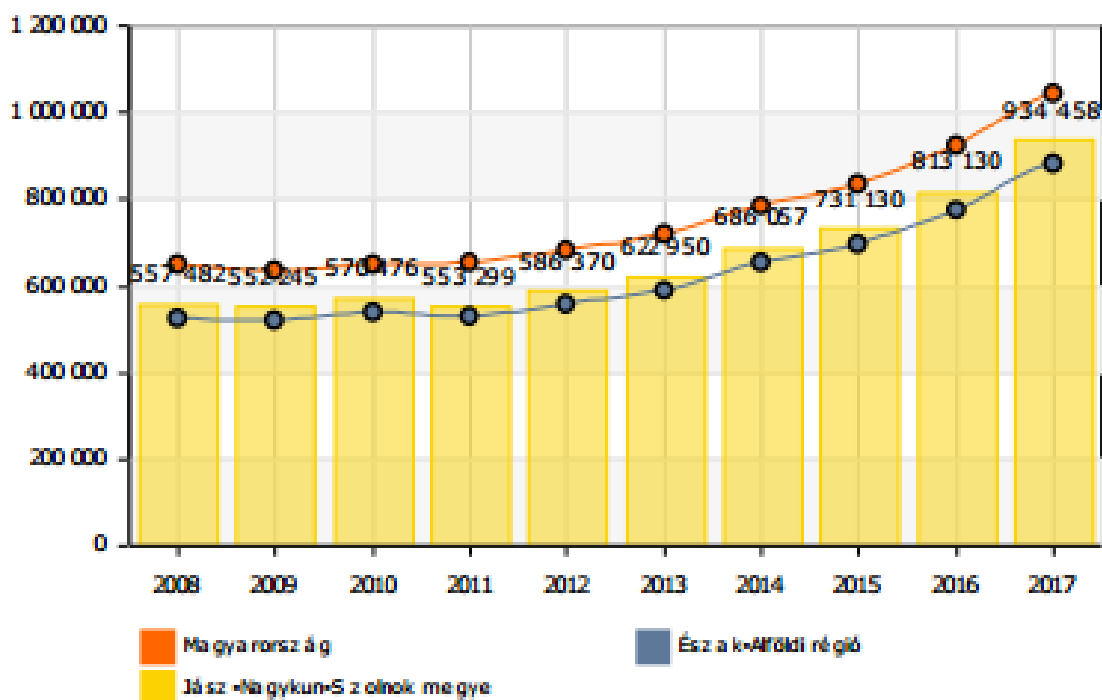
Amennyiben erről van szó, intézkedéseket kell fogantatosítani a fiatal, képzett munkaerő helyben tartására.

A foglalkoztatottsági mutatók körében vizsgálendő **a közfoglalkoztatás helyzete, mely a 2016. évi 13 167 főről mintegy a felére esett vissza 2018-ra**; ennek egyik oka lehet a kormány sikeres politikája, hogy a közfoglalkoztatás helyett a versenyszférában helyezkedjenek el a lakosok.

A térség vonzerejének egyik kulcskérdése a területen található **egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem, azaz a személyi jövedelemadó köteles jövedelemadóval csökkentett értéke egy lakosra vetítve**, ennek tekintetében Jász-Nagykun-Szolnok megye **a régiós átlagnál jobb mutatókkal rendelkezik, de az országos átlagot nem éri el.**

A skálán látható egyértelmű növekedés az országos trendekkel együttesen mozog, és kiugrás a jövőben sem nagyon lesz várható.

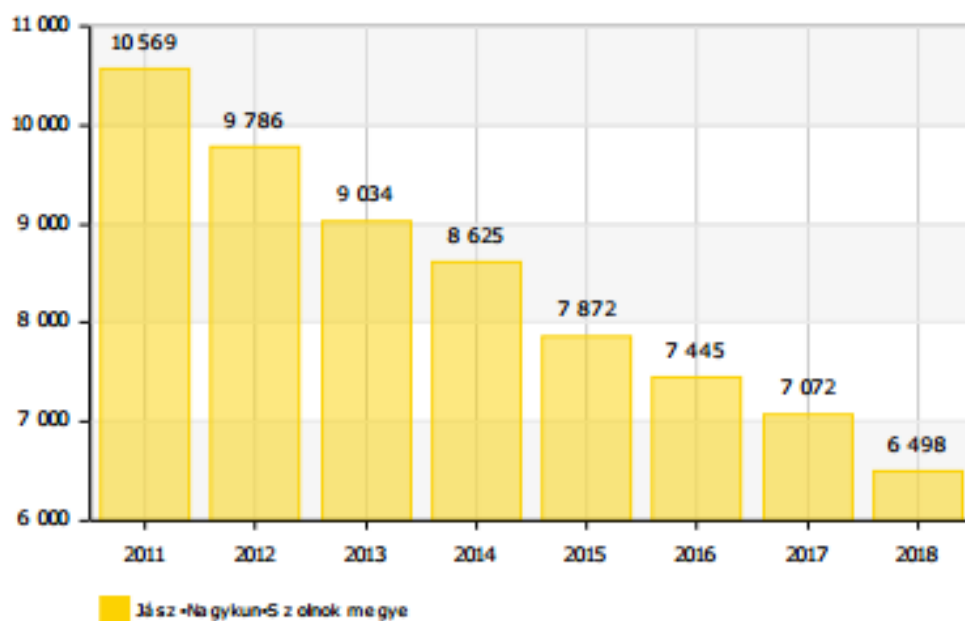
(c) 2020 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

13. ábra Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem

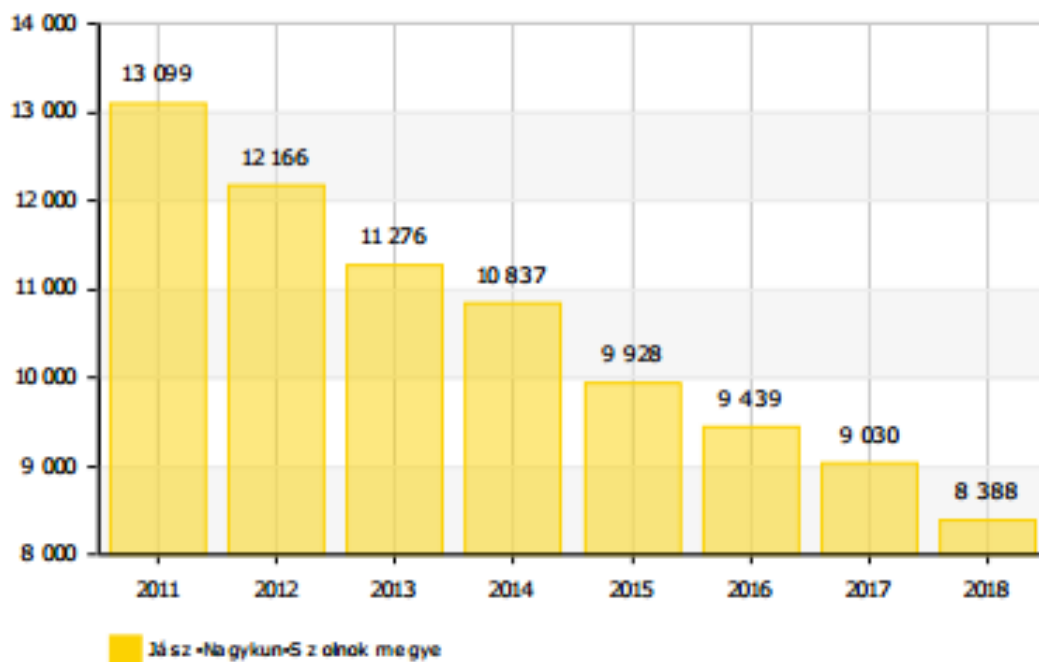
A foglalkoztatáshoz való hozzáférés során nem csak a munkanélküliségi és foglalkoztatottsági adatokat kell nézni általában, hanem – az EFOP-1.6.3-17 konstrukcióban is megfogalmazottak szerint – a megváltozott munkaképességű személyeket is. A megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülő nők és férfiak számát összevetve láthatjuk, hogy számuk közel 15 000 fő; az részükre – természetesen az állapotuk súlyosságát figyelembe véve – lehet és kell értékes munkahelyeket teremteni. Foglalkoztatásuk nem elsősorban a hazai bevételekhez való hozzájárulás kiegészítése miatt szükséges, hanem pszichés okai vannak, az egészséges társadalom megteremtéséhez járulhat hozzá.

(c) 2020 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIRrel.

14. ábra Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülő férfiak száma

(c) 2020 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIRrel.

15. ábra Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülő nők száma

A különböző ellátásokban részesülők lakossági csoportok vizsgálata elengedhetetlen annak érdekében, hogy képet kapjunk a lakosság állapotáról. A munkanélküliséggel korábbiakban foglalkoztunk, de szó kell essék az időskorúak járadékában részesített lakosságról, ami egy támogatási forma a megélhetési jövedelemmel nem rendelkező időskorú személyek részére, s

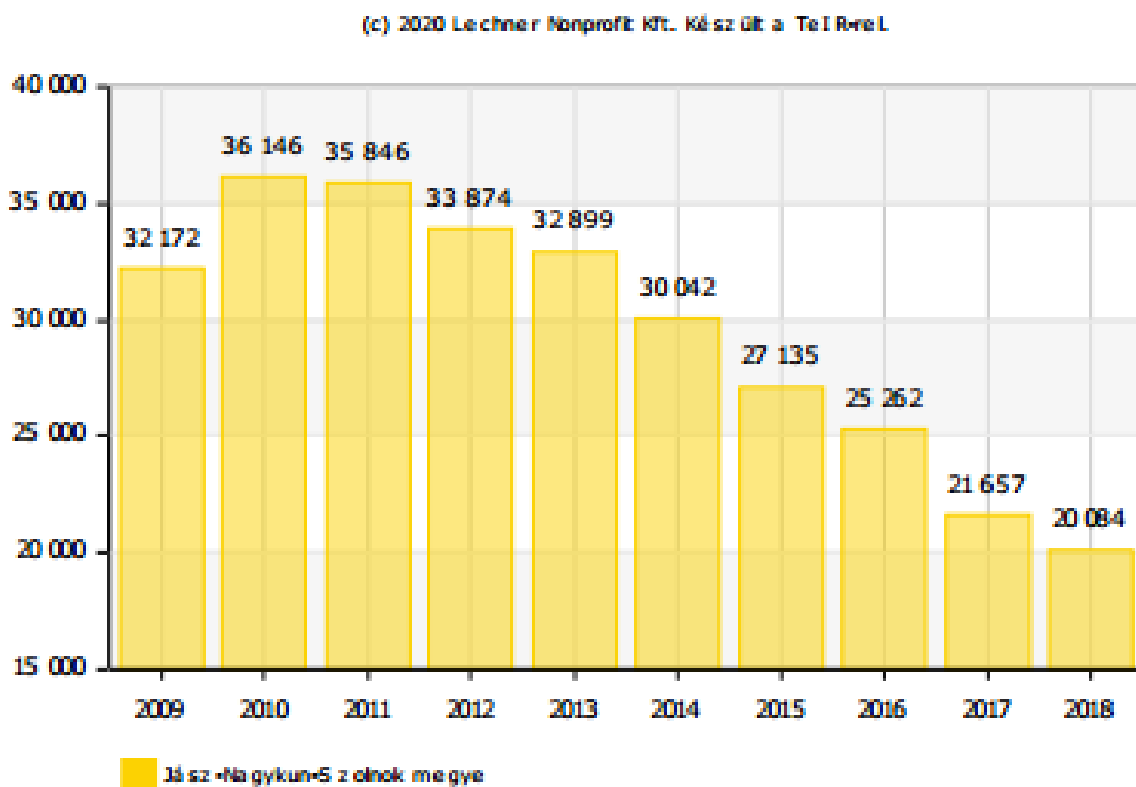
amelyben összesen 343 fő kap juttatást, valamint a szintén az időskori megélhetést biztosító, jogos havi járandóság, a nyugdíjban részesülők száma 102 509 Fő érintettségével.

Míg az idősök számára juttatott támogatások mögött optimális esetben egy ledolgozott élet áll, addig a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők sokkal szomorúbb képet mutat: azok a gyerekek jogosultak rendszeres gyermekvédelmi támogatásra, ahol a gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben előírtakat.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult az ingyenes vagy kedvezményes intézményi gyermekétkeztetésnek, és - ha a törvényben foglalt feltételeknek megfelel - a szünidei gyermekétkeztetésnek, vagy a természetbeni támogatásnak, továbbá a külön jogszabályban meghatározott egyéb kedvezményeknek az igénybevételére.

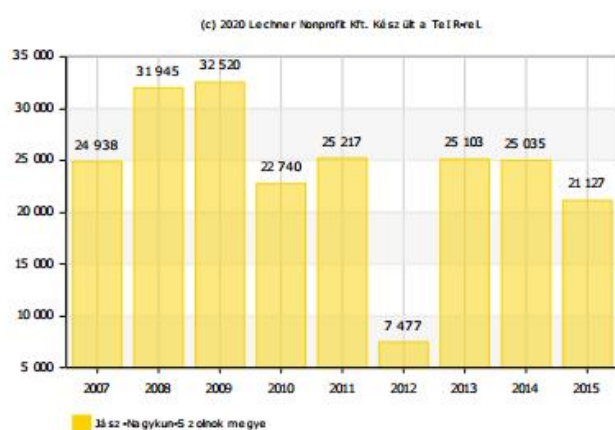
A gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, ha a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a 145%-át, és ha a gyermeket egyedülálló szülő, illetve más törvényes képviselő gondozza, vagy ha a gyermek tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos, vagy ha a nagykorúvá vált gyermek megfelel a 20. § (2) bekezdésében foglalt feltételeknek: a nagykorúvá vált gyermek középfokú nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytat és 23. életévét még nem töltötte be, vagy felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán tanul és a 25. életévét még nem töltötte be; és a nagykorúvá válását megelőző második hónap első napja, valamint a nagykorúvá válását megelőző nap közötti időszakban legalább egy napig rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre volt jogosult. Továbbá az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 135%-át az a) pont alá nem tartozó esetben, feltéve, hogy a vagyoni helyzet vizsgálata során az egy főre jutó vagyon értéke nem haladja meg külön-külön vagy együttesen a gyermekvédelmi törvényben meghatározott értéket. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek után a gyermek családba fogadó gyámjául kirendelt hozzátartozó pénzbeli ellátásra jogosult, ha a gyermek tartására köteles, és nyugellátásban, korhatár előtti ellátásban, szolgálati járandóságban, balettművészeti életjáradékban, átmeneti bányászjáradékban, megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban, időskorúak járadékában vagy olyan ellátásban részesül, amely a nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátások emeléséről szóló jogszabály hatálya alá tartozik.

16. ábra Rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülő gyermekek száma

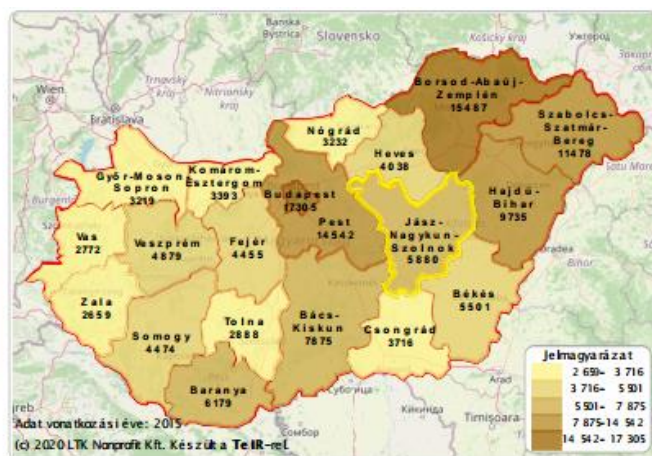
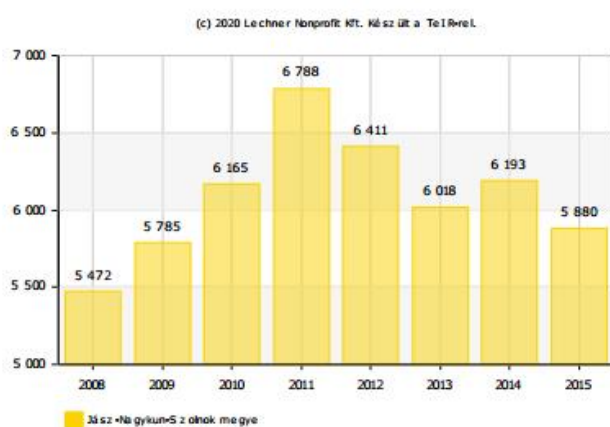

Látható, hogy számuk évről évre csökken, azonban még mindig 20 084 fő részesül a kedvezményben, ami a teljes lakosság 5%-a.

Részen ezzel összefügg a családsegítő szolgáltatást igénybe vevők száma, mely szociális és mentálhigiéniai problémák, illetve egyéb, krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek és családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás. Sajnos ez a szám elég magas a megyében, a megyék közötti összehasonlítás alapján is.

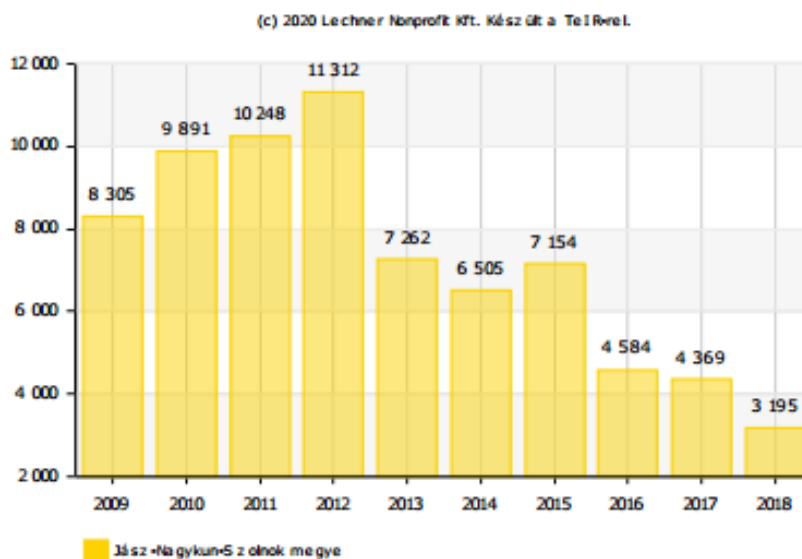

Szintén a családok és gyerekek helyzetét tükrözi a gyermekjóléti szolgálat által gondozott kiskorúak száma, amely szolgáltatás a gyermek érdekeit védő speciális személyes szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával segíti elő a gyermek testi és lelki egészségét, családban történő nevelkedését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, vagy a kialakult helyzet megszüntetését, illetve a családból kiemelt gyermek visszahelyezését. A szolgáltatás legfontosabb feladatai között a tanácsadás, tájékoztatás, hivatalos ügyek intézésében való segítségnyújtás szerepel, valamint a gyermek veszélyeztetettségét jelző rendszer működtetése, családgondozás és utógondozás, szabadidős programok szervezése szerepel. Az 5880 fő nem tűnik soknak, azonban, ha azt nézzük, hogy az 5880 fő kiskorú, akkor a 67 064 fős társadalmi csoport **majdnem 10%-a érintett** – avagy majdnem minden 10. kiskorú!

18. ábra Gyermekjóléti szolgáltatás által gondozott kiskorúak száma

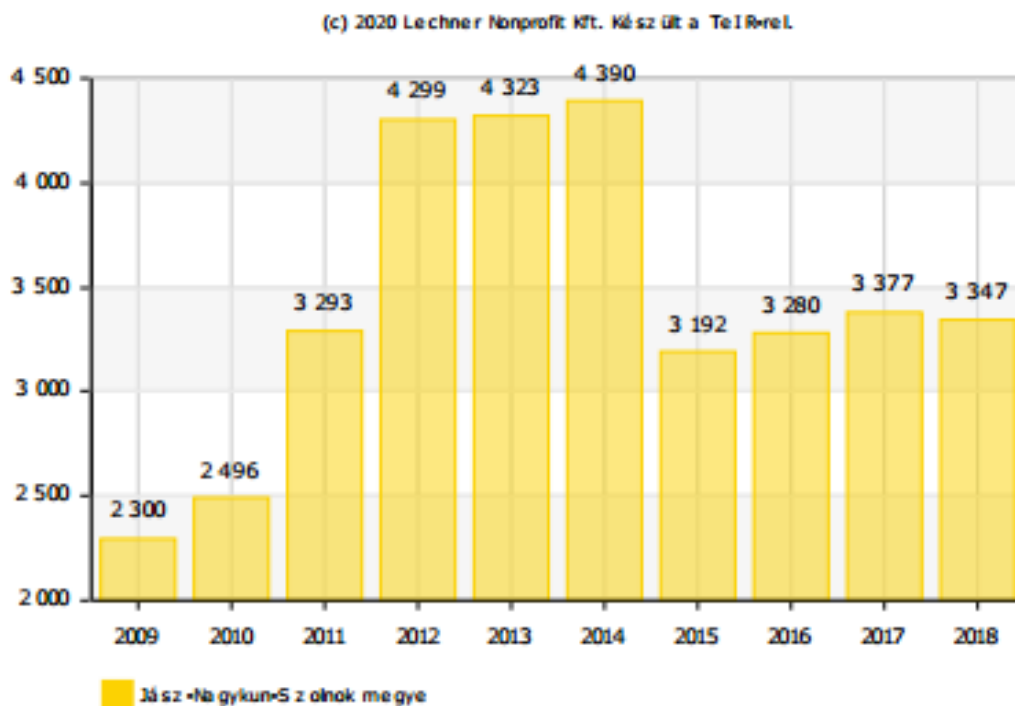
Szintén pénzbeli ellátás a rendszeres szociális segély, melyben 3195 fő részesült, ami a 2012. évi 11 312 főhöz viszonyítva igen kedvező adat. A rendszeres szociális segély az önkormányzatok által nyújtott jövedelempótló pénzbeli ellátás, amelynek célja, hogy minimális életszínvonalat biztosítson a jövedelemmel nem rendelkezők számára.

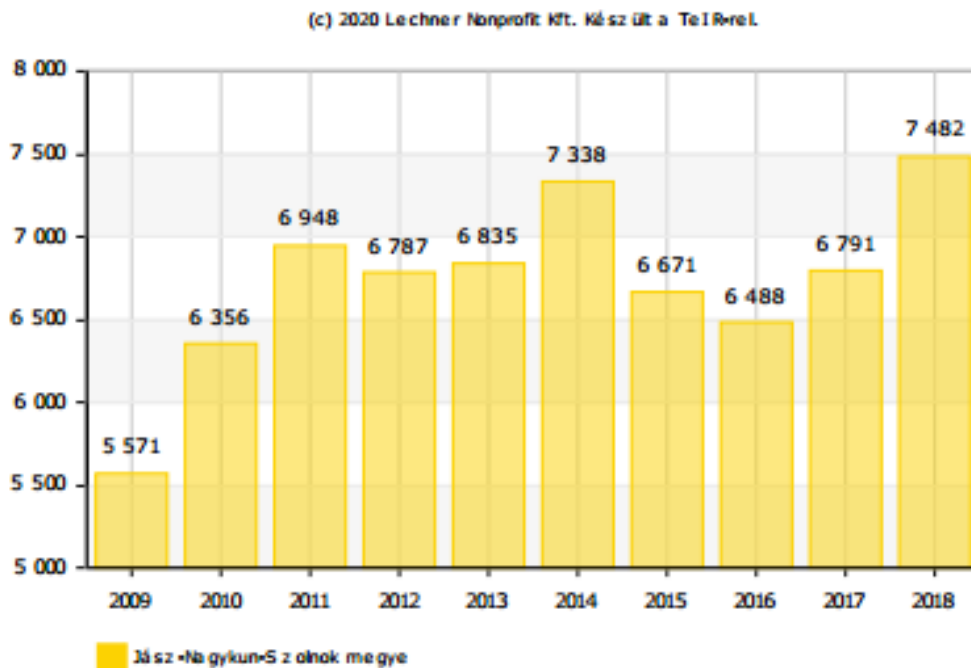
19. ábra Rendszeres szociális segélyben részesítettek száma

További ellátási formák közül meg kell említeni a **házi segítségnyújtásban részesülőket, akik száma megyei szinten 3347 fő, valamint a szociális étkeztetésben részesülők számát, ez jelentősen magasabb, 7482 fő.**

A házi segítségnyújtás egy olyan szociális alapszolgáltatás, amelynek keretében gondoskodni kell azokról az időskorúakról, akik otthonukban önmaguk ellátására saját erőből nem képesek, valamint azokról a fogyatékos személyekről, pszichiátriai betegekről, szenvedélybetegekről, akik állapotukból adódóan önálló életvitellel kapcsolatos feladatait ellátásában segítséget igényelnek, de amúgy képesek önmaguk ellátására. A szociális étkezés alapszolgáltatásban azok részesülnek, akik szociális rászorultságuk alapján napi egyszeri meleg étkezéséről gondoskodni kell, mert önmaguknak és/vagy eltartottaiknak tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani.

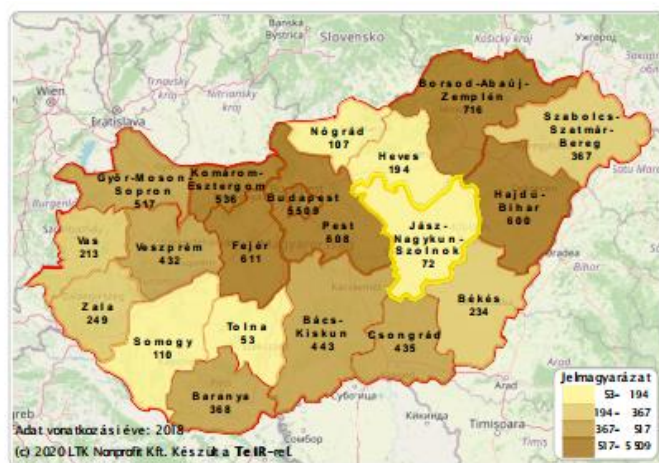
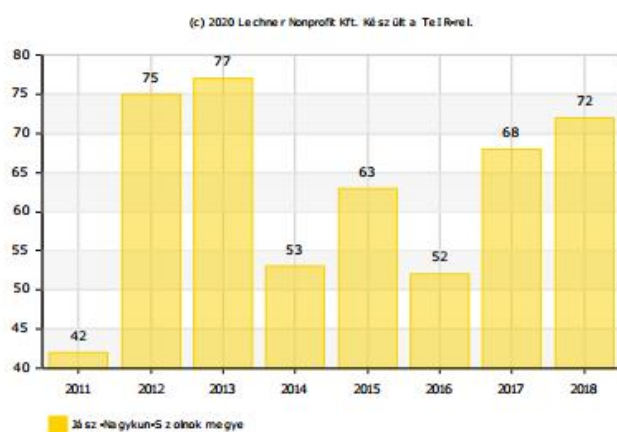

20. ábra Házi segítségnyújtásban részesülők száma

21. ábra Szociális étkeztetésben részesülők száma

Szintén a szociális ellátások körében kell megemlíteni az átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben gondozottakat, akik ideiglenes jelleggel legfeljebb egyévi időtartamra teljeskörű ellátást kapnak az időskorúak gondozóházában, fogyatékos személyek gondozóházában, pszichiátriai betegek átmeneti otthonában, szenvedélybetegek átmeneti otthonában, de nem jelenik meg a mutatók között az éjjeli menedékhelyek és hajléktanszemélyek átmeneti szállásának adatai. Országos viszonylatban is igen kedvező az adat, a kihasználtság tekintetében a régiós átlagot sem éri el a 80% körüli kihasználtság:

22. ábra Átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben gondozottak száma (fő)

Az idősek nappali ellátásában részesülők száma 1512 fő. Az ellátást a saját otthonukban élő szociális és mentális támogatásra szoruló idősek vehetik igénybe, akik önmaguk ellátására részben képesek, de a társas kapcsolatokra, étkezésre, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére a szolgáltatásra igényt tartanak. Az intézményen kihasználtsága közel 100%, azaz az igényeknek megfelelő a szolgáltatás színvonala és száma. Ezzel szemben

az időskorúak otthonaiban ellátottak számára nyújtott szolgáltatás tartós bentlakást biztosít, azoknak a nyugdíjkorhatárt elérő személyek ápolására, gondozására, akik egészségi állapota rendszeres gyógyintézeti kezelést nem igényel.

Az EFOP-1.6.3-17 konstrukció egyik további célcsoportja – a cigányok, nők és idősök mellett – a fogyatékos személyek helyzete, ennek egyik statisztikai mutatója a fogyatékosok nappali ellátásában részesülők száma. 2018-ban megyei szinten 151 lakost láttak el az intézmények, ami alacsony számnak tekinthető.

Település-, illetve járáskategorizálás alapvető módszertana

Mielőtt a járások szerinti bontások bemutatásra kerülnének, jöjjön még néhány további szakmai alapvetés, amelyek abban segítenek, hogy sikerüljön az egyes járásokat és településeket azoknak is értelmezniük, akik soha nem jártak azokban korábban.

A célcsoportok egy adott pillanatban meglévő általános életkörülményeiért elsősorban azok a települések felelősek, ahol ezek az emberek élnek (nyilván a felzárkózásukért felelősek számosan mások is), valamint a járások és a megye fejlesztéséért felelős szakemberek. A járásokat és városokat az úgynevezett „Település-kategorizálás” módszere mentén lehet értékelni.

A település-kategorizálása azért van szükség, **hogy össze lehessen hasonlítani a megyén belül az egyes településeket egymással, valamint összevethessük őket a Magyarországon általánosnak tekinthető sztenderdekkel.** Nyilván ez az összehasonlítás nem lehet teljesen objektív és nem terjedhet ki mindenre, ugyanakkor abból adódóan, hogy hasonló összevetések nem is nagyon voltak még Magyarországon (legalábbis hasonló stratégiák részeként még biztosan nem), mindenképpen hasznosnak tűnhet minden megállapítás, amit majd mindez kínál. Nyilván nagyon sok egyéni szempont van, amit ilyenkor figyelembe kell venni, viszont azt a laikus állampolgár is meg tudja ma ítélni, hogy egy dunántúli, a bevételeit elsősorban a turizmusból nyerő fürdőváros, és egy észak-alföldi, korábban a mezőgazdaságban érdekelt mezőváros nem tudja ugyanazt az életszínvonalat, lehetőségeket, szolgáltatásokat kínálni az ott élőknek. Látható, hogy a belső társadalmi változásai, felzárkózási/gyarapodási folyamataik is különböznek: az előbbiben ez lassabb és felfelé haladó pályát nyújt sokszor (pl. Zalakaros, Hévíz, Sárvár esetén), a másodiknál gyorsabb, és egyfajta lejtmenetet kínál az ott élő közösség akár nagyobb részének, vagy szinte egészének is (pl. Törökszentmiklós, vagy Karcag esetében). Azaz, település és település között komoly különbségek figyelhetők meg, és az, hogy milyen jövő vár rájuk, az sokszor nem csak az ott feladatot vállalt településvezetők rátermettségén, felkészültségén múlik, hanem nagyon gyakran a település múltján, történelmén, a helyben lévő közösség belső értékein, a földrajzi elhelyezkedésén, vagy esetleg érintőlegesen (máskor közvetlenül) a politikai kapcsolatokon, illetve a nemzetgazdaság egyes szakpolitikai prioritásain is. Az eddigi, hasonló területeken megvalósult felmérések 3 nagyobb csoportba biztosan be tudják sorolni az egyes városokat, településeket.

- 1-es kategória: Társadalmi felzárkózásba még befektetni képes település, város és járás
- 2-es kategória: Társadalmi leszakadás megállítását igénylő település, város és járás
- 3-as kategória: Társadalmi leszakadást megélt település, város és járás

Egy rövid elemzést kívánunk az alábbiakban bemutatni a fenti kategóriákról, jelen pillanatban a Szolnok megyeszékhellyel ekvivalens értékű, azaz vidéki nagyvárosként értelmezhető településekre vonatkozóan az alábbiak szerint.

(zárójeles megjegyzés: ugyanez a besorolás kisebb városokra, sőt, községekre, falvakra is vonatkoztatható, bár utóbbiak esetében érdemesebb lesz majd járások szintjén értelmezni és felmérni őket)

1. Társadalmi felzárkózásban még befektetni képes vidéki nagyváros, város vagy járás

Ezek azok a települések vagy járások, amelyek nemcsak megértették, hogy fontos a társadalmi felzárkózásba pénzt és szakmai vállalásokat fektetniük, de képesek is arra, hogy eredményesen tegyék ezt. Kevés ilyen nagyváros vagy járás van ma Magyarországon, mert bár források a helyi politikusoknak köszönhetően elméletileg bármikor hozhatók az adott városba és járásokba, annak az elköteleződésnek a megteremtése, amely eredményes társadalmi felzárkózást kínál, már sokkal nehezebb. Pedig utóbbi lenne a kulcs ahhoz, hogy a megfelelő körülmények és erőforrások ezen városok és járások esetében még valóban a társadalmi felzárkózásra, és nem pedig a társadalmi leszakadás megállítására, vagy kezelésére lennének használhatók. Ezeknek a településeknek és járásoknak a társadalmi felzárkózás biztosan eredményeket hozhat gazdasági értelemben is. Ilyen város és járás ma Magyarországon egyértelműen Győr vagy Kecskemét. illetve az ezekhez a városokhoz kapcsolódó járások, amelyekben a települések az adott városok által is fejleszthetők – ezek gyakorlatilag húzzák magukkal a járás minden más városát és községét is.

2. Társadalmi leszakadás megállítását igénylő város vagy járás

A belső társadalmi folyamatokban végbemenő változások itt olyan feladat elé állítják immár több ciklus óta az ebbe a kategóriába tartozó települések vezetését, hogy nem igazán találják a megfelelő megoldásai javaslatokat azok rendezéséhez. Ennek legfőbb oka talán az, hogy a meglévő társadalmi nehézségek, problémák súlyával, jelentőségével sok helyen még mindig félnek kellő mélységben foglalkozni a döntéshozók. Az is előfordul, hogy a helyi vezetésének az erőltetett magabiztossága, illetve szemérmessége nem teszi lehetővé, hogy a valós kép látszódjon a nehézségekről, problémákról. Azokról a nehézségekről beszélünk most, amelyek kellő odafigyeléssel akár még azelőtt megoldhatók, vagy kezelhetők lennének, hogy komolyabb problémákat jelentenének, és ez a pillanat mindazonáltal egyértelműen most, azaz a jelenben van. Mindez azt is jelenti, hogy most kellene cselekednie, cselekedniük a járáson belüli városoknak, de sok esetben ez nem történik meg. Jellemző ezekre a helyzetekre, hogy egyfajta szégyennek, presztízsveszteségnek érzik ezek a települések, térségek, ha olyan problémák válnak a nyilvánosságban is egyértelművé velük kapcsolatosan, amelyek sajnos igénylik a helyi társadalom megerősítését, annak egyes kisebb egységeinek a célzottabb felzárkózását, segítését.

Itt ki kell mondani, ezeknél a településeknél egyértelműen **zajlik valamilyen társadalmi leszakadás immár, azaz, távolodnak egyes társadalmi csoportok a többség által még biztosan megélhető, elérhető átlagoktól, de ez a folyamat még biztosan tart, azaz lelassítható, megállítható és visszafordítható is lenne, ha döntés és cselekvés történne.**

Ehhez viszont elsőként mindenképpen arra lenne szükség, hogy leszakadás, a távolodás megállításához szükséges feladatok meghatározásra kerüljenek, de még ezt is meg kell előznie annak, hogy **a település, illetve maga a járás egyértelműen szembesíti önmagát azzal, hogy erre szükség van.** Ez pedig sokszor a legnehezebb, hiszen a látszólagos rend mögött felsejlő gondokat, nehézségeket mindenki takarni próbálja számosan, hiszen ez a város, a járás és a helyben élők érdeke: nem csökkenhetnek az ingatlanárak, nem szabad elriasztani a befektetőt, vagy fejleszteni kell még a helyi turisztikai lehetőségeket.

A kategória címe kissé félrevezető, hiszen azzal ellentétben előfordul, hogy nem a város, illetve a járás igényli a társadalmi leszakadás megállítását, hanem maguk a körülmények igényelnék, amelyeket viszont a településeknek, járásoknak maguknak kellene felismerniük. Nézzük, hogy egyszerűbben megfogalmazva, jellemzőnek tekinthető pontokba összefoglalva, hogy milyenek is ezek a városok, járások:

- Fejlődő, vagy stagnáló ipar jellemzi, amely erősödhet is még, de már látszanak azok a pontok, vagy körülmények, amelyek miatt gyengülést is hozhat a jövő. Érdeklődő és érkező befektetők, viszont nem folyamatosak a fejlesztések
- Létező és fejlesztendő turizmus
- Erős, vagy erősnek tűnő belső, saját pénzügyi erőforrások
- Általában pozitív megítélés az ország egészében, vagy akár még a térségben, a határokon túl is
- Meglepetésként ható rossz hírek, vagy felbukkanó nehézségek a várossal kapcsolatosan az országos médiában
- Nehezen kezelt, a társadalmi felzárkózást igénylő problémákra, gyors, instant megoldások keresése – azonnali tűzoltás
- Hiányzó tervezés és tudatosság a társadalmi felzárkózáshoz szükséges teendőkkel, jellemzőkkel, tendenciákkal kapcsolatosan - szakemberhiány
- Lassan, de egyértelműen kialakuló belső földrajzi területek a településen, amelyekben egyértelmű társadalmi erózió történik
- Növekedés a városon belül azon beköltözők számában is, akik nem találnak munkát, lakhatási gondjaik vannak, illetve szociális típusú gondoskodásra szorulnak
- Egészen egyértelműen bemutatható kép arról, hogy a város nem küzd gondokkal, azaz, számos olyan érték megléte és folyamatos kirakatba tétele, amelyekkel a megjelenő problémákról terelhető el a figyelem

Egy ilyen város vagy járás ma még nincsen komoly gondban, de rajta van azon az úton, amely pedig súlyos áldozatokat fog majd követelni, illetve olyan következményeket hozhat magával, amelyek révén a város, illetve a járás nem a problémák megoldását, hanem pusztán azok kezelését fogja tudni csak teljesíteni. Utóbbi amúgy a 3. kategóriába tartozó települések jellemzője lett mostanra, ami azt is jelenti, hogy a „társadalmi leszakadás megállítását igénylő város vagy járás” egy idő után „társadalmi leszakadást megélt várossá, járássá” válik, amely pedig egy olyan kategória, amelyben már nagyon nehéz kezelni a helyi társadalomban végbe menő erodálódási folyamatokat. Azaz, biztosan kimutatható egy olyan folyamat, amelyben **elméletileg mind javulhatnak, mind rosszabbodhatnak egy település kapcsán a társadalmi felzárkózási folyamatok**, a gyakorlat viszont eddig leginkább csak azt bizonyított be, hogy a lecsúszás az, ami biztosan bekövetkezik, **a visszakapaszkodásra kevés az esély**, és kevés még az olyan település is, amelyeknél legalább rész-sikerek felmutathatók lennének – és ezek is általában sokkal kisebb méretű települések.

Jelen pillanatban a megyeszékhely Szolnok egyértelműen ebbe a kategóriába sorolható, és folyamatos feladatvállalás és teljesítés szükséges ahhoz, hogy a helyzete ne legyen rosszabb a jövőben. Röviden összefoglalva a legkomolyabb problémák az alábbiak:

- Fiatalok nagy mértékű elvándorlása
- Szakképzés alacsony kihasználtsága
- Egészen a legújabb korig hiányzó modern közúti közlekedési infrastruktúra
- Nem igazán egyértelmű irányok a turizmus-fejlesztés kérdésében – se túl távol, se túl közel nincs a főváros, hogy az ideális legyen a turizmus szempontjából

- Magas számú, de alacsony státuszú környékbeli ingázó, akik számára a város drága, így nem igazán jelentenek valódi fogyasztói, vásárlói kört
- A leszakadó településrészek kiterjedésének és az ott élők számának növekedése

3. A társadalmi leszakadást megélt város vagy járás

Az előzőek alapján viszonylag egyértelműnek tűnhet, hogy az ebbe a kategóriába került települések sem egyszerre lettek nagyon nehéz helyzetű, mindennapjaikban is a társadalmi felzárkózással küzdő települések, hanem **egy folyamat eredményeként, következményeként váltak azzá**. Fontos különbség az előző, még jobb helyzetben lévő kategória városaival összevetve, hogy itt is fontos a jövőkép tervezése, meghatározása, de az csakis úgy történhet meg, hogy a mindennapi, jelenkori problémákat tudja orvosolni a város vagy a járás, és apró eredmények mentén próbál új struktúrákat felépíteni, új alapokat teremteni ahhoz, hogy egyszer majd valamikor a jövőben lehessen újra esély a társadalmi felzárkózásra. Az ilyen városokból, járásokból ma kettő biztosan megnevezhető az ország keleti felében, és mind a kettőre jellemzők azok a problémák (problémahalmazok), amelyeket szociológusok, területfejlesztési szakemberek, vagy akár civil szervezetek előre jeleztek már évekkel korábban, de a város, illetve a megye vezetése nem reagált, nem hozott döntéseket, nem vállalta fel, hogy ébredő nehézségekre megoldást kellene találni.

Ezeknél a településeknél, járásoknál gyakran elhangzik, az, hogy mi lett volna, ha a korábban mégis születnek döntések, mégis kidolgozásra kerülnek tervek, stratégiák, kiosztásra kerülnek feladatok, illetve azoknak legalább egy része meg is valósul. Ezek persze csak feltételezések, nem tudni, hogy a város vagy a járás valóban maradhatott volna-e jobb helyzetben, vagy törvényszerű volt, hogy a harmadik kategóriába soroljuk, de az biztosan kimondható, hogy minden egyes erőfeszítés, amely reakció lett volna a jelentkező nehézségekre, az annak lett volna a bizonyítéka, hogy a város, illetve a járás tenni akart valamit önmagáért. Ugyanakkor az előző kategóriában is megjelölt magatartás gyakorlatilag magában hordozza annak a következményét, hogy a nemtörődöm hozzáállás ahhoz vezessen, hogy eggyel rosszabb kategóriába kerüljön néhány évvel később a város, illetve a járás. **Sok helyen megtapasztalni azt is, hogy a problémák definiálásának, illetve a súlyuk kalibrálásának, megítélésének a képessége is hiányzik**, és kevés az olyan helyben meglévő tisztségviselő, vagy döntéshozó, aki valóban felvállalja azt, hogy egy adott problémát a súlyának megfelelően képes kezelni. Az, hogy egy társadalmi felzárkózáshoz kapcsolódó nehézségekre van helyben minimális erőforrás, az nem jelenti azt, hogy elegendő.

Lássuk, milyen jellemzői vannak a társadalmi leszakadást már megélt településeknek vagy járásnak:

- lassuló gazdasági termelés, nehézkes iparfejlesztés
- csökkenő, vagy nehezen megtartható turizmus
- csökkenő és nehezen megtartható humán-erőforrás
- elöregedés
- növekvő számú alacsony társadalmi státuszú beköltöző
- szociális és oktatási ágazati munkavállalók rossz teljesítménye, alulmotiváltsága
- csökkenő átlagos adófizetői képesség
- növekvő vagyon elleni és erőszakos cselekmények, növekvő családon belüli erőszak és kábítószer-terjesztés és fogyasztás
- alacsony ingatlanárak, hírhedté vált, az egész országban ismertté vált település-részek, „gettó”-szerű lakókörnyezetek kialakulása
- a város általánosan rossz megítélése a médiában és az országos közbeszédben

- erőfeszítések a meglévő nehézségek kezelésére, de általában stratégia és megfelelő struktúra nélkül, általában csak a mindennapi gondok megoldására, vagy egy adott költségvetési év megoldására, teljesítésére

Anélkül is, hogy megneveznénk, sokan tudhatjuk, melyik az a legjellemzőbben ebbe a kategóriába sorolható magyar nagyváros, amely tökéletes példája lett annak, hogy az odafigyelés hiánya, a takargatott nehézségek, valamint az új presztízs megteremtésének a gondolata hogyan vitte tévútra az adott város fejlődését. Ez egyben ki is jelölt egy olyan kényszerpályát, amelynek a kettőssége még sokáig meghatározza az ott élők mindennapjait, és ez az alábbiak szerint néz ki: fejlesztés, munkahelyteremtés, kulturális és turisztikai kezdeményezések (opera-fesztivál, fürdő-korszerűsítés) beruházások említhetők a pozitívumok között, de ezeknek egyre kevésbé örülnek a helyiek, ezekkel már nem lehet pozitív jövőképet kínálni a számukra.

És pedig azért nem, mert mindeközben tömegekben elvándorló értelmiség, ugyanígy tömegekben bevándorló környékbeli szegény-sorsúak, nehezen eladható ingatlanok, valamint egyre növekvő, sőt, soha korábban meg nem élt távolság a társadalom leszakadó és erősödő részei között is ugyanígy jellemzik a várost, sőt, az utóbbiak fogják meghatározni majd azt, hogy előzőekben említett pozitív dolgok meddig maradhatnak meg egyáltalán. **Itt már nem egy folyamatról beszélünk, hanem a folyamat következményeként beállt nehézkes, alig megváltoztathatónak tűnő állapotról, amely kapcsán rengeteg erőfeszítés kell a legapróbb eredmények eléréséhez is.** Ez persze nem jelenti azt, hogy bevégeztetett volna egy ilyen város sorsa, de az biztosan kijelenthető, hogy a fejlesztéséhez (megmentéséhez) nem csak a helyi erőforrásokra és szakmaiságra van szükség, de akár kormányzati szándék és támogatás is kell ahhoz, hogy újra pozitív irányba fordulhassanak folyamatok. Sőt, mindezek ahhoz is kellenek, hogy egyáltalán elinduljanak újra a változást eredményező történések, de most a legmélyéről kell visszafelé, felfelé emelkednie a városnak, ehhez viszont valószínűleg nem maradt sem forrása, sem szakembere, sem pedig egy olyan motivált, tenni akaró belső közössége, amely megértené, hogy neki is tennie kell ennek érdekében.

5 Mutatók, indexálás, igények és reálisan megvalósítható fejlesztések relációja

Fontos, hogy a megyében meglévő járásokat valamilyen indexálással lássuk el, és egy érték fejezze ki a jelenlegi társadalom-, és gazdaságfejlesztési képességeiket (potenciáljukat). Nagyon fontos, hogy ezeket az indexet nem lehet teljes objektíven megítélni, hiszen az egyes járások egymástól különböző történelemmel, gazdasági lehetőségekkel rendelkeznek, és előfordulhat, hogy a meglévő adottságaikat sem ugyanolyan mértékben használták ki. Lehetséges, hogy egyes járások a meglévő lehetőségeiket maximálisan kihasználva sem képesek látványos fejlődést felmutatni, ugyanakkor a későbbiekben komoly bővülésre nyílik majd esély náluk. Ezzel szemben az is előfordulhat, hogy más járások elkényelmesednek, és korábbi eredményeikben bízva hisznek abban, hogy továbbra is fejlődő pályán maradnak, miközben egyes trendek ezt nem feltétlenül támasztják alá.

A szakmai alapvetés a következőket jelenti:

Egy adott térség általános és valós állapotainak ismerete, illetve az úgynevezett **társadalom-és gazdaságfejlesztési potenciálnak** a meghatározása, egy olyan mutató meghatározása, amely ugyan az esetek többségében biztosan növelhető, de külső tényezők bármikor csökkenthetik is azt. A társadalom- és gazdaságfejlesztési potenciál minden pillanatban egy olyan ismerv, amelyből az utóbbi, a gazdaságra vonatkozó rész könnyen értelmezhető: arról szól, hogy mennyi lehetőség rejlik az adott földrajzi egységen (város vagy járás) belül a gazdaság fejlesztésére. **A társadalom-fejlesztési potenciál viszont arra utal, hogy a társadalmi felzárkózásban leginkább érintett csoportok fejlesztéséhez mennyire kedvezőek, vagy éppen kedvezőtlenek a feltételek, lehetőségek.**

Célcsoport igényeinek beazonosítása

Az alapvetésként meghatározott bevezetőben szó esett már róla, hogy a célcsoportot, illetve a célcsoportnak az igényeit hogyan is kellene beazonosítani. Ugyanígy segített a fentiekben a településekre vonatkozó meghatározási, kijelölési folyamat abban, hogy tudjuk, kiknek szükséges a Szolgáltatási Út Térkép alapján majd a társadalmi felzárkózáshoz szükséges szolgáltatási utakat biztosítani, az egyes szolgáltatási hiányokat pótolni, csökkenteni. A Magyar Nemzeti Társadalmi és Felzárkózási Stratégia (MNTFS) bár egyértelműen rendelkezik arról, kiket is tekint a társadalmi felzárkózásban érintett célcsoportok tagjainak, érdemes a Térkép elkészítése során a lehető legsajátosabb jellemzők mentén meghatározni a megye releváns csoportjait.

Miután kijelöljük, hogy melyek az elsődleges és közvetlen célcsoportok, fontos lesz, hogy a közvetett célcsoporttal is foglalkozzunk, akik viszont szinte bárkik lehetnek, akik az előzőeket körülveszik, és kapcsolatban állnak velük.

A belső részfeladatok az alábbiakat fogják feltárni majd:

- Igények megfogalmazása az egyes elsődleges (közvetlen) célcsoportok részéről
- Igények megfogalmazása a célcsoportokat körülvevő többségi közösség részéről
- A célcsoportok és az őket körülvevő többségi közösség együttes igényeinek megfogalmazása a megye, az állam és akár az Európai Unió irányába

Reálisan meghatározható társadalmi felzárkózás azonosítása, meghatározása

Esett már szó korábban arról, hogy csakis megvalósítható, reális társadalmi felzárkózási igényeket lehetséges megfelelő hatásfokkal kielégíteni. Ezt jelenti, hogy bár kapunk egy egészen friss, alig néhány hónapos képet arról, hogy kérdőív alapon mit tartanak szükségesnek a helyi döntéshozók, és kapunk majd egy igény-képet a közvetett és közvetlen célcsoporttól is a munkacsoport ülések és a személyes egyeztetések alapján arra vonatkozóan, hogy szerintük mire lenne szükség, előfordulhat, hogy mindezek távol állnak az esélyes megvalósulástól.

Ennek számos oka lehet (nincs rá elég pénz, vagy éppen szakember), de előfordulhat az is, hogy olyan igények kielégítését szorgalmazzák, amelyek egész egyszerűen nem reálisak, már nem időszerűek, vagy csak egy kisebb csoport számára létfontosságúak. Utóbbi is fontos szempont és semmiképpen sem elhanyagolandó, ugyanakkor azt mindig figyelembe kell venni, hogy milyen hatásfokkal és mennyire fenntartható módon próbálunk meg valamilyen társadalmi felzárkózást elméletben biztosan szolgáló tevékenységet folytatni.

Azaz, az igényeket összefoglaló járási-alapú térképeknek bizonyos értelemben véve a kompromisszumokról és a döntésekről (választásokról) kell szólniuk, amikor is az egyes célcsoportok kiválasztják, meghatározzák, hogy mely intézkedés mennyire prioritás a számukra. Ez természetesen sosem könnyű kérdés, hiszen mindenképpen érdekek sérülnek, és egyes intézkedések lehetséges, hogy csak úgy valósulhatnak meg, ha azzal más tervek, felvetések, javaslatok háttérbe szorúlnak. Itt persze segíthet, hogy az élet mely területei lesznek igazán fontosak a célcsoportok számára. A mozgáskorlátozott fogyatékkal élők biztosan szeretnék könnyebben utazni, és olyan munkahelyeken elhelyezkedni, amelyek fogadják őket. A mélyszegénységben élők és a romák, vagy esetleg a földrajzi értelemben távol lévők jobb közlekedést szeretnék, és olyan kezdeményezéseket, amelyekkel anyagi helyzetük jobb lehet – továbbképzést, szakmaszerzést. Az idősek számára fontos lehet a társadalmi megbecsültség nem teljes mértékű elvesztése, sőt, akár annak újbóli megteremtése és megtartása is, miközben sokuk szívesen dolgozna még, vagy az életét megkönnyítő infrastrukturális beruházásokat (pl. egészségügyi projektek) szeretne. A kistelepüléseken élők a helyi kisboltot, postát, vasútállomást, azaz, a helyi szolgáltatásokat kívánják megőrizni, a tanyákon élők közmű-fejlesztést preferálnak. Nyilván mindannyiunk érdeke, hogy ezekből a lehető legtöbb valósulhasson meg, de **kimondottan készülni kell arra, hogy kevesebb kezdeményezés érhet célba, de azok akkor reálisan teljesíthető, széles kört elérő tevékenységek legyenek.**

Jelenleg zajló fejlesztések, projektek értelmezése, azonosítása, felhasználása

Végezetül egyfajta mellékletként önálló fejezetet kívánunk kínálni majd ahhoz is, hogy a Jász-Nagykun-Szolnok megyében jelenleg zajló területfejlesztés-alapú fejlesztéseket is látni lehessen. A kérdéskörből adódóan elsősorban a területfejlesztéssel és a társadalmi felzárkózással összefüggésbe hozható projektek átvizsgálása és értelmezése lesz kulcsfontosságú, de a fentiekben is ismertetett „minden mindennel összefügg – elv” alapján gyakorlatilag minden egyes jelenleg futó, vagy a jövőben elinduló megyei, vagy a megyét is érintő regionális vagy országos fejlesztési program relevanciáját érdemes lesz megvizsgálni majd. Ezek a számok, összegek, fejlesztési irányok is meghatározzák azt, hogy az egyes járásek milyen értéket kapnak, amikor a társadalom-, és gazdaságfejlesztési potenciáljukat próbáljuk meghatározni.

6 Módszertani háttér – hogyan készült a SZÚT?

A Szolgáltatási Út Térkép elkészítéséhez számos helyről és többféle formában érkeztek a különböző információk (inputok). Ezek jellemzően az alábbi forrásokat jelentették a munka során:

- HEP-ek elemzése
- Online kérdőíves felmérés
- Személyes interjúk az egyes stakeholderekkel
- Egyéb, korábban elkészült tanulmányok, fejlesztési koncepciók és adatbázisok felhasználása, elemzése, értékelése
- A kérdéskörért, valamint a projektért felelős államtitkársággal folytatott szakmai egyeztetések

7 HEP-ek bevonása, felhasználása

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló (2003. évi CXXV.) törvény értelmében minden települési önkormányzatnak rendelkeznie kell 5 évre szóló helyi esélyegyenlőségi programmal (HEP), amelyeket kétfévente felül kell vizsgálni. 2013. július 1-jét követően a települési önkormányzatok a hazai, uniós társfinanszírozású vagy egyéb forrásból finanszírozott pályázatokon akkor vehetnek részt, ha rendelkeznek hatályos HEP-pel. A helyi esélyegyenlőségi programokat, az erre a feladatra kijelölt települési önkormányzati köztisztviselők vagy közalkalmazottak készítették, képzésüket, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészültét és felülvizsgálatát a Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság (TEF) által fenntartott esélyegyenlőségi mentorhálózat segíti (321/2011 Korm. rendelet). A HEP-ek, bár a készítők szubjektív véleménye és látásmódja befolyásolhatja a társadalmi probléma vagy hiányosság súlyosságának megítélését, az egyik legfontosabb és hiteles fontos források a Szolgáltatási Út Térkép elkészítéséhez.

Az egyes járások esetében meglévő igények és általános megállapítások önálló járási térképekre kerültek, ami önálló mellékletként lesz a Szolgáltatási Út Térkép része.

A HEP-eken túl a másik legfontosabb input-forrásnak az online kérdőíves felmérést kell tekinteni, amelynek szakmai háttere és a kérdőíves elemzésből eredő megállapítások a következők:

8 Kérdőíves információgyűjtés és elemzés

Cél volt, hogy minden településről közvetlenül érkezzenek információk, hogy milyen a helyzetük, illetve, hogy mire és hogyan lenne szükségük az eredményes társadalmi felzárkózáshoz. Ehhez egy kérdőív sémát dolgoztunk ki, amelyet a települések megküldtek, és alapján lehetett értelmezni, elemezni, hogy éppen hogyan állnak ebben a kérdéskörben.

Bár minden település megkapta a kérdőívet online formában, az összesen 78 megyei településből 61-re vonatkozóan érkeztek vissza adatok. Ez azt jelenti, hogy **a megye településeinek 78 százalékáról közvetlen és friss információk érkeztek a SZÚT elkészítéséhez**, ami mindenképpen egy sikeres elérést, eredményes bevonást jelent a dokumentum elkészítésébe.

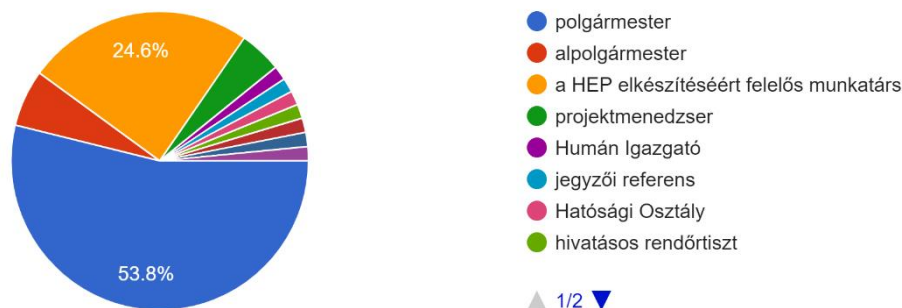
Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy **a visszakapott kérdőívek száma, valamint az egyes kérdésekre kapott válaszok száma 61 fölött van**, ugyanis vannak települések, ahol több aktor is kitöltötte azt.

A feltett kérdéseket tartalmazó, több nagy területre fókuszáló kérdőív csatolva található, az alábbiakban a legfontosabb kérdésekre adott válaszok elemzése, értelmezése ismerhető meg. Nagyon fontos megemlíteni, hogy ezek az adatok ugyan települések szintjén vonatkoznak irányadóknak, ugyanakkor a megye egészét tekintve is átfogó képet adnak számos kérdésben.

Az alábbi elemzésben a kérdőív legfontosabb kérdései, valamint az azokra adott válaszok és a válaszok elemzése, értelmezése kerül bemutatásra.

2. A Válaszadó pozíciója:

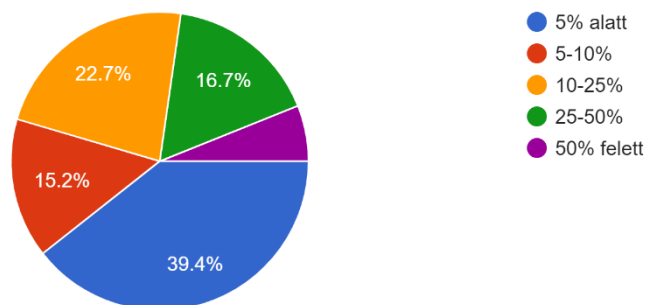
65 responses

Rövid elemzés: Fontos volt, hogy kiderüljön, mennyire kívánnak a felmérésbe és a SZÚT elkészítésébe közvetett módon bekapcsolódni a települések vezetői. Örömmünkre szolgált, hogy a válaszadó települések több mint felén maga a polgármester vállalta a kérdőív kitöltését, és ha ehhez hozzávesszük az alpolgármestereket is, akkor a válaszadók közel kétharmada egyértelmű felelősséggel bíró személy volt az adott településeket érintő döntési folyamatban. A HEP elkészítéséért felelős munkatársak nagy arányban való bevonása (24.6%) szintén örömteli, bár a kisebb falvakban kevésbé a gyakorlatias megközelítés látszik és a valós problémák érdemi feltárása jelenik meg a HEP-ekben, ugyanakkor lehetséges, hogy ez majd a jövőben ennek a kérdőívnek köszönhetően is változhat majd.

II / 1. Ön szerint mekkora a romák / cigányok aránya a településen?

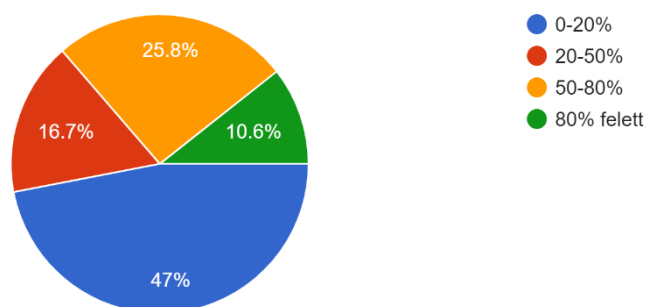
66 responses

Rövid elemzés: a kérdőív legelején szeretnénk volna egyértelművé tenni, hogy a társadalmi felzárkózás tekintetében leginkább meghatározó roma közösségek jelentik az elsődleges célcsoportot, és ehhez látni, tudni kellene, hogy mennyien is vannak az adott településeken és járásokban. Itt természetesen nem a népszámlálási adatokból szeretnénk volna kiindulni, hanem a helyi stakeholderek saját véleménye, saját meglátása szerinti értékekre voltunk kíváncsiak. Ez ugyanakkor azt a kockázatot is megjeleníti, hogy az egyes települések vezetői alul- vagy éppen felülbecsülik ezt az arányt. Több helyen találkoztunk korábban azzal, hogy a polgármester kisebb arányt szeretett volna láttatni, mondván, hogy az általa vezetett falu, község ne erről legyen ismert. A fenti adatokból a legrealisabbnak mi magunk a közbelső és a magasabb arányokra vonatkozó értékeket tartjuk, amelyek szerint a válaszadó települések közel 45%-án 10% feletti a romák aránya. Úgy véljük, kimondottan figyelemre méltó a 25 -50% közötti arányt feltételező skála, amelyet a válaszadó települések 16.7%-a választott. Leginkább ezek azok a települések, ahol nemcsak az adott pillanatban meglévő helyzet a számottevő, hanem magukat a tendenciákat kellene látni, hiszen valószínű, hogy ezek a települések 15 évvel ezelőtt még nem ebben a kategóriában szerepeltek volna, azaz, az elmúlt másfél évtizedben nőtt meg a romák aránya.

2. A mélyszegénységben és szegénységben élőkön belül mekkorára becsüli a romák arányát?

66 responses

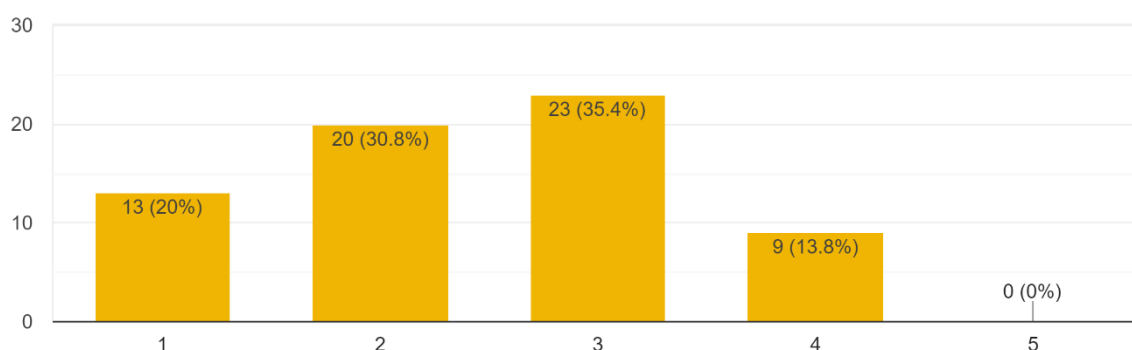

Rövid elemzés: örök vita, hogy a romák és a mélyszegénység élők száma és aránya mennyire fedik egymást. Mi úgy véltük, az lenne a leghelyesebb, ha arra kérdeznénk rá, hogy az eleve nagyobb halmaznak tekinthető szegények és mélyszegények csoportján belül kérjük meghatározni a romák vélelmezett arányát. A kapott válaszok kissé meglepőnek is tűnhetnek

elsőre, de alaposabban megvizsgálva talán érthetőek lesznek azok akkor, ha több halmazt egyben vizsgálunk. Mindenképpen magasnak tűnik a 47%-os válaszadás a legkedvezőbb értékre (0-20% között) vonatkozóan. Ez az jelenti, hogy a válaszadó települések közel fele úgy ítélte meg, hogy a saját településén a szegény és mélyszegény emberek között mindössze 20% alatti a romák aránya. Ha ez valós lenne, akkor az mindenképpen bizakodásra adhatna okot a megye általános társadalmi felzárkózási elvárásait és kihívásait illetően. Mi viszont úgy véljük, sokkal kevesebb olyan település lehet a megyében, ahol tényleg csak maximum minden 5. ember lenne roma a szegénységben, mélyszegénységben élők között, ugyanakkor el kell fogadnunk, hogy sok település mégis így válaszolt. A másik halmazokban szereplő értékek együttesen vizsgálva viszont arra utalnak, hogy a magasnak tekintett értékeket is nagy számban jelölték meg a települések, amiből arra a következtetésre jutottunk, hogy a legalacsonyabb arány-értéket választó település vezetőikkel szemben legalább ugyanannyian vannak azok is, akik mernek őszintébben választ adnia. Nyilván azok a települések nem is nagyon vállalhattak fel alacsony értékkel bíró kategóriát, amelyeken évek óta köztudomásúan nagyon magas a roma emberek száma a helyi lakosok között.

III / 1. Kérem, jelölje meg egy a skálán, hogy megítélése szerint mennyire képes önálló fejlődésre a település?

65 responses

Rövid elemzés: Ebben a kérdésben magunk kértük a válaszadókat arra, hogy egy 5 fokozatú skálán ítélik meg, mennyire tartják önmagukat önálló fejlődésre is alkalmas településnek. Megadtunk a két szélső értéknek egy-egy olyan narratívát is, ami kellő segítség lehetett ahhoz, hogy az adott skálán elhelyezzék magukat a települések:

Az 1 azt jelentette a kérdőívben, hogy:

„Semennyire, semmi belső erőforrásra nem tudunk támaszkodni”,

Az 5 pedig azt, hogy:

„Kiválóan, nincs szükség külső beavatkozásra”.

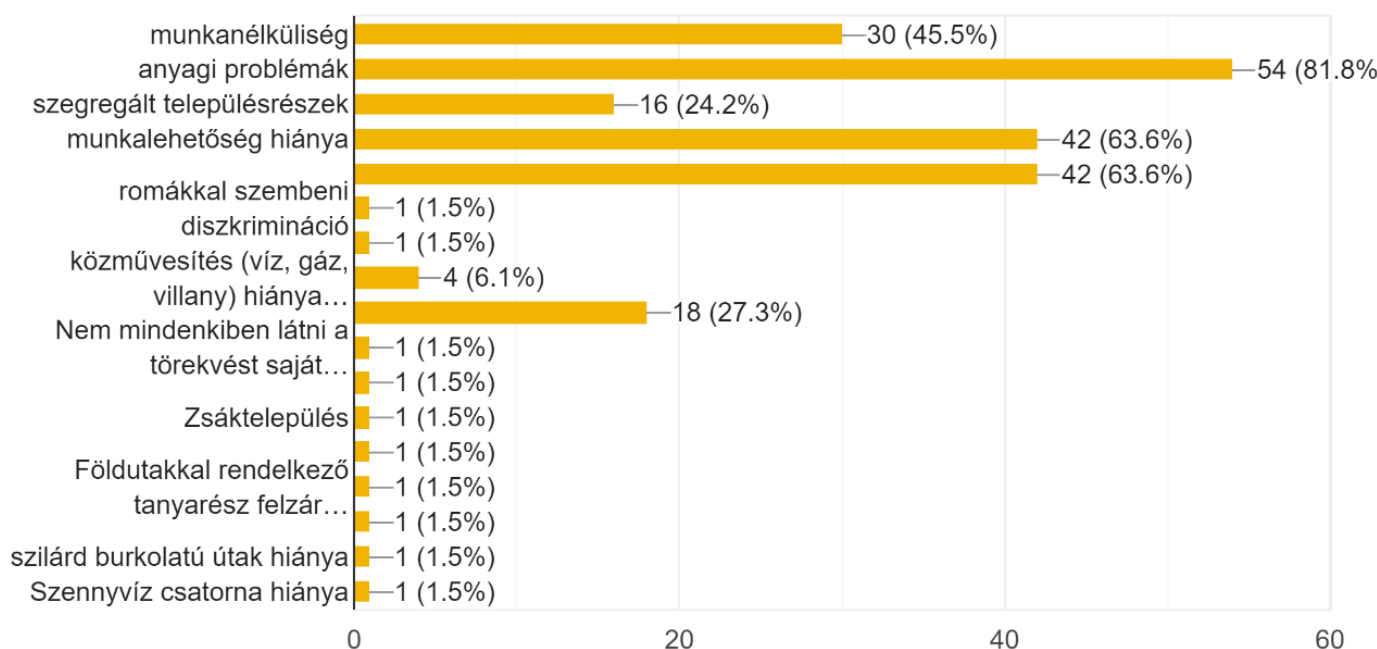
Mindezek után egészen döbbenetesnek találtuk a megkapott adatokat, ugyanis látható, hogy egyetlen egy olyan sem volt a települések között, amelyek az 5-ös, azaz a legjobb értéket választotta volna. Azaz, a listában a legjobb érték a 4-es volt, de azt is mindössze 9 település választotta, ami az összes válaszadó valamivel kevesebb mint 14%-át jelentette, azaz, több mint 86%-uk úgy ítélte, hogy az 1-től 3-ig terjedő értékeket adja meg. Ha csak a 1-es és 2-es, azaz, a két legrosszabb érték választását nézzük, akkor azt kell megállapítanunk, hogy a válaszadók 50%-a, 33 település látja ennnyire önállótlanak magát, ami a megye összes települését (78 db)

tekintve is kimondottan magas szám. A kérdőíves felmérés egyik első kiemelkedő és szinte legfontosabb megállapítása a Szolgáltatási Út Térképhez az, hogy

jelentős azoknak a településeknek a száma, amelyek úgy látják, önállóan nem képesek fejleszteni önmagukat, ami nyilván fontos és releváns információ ahhoz is, hogy hogyan lehet majd a jövőben a társadalmi felzárkózást előmozdítani képes hiányzó szolgáltatásokat is kidolgozni és biztosítani ezeknek a településeknek és közösségeknek.

2. Ön szerint melyek a legjellemzőbb szociális problémák a településen?

66 responses

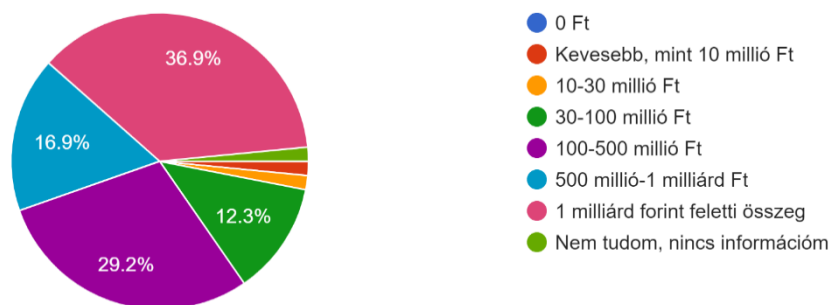
Rövid elemzés: Szerettük volna felmérni, hogy az úgynevezett szociális problémák mit jelentenek a mostani településvezetők számára, valamint, hogy azokból melyeket találják jellemzőnek a helyi közösségekben. Több válasz is megadható volt, a fenti ábrán látható, hogy melyeket választották legtöbbször. A munkanélküliséget 30 település, a munkalehetőség hiányát pedig 42 település is megnevezte, ez utóbbi a megye teljes település-számára vetítve (78) több mint 50%, ami azt kell, hogy kimondassa: a megyében komoly gond a munkaerőpiacon való sikeres elhelyezkedés, elsősorban azért, mert HELYBEN nincsenek munkahelyek. Azaz: általában véve a vizsgált időszakra is jellemző volt, hogy a megye egészében komoly probléma a munkaerőhiány, de helyben nagyon sok településen nincsenek üres, betöltetlen álláshelyek, mert azok elsősorban a nagyvárosokban várják a dolgozni akarókat.

Az anyagi problémákat 54 település is megnevezte – ez megint leginkább arra utal, hogy a megye sajátos belső szerkezete (egy nagyváros, több közepes és számos kisváros, illetve nagyobb falvak) ugyan kínálhatja azt a képet, hogy a megye egyes részein nem rossz élni

(Szolnokon, Jászberényben, valamint a Tisza-Tó környékén egészen magas ingatlanárak is jelentkeznek, illetve magasak is lehetnek az átlagjövedelmek), de közben a kisebb falvakban nagyon alacsonyak a bérek, sokan vannak a közfoglalkoztatásban, ami azt is jelenti, hogy kevés pénzből kell a családoknak gazdálkodniuk.

3. Nagyságrendileg mennyi uniós fejlesztési forrást kapott a település eddig összesen ebben az uniós fejlesztési költségvetési időszakban (2013 – 2020)?

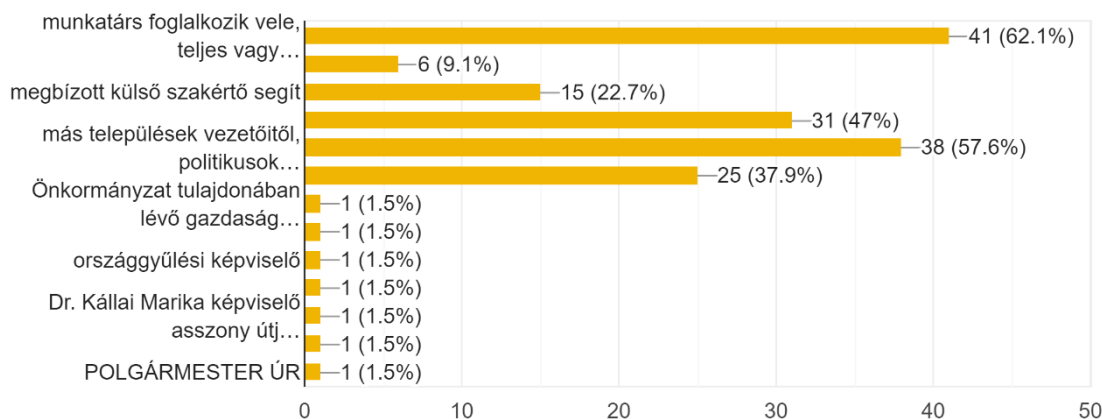
65 responses

Rövid elemzés: Szerettük volna felmérni, hogy mennyi fejlesztési forrás állt az egyes települések rendelkezésére az elmúlt évek során. Kissé szkeptikusak voltunk, mert előzetesen úgy véltük, hogy kevés pénz kerülhetett a térségbe. Éppen ezért ért minket kellemes meglepetésként, hogy a válaszadók közel 30%-a is 100 – 500 millió forintnyi támogatáshoz jutott, de kiemelten magasnak találjuk, hogy közel 37%-uk pedig 1 Mrd forint feletti összeget is meg tudott jelölni. Ez egyértelműen arra utal, hogy a települések képesek arra, hogy elnyerjenek fejlesztési forrásokat, és olyan mértékben is, amely összegek akár még a nagyobb (10 000 fő feletti) települések számára is komoly fejlődési lehetőségeket biztosíthatnak. Ezek az összegek egyértelműen feltételezik azt, hogy a települések megtanultak pályázni, fejlesztési forrásokhoz hozzájutni.

4. Általában hogyan szereznek tudomást az egyes fejlesztési programokról, pályázati lehetőségekről?

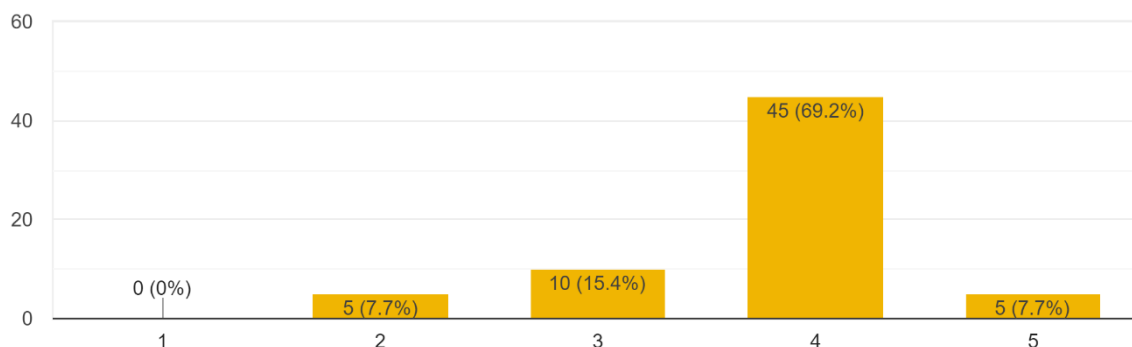
66 responses

Rövid elemzés: Mivel a szociális hátrányok leküzdéséhez, a társadalmi felzárkózáshoz

szükségesek lesznek folyamatosan a fejlesztési források, mindenképpen szerettünk volna információt kapni arról, hogy ők, maguk a települések hogyan jutnak információhoz a pályázati programokról, fejlesztési lehetőségekről. Megnyugtató, hogy a válaszadók több mint 60%-a olyan település, amelyeken önálló munkatárs foglalkozik ezzel. Viszonylag bevált dolog, és még mindig számítanak a települések nagy számban arra, hogy egy külsős, professzionális szakértői háttér, vagy éppen politikusok, szakpolitikusok, közéleti szereplők ismertetik meg őket az egyes lehetőségekkel.

5. Hogyan látja, az Ön települése az elmúlt évek során milyen sikerrel pályázott fejlesztési forrásra?
65 responses

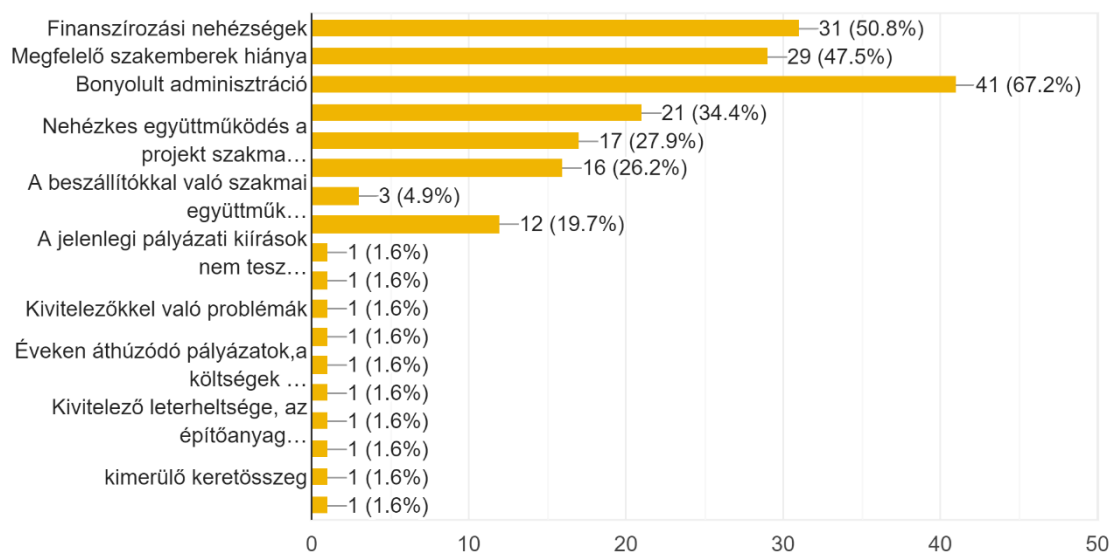
Rövid elemzés: az előzőekben már szóba hozott magas értékű források önmagukban is arra utalnak, hogy a települések kimondottan sikeresen jutnak forrásokhoz. Ebben a kérdésben viszont arra voltunk kíváncsiak, hogy a forrásokon értékén túl mennyire tartják sikeresnek saját magukat. Teljesen sikertelennek egyetlen település sem látta magát, ezzel szemben kimondottan magas a 4-es és 5-ös értékek együttes száma és együttes aránya, 50 válaszadó, mindösszesen majdnem 77% az összes válaszadó között.

Ez az érték leginkább annak tükrében érdekes, hogy néhány kérdéssel korábban egészen lesújtó véleménnyel voltak saját magukról azzal kapcsolatban, hogy mennyire képesek önállóan fejleszteni saját magukat. Ez a kérdés mindezek ismeretében legalább oda elvezetett, hogy közvetett módon kimondassuk velük azt, hogy bár túlnyomó részben nem tartják magukat képesnek arra, hogy önállóak jussanak előbbre, legalább forrásokat eredményesen tudnak megpályázni a szükséges fejlesztésekhez, és magukat is sikeresnek látják mindezek alapján a forrásszerzésben.

Ugyanakkor a fejlesztéshez önmagában a forrás megszerzéséhez szükséges eredményes pályázat, valamint az elnyert forrás nem elegendő, a továbbiakban érkező kérdések és azok elemzése majd erre világít rá egyértelműen. Ugyanakkor a források megléte az elsődleges feltétele annak, hogy bármilyen fejlesztési igény és szándék felmerülhessen, abban az esetben is, ha egyértelmű szükség fogalmazódott meg valamivel kapcsolatban. A sikeresség viszont nagyon fontos, a településeknek elsőként azt kell elhinniük, hogy képesek arra, hogy forrást szerezzenek saját maguk számára.

8. Mi okozta a legnagyobb gondot az egyes Uniós pályázatok megvalósítása során?

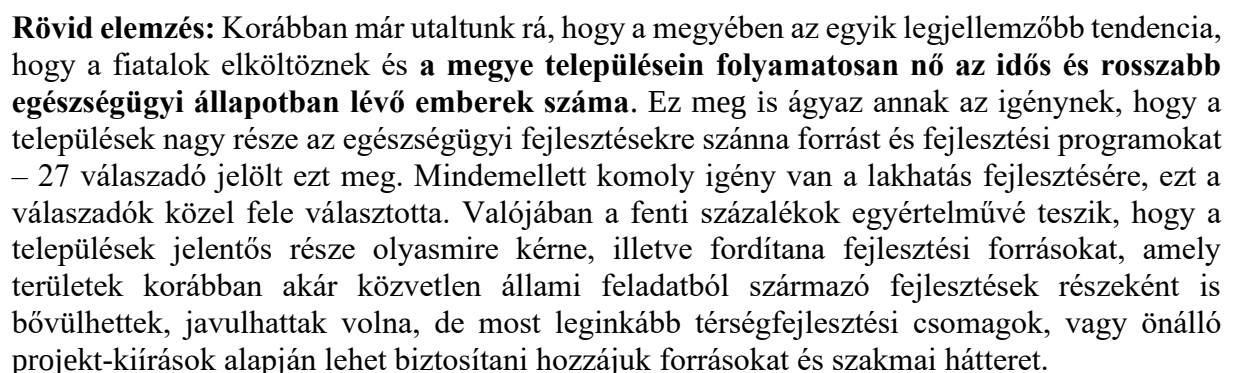
61 responses

Rövid elemzés: Korábban számos helyen megtapasztaltuk már, hogy az Európai Unió projektjeiben elérhető és felhasználható források mentén megvalósuló fejlesztések sikeres véghezvitele komoly kihívást jelentenek egy adott település, illetve közösség számára. Szerettük volna megtudni, hogy ebben a megyében is hasonló nehézségekkel küzdenek-e, és a kérdőív alapján szerettük volna ezt feltárni. A válaszok között magas számban volt jelen nehézségként az, hogy komplikált adminisztráció kíséri ezeket a projekteket, ami számos alkalommal okoz csúszásokat, folyamatos határidő-módosításokat – az itt szereplő 41 válaszadó az összes megyei településszám több mint felét jelenti. A finanszírozás kérdése a nagyobb forrásigényű beruházások esetén a kisebb települések számára nagyon komoly nehézség, nem is csoda, hogy a válaszadók több mint fele ezt is megemlítték nehézségként. Fontos megemlíteni, illetve akár ki is emelni, hogy a megfelelő szakemberek hiánya szinte minden területen komoly probléma ma Magyarországon, ha fejlesztéseket akarunk végrehajtani. A válaszadó települések közel fele (47.5%) egyértelműen megnevezte ezt problémaként az uniós projektek megvalósításával kapcsolatban – és ez minden más területre is kihat a későbbiekben.

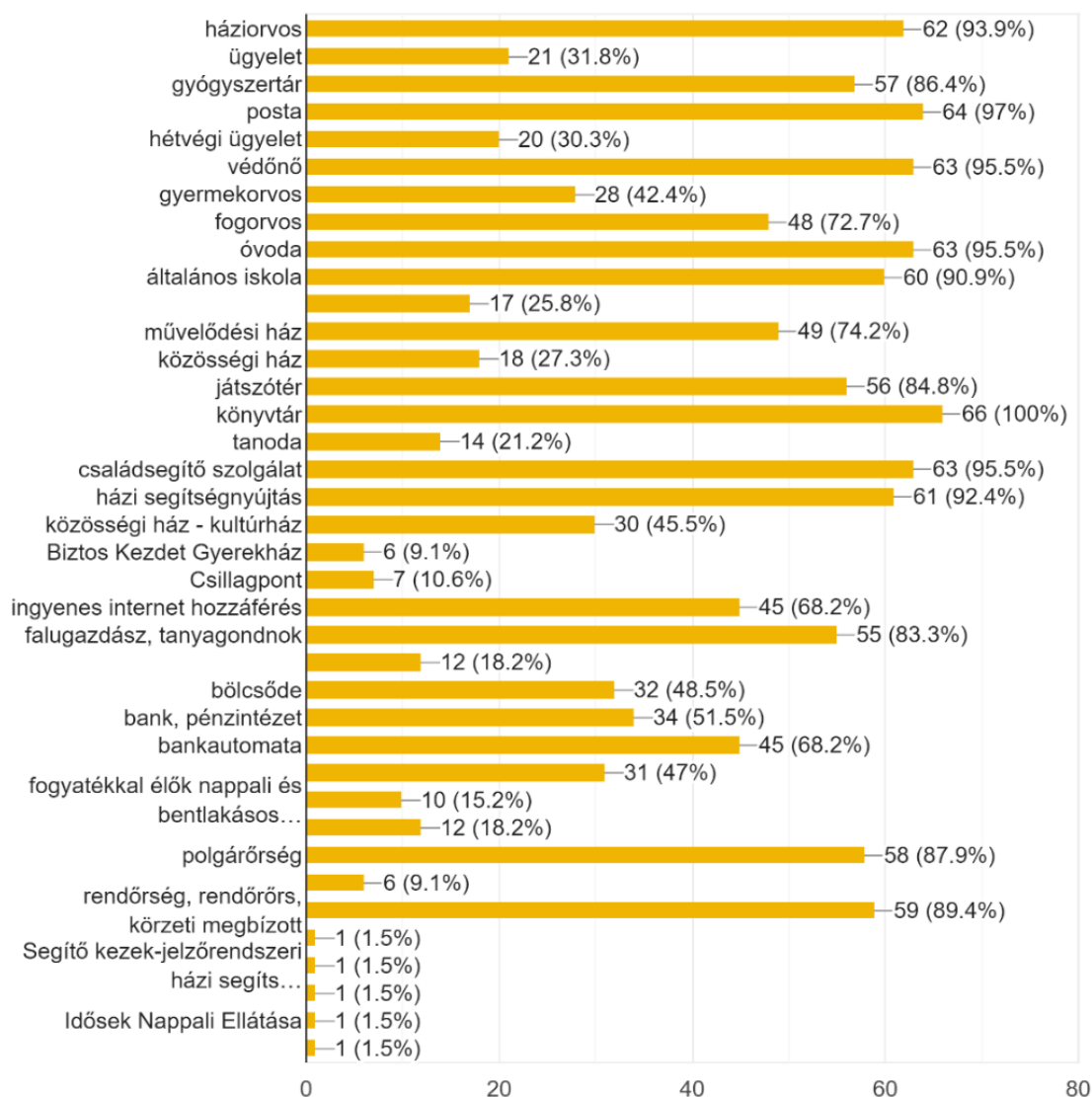
Azaz: megnyerhető, elhozható a fejlesztési forrás a megye településeire akár több százmilliós értékben is, de ahhoz, hogy azokból eredményes fejlesztések valósulhassanak meg, **kellenének a megfelelő szakemberek**, akik viszont egyértelműen kevesen vannak Jász-Nagykun-Szolnok megyében. Ez pedig a legreménytelibb projekt-kezdemenyezéseket is megakaszthatja.

65 responses

IV / 1. Milyen (köz)intézmények találhatók a településen?

66 responses

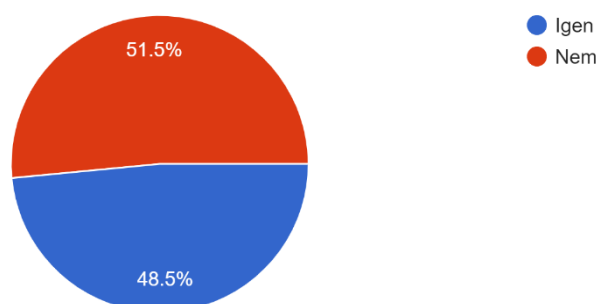
Rövid elemzés: A járáások önálló értékelése segít majd abban, hogy lássuk, az egyes járáási szintű ellátottság, valamint, hogy milyen tendenciák mennek végbe azokban. Ugyanakkor nagyon örültünk annak, hogy a települések készségesen válaszoltak arra, hogy milyen alapvető szolgáltatások érhetők el az ő szintjükön. A legfontosabb megállapítás a fenti adatsor alapján az, hogy az egészségügyhöz kapcsolódó alapszolgáltatások tekintetében jól áll a megye, pontosabban a megyében lévő települések. Úgy tűnik, hogy az oktatás területén is jó a megye, illetve a települések ellátottsága. Az oktatás, illetve a korai nevelés témakörében mindenképpen fontos lesz majd az az adatsor, amely a 100 gyermekre vetített bölcsődei ellátottságot jellemezheti. Szociális alapellátás szinte mindenhol van, ugyanakkor az a személyes egyeztetésekből, valamint a Fórum üléseken és munkacsoport üléseken elhangzottak alapján

kiderült, hogy magas az átlagéletkor, magas a kiégett feladatellátók aránya, és sokszor nem tudnak valós segítséget kínálni a különböző célcsoportok tagjai számára.

Polgárőrség nagyon sok településen van jelen – ez is kapcsolódik a társadalmi felzárkózás kérdéséhez abban a tekintetben, az állampolgárok kimondottan nagyrésze véli úgy, hogy a hagyományos rendőri szervek mellett ilyen támogatásra is szükségük lehet a helyi közrend megtartása érdekében. **A közrend pedig sok esetben azért sérül, mert az alsóbb társadalmi csoportok leszakadása az elmúlt 30 év során számos olyan nehézséget is felszínre hozott (bűnözés, szenvedélybetegségek, hajléktalanság kérdése stb.), amelyek egyértelműen gátjai a társadalmi felzárkózásnak.**

4. A meglévő intézmények feladatainak ellátásához biztosított a megfelelő létszámú szakembergárda?

66 responses

Rövid elemzés: Folytatva az előző kérdések alapján megkezdett gondolatmenetet, rákérdeztünk arra is, hogy ha már az uniós pályázatok sikeres megvalósításához sincsen megfelelő minőségű és számú szakembergárda, akkor vajon az alapellátást milyen módon tudják biztosítani a települések? A kérdés kellően egyszerű és vegytiszta eredményt hozott a kapott válaszok alapján: **a települések fele úgy érzi, nincsen elég szakembere ahhoz sem, hogy az alapfeladatok ellátásra kerüljenek.**

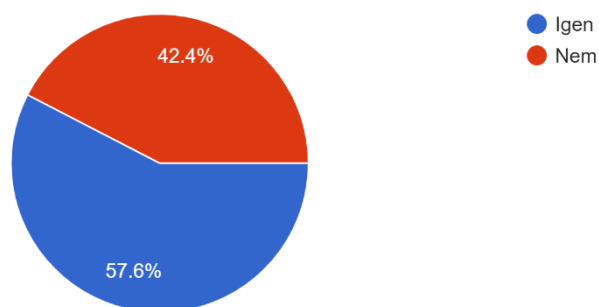
Ez kimondottan magas számnak tűnik, és komoly kihívás elé állítja nem csak a településeket, de a megye egészét, illetve a megyei vezetést is. Mindenképpen törekedni kell a következő évek során arra, hogy ez az arány változzon majd, akár azzal is, hogy megyei vagy legalábbbi térségi szinten elsőként **valós kép születik arról, hogy mennyire alkalmas a mostani humánerőforrás a szükséges feladatok elvégzésére**, majd pedig megfogalmazódnak olyan célok, és megvalósulnak majd olyan programok, amelyek azt jobbra tudják tenni.

A személyes interjúkból eredő tapasztalatok sajnos kimondatják azt is, hogy a közfeladat-ellátásban is súlyos gond a növekvő átlagéletkor, valamint nagyon markáns egyes járásokban a kiegészítés, a fásultság, az alapvető motiváció szinte teljes elvesztése. Éppen ezért itt fogalmazzuk meg a kérdőíves felmérés **második nagyobb súlyú, kiemelkedő megállapítását**, amely szerint

azonnali intézkedések, javaslatok szükségesek ahhoz, hogy a megyei közfeladat-ellátáshoz (alapfeladatok teljesítéséhez) olyan szakembergárda álljon rendelkezésre, amely a mostaninál egyértelműen jobb teljesítményre képes.

9. A településen vannak-e olyan részek, ahol különösen sok szegény helyzetű család él?

66 responses

Rövid elemzés: Ebben a témakörben több hosszabb interjút is folytattuk település vezetőikkel, térségfejlesztési szakemberekkel, valamint olyan közösségi vezetőikkel, akik jól ismerték a saját településük, saját közösségük történetét. Ezek a megjegyzések, gondolatok segítenek megérteni azt, hogy miért és hogyan alakultak az egyes települési szerkezetek, valamint az azokban élők társadalmi státusza a megyében úgy, ahogyan az ma jellemző

A rendszerváltást követő három évtizede egyértelműen kijelölte, hogy egyes településeken melyek lettek azok az utcák, részek, területek, ahol jobb vagy éppen rosszabb körülmények között élnek ma az emberek. Erre a jelenben nyilván utalhat az ott élők mostani anyagi helyzete, az alapvető lakókörülményeik, a közművek állapota, de nyilván azok a szolgáltatások is, amelyek abban a város-, vagy településrészben közvetlenül elérhetők. (A 90-es évek ikonikus jellemzője volt a településfejlődési módszertanok témakörében az, hogy szoláriumok, kozmetikai szalonok, vagy drága butikok elsősorban a jobb városrészekben jelentek meg, hiszen ott éltek azok, akik fizetni tudtak és akartak az ott kínált szolgáltatásokért. Mára ez nyilván részben megváltozott, de a szocializmus időszaka egyértelműen azt a törekvést hozta, hogy a településeken ne nagyon legyenek nagy anyagi különbségek. Ugyanakkor a 20. század első felében a korábbi vándorlást befejező és letelepedett, majd az 50-es években a városok, falvak mellől legalább város vagy a falu szélére behozott roma közösségek számos helyen továbbra is jól megkülönböztethető város-, vagy falurészekben élt, és ennek nyomai, hatásai ma is megvannak.)

Jász-Nagykun-Szolnok megyében a mezőgazdaság évszázadokon át meghatározta, hogy milyen társadalmi réteg szélesedett. Az agráriumban az agronómus szakemberek mellett nagy számban volt mindig is szükség szegényebb sorsú, és alacsonyabb iskolai végzettséggel bíró, elsősorban idénymunkára alkalmas munkavállalói rétegre (akik nem kértek sokat, és könnyen helyettesíthetők voltak), és ez alól a szocializmus közel fél évszázada sem volt kivétel. A TSZ-ek szinte mindenki számára kínáltak valamilyen feladatot, illetve maga a megye is vonzónak tűnhetett az 50-es 60-as években tömegével azon roma és hátrányos helyzetű családok számára, akik máshol nem tudtak boldogulni. **Ezek a beköltözők elsősorban az Alföld keleti és déli részéről húzódtak az Alföld közepére. Ők lettek leginkább azok, akik a rosszabb városrészekbe kerültek, sokszor keveredve a helyben már korábban letelepedett roma közösségekkel.** Mivel a számuk nőtt, az adott településrészek értéke csökkent, megítélésük rosszabbra fordult – ennek hatásai ma is jelen vannak. Mindezek után nem is meglepő, hogy **a válaszadó települések több mint 57%-a úgy látja, hogy igenis vannak olyan részei, olyan földrajzi egységei, ahol különösen magas a szegény sorsúak aránya.**

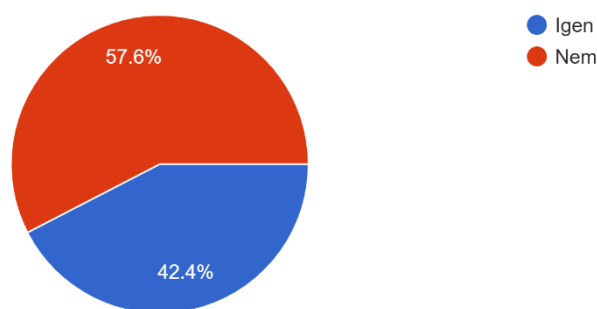
Ez nyilván azzal is együtt jár, hogy az elmúlt évek, évtizedek során **ezekben a településrészekben romlottak leginkább azok az alapvető szolgáltatások, valamint infrastrukturális környezet,** amely pedig elengedhetetlen feltétele annak, hogy a társadalmi leszakadás lassítható, illetve megállítható legyen.

És bár ebben a kérdésben nem utaltunk tendenciákra, a személyes interjúk alapján kiderült, hogy általában ez minden településen egy folyamatosan romló folyamat eredménye, és úgy véljük, ugyanerre a kérdésre 5 év múlva akár 60% feletti „Igen” válasz is érkezhethet a megkérdezett településektől.

Az ok, amiért ennek a kérdésnek és a kapott válaszoknak az elemzésénél ennyi időt eltöltöttünk az az, hogy a valós fizikai tér nagyon nagy mértékben meghatározza a társadalmi mobilitás, azaz, a társadalmi felzárkózás folyamatát is. Ha több mint 57 %-a a válaszadóknak úgy ítéli meg, hogy náluk van olyan fizikai terület, ahol a társadalmi felzárkózás biztosan szükséges lehet majd, akkor az arra utal, hogy masszív és egyértelmű fejlesztésre biztosan szüksége lenne a megyében minden második településnek.

10. Van-e a településen szegregátum / cigánytelep / jól elkülöníthető cigánysor?

66 responses

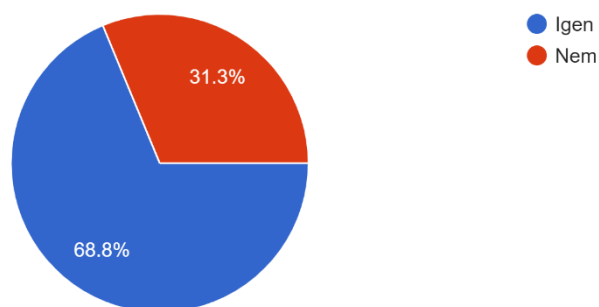

Rövid elemzés: Az előző kérdés és az arra adott válaszoknak a kissé hosszabb elemzése azért is volt szükséges, hogy egyértelműen meg tudjunk ágyazni ezt követően annak a kérdésnek, hogy vajon szegregátum/cigánytelep/cigánysor értelmezhető-e a településen. Érdekes módon szinte majdnem ugyanolyan értékeket kaptunk, de most inverz formában, az Igen válaszból lett kevesebb, a Nem válaszból pedig több. Nem kevés szubjektívizmust véltünk itt felfedezni, ahol az érzelmek is megjelentek talán: több lett az olyan településvezető, aki ugyan elismeri az előző kérdésben, hogy van olyan településrész, ahol kimondottan magas a szegények száma, aránya, de az azt követő kérdésben már kevesebben vannak azok, akik szerint önálló szegregátum, cigány telep vagy cigány sor is megnevezhető lenne.

Ugyanakkor a 42%-nyi igen még így is egyértelművé teszi, hogy **a társadalmi felzárkózás témakörében még ma is a roma közösségek nehéz helyzetének javítása, fejlesztése lenne az elsődleges tennivaló.** Itt is meg kell említeni a folyamat-szerűséget, azaz, valószínű, hogy 5 év múlva ugyanerre a kérdésre már jóval magasabb számban válaszolnának Igen-nel a települések vezetői.

12. Biztosít az önkormányzat a rászoruló családok számára önkormányzati bérlakást?

64 responses

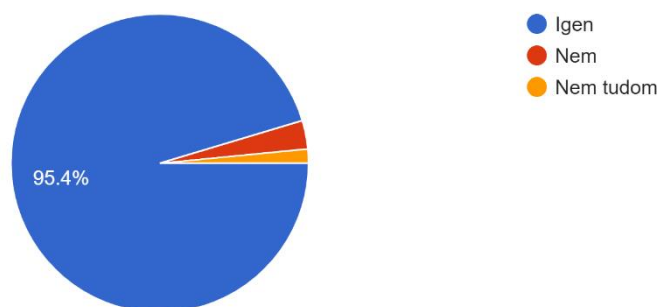
Rövid elemzés: A lakhatás az egyik fontosabb alapjog, még akkor is, ha nincsen a települések kötelezően ellátandó feladatai sorában. A bérlakás-helyzet és a bérlakás-kérdés egy országos probléma, ezért kissé félve határoztuk meg ennek a felvetését is a kérdőívben. Ugyanakkor a kapott válaszok meglepően biztatóak, a megkérdezett települések több mint kétharmada, 68.8%-a képes a rászoruló családok számára bérlakást biztosítani. Ez jellemzően kis számban kínál lakásokat az egyes településeken, de eleve az, hogy ilyen nagy arányban jelenik meg a településeken, az arra utal, hogy ennek az ebben a témakörben nehéz helyzetbe kerülő családok a legtöbb helyen nincsenek teljesen magukra hagyva. Ugyanakkor azt is hozzá kell tenni, hogy a személyes interjúk alapján sajnos a meglévő szociális bérlakás-állomány nem elég, illetve, hogy az azokat igénybe vevők sokszor maguk is keveset vállalnak annak érdekében, hogy azok állaga továbbra is elégségesen jó maradjon, vagy hogy csak valóban annyi időre vegyék igénybe, ameddig a nehéz helyzetük indokolja, és nem törekednek rá, hogy mások is hozzá juthassanak. Több településvezető is elmondta, hogy a jövőben egyes TOP-típusú pályázati programokban örömmel pályázna olyan forrásokra, amelyek segítenek új bérlakásokat létrehozni és működtetni a rászorulóknak számára.

A kérdőív harmadik fontos megállapítása:

A megyében a társadalmi felzárkózás elősegítéséhez a lakhatás kiemelten fontos kérdés, és ebben olyan fejlesztésekre lenne szükség, amelyek hosszabb távon kínálnak lakhatási megoldást a rászorulóknak részére. Ehhez egy olyan megyei modell kidolgozása lenne szükséges, amely nemcsak infrastruktúrát kínál (azaz, nem csak a házak, lakások felépítése szükséges), hanem lakhatási edukálást, lakhatási tudatosságot is kínál, amelynek köszönhetően a célcsoport megtanulja, hogy hogyan „lakja”, hogyan használja helyesen ezeket az ingatlanokat.

14. A településnek van-e működő egyházközsége?

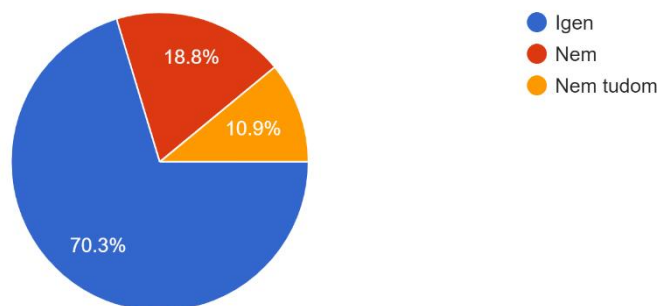
65 responses

Rövid elemzés: A társadalmi felzárkózás tekintetében, valamint a helyi közösségek megszervezésének érdekében örömteli, hogy kiugróan magas azoknak a településeknek a száma és aránya, amelyeken van működő egyházközség. Sőt, bátran kijelenthető, hogy valamilyen egyházhoz, vagy általában véve valláshoz kötődő rendszeres helyi (hitéleti) tevékenység mindenhol elérhető a megyében. Konkrét kérdés nem mérte fel, de immár nyugodtan kijelenthető az is, hogy az ismert történelmi egyházak mellett (azokon belül is legjellemzőbben a római katolikus és a református egyház) az úgynevezett protestáns kisegyházak és gyülekezetek is nagyon erősek és nagyon tevékenyek, ez utóbbiak társadalmi felzárkózást előmozdító tevékenységei és vállalásai immár szinte egyenértékűek a hagyományosnak tekinthető egyházak és szeretetszolgálatuk segítő munkájával. Több településen a HEP elemzések alapján igény lenne kápolnára. Ezekhez a jövőben pályázati források kínálhatnak pénzeszközöket.

14. a Ha igen, megjelenik az egyházi tevékenység a rászorulóknak segítségében?

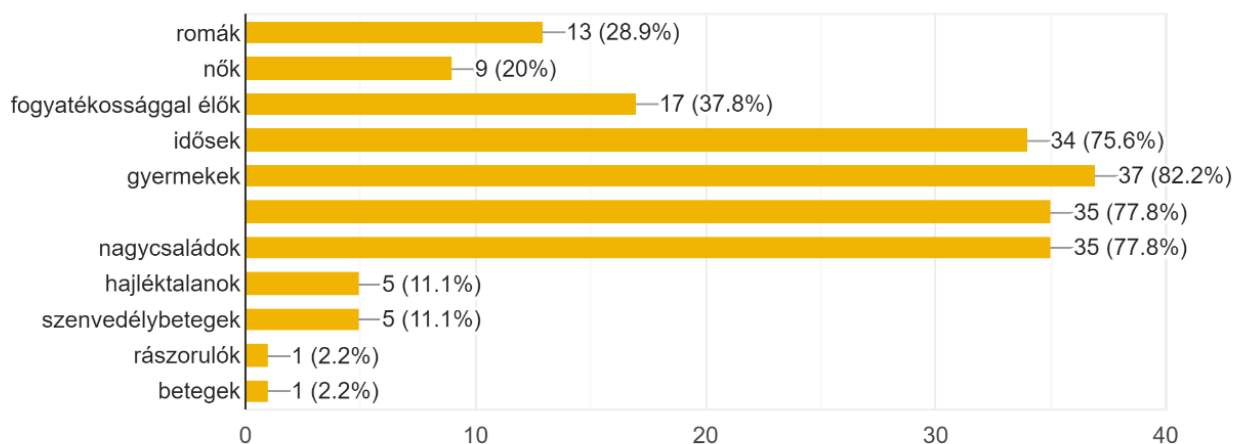
64 responses

Rövid elemzés: Bízatót az látni, hogy a településvezetők több mint 70%-a biztosan tud arról, hogy az egyházak segítik a helyi társadalmi felzárkózást. Azokon a településeken, ahol ebben nem volt biztos a válaszadó, ott is feltételezhető, hogy előbb vagy utóbb megjelenhetnek ilyen tevékenységek. A közel 20%-os „Nem” arány többségében olyan kisebb településről érkezett, ahol a helyben élők közösségének belső összetétele nem feltétlenül követeli ezt meg, vagy más szereplő sokkal egyértelműbben ellátja azt.

14. b Ha igen, milyen célcsoporttal foglalkozik?

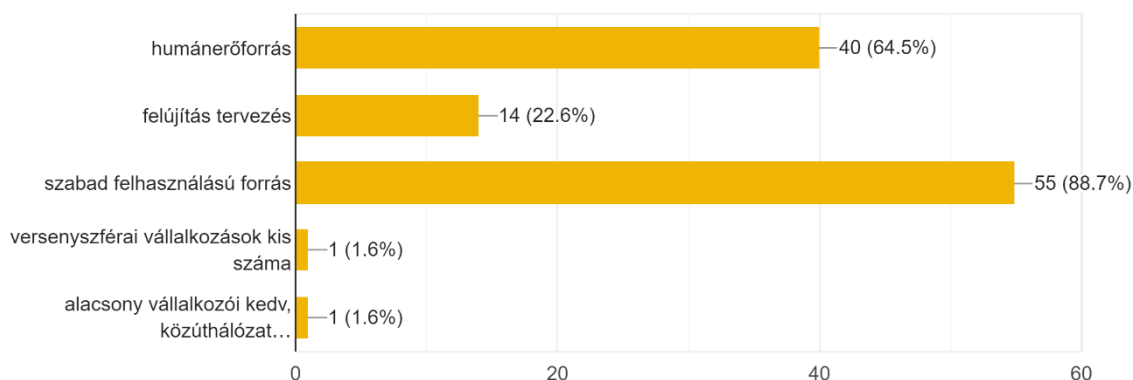
45 responses

Rövid elemzés: A segítő egyházi tevékenység elsősorban a fogyatékkal élőkön, az időseken és a nagycsaládokon próbál segíteni. És bár külön kérdésként jelent meg, hogy a roma közösség felzárkózását vajon segítik-e célzottan ezek az egyházak, az arra adott 28.9%-os arány a valóságban sokkal magasabb lehet. A nagycsaládok és a gyermekek segítése a legtöbb településen kiemelten segíti a helyi roma közösséget is, azaz, itt arról beszélünk, hogy egy adott halmaz valójában megjelenik egy másik halmazban is.

V / 1. Mit gondol a településen az alábbi felsorolásból melyik terület az, ami problémát vagy hiányt okoz?

62 responses

Rövid elemzés: korábban már több kérdésben is megjelent, hogy mennyire képesek önállóan intézni a fejlesztéseiket a települések, valamint, hogy milyen állapotban vannak ahhoz, hogy eredményesen tudjanak működni és fejlődni. Ebben a kérdésben visszatértünk megint ehhez a témakörhöz, de immár konkrétan kérdezve arra rá, hogy mely területeken küzdenek komolyabb kihívásokkal, nehézségekkel. Mint látható, többségükben szabad forrásokat szeretnének, valamint azt, hogy megfelelő humánerőforrás segítse őket. A szabad felhasználású saját források alacsony mivolta több települést is arra a gondolkodásmódra „szoktatott” az elmúlt évek során, **hogy megpályázzanak minden elérhetőnek, és ebből adódóan valamilyen**

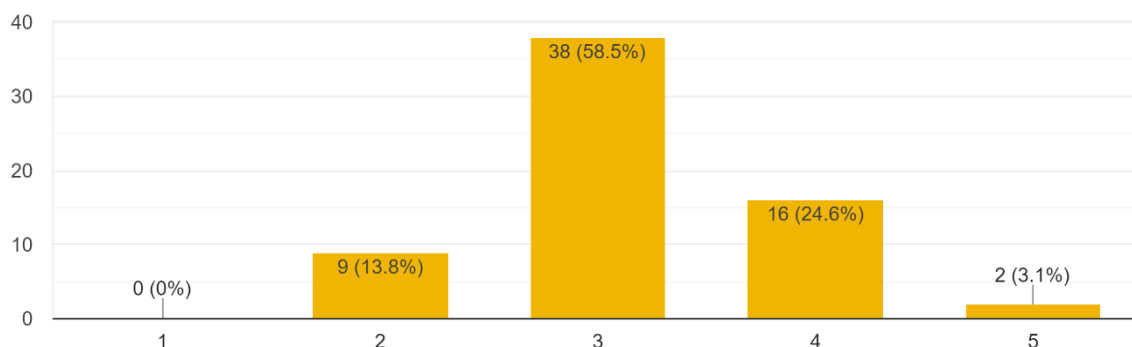
formában és megközelítésben szükségesnek gondolt fejlesztési forrást. A megfelelő szakemberek hiányával nem tudnak megküzdeni önállóan a települések, és kimondottan kéri, hogy **egy megyei koncepció segítse elő azt, hogy legyenek olyan szakemberek, akik akár az alapfeladatok ellátásában, akár a projektekből eredő fejlesztési folyamatokban eredményesen és sikeresen tudnak dolgozni** – de jelen pillanatban nagyon komoly nehézség a hiányuk. Idősödő szakemberek küzdenek az egyes feladatokkal, nagyon nehéz frissen végzett, motivált, dinamikus és a jelenkor kihívásait talán kissé jobban ismerő szakembereket akár még csak egy-egy járáson belül is megtartani.

A már korábban is megfogalmazott egyik legfontosabb megállapításként a megyei vezetésnek a Szolgáltatási Út Térkép fontos outcome-jaiként kellene azokra a megoldási javaslatokra tekinteni, amelyek ezt a problémát próbálhatják majd meg orvosolni.

Konkrét javaslatként úgy véljük, hogy akár a Nemzeti Községi Egység bevonása, és esetleg egy térségi képzőközpontjának a létrehozása is egy olyan gondolat lehetne, amely az elkövetkezendő 3-7 év során akár meg is valósulhatna.

2. Hogyan ítéli meg, általánosságban mennyire aktívan érdeklődnek a lakosok a helyi döntések és ügyek iránt?

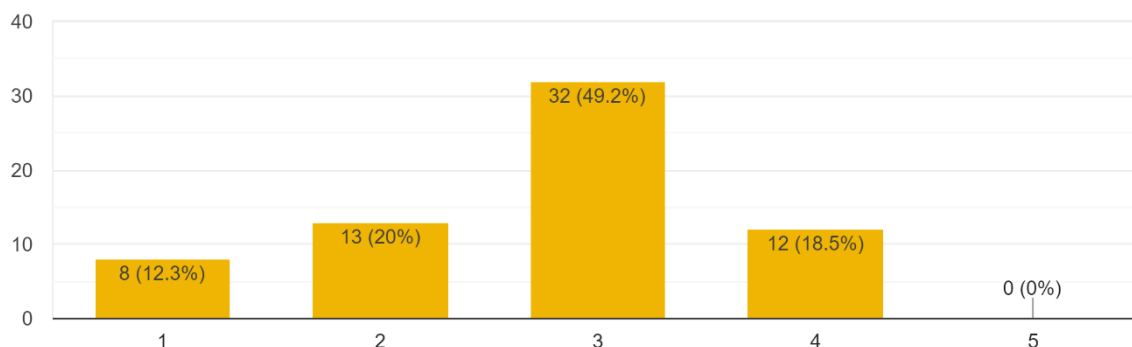
65 responses

Rövid elemzés: Örömteli volt, hogy a legrosszabb értéket egyetlen válaszadó település sem jelölte meg, és a legalább közepes érdeklődés, valamint a számottevőnek tekinthető bevonódási igény együttesen 86 %-ot jelentenek. Nyilván a középső, 3-as értékkel jelzett, átlagosan „langyos víz” - hozzáállást mutató 58.% alacsonyabb lenne, ha nem egy választást követően (2019 őszi önkormányzati választások) kellett volna válaszolniuk a településeknek. Ugyanakkor fontos lenne, hogy a politikai küzdelmekről függetlenül is csökkenjen ez az érték majd a 4-es javára.

4. A település úthálózata Ön szerint milyen állapotban van?

65 responses

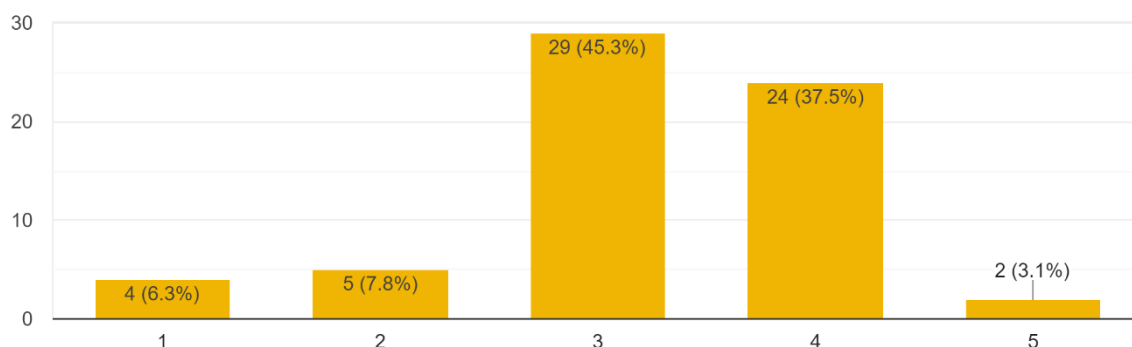

Rövid elemzés: A lakhatási alapjog mellett fontos, hogy a helyváltoztatás jogát, a valahonnan valahova való eljutás lehetőségét is biztosítani kell. A helyi közlekedéshez megfelelő minőségű utak kellenek, amelyek felelőssége általában a települési önkormányzatot terheli. Jelzés értékű, hogy egyetlen válaszadó sem jelölte meg a legjobb, az 5-ös értéket, sőt, a 4-est is mindössze 12 település választotta. Ugyanakkor az egyértelműen rossz állapotokat feltételező 1-es és 2-es opciót az összes válaszadó 1/3-a választotta (32.3%), és szinte pontosan a fele nyilatkozott úgy, hogy közepesnek látja azokat (49.2%). Itt is tendenciákat fontos látni magunk előtt – ezeknek az utaknak a túlnyomó része a legtöbb településen még a szocializmus idején készült, a mainál lényegesen kisebb forgalomra és mára már idejét múlt technológiával. Ezeknek a cseréje, felújítása kimondottan sok pénzt követel meg, és csak fokozatosan lehet haladni velük, miközben a nem felújítás alatt álló utak állapota tovább romlik. A Szolgáltatási Út Térkép elvárásai mentén ez a témakör nem tűnik közvetlenül a társadalmi felzárkózáshoz kapcsolódó feladatnak, **ugyanakkor nagyon is jellemző, hogy pont a legrosszabb szociális helyzetben lévők által nagyobb számban lakott településrészekben a legrosszabb az utak állapota.**

Mindez pedig meghatározza az oda való be-, és kijutás módját és lehetőségét, valamint azt, hogy az egyes alapszolgáltatások, vagy fejlesztések hogyan lennének oda bevihetők. **A késő őszi és a téli hónapok komoly nehézségeket okoznak az ezeken az utakon közlekedők számára** (akár gépkocsival, akár gyalogszerrel teszik), arról nem is beszélve, hogy a sürgősségi ellátás is akadózhat egyes esetekben, vagy helyzetekben. A megye egészében és egyszerre ezeken az állapotokon nem lehet változtatni. Ugyanakkor a Magyar Falu program közútfejlesztési pályázatai hazai forrásból is kínálnak pénzt arra, hogy javítani lehessen azokat, ami azt jelenti, hogy az 5000 fő alatti települések vezetéseit arra kell bízni, hogy próbáljanak abból forrást szerezni.

5. Hogy ítéli meg, milyen a tömegközlekedés (busz, vonat) minősége és rendszeressége a megye frekventáltabb részei irányába?

64 responses

Rövid elemzés: Nemcsak helyben, hanem az egyes települések között is fontos lenne, hogy helyet tudjanak változtatni az emberek. Amikor nincsen helyben munkalehetőség, megfelelő oktatási vagy egészségügyi alapellátás, akkor biztosan utazni szükséges a jobb helyzetben lévő, jobb szolgáltatásokat kínálni képes településekre, amelyet a társadalmi felzárkózásban érintettek számára elsősorban megfelelő, jó minőségű tömegközlekedéssel lehet biztosítani. A megye szerencsés általános földrajzi elhelyezkedése már a szocializmusban is rengeteg előnyt kínált, és ami mostan is egy jól kihasználható örökséget kínál. A 4-es számú főút, valamint az azt kísérő fő vasúti vonal évtizedeken keresztül a legegységelműbb közlekedési folyosót jelentették Budapest és Debrecen/Nyíregyháza között, segítve a szocialista agrár- és élelmiszeripar alapján meghatározott települések fejlődését (Cegléd – Szolnok – Törökszentmiklós – Karcag – Kaba – Hajdúszoboszló – Debrecen). Ez az „örökség” máig szolgálja a megyében élőket, elsősorban a megyeszékhelyre, Szolnokra eljutás megy könnyen, illetve a megye nyugati részéből Pest megye és Budapest, a keleti feléből pedig leginkább Debrecen elérése megy könnyen, ami leginkább a munkához jutásban tud segítség lenni a megyében élők számára. Az elmúlt évek során a 4-es út folyamatos, egyre hosszabb szakaszon osztott kétszer kétsávosra tétele biztonságosabb és gyorsabb közlekedést kínál, mint ahogyan a 32-es út fejlesztése is nagyban segíti a megyeszékhelyre való eljutást észak-déli irányban. A közepesnek tekinthető 3-as, illetve a jónak és kiválónak minősíthető 4-es és 5-ös értékeket összesen 55 válaszadó jelölte meg, ami 85% feletti arány. A rosszabb értékeket elsősorban azok a települések adták, amelyek földrajzi elhelyezkedése évtizedek óta komoly probléma a közlekedésfejlesztésben, elsősorban a Tiszán való átkelés nehézségeiből adódóan. A személyes interjúk során általában az hangzott el, hogy a Volánbusz jól teljesít, illetve, hogy a MÁV által kínált viszonylatok is igazodnak a helyben élők igényeihez.

9 Összegző megállapítások a kérdőíves felmérések és egy egyes települések vezetőivel folytatott személyes interjúk alapján

És bár a fentiekben minden egyes, a kérdőívben szereplő releváns kérdés vonatkozásában születtek elemző megállapítások, a továbbiakban egy általános összegzés is olvasható, kiegészítve azokkal a további megállapításokkal és véleményekkel, amelyek a személyes interjúk során születtek meg. A könnyeb átláthatóság és értelmezhetőség érdekében kérdésekre adott válaszokban kerültek összegzésre az egyes tapasztalások.

- ***Mennyire találták újszerűnek vagy fontosnak a települések a lehetőséget arra, hogy a szolgáltatási hiányokról, valamint a társadalmi felzárkózás helyi körülményeiről véleményt mondhassanak?***

Az volt a tapasztalat, hogy mind az elektronikus válaszadás (kérdőív), mind a személyes interjúk fontos és kihasználható lehetőségként jelentek meg az helyi vezetők számára. Kevésbé volt jellemző, hogy panaszkodásra használták volna fel az egyes települések a megszólalás lehetőségét, sokkal inkább az volt a jellemző, hogy régóta várt esélyként élték meg a megszólításukat.

- ***Mennyire tűntek szkeptikusnak vagy éppen bizakodónak a települések vezetői azzal kapcsolatban, hogy a jövőben jobb szolgáltatások, és eredményesebb társadalmi felzárkózás jelenhet meg a településükön, illetve a térségben, megyében?***

Több helyen is azt tapasztaltuk, hogy egyfajta kettősség jellemzi a válaszadókat: egyszerre látják nagyon nehéznek a helyzetüket, de ugyanakkor bizakodnak is azzal kapcsolatban, hogy a saját településük képes lehet jó, vagy még jobb irányba fordulni számos területen majd. Az egyértelmű volt, hogy a települések túlnyomó többsége a megyei vezetésben bíz, és elsősorban onnan várnak válaszokat, iránymutatást és cselekvést. Az eddigi TOP típusú pályázatokat inkább sikeresnek ítélték meg, remélik sok helyen, hogy hasonlóak lesznek majd a jövőben is – akár még úgy is, hogy megvalósításuk, adminisztrációjuk nem a legegyszerűbb, nem a legkönnyebb.

- ***Mely területeken és milyen formában látták a fejlesztési szükségeket a települések vezetői?***

Többféle kérdéskörben is megfogalmazódtak a fejlesztési igények, elvárások a megyei vezetés, illetve a központi kormányzat irányába, valamint tettek utaltak arra a települések, hogy maguk is hajlandók lennének számos dolgot vállalni azért, hogy a Szolgáltatási Út Térképben megjelenő szolgáltatási hiányok a jövőben legalább részben pótolhatók legyenek, illetve, hogy jobb körülmények között kínálhassák azokat a települések közösségei számára.

A legfontosabb témakörök, megállapítások az alábbiak lettek:

Szolgáltatásokat biztosítani képes megfelelő humánerőforrás

Az egyértelműen kirajzolódott, hogy a települések szeretnének megfelelő szintű, illetve minimum az elégségesen túlmutató színvonalú alapfeladat-ellátást és szolgáltatásokat kínálni a lakóik számára.

Ugyanakkor azt mindenki elismerte, hogy ehhez kiemelten fontos lenne, **hogy a humánerőforrás is jobb, illetve több, szélesebb** legyen majd annál a jövőben, mint amit most a rendelkezésükre áll. Komoly gondnak látják azt, hogy egyre idősebb személyek felelnek a szolgáltatásokért és közfeladatok ellátásáért, akiket komoly nehézség lesz majd pótolni a nyugdíjba vonulásuk után. Több település vezetése nyilatkozott arról, hogy nemcsak az infrastruktúra fejlesztése és az egyes szabályozók jobbá tétele lesz kiemelt jelentőségű, hanem a feladatokat végző, szolgáltatásokat ellátni képes munkaerő fejlesztése is. Ebben a témakörben szinte minden megkérdezett egyetértett abban, hogy a humánerőforrásnak ezeken a területeken kellene jobbnak lennie:

- új ismeretanyagok, új, korszerű tudások elsajátítása
- személyes képességek fejlesztése (kommunikáció, konfliktuskezelés, egyéni-, és csapatban való munkavégzés hatékonysága)
- más tapasztalatok megismerése és alkalmazása, újszerű megközelítések irányába való nyitottság
- kezdeményezőkézség, saját megoldási javaslatok, jó gyakorlatok fejlesztése és alkalmazása

Ehhez a témakörhöz kapcsolódóan konkrét javaslat a részünkről (illetve egyfajta támogatandó javaslat több település vezetése részéről) egy olyan **térségi közigazgatási fejlesztési központ kialakítása**, amely segíthet abban, hogy gyorsan és a lehető legpraktikusabb, leghasznosabb tudáshoz jussanak a megye települései ahhoz, hogy a szolgáltatáshiányok felszámolásának, illetve a szolgáltatások fejlesztésének humán-erőforrás lába is kellően erős lehessen. Ezt a térségi közigazgatási fejlesztési központot mind a Debreceni Egyetem Szolnoki Karával, akár a Nemzeti Községi Szolgálati Egyetemen együttesen kezdeményezhetné a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat. Ha a projekthez kapcsolt Megyei Felzárkózási Fórum elfogadja ezt a javaslatot, akkor a Megyei Közgyűlés már 2020 őszén megkezdhetné a szükséges egyeztetéseket és szakmai előkészítést.

Lakhatás kérdése

A megye ingatlan-ellátottsága darabszám alapján jónak tekinthető, és az átlagosan 2 fő lakásonkénti arány is jó. Ugyanakkor ez nagyon fragmentált a megye egészét tekintve, valamint komoly probléma az is, hogy a nagyszámú lakásállományhoz nem tartozik egyértelműen magas színvonal, sok ember él alacsony komfortfokozatú lakásokban, vagy akár egészen rossz körülmények között is. Komoly gond, hogy a megszülető gyermekek többsége azokba a családokba születik, amelyek lakókörülményei mindenképpen fejlesztendőnek minősülnek, és itt nemcsak a lakások, ingatlanok állapota romlik, hanem nő az ott élők száma, aránya is.

Több település, főleg a nagyobbak nyilatkoztak arról, hogy értékesnek tartanának olyan kezdeményezéseket, amelyekkel a helyi szociális lakás – állomány lenne bővíthető, vagy akár egy nagyobb darabszámú lakást kínáló bérlakás-program is elindítható lenne, esetleg piaci szereplők bevonásával majd. Ez utóbbihoz természetesen állami szerepvállalás is szükséges, de abból adódóan, hogy más megyékben is megfogalmazódott ez az igény az EFOP 1.6.3-as projekt keretében, éppen ezért úgy véljük, érdemes szem előtt tartani ezt a gondolatot, és keresni

majd a jövőben azokat a lehetőségeket, amelyek segíthetik, hogy akár el is induljon legalább egy próba-projekt jellegű konkrét kezdeményezés az elkövetkezendő 3 évben.

Több településen is jellemző az a gyakorlat, hogy a helyben meglévő szociális lakásokat helybeli erőforrások felhasználásával újítyák fel – ez akár konkrét megyei ajánlás is lehetne a Megyei Önkormányzat részéről.

Itt még egyfajta nóvumként jegyeznénk meg – miközben évtizedek óta létező nehézséget jelent – hogy a szociális lakhatáshoz jutó, jellemzően mélyen leszakadt társadalmi csoportok tagjai gyakran nincsenek a szükséges ismeretek és képességek birtokában ahhoz, hogy hosszú távon, és a helyi közösség meglegedettségére használják ezeket az ingatlanokat. Ez pedig oda vezet, hogy sokszor nem a legmegfelelőbb módon becsülik meg, ami erősíti velük szemben az ellenérzéseket és az előítéleteket. Ezen segíthetne, ha felkészítést, edukálást kaphatnának ezek a családok ahhoz, hogy megfelelően használják a lakásokat.

Ugyanakkor azt is ki kell mondanunk, hogy sok esetben nem csak a lakókon múlik ezeknek az ingatlanoknak az állapota, gyakori jelenség az is, hogy maguk a települések (a települések vezetői) hanyagolják el egy idő után őket.

Egészségügyi szolgáltatások - infrastruktúra

Ezzel a témakörrel általában elégedettek voltak a települések, főleg azért, mert az egészségügyi infrastrukturális beruházások sok településre hoztak megújult rendelőintézetet, egészségházat. Az a remény szintén általánosan fogalmazódott meg, hogy ezek a fejlesztések folytatódnak majd és a megye lakosai akár a legkisebb településekről is könnyen jutnak szakellátáshoz.

A roma és hátrányos helyzetű közösségek által nagyobb számban vagy arányban lakott településeken, illetve ott, ahol egyértelmű szegregátum is meghatározható volt, **többen támogatták azt a felvetést, amely úgynevezett mobil-, vagyis mozgó-rendelőket hozna a helyi célcsoportok számára**, és amelyek elsősorban a látásszervi, ér-, és szívrendszeri, valamint fogászati állapotokat segítenének felmérni olyanok számára, akik korlátozottan jutnak csak el a mostani körülmények között szakrendelésre. Azaz, egyfajta igényként (szolgáltatáshiányra adott válaszként) merült fel, hogy egy ilyen kezdeményezés kidolgozható és megvalósítható legyen majd a jövőben, nagy valószínűséggel itt is állami szerepvállalással egybekötve.

Egészségügyi szolgáltatások – humánerőforrás

A közigazgatási feladatok ellátásáért felelős szakemberek és munkavállalók mellett más ágazatokban is kéri a megye települései, hogy induljon valamilyen program, kezdeményezés arra vonatkozóan is, hogy az egészségügyben lévő munkavállalókat is jobbak, és többen legyenek majd a következő évekre. Ehhez javaslatként merül fel, hogy a megyei tisztiorvosi szolgálat adjon egy átfogó, és állandóan elérhető képet arról, hogy mely járásokban milyen egészségügyi szakember-hiányt kell pótolni, és megtenni mindent azért, hogy a megyében lehessen tartani, illetve a megyébe lehessen hozni megfelelő tudással bíró szakembereket.

Itt is fontos lenne, hogy motivált, tapasztalt, de újszerű megoldásokra is nyitott egészségügyi dolgozók szolgálják a helyben élőket, ehhez is szükséges lenne egy belső képzési program a részükre a megyei és a központi egészségügyi kormányzati szereplőkkel közösen.

Oktatási és nevelési szolgáltatások – infrastruktúra

Hasonlóan az egészségüghöz, az egyes oktatási intézmények fejlesztése folyamatosan zajlott az elmúlt 10 esztendő során. A kormányzati programok kellő háttérrel biztosítanak ahhoz, hogy a bölcsődei- és óvodai férőhelybővítések eredményesek legyenek, és várható, hogy ezek a fejlesztések a jövőben erre a megyére is ugyanúgy vonatkoznak majd, mint az ország egészére. Az iskolai férőhelyek csökkenése (ki nem hasznátsága) teret engedhetne egy új típusú kihasználtság-növelésnek, ami elsősorban a helyi közösségi igényekhez próbálhatna majd meg igazodni – bár erre fel kell készíteni a közösségeket és az intézményvezetőket.

Oktatási szolgáltatások – humánerőforrás

A települések vezetése szerint ideig-óráig még biztosítható lesz az elegendő számú pedagógus és kisegítő oktatási személyzet a településeken, de a jövőben szükséges lesz, hogy olyan programok, kezdeményezések induljanak, amelyek csökkenteni tudják ezt a kitétséget. Sokan vannak olyanok, akik a következő 10 éven belül nyugdíjba szeretnének menni, és nem igazán látszik, hogy hogyan, honnan lesz majd utánpótlás. Ez szintén kormányzati feladat, de a hiány, az igény egyértelműen beazonosítható volt, főleg a 10 000 fő alatti lakosságszámú településeken.

Párhuzamban az egészségügyi és a közigazgatási dolgozókkal, itt is komoly igény mutatkozik arra, hogy az oktatásban dolgozók felkészültebbek, modernebbek és nagyobb tudással bírók legyenek majd a jövőben.

A tanulmány lezárását még éppen csak megelőzően született döntés arról, hogy a központi kormányzat Iskolaör-program néven egy olyan kezdeményezést kíván 2020 szeptemberében elindítani, amely az iskolai erőszak visszaszorítását célozza. Ennek számos település vezetése, valamint az ott dolgozó pedagóguskar is örül, úgy vélik, ezzel jobb iskolai teljesítményt tudnak majd nyújtani mind a diákok, mind pedig a pedagógusok. Még nem tudni, hogy a megye mely iskolái kerülnek be a programba, de valószínűsíthető, hogy több tíz intézmény is része lesz majd. Az ezeknél feladatot kapó iskolaörök kiválasztása komoly felelősség lesz, ebben akár a Megyei Önkormányzat is vállalhat együttműködést, segítséget az iskolák számára.

Közlekedési viszonylatok fejlesztése

Ahogy arra a fentiekben is utalás történt, mind a településeken belül, mind a települések között elvárják a helyben élők, hogy a közlekedéshez kapcsolódó körülmények folyamatosan fejlődjenek, egyre jobbak legyenek. A megye egésze részese most több kiemelt infrastrukturális fejlesztésnek, az ezekhez való csatlakozás lenne leginkább az egyik olyan igény, amit több település (főleg a távolabb esők) megfogalmaztak.

Ehhez ők járási tervezést, illetve járási-alapú igényfelmérést kérnek, annak koordinálására pedig a Megyei Önkormányzatot szeretnék felkérni majd.

Egyéb megállapítások a személyes interjúk alapján

A hajléktalan-ellátás, illetve az idősgondozás/idősellátás témakörét kevesen tartották kiemelten fontosnak, illetve olyan témakörnek, amelyben a szolgáltatás-hiány jelentősnek tűnne. Itt az egyes egyházi szeretetszolgálatok által kínált szociális szolgáltatásokat megfelelőnek és elégségesnek tartották, illetve úgy vélik több település vezetői is, hogy a jövőben erre továbbra is kapnak majd forrásokat az adott egyházak, azaz, a segítségnyújtás továbbra is rendelkezésre áll majd. A kisebb településekről nem igazán számoltak be arról, hogy milyen ellátás-hiánnyal kell megküzdeniük hajléktalanokkal kapcsolatosan, illetve a helyi idősök is folyamatosan kapnak segítséget.

Itt egy fontos megállapítást a Covid 19 – Koronavírus-járvány okozta korlátozások miatt is szeretnénk tenni, ugyanis kiderült, hogy egy olyan extrém helyzet, mint amit a betegség okozott, komoly mértékű rejtett erőforrás-mennyiséget hozott felszínre.

A helyi szolidaritás, amellyel elsősorban az időseket kívánták a helyben élők segíteni azzal, hogy vásároltak a számukra, ügyeket intéztek a részükre stb., arra világított rá, hogy érdemes a helyi összefogást, a helyi közösség erejét is számításban venni majd a jövőben ahhoz, hogy a helyi szolgáltatáshiányokat pótolni lehessen.

További kiemelten fontos megállapításnak tartjuk azt, hogy a Magyar Falu programban támogatott fejlesztések remek válaszokat tudtak, illetve tudnak majd adni olyan szolgáltatáshiányokra, amelyekre korábban nem igazán volt forrás és szakmai támogatás. Ez most ebben a programban megvan, és mindent el kell majd követni azért, hogy a lehető legjobban lehessen hasznosítani ezeket a forrásokat.

10 Járásonként bontás

Jász-Nagykun-Szolnok megye járásainak összehasonlítása a statisztikai adatok alapján, különös tekintettel a hiányzó szolgáltatásokra és fejlesztés alatt álló szükségletekre

Az egyes járások társadalom- és gazdaságfejlesztési potenciáljai

Az alábbiakban járásonként térünk ki a legjellemzőbb nehézségekre, valamint szolgáltatási hiányok megoldására vonatkozó helyi igényekre. Az egyes megállapítások mellett az adott járásokra vonatkozóan úgynevezett gazdaság- és társadalomfejlesztési potenciálokat is meghatároztunk rövid alapvetésként a térség helyzetét, lehetőségeit kalibrálva, valamint a település és járáskategorizálás 3 szintje szerint is besoroltuk a járásokat.

Korábban már esett szó arról, hogy az egyes járások vonatkozásában érdemes lenne egy olyan típusú indexálást elkészíteni, ami elsősorban a korábbi és mostani gazdasági állapotok, földrajzi és történelmi háttér, valamint az elmúlt időszakok fejlesztési lehetőségei mentén próbál képet adni arról, hogy az adott térség milyen társadalom- és gazdaságfejlesztési potenciállal rendelkezik. Fontos újra megismételni, hogy nem ugyanolyan alapokról indulnak és nem ugyanolyan erőforrásokkal rendelkeznek ezek a járások, ezért nem lehet csak abszolút értékekben mérni azt, hogy egy-egy térség meddig és hova lehet majd képes eljutni a jövőben.

A megadott értékek 1 – 10 közötti indexálást jelentenek, amelyben az 1 a legkedvezőtlenebb, a 10 pedig a legjobb érték. Az adott érték meghatározásánál az alábbiakat vettük figyelembe a SZÜT elkészítése során feldolgozott háttéranyagokból:

- adott térség demográfiai jellemzői és trendjei (előregedés, milyen körülmények közé születnek meg gyermekek, vannak-e új beköltözők stb.)
- adott térség társadalmi és gazdasági (földrajzi) „öröksége”
- adott térségbe került fejlesztési források
- adott térségben megjelenő progresszív, vagy éppen lassú fejlesztési vállalások
- az adott térségben meglévő, illetve majdan előálló humán-erőforrás

10.1 Jászapáti járás

A Jászapáti járás 9 településének népessége 31 612 fő. A járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján úgynevezett **komplex programmal fejlesztendő járásnak** minősül.

- Gazdasági- és társadalomfejlesztési potenciál:

A járás a megye északnyugati felében található, Heves megyével határos, és nem jelenthető ki egyértelműen, hogy milyen ágazat lenne, vagy lehetne meghatározó eléggé ahhoz, hogy az ott élők társadalmi és gazdasági felzárkózása eredményesebben menjen végbe. A térségben az elmúlt évek nem igazán hoztak olyan új fejlesztéseket, amelyek segítették volna erőteljesebb formában is a társadalmi felzárkózást. Az idősödő lakosság nem igazán perspektíva a beruházók számára, és az alacsony településszám, valamint a rossz közlekedési infrastruktúra sem túl csábító. A romák és hátrányos helyzetűek száma itt is nő, de a jobb lehetőségekkel bíró családok akár még a romák között is inkább az elköltözés mellett döntenek, ugyanakkor a falusi CSOK miatt egyes településeken nőtt az ott élők száma – a járás vándorlási egyenlege meglepő módon pozitív.

- Gazdaságfejlesztési potenciál: 4
- Társadalomfejlesztési potenciál: 4

Település, illetve járáskategorizálás alapján a járás 2-es kategóriába tartozik, azaz, Társadalmi leszakadás megállítást igénylő járás.

- Részletes megállapítások:

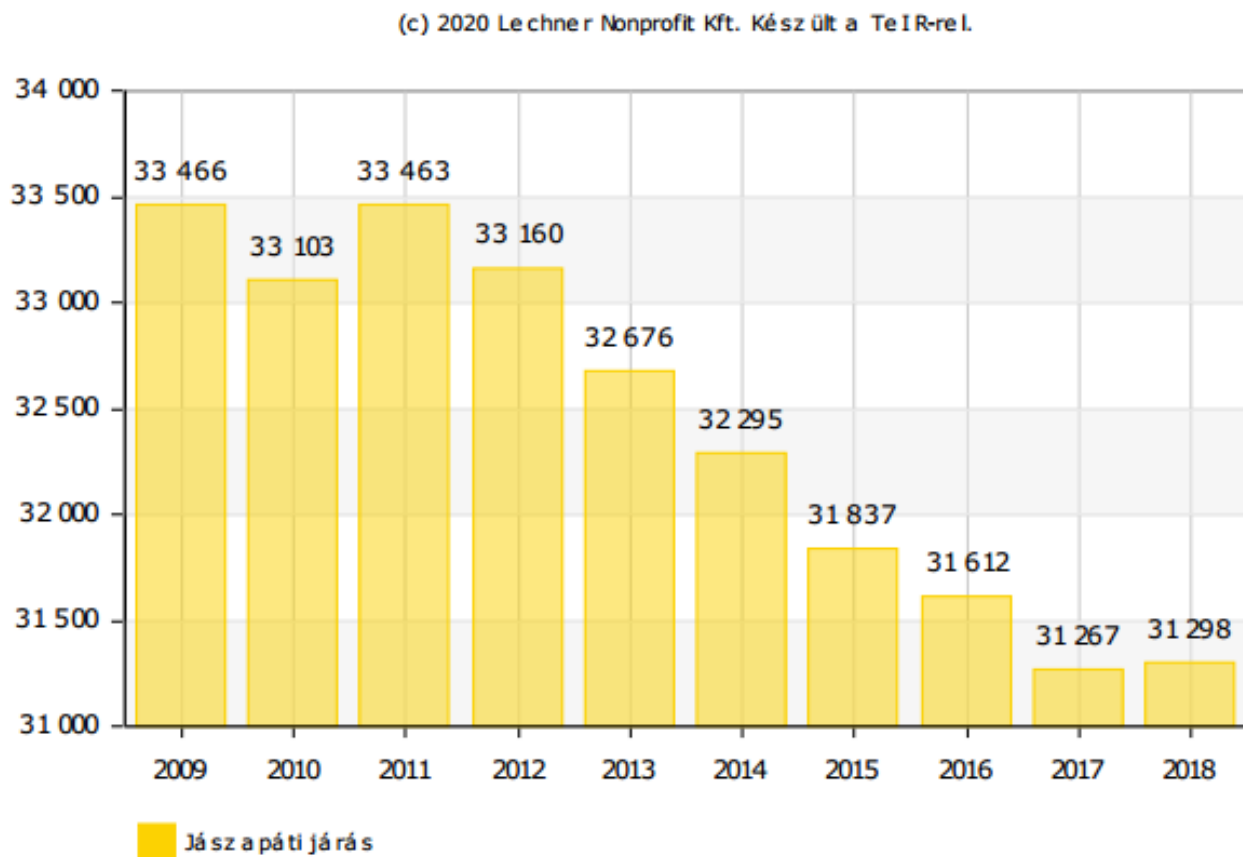
A járás területén a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet alapján társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma 2, jelentős munkanélküliséggel sújtott település 1.

A járás legnagyobb települése a járásközpont Jászapáti 8 406 fővel, a legkisebb Jásziván 356 lakossal.

Az egy lakosra jutó nettó éves átlagjövedelem 811 134 forint volt, amely a megyei rangsorban csak a hatodik legjobb mutató:

1. Szolnoki járás: 1 109 526 Ft
2. Jászberényi járás: 1 062 913 Ft
3. Törökszentmiklósi járás: 873 218 Ft
4. Mezőtúri járás: 858 698 Ft
5. Karcagi járás: 823 765 Ft
- 6. Jászapáti járás: 811 134 Ft**
7. Kunszentmártoni járás: 805 885 Ft
8. Tiszafüredi járás: 798 111 Ft
9. Kunhegyesi járás: 628 695 Ft

A járás lakónépessége 2018-ig került bemutatásra, ebből az látszik, hogy a 2011-2017 közötti időszakban folyamatosan csökkent, majd egyfajta stagnálás, majd alig észrevehető növekedés mutatható ki:

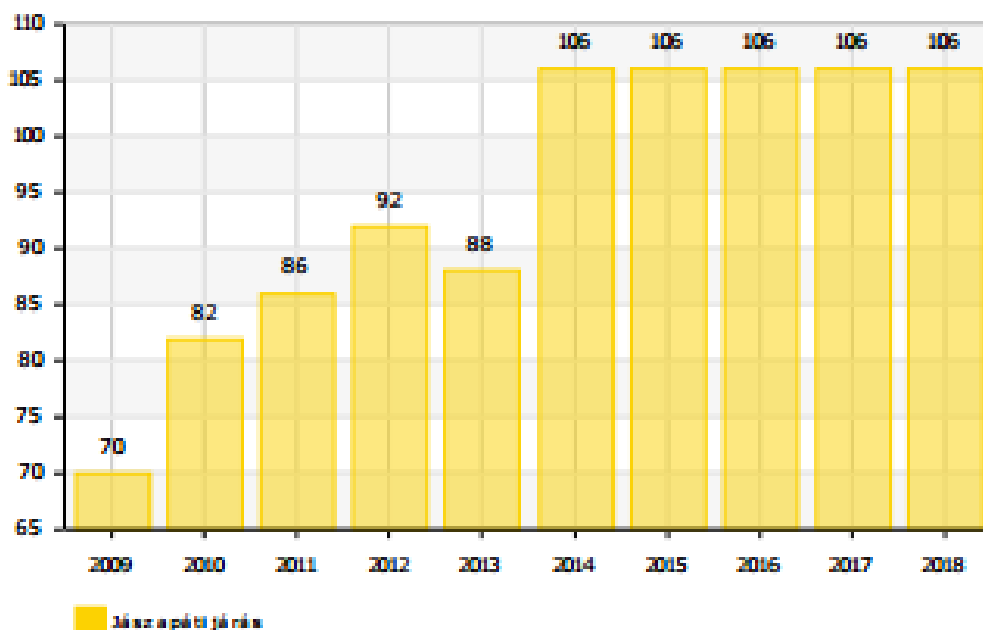

JÁSZAPÁTI JÁRÁS LAKOSSÁGSZÁM VÁLTOZÁSA

A lakónépességet befolyásoló másik tényező a vándorlási egyenleg, ez az oda- és elköltözők eltérő előjelű számának összegéből adódik. A 2017. évig negatív egyenleget 2018-ra pozitív mérleg váltotta, ami több tényező közül valószínűsíthetően a falusi CSOK-nak is köszönhető. A vándorlási egyenleg száma meghaladta a természetes szaporodás számát, ettől pedig a járási lakosságszám növekedett, az ezer lakosra vetített egyenleg elérte a 2.01-es értéket.

A 0-2 évesek számára nappali ellátást nyújtó intézmények közül a bölcsődei ellátás rendelkezésre áll, 106 engedélyezett férőhellyel.

(c) 2020 Lechner Nonprofit Kft. Minden jog a Te18-re!

MŰKÖDŐ BÖLCSŐDEI FÉRŐHELYEK SZÁMA A JÁSZAPÁTI JÁRÁSBAN

Az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma 11 fő volt (ami kimondottan jó értéknek minősül), de az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma 1,01 fő – a 106 férőhelyre 107 gyermeket irattak be. A helyi igényekre válaszolva a bölcsődei férőhelyek számának növelése történik meg 5 településen folyamatosan az évek során, ezek Alattyán, Jászsószentgyörgy, Jászládány, Jászkisér és Jászszentandrás települések.

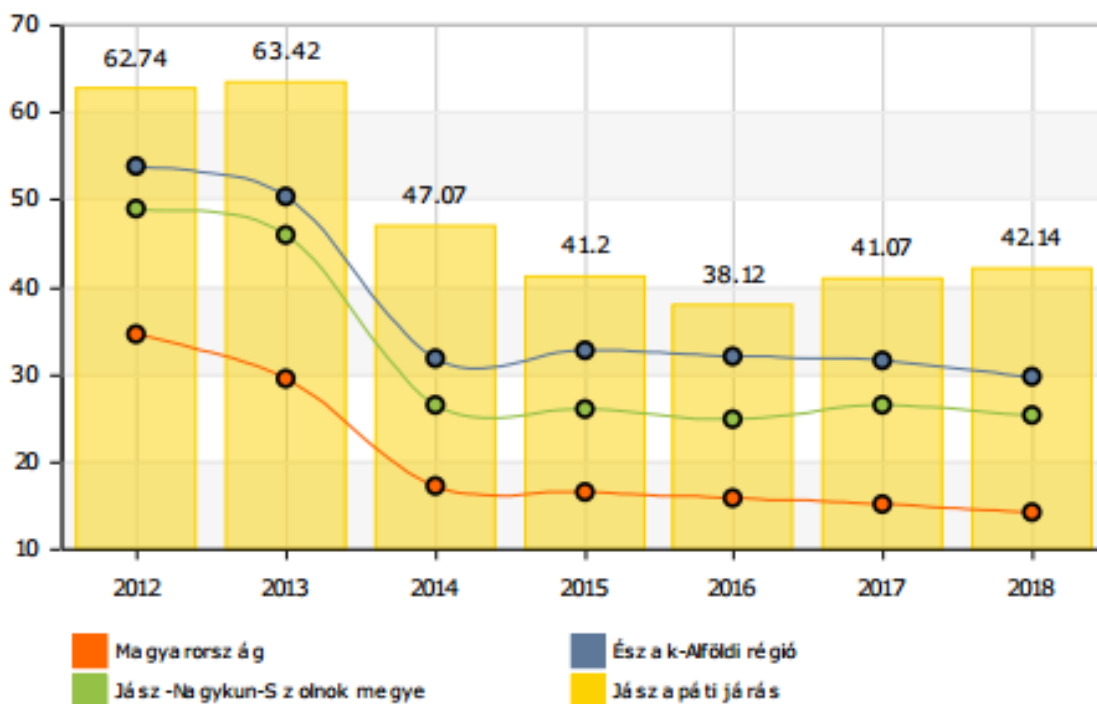
Az óvodáskorú népesség száma 2018-ban 1079 fő volt. A számuk az elmúlt évtized során a 2014-es esztendőben volt a legalacsonyabb (mindössze 953), azóta folyamatosan növekszik a számuk. Az óvodai férőhelyek száma 2011-2018 között 40 férőhellyel csökkent, ezzel az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma magas, 0,95 fő, de még így sem éri el a 1 egész értéket.

A társadalmi felzárkózás tekintetében kiemelten fontos, hogy mennyi hátrányos helyzetű gyermeket mutatnak az egyes mérések már az óvodai időszakban. A járásban a legutóbbi hivatalos felmérések a körökben 28.74% értéket mutattak, azaz 100 óvodáskorú gyermekből 29 hátrányos helyzetűnek minősült.

Meg kell állapítani, hogy a 6 – 14 éves korcsoportban komoly mértékű csökkenés volt jellemző az elmúlt évtized során: a 2009-es 3629 főt felmutató adat 2018-ban 3138-at mutatott, ami jóval több mint 10%-os csökkenés jelent.

A járásra jellemző, **hogy a hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya is magasabb a megye, a régió és az ország átlagánál.** Ez egyértelműen érthető is, hiszen a fentiekben már szóba került, hogy szinte 25%-os a hátrányos helyzetű óvodai gyermekek aránya, akiknek az élethelyzete (illetve a családjaik körülményei) nem sok eséllyel változnak meg az iskolai évekhez elérkezve sem, azaz ők néhány évvel idősebb korukban is hátrányos helyzetűek lesznek még.

(c) 2020 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ ISKOLAI TANULÓK ARÁNYA A JÁSZAPÁTI JÁRÁSBAN

Az idősek aránya is egyértelműen nő a járáson belül. A 2009-es adatokban a 60 éves vagy annál idősebb korú lakosok aránya a járás összelakosságán belül 22.36%-os értékkel bírt, 2018-ban ez viszont már 24.54%-ot jelentett. Mindez egyértelműen jelzi, hogy az egyes szolgáltatások tekintetében egyre növekvő figyelmet kell fordítani majd rájuk is a jövőben.

A járásban a cigány népesség 7,91%-kal kimagasló értéket képvisel.

A legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzett 7 éves és idősebbek aránya 32,94%, ami a megyében a járárok közötti legmagasabb adat, a fejlesztési elképzelések során egyértelmű beavatkozások szükségesek az arány csökkentése érdekében.

Fentiek tükrében szükséges vizsgálni a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúak arányát, mely szintén kedvezőtlen képet mutat, 14,79%-kal kimagasló arányt képvisel.

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is tükrözi a negatív folyamatokat, közel a háztartások felében (46.64%) nincsen foglalkoztatott.

Ehhez kapcsolódóan látni kell azt is, hogy a legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya jelentősen magas, 60.37%. ami a megyében a második legmagasabb érték.

A szociális ellátások terén 2018-ban

- ☞ rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma 2436 fő
- ☞ rendszeres szociális segélyben 347 fő
- ☞ házi segítségnyújtásban 205 fő
- ☞ szociális étkeztetésben 515 fő

- ☞ családsegítő szolgáltatásban 1535 fő vett részt,
- ☞ gyermekjóléti szolgáltatás által 426-an jutottak közvetlen szolgáltatáshoz,
- ☞ idősök nappali ellátásában 97 fő részesült, így az intézmények kihasználtsága 80,2%
- ☞ időskorúak otthonában egyetlen fő sem kapott ellátást.

A járás szolgáltatási hiánytérképe:

Jászapáti járási térkép

Jelmagyarázat

Gyermkek gondozását és nevelését biztosító szolg.

Egészségügyi szolgáltatások

Gyermkek fejlesztését biztosító szolgáltatások

Lakhatást biztosító szolgáltatások

Fogyatékkal élők mindennapjait meghatározó szolg.

Életmód, életminőséget befolyásoló szolg.

Infrastruktúra, közösségi közlekedés

Idősek mindennapjait meghatározó szolgáltatások

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

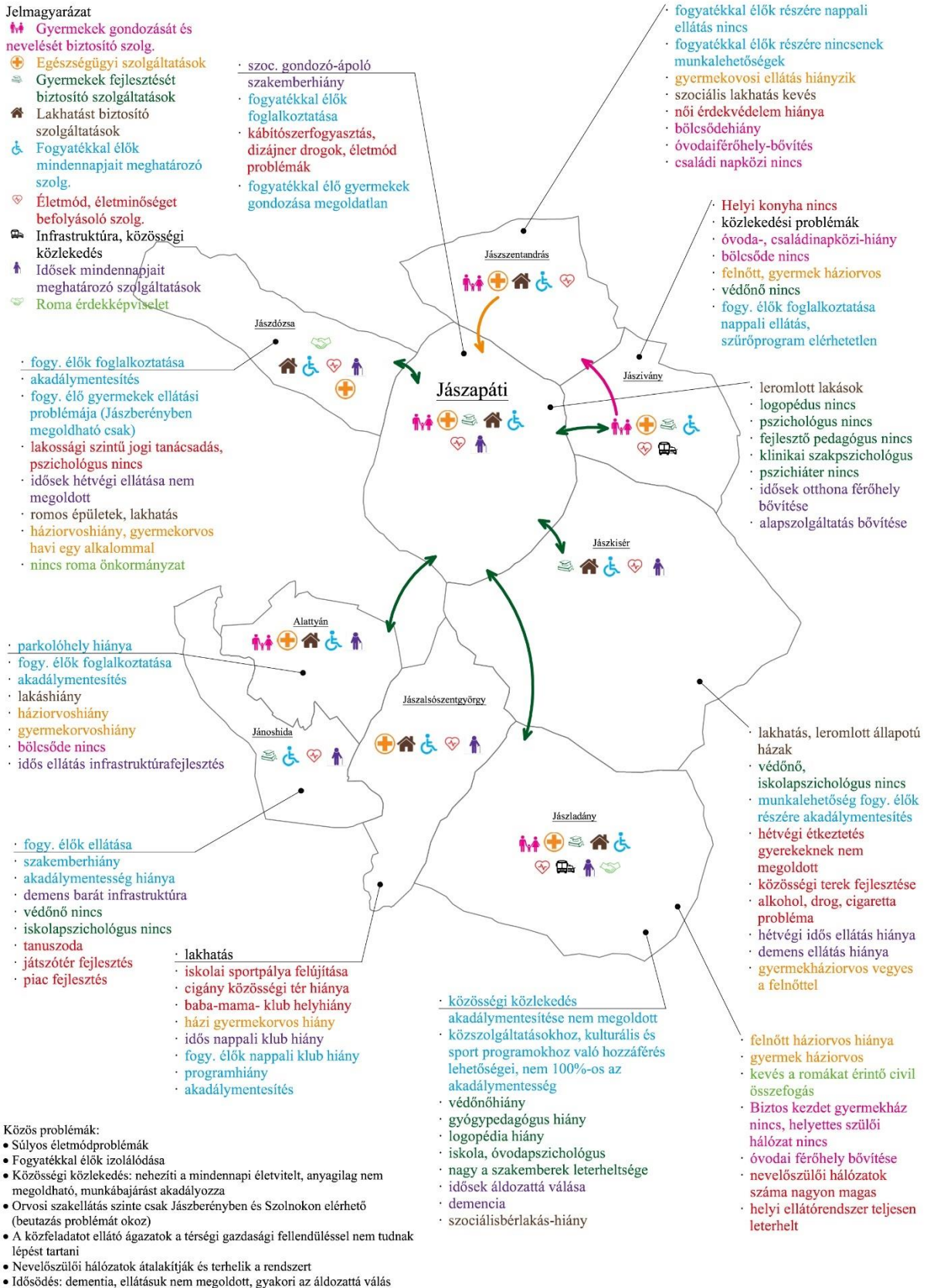
Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Roma érdekvédelem

Közös problémák:

- Súlyos életmódproblémák
- Fogyatékkal élők izolálódása
- Községi közlekedés: nehezíti a mindennapi életvitelt, anyagiilag nem megoldható, munkabajárást akadályozza
- Orvosi szakellátás szinte csak Jászberényben és Szolnokon elérhető (beutazás problémát okoz)
- A közfeladatot ellátó ágazatok a térségi gazdasági fellendüléssel nem tudnak lépést tartani
- Nevelőszülői hálózatok átalakítják és terhelik a rendszert
- Idősödés: demencia, ellátásuk nem megoldott, gyakori az áldozattá válás

A járás szolgáltatási hiánytérképének értelmezése, elemzése

Az alábbi megállapítások a Helyi Esélyegyenlőségi Programok (HEP-ek) feldolgozása és elemzése révén, a helyi, térségi és megyei stakeholderekkel való egyeztetések alapján, valamint az online kérdőíves felmérés elemzése alapján születtek meg.

A romák és mélyszegénységben élők esetében komoly nehézség a járás minden településén ezen célcsoportok számára, hogy sokan küzdenek az adósságcsapdával, rengetegen eladósodtak, és végrehajtások, levonások fenyegetik őket. Magas a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma és aránya, ami nagyban nehezíti az elhelyezkedést. A nők, gyerekek sokszor kerülnek több településen is nehéz vagy kár kiszolgáltatott helyzetbe is a saját családjukon, közösségükön belül. A gyermekek számára számos dolog fejlesztése lenne szükséges. Közel minden negyedik óvoda és iskolák gyermek hátrányos helyzetűnek minősül, amiből szinte lehetetlen kilépni. Egyértelmű azon szakemberek hiánya, akik segíthetnének a korai fejlesztésben, vagy akik tehetnének azért, hogy a roma és hátrányos helyzetű gyermekek szocializációja és óvodai érése, iskolai eredményei jobbak legyenek. Több iskolai pszichológus kellene, több védőnő, és gyermekorvos is.

Külön ki kell térni a drog- és alkoholproblémákra, amelyek szinte minden településen jelen vannak, és bár általánosnak tekinthető nehézségek ezek, a roma és mélyszegénységben élő családok esetében kiemelt problémaként kell rájuk tekinteni. Több közösségi tér és program segíthetne abban, hogy ebben változás következzen be.

A nők számára komoly probléma, hogy alacsony végzettség esetén még a férfiaknál is nehezebben helyezkednek el, és ha menne is, kevés a családbarátnak minősíthető munkahely a járáson belül. A családi erőszaknak kitett nők és gyermekek csak a megye távolabbi részén találhatnak támogatást, esetleg menedéket – ez sokszor visszatartja őket abban, hogy merjenek lépni azért, hogy változtassanak a helyzetükön.

A bérlakás állomány, illetve a szociális lakhatás kérdése mindenképpen fejlesztendő kérdés kellene, hogy legyen. Azokon a településeken, ahol akadnak ilyen lakások, azok általában romló, vagy már leromlott állapotúak, és a településeknek nincsenek forrásaik ezek állagának fejlesztésére, megőrzésére – érdemes lenne egy járási bérlakáskonceptióban gondolkodni.

Az idősek körében magas a dementia aránya, sokan élnek egyedül, és gyakran válnak áldozatokká. Az orvosi, egészségügyi szolgáltatások kérdésében nekik is szükségük lenne jobb gyógyszer-ellátásra, minden háziorvosi hely betöltésére, valamint olyan helyi támogató szolgáltatásokra, amelyek könnyebbé tehetik az életüket.

A fogyatékkal élők számára gyakorlatilag nincsen munkahely a járáson belül, és sajnos általános probléma, hogy a közösségi közlekedésben is szükség lenne olyan járművekre, amelyekkel könnyebben közlekedhetnének. A többségük (fiatalok és felnőttek együttesen) csakis Jászberényben találhatnak megfelelő szolgáltatásokat, amihez az utazás kiemelten fontos lenne, hogy megfelelő feltételekkel történjen. Sajnos több településen is gond még az egyes közintézmények vagy közszolgáltatást kínáló intézmények akadálymentesítése.

Speciális megjegyzések egyes településekre:

Jászapáti:

- A helyi idősök otthonában 2,5 év a bekerülési idő, hatalmas túljelentkezés, és már a krízisben lévő időseket sem tudják előrébb venni. Ez azt jelenti, hogy az idősök bentlakásos elhelyezése témakörében egyértelműen férőhely-bővítésére van szükség.
- A helyi roma közösség számára célzottabb programok kellenek a tudatosabb életmódváltáshoz, valamint ahhoz, hogy a gyerekek szakmát szerezzenek.

Alattyán

- A háziorvosi álláshely betöltetlen, tartós helyettesítéssel van megoldva. A háziorvosnak járó bérlet üres. Ugyanide tartozó probléma, hogy az orvosi rendelő nem akadálymentesített.
- Gyermekorvosi praxis nincs a településen.
- A településen nincs bölcsődei ellátás, ami pedig szükséges lenne a gyermekek fejlődéséhez, és egyben megakadályozza azt is, hogy az anyák korán visszatérjenek a munkaerőpiacra.
- Családi napközi nincs a településen, pedig a helyiek szerint komoly szükség lenne rá.
- Közintézmények nem akadálymentesítettek, illetve részben akadálymentesítettek. Az idősök klubjában a mosdók nem akadálymentesítettek, a Művelődési Ház és Könyvtár nem akadálymentesített, Óvoda és Általános Iskola nem akadálymentesített.

Jánoshida

- A szegregátumban a belső közlekedési utak és járdák rossz állapotúak, szeméttárolóval nem rendelkeznek sok esetben a lakók, nincsennek szerződésben hulladékszállító szolgáltatóval.
- Gyermek szakorvosi ellátás nem elérhető a településen.
- Komoly nehézség és azonnal megoldandó probléma, hogy a 2 körzetes védőnői ellátást jelenleg 1 védőnő látja el.
- Tanusodát szeretne a település.
- Szociális alapellátást biztosító épület külső és belső állapota teljes felújítást igényel, az épület demens-baráttá alakítása, bővítése.
- A falusi piac már nem felel meg a mai igényeknek, elvárásoknak, korszerűsítés szükséges.
- Gyógyszertár kerekesszékekkel nem közelíthető meg.

Jászsószentgyörgy

- Iskolai sportpálya rossz állapotban van, felújításra szorul, tanuszoda egyéb sport lehetőségek biztosításának fejlesztése lenne szükséges.
- Házi gyermekorvosi ellátás nem működik a településen, a gyermekek ellátását a felnőtt háziorvos látja el.

Jászdózsa

- Az elhunyt háziorvos helyett még nem sikerült másikat alkalmazni, helyettesítéssel oldja meg a település a betegellátást.
- A településen minden hónapban egy alkalommal rendel gyermekorvos.
- A településen nincsen roma nemzetiségi önkormányzat.
- Gyermekorvosi ellátás a településen nincsen. A Védőnői Szolgálaton belül minden hónapban egy alkalommal jár ki gyermekorvos, de ez nem járó beteg rendelés, ide beteg gyermeket nem lehet vinni. Általában az újszülötteket hozzák ellenőrzésre, hogy megfelelő-e a fejlődésük.

Jászivány

- Járóbeteg szakellátás csak Jászberényben biztosított, orvosi ügyelet és fogorvos Jászapátiban elérhetők.
- Nem megfelelő a tömegközlekedési eszközök járata, vonatközlekedés nincs a településen. Ehhez kapcsolódik, hogy a közösségi közlekedés hétvégén erősen ritkított, egyáltalán nem igazodik a lakossági igényekhez.
- Háziorvos heti 2 alkalommal jár Jászapátiról, aki egyben gyermek háziorvos is, ha nem őt választotta a helyi lakos gyermekorvosnak, akkor legközelebb Jászapátin vehető igénybe gyermekorvosi ellátás.
- Védőnői feladatok heti egy alkalommal működnek.
- Helyi konyha nem működik a településen, egy jászszentandrasi vállalkozó segítségével tudják biztosítani az ellátást (étkeztetés).
- Családi napközi nem működik a településen.

Jáskisér

- Népességszám alapján három védőnői állást kellene betölteni, de jelenleg csak két védőnő biztosítja az ellátást.
- A településen nincs gyermekorvosi körzet. Vegyes háziorvosi körzetek működnek. A szomszéd Jászapáti településen praktizáló gyermekorvoshoz viszik a gyerekeket, illetve Jászberénybe az Erzsébet Kórház rendelőire.
- Iskolapszichológus nincs a településen.

Jászladány

- Az önkormányzat minden kötelező feladatát ellátja, a település lakói számára három házi orvosi szolgálat – jelenleg kettő betöltött státusszal - és egy házi gyermekorvosi szolgálat áll rendelkezésére helyben.
- Jászladányon három védőnői körzet működik, azonban évek óta 2 fő védőnő látja el a három védőnői körzet feladatait, a 3. körzet védőnői álláshely betöltetlen, feladatait helyettesítés formájában látják most el.

Jászszentandrás

- Gyermekorvosi ellátás a településtől csak 8-10 km-es körzetben áll rendelkezésre.

- Nehézség, hogy a településen nincs bölcsőde, ami a nők elhelyezkedését gátolja.
- Családi napközi nem működik a településen.
- Óvodai férőhely bővítés kell.

10.2 Jászberényi járás

A Jászberényi járás 9 településének népessége 49 878 fő. A járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján kedvezményezett.

- Gazdaság és társadalomfejlesztési potenciál:

Szolnok és Karcag mellett a megye szintén kiemelkedően meghatározó települése, elsősorban annak köszönhetően, hogy ipara, gazdasága egészen a legutóbbi idők is biztos megélhetést kínált a térségben élők számára. Az elmúlt évek során a közlekedési lehetőségei is javultak az itt élőknek (32-es út felújítása, fejlesztése), akik nemcsak déli irányban, Szolnokon találhatják meg az társadalmi felzárkózás feltételeit, hanem immár egyértelműen északi, északnyugati irányban is, elsősorban Budapesten és Pest megyében. Hatvan és Gyöngyös városa, illetve ezek a járások is kínálnak perspektívát az itt élők számára, azaz, kimondottan biztató is lehet az itt élők jövőképe.

- Gazdasági potenciál: 7
- Társadalomfejlesztési potenciál: 6

Település, illetve járáskategorizálás alapján a járás 2-es kategóriába tartozik, azaz, Társadalmi leszakadás megállítást igénylő járás

- Részletes megállapítások:

A járás területén a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet alapján társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma 1, a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma nincs.

Legkisebb települése Jászágó 695 fővel, legnagyobb Jászberény 26 360 fővel

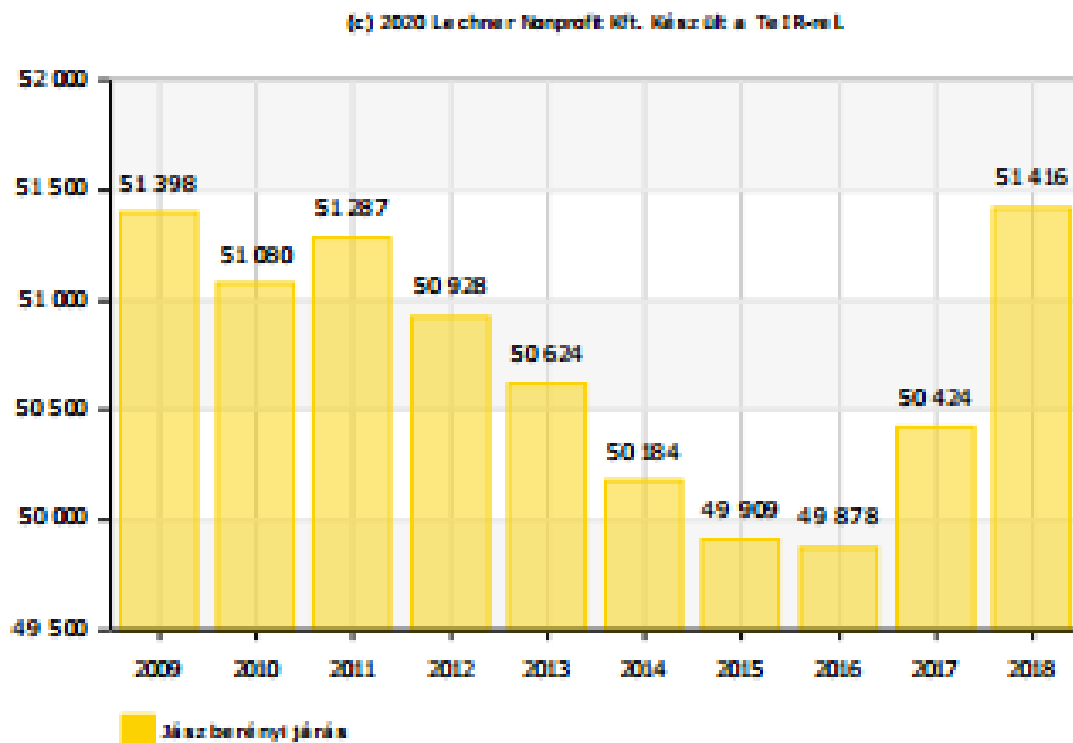
Az egy lakosra jutó nettó éves átlagjövedelem 1 062 913 forint volt, amely a megyei rangsorban a második legjobb mutató, egyedül a Szolnoki járás tud jobb értéket felmutatni:

1. Szolnoki járás: 1 109 526 Ft
2. **Jászberényi járás: 1 062 913 Ft**
3. Törökszentmiklósi járás: 873 218 Ft
4. Mezőtúri járás: 858 698 Ft
5. Karcagi járás: 823 765 Ft
6. Jászapáti járás: 811 134 Ft
7. Kunszentmártoni járás: 805 885 Ft
8. Tiszafüredi járás: 798 111 Ft
9. Kunhegyesi járás: 628 695 Ft

Ezzel kapcsolatban mindenképpen érdemes megemlíteni, hogy az elmúlt 10 év során egészen meredek emelkedés volt megfigyelhető a járás egészére vonatkozóan, hiszen ez az érték 2008-ban még csak 619 213 forint volt. Okaiként leginkább a járás központjában, valamint egyes kiemelt ipari övezetekben megvalósult beruházásokat kell megemlíteni. Ez egyszerre hordozza magában annak a lehetőségét, hogy nagy számban és gyorsan lehet munkavállalókat

munkához és keresethez juttatni, de egyben egyfajta kitettséget is jelent, hiszen egy-egy nagyobb vállalat vagy gyár meggyengülése egyszerre több száz embert tehet munkanélkülivé.

A beruházások és a folyamatosnak tűnő munkához jutási trendeknek köszönhetően a járás lakónépessége 2016-tól növekedésnek indult, sőt, egy évtizedes visszatekintésben a legmagasabb értéket mutatja.

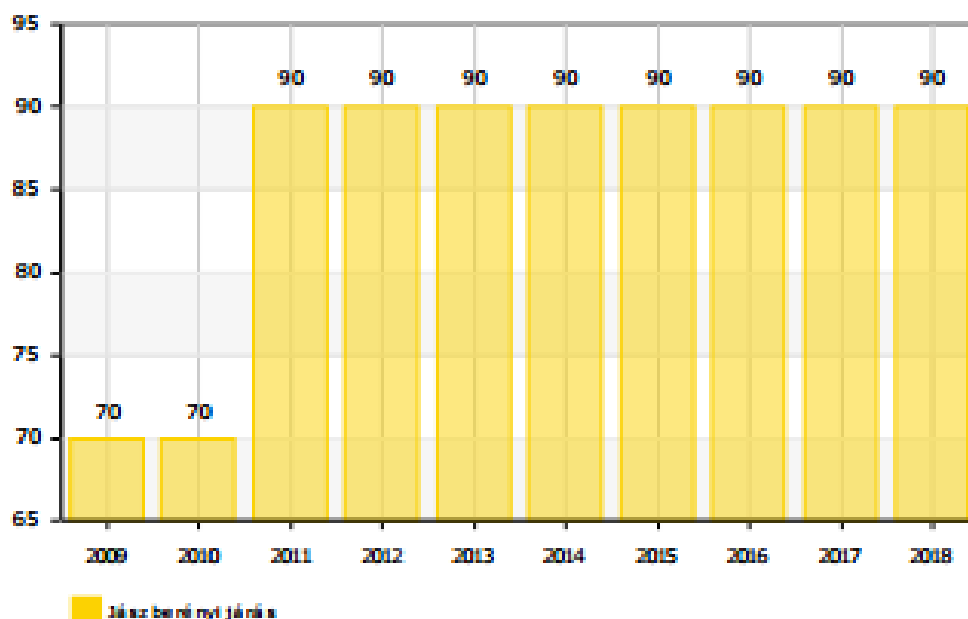
Jászberényi járás lakosságszám változása

Eben a járásban kimondottan érdemes a **vándorlási egyenleggel** is foglalkozni, ami egy adott járásban az oda- és elköltözők eltérő előjelű számának összegéből adódik. A diagramok szerint ez az érték is folyamatosan növekszik, 2017-ben 1.51, 2018-ban pedig már 2.92 volt. Mindez egyértelműen mutatja, hogy a betelepülők száma magasabb, mint az elvándorlóké, de még a természetes fogyás mértékét is meghaladja, ebből adódik, hogy a lakosságszám növekedik. Ez azt is jelenti, hogy a járás értéke növekedett.

Állandó népességből a 0-2 évesek száma követi a korábban a megyei számot bemutató tendenciát, 2018. évben 1469 fő esett ebbe a korcsoportba, ez pedig a lakosságon belül 3%.-os értéket jelent.

A 0-2 évesek számára nappali ellátást nyújtó intézmények közül a bölcsődei ellátás rendelkezésre áll, 90 engedélyezett férőhellyel, mely a megyében a kiemelkedő szám:

(c) 2020 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TIR-re.

Működő bölcsődei férőhelyek száma a Jászberényi járásban

Az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma 16 fő, ami nem a legjobb értékek közé tartozik, ugyanakkor az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma 0,92 fő, tehát elférnek a gyermekek a rendelkezésre álló helyeken.

A járásban 2009 óta működik családi napközi, 2018-ban 56 férőhellyel.

Az óvodás – 3-5- éves – korú népesség száma 2018-ban 1494 fő.

A Terület- és településfejlesztési Operatív Program 7 fejlesztése hozzájárult az óvodai és bölcsődei férőhelyek, ellátási helyek javításához, a jobb körülmények megteremtéséhez, és az adott az időszakban egyértelmű férőhely-bővülés mutatható ki.

Óvodai férőhelyek száma a járásban:

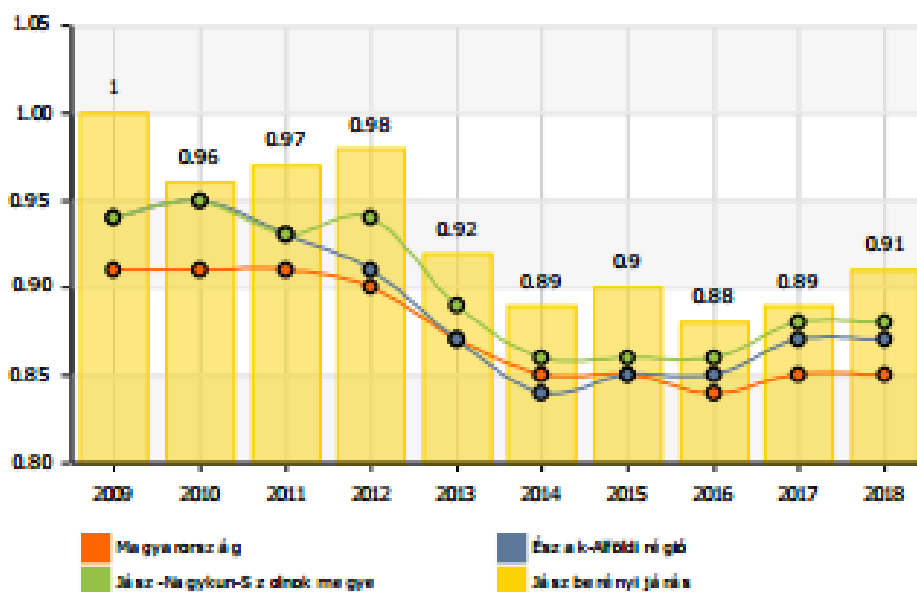
2009-es év: 1781 férőhely

2013-as év: 1926 férőhely

2018-as év: 2085 férőhely.

Az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma ezáltal kedvezően alakul, bár az országos átlagon felül marad, a megyei és regionális adatokat nem éri el, 0,8 óvodás gyerek jut egy óvodai férőhelyre.

Az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma 0,66 fő.

Egy óvodai férőhelyre jutó gyerekek száma a Jászberényi járásban

A hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya kimondottan kedvező a járásban. Ez most 10,44%, és még talán ennél is fontosabb: ez egy folyamatosan csökkenő érték, hiszen 2012-ben egészen magas szám, 30.88% volt, de még 2015-ben is 18.75%-ot mutatott. A kedvezőtlenebb helyzetben lévő járásokban ez messze 20% fölötti jelenlegi értékeket jelent ezekben az években most.

A 6-14 évesek csoportjában csökkenő nominális értékek vannak az elmúlt évtizedet vizsgálva, bár az arány elmarad a megye közel 10%-os általános népességszám-csökkenéséhez képes. 2009-ben még 4458 gyermek és fiatal volt ebben a korcsoportban, 2018-ra a számuk 4299-re csökkent.

A járásban 17 általános iskolai feladatellátási hely van, az általános iskolai tanulók száma 2018-ban 3955 fő.

A hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya kedvező, 12.21%, de fontos adat az is, hogy 2009-ben ez még 32.22% volt, azaz, jelentős csökkenés volt megfigyelhető.

Az idősekk kapcsolatosan a legfontosabb adat, hogy a népességen belül a 60-x évesek aránya a járásban magasnak tekinthető: 26,97%.

A járásban a cigány népesség a statisztikák szerint 4.2%-ot tesz ki az összlakosságon belül, ami nem tekinthető magasnak, ugyanakkor valószínűsíthető, hogy a reális arány ennél jóval magasabb is lehet.

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 39.89%, ami jobb, mint a megye legtöbb másik járásában.

A szociális ellátások terén 2018-ban

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma 1532 fő
- rendszeres szociális segélyben 242 fő
- házi segítségnyújtásban 197 fő

- szociális étkeztetésben 482 fő
- családsegítő szolgáltatásban 1065 fő vett részt,
- gyermekjóléti szolgáltatás által 557-en jutottak közvetlen szolgáltatáshoz,
- idősek nappali ellátásában 66 fő részesült, így az intézmények kihasználtsága 69,5%
- időskorúak otthonában 309 fő kapott ellátást, az intézmények így 99%-os kapacitással működtek

A járás szolgáltatási hiánytérképe

Jászberény járási térkép

Jelmagyarázat

- Gyermekgondozást és nevelést biztosító szolg.
- Egészségügyi szolgáltatások
- Gyermekek fejlesztését biztosító szolgáltatások
- Lakhatást biztosító szolgáltatások
- Fogyatékkal élők mindennapjait meghatározó szolg.
- Életmód, életminőséget befolyásoló szolg.
- Infrastruktúra, közösségi közlekedés
- Idősek mindennapjait meghatározó szolgáltatások
- Roma érdekképviselő

- szociális szakember hiánya
- bérlakás probléma
- gyermekorvos nincs
- bölcsőde nincs
- fejlesztési szakember, iskolapszichológus
- házi orvos hiánya
- fogorvos nincs
- akadálymentesítés hiánya
- fogy. nappali intézmény nincs

- SNI: Helyben nem elérhető szakszolg., vizsgálatok, integrációs problémák
- gyógypedagógus hiánya
- családi napközi nincs
- támogató szolgálat nincs
- fogy. nincs külön alapellátása
- alacsony foglalkoztatás
- közlekedés akadálymentesítése
- egészségügyi, gondozási hiányosságok
- roma önkormányzat nincs
- bérlakáshiány
- tanyák, kerékpárút infrastruktúra hiánya

- akadálymentesség hiánya
- védőnő nincs
- nem megfelelő közlekedési lehetőségek
- fogyatékkal élő gyermekeket nevelő családok közösségi hiánya

Közös problémák:

- nőknek helyben nincsenek munkalehetőségeik, utazással multinacionális, nagy vállalatoknál munkát tudnak vállalni, de ezek nem családbarát gondolkodásmódúak (rugalmatlan, többműszakos, utazgatás elveszi az időt)
- humán szakemberek hiánya
- HHH gyerekek magas aránya
- kábítószerfogyasztás
- akadálymentesítés hiánya
- fogyatékkal élők foglalkoztatása
- adatok hiánya
- bérlakásállomány hiánya
- idősek izolálódása, magányosodása
- 40-50 év feletti nők elhelyezkedési nehézségei
- szakképzetlen álláskereső elhelyezkedési nehézségei

- közút minősége rossz
- lakás felújítás
- házi gyermekorvos hiánya
- baba-mama klub
- bölcsőde nincs
- képzés, szakorvosi ellátás, akadálymentesítés hiánya

- bérlakáshiány
- családi napközi nincs
- akadálymentesítés nem teljes körű
- fogy. élők részére nappali int. nem biztosított
- foglalkoztatás nem megoldott
- programokhoz hozzáférés nem megoldott

- bérlakáshiány
- akadálymentesség
- bölcsőde-, családnapközi hiánya
- védőnőhiány
- gyógypedagógus nincs
- iskolapszichológus nincs
- fejlesztő pedagógus nincs
- tárgyi fejlesztő eszközök hiánya
- házi gyermekorvosi praxis nincs
- idősek nappali ellátása hétvégen hiányos

- idősek nappali ellátásának bővítése
- idősek bentlakásos intézményének bővítése
- nyugdíjas közösségi ház étkeztetéssel
- városon belüli tömegközlekedés hiánya
- közösségi tér fiataloknak nincs

- biztonságos szórakozóhely
- 2 üres gyermekorvosi praxis hiánya
- szociális szakember hiánya
- fogyatékkal élők bentlakásos intézmény hiányzik
- akadálymentesítés hiánya

- Bölcsőde nincs, igény lenne rá
- óvodai férőhely bővítés
- akadálymentesítés
- fogyatékkal élők nappali ellátása
- szakemberhiány
- szociális szakember hiánya
- gyógypedagógus nincs
- óvoda, iskola pszichológus
- védőnő nincs
- külön házi gyermekorvos nincs
- szociális és bérlakás-állomány nincs a településen
- szennyvízelvezetés nincs
- közlekedési nehézségek
- idősek otthona, nappali étkeztetés szakápolókkal

- Bölcsőde, családi napközi nincs
- óvodai férőhely betelt
- tájékozatlanság
- foglalkoztatás hiánya
- akadálymentesítés
- fejlesztő szakemberek, pedagógus hiánya
- gyerekorvoshiány
- drogfogyasztás problémák
- nyári szünet gyermekfelügyelet
- idősek napközi ellátásának hiánya
- hétvégi ellátás hiánya
- roma vezetők széthúzása
- bérlakásállomány nincs

A járás szolgáltatási hiánytérképének értelmezése, elemzése

Az alábbi megállapítások a Helyi Esélyegyenlőségi Programok (HEP-ek) feldolgozása és elemzése révén, a helyi, térségi és megyei stakeholderekkel való egyeztetések alapján, valamint az online kérdőíves felmérés elemzése alapján születtek meg.

Romák és mélyszegénységben élők esetében az mindenképpen pozitívum, hogy a megye más részeivel szemben itt valós esély van évek óta arra, hogy ne csak az idénymunkában, de akár az elsődleges munkaerőpiacon is elhelyezkedjenek. Ez segíti a járásban lévő nagyobb gyárak, valamint a szomszédos megyékben (Pest és Heves megye), illetve a fővárosban elérhető munkalehetőségek. Ugyanakkor komoly probléma az, hogy a megfelelő felkészültség és szocializáció hiányában magas a körükben a fluktuáció, sokan folyamatosan „körbejárják” az egyes munkaadók által kínált munkahelyeket, de csak lassan nő csak azoknak a száma, akik huzamosabb időre is meg tudnak ragadni egy-egy munkahelyen. A roma fiatalok nagy számban morzsolódnak le még az előtt, hogy szakmát szereznének, holott az utóbbival egyértelműen könnyebb lenne az azonnali munkakezdés. A drog és nehéz lakhatási körülmények ezt sajnos tovább gátolják, azaz, szükséges lesz valamilyen további ráhatás is arra, hogy a megye más részével összevetve egyértelműen kedvezőbb gazdasági körülmények segíteni tudjanak az ő társadalmi felzárkózásukban.

Bár csak egy településen került egyértelműen szóba, de biztos, hogy a járás egészére – sőt, talán a megye egészére is! – jellemző lehet az, hogy a roma közösségi vezetők nem kellően felkészültek és sok esetben széthúzás, feszültség tapasztalható közöttük, ami megnehezíti a helyi döntéshozók, helyi településvezetők dolgát is, amikor társadalmi felzárkózást segítő fejlesztéseket kívánnak kidolgozni és megvalósítani.

Egyértelműnek látszik, hogy a gyermekek és fiatalok számára a kisebb településeken nagyon kellenének azok a terek, amelyek közösségi programokra, illetve közösségben való fejlődésre adnának lehetőséget. A szakember hiány a járásközpont Jászberényen kívül mindenhol megtalálható – egységesebb szakember-biztosítást kínáló stratégiára lenne szükség (van olyan település, ahol 70 évesnél idősebb a háziorvos!). A legtöbb szakember (fejlesztő pedagógus, gyermek-pszichológus, gyógypedagógus stb.) a járás településein csakis Szolnokról és Jászberényből érkezve tud megjelenni.

A nők körében magas a munkanélküliség, leginkább talán azért, mert a legnagyobb munkáltatók magas arányban kínálnak munkahelyet a férfiaknak, ami közvetett módon is abba az irányba hat, hogy a nők nagyobb számban maradnak otthon, vagy könnyebben felveszik a férfiakat az egyes szalagmunkákra.

Az idősek számára ebben a megyében is komoly nehézség az egyedül maradás és az ebből eredő kiszolgáltatottság – erre minden településen egyedi és helyi megoldási javaslatokat kell kidolgozni és megvalósítani. Az 50 év felettiek nehezen tudnak újra munkába állni, a befejtetők elsősorban fiatalabb és több műszakban is teljesíteni képes munkaerőt szeretnének, ezeknek az elvárásoknak pedig sok idős, nyugdíj-korhatár előtt álló ember nem tud megfelelni.

A járás kedvező földrajzi elhelyezkedésének és infrastrukturális ellátottságának köszönhetően számos dologhoz kínál megfelelő alapokat, de a fogyatékkal élők számára mégis úgy tűnik, hogy több fejlesztésre lenne szükség – ezt akár az előbb említett megfelelő alapokra akár fel is lehetne építeni, azaz, érdemes lenne egy önálló stratégiát is kidolgozni.

Speciális megjegyzések egyes településekre:

Jászberény

- Neszűr városrész: A városrészben kiemelten magas az önkormányzati tulajdonú, leromlott állapotú lakások aránya, amelyeket a rászorulóknak szociális bérlakásként vehetnek igénybe – ennek fejlesztése igény a településen élők részéről, de komoly források szükségesek hozzá.
- 5 házi gyermekorvosi praxis van, melyből 2 jelenleg üres, ezeket helyettesítéssel oldják meg
- Esetmenedzser hiány tapasztalható a család- és gyermekjóléti szolgálatnál, itt több szakemberre lenne szükség.
- Drogok, kábítószer, fokozott megjelenése jellemző, ezek visszaszorítása kiemelt prioritás
- Idősek számára bentlakást nyújtó intézmény férőhely bővítés lenne szükséges (jelenleg hosszú a várólista)
- Igény lenne egy nyugdíjas közösségi ház létrehozására étkeztetéssel, valamint kisebb létszámú időotthonok nyitása is indokolt és támogatott lenne a helyben élők részéről.
- Fogytékkal élők számára a településen nincs bentlakásos intézmény.

Jászárokszállás:

- 27 bérlakás van az önkormányzat állományában. A szociális alapon kiutalt lakások javarészt komfort nélküliek.
- Szociális lakhatást segítő 7 db szükséglakás használható a településen.
- Családi napközi nincs a településen, de lenne rá igény.
- A középületek teljes akadálymentesítése nem valósult még meg.
- Fogytékkal élők részére nappali intézmény nem biztosított a településen.
- Fogytékkal élők foglalkoztatása nem megoldott a településen.

Jászágó

- Jászárokszállás irányában a közút minősége erősen kifogásolható, egyes szakaszokon kiemelten balesetveszélyes.
- Jászágó Községi Önkormányzatnak 5 db bérlakása, melyből három lakott. Egy átminősített szolgálati lakás, a másik kettőben szociálisan rászorult családok laknak. Ezek régiek, elhasználódtak, felújításukra nem lehet pályázni. Önerő nincsen. Ha valamilyen formában mind az 5 lakható lenne, akkor az szolgáltatási hiányt pótolna.
- Baba-mama klubot szeretnének a helyi családok.
- Nincs bölcsőde, de igény lenne rá.
- Fogytékkal élők: A középületek nem teljesen akadálymentesítettek, szakorvosi ellátás hiányzik, képzés biztosítása nem megoldott.

Jászboldogháza

- Kelet-nyugat irányban szükség lenne tömegközlekedésre, a Tápiógyörgye - Cegléd viszonylatban csak saját erőből tudnak közlekedni a község lakói, ezért munka szempontjából jelentős hátránnyal indul az, akinek nincs saját járműve.
- Szennyvíz jelenleg még nincs bevezetve, egyéni derítőkkel oldják meg a lakosok a szennyvízelvezetést.
- Jászboldogházán 1 háziorvos van, aki a gyermekorvosi feladatokat is ellátja.
- Igény lenne idősök nappali otthonára étkeztetéssel egybekötve,
- Bölcsőde nincs, de igény lenne rá (7 férőhelyes, minibölcsődét szeretnének a helyben élők).
- Óvodai férőhely bővítése szükséges.
- Védőnő szükséges, jelenleg nincsen a településen.
- Az önkormányzati tulajdonban lévő közintézmények teljes akadálymentesítése kiemelt cél
- Fogyatékkal élők nappali gondozása csak Jászberényben elérhető

Jászfelsőszentgyörgy

- Akadálymentesítés nem teljes mértékben megoldott a településen.
- Tömegközlekedés fejlesztésnek igénye egyértelmű a helyben élők részéről.

Jászfényszaru

- Nincs roma nemzetiségi önkormányzat.
- A város külterületén több tanyaingatlan található, ahol infrastruktúrafejlesztés lenne szükséges (kerékpárútfejlesztés), valamint a korábbi tanyagondnoki szolgáltatások biztosítása.
- A településen engedélyezett családi napközi nincs.
- A településen nem működik támogató szolgálat (fogy. élők, idősök), amelyekre pedig szükség lenne.
- Fogyatékosok és idősök számára állandó alacsonypadlós járművek igénye a MÁV és Volánbusz felé.

Jászfákóhalma

- A településen 1 védőnő lát el 2 körzetet és még a szomszédos településre is jár helyettesíteni, azaz szükséges lenne további védőnők biztosítása a településen.
- Házi gyermekorvosi praxis nincs a településen.
- A településen nincs bölcsőde, sem családi napközi, mind a kettőre lenne igény.
- Gyermek felügyelete nem megoldott a nyári időszakban.
- Idősök: nappali ellátás hiánya hétvégén, magányos, egyedülálló idősök jelzőrendszeres ellátása, idősök biztonsága, munkaerő piaci tájékozatlanság, munkahelyek hiánya (védett foglalkoztatás).
- A vakok és gyengén látók, hallássérültek részére kialakítható segítség és információ még nem megoldott.

- Fogyatékkal élők problémái: munkahelyek akadálymentessége nem megoldott, fogyatékkal élők tájékozatlansága.

Jásztelek

- Drogfogyasztás sajnos jellemző nehézség a településen, fontos lenne fellépni vele szemben.
- Nyári szünet alatt nincs megoldva a gyermekek felügyelete.
- HHH tanulók létszáma magas, Tanoda-típusú tevékenységek és programok valószínű, hogy eredményesen segítenék őket
- A településen megfigyelhető az az állandó tendencia, hogy a nők ugyanazért a munkáért kevesebb juttatást kapnak, mint férfiak. A közmunkában inkább a férfiaknak való munkalehetőség van, szűkebb lehetőségeik vannak.
- A községben bölcsőde, családi napközi nincsen, igény itt is lenne rá.
- Az óvoda jelenleg túlszűfolt, férőhely bővítésre szükség lenne.
- A művelődési Ház és a Könyvtár épülete nem akadálymentesített.
- Roma vezetők közötti széthúzás problémája, illetve ismereteik, tudásuk bővítése is fontos lenne a jövőben.

Pusztamonostor

- Hetente mindössze fél napban biztosított a család-és gyermekjóléti szolgáltatás, ennek fejlesztése szükséges.
- A településen 5 db önkormányzati bérlakás található, 3 lakott, 2 üresen áll, mert lakhatásra alkalmatlan. **Azaz, a fejlesztésük egyértelműen szolgáltatási hiányt pótolna!**
- A település háziorvosa 70 éven felüli, gondoskodni szükséges a jövőbeni pótlásáról.
- Középületek akadálymentesítése nem teljes mértékű.
- A településen fogyatékosok nappali intézménye nincsen.

10.3 Karcagi járás

A Karcagi járás 5 településének népessége 41 618 fő. A járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján kedvezményezett és fejlesztendő.

- Gazdasági- és társadalomfejlesztési potenciál:

A megye keleti felében lévő járásban élők sokszor érzik úgy, hogy a kelleténél is távolabb vannak a megyeszékhelytől, és hogy Debrecen sokkal inkább kínál lehetőségeket a számukra, mint Szolnok. Karcag háttérbe szorulása sem volt törvényszerű az elmúlt évek során, de a fiatalok elvándorlása, vissza nem térése, valamint a helyi roma közösség (akik két meghatározó cigánytelepen élnek), továbbá a drog és más társadalmi problémák terjedése nem tettek jót a város és a térség megítélésének. Az agrárium folyamatos fejlődés és fejlesztése ugyanakkor kínálhat pozitív jövőképet, de ahhoz agrár-szakemberek is kellenek, és nem nagyon látszódik még az az utánpótlás, amelyre pedig a térségnek minden szinten szüksége lenne majd.

- Gazdasági potenciál: 5
- Társadalomfejlesztési potenciál: 5

Település, illetve járáskategorizálás alapján a járás 2-es kategóriába tartozik, azaz, Társadalmi leszakadás megállítást igénylő járás.

- Részletes megállapítások:

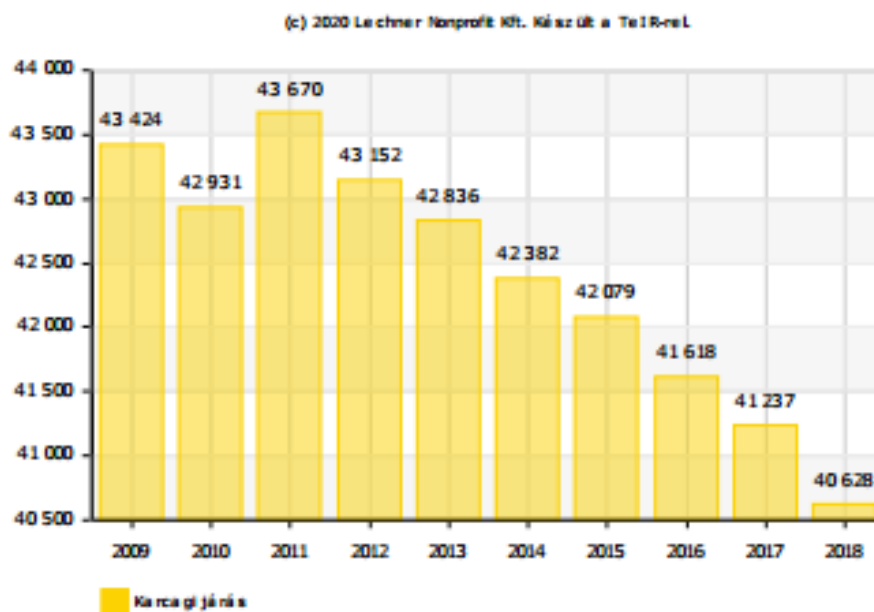
A járás területén a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet alapján társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma 1, jelentős munkanélküliséggel sújtott település 2. A járás legnagyobb települése a járásközpont Karcag 19 880 fővel, legkisebb Berekfürdő 977 lakossal.

Az egy lakosra jutó nettó éves átlagjövedelem 823 765 forint volt, amely a megyei rangsorban közepesnek tekinthető mutató:

1. Szolnoki járás: 1 109 526 Ft
2. Jászberényi járás: 1 062 913 Ft
3. Törökszentmiklósi járás: 873 218 Ft
4. Mezőtúri járás: 858 698 Ft
5. **Karcagi járás: 823 765 Ft**
6. Jászapáti járás: 811 134 Ft
7. Kunszentmártoni járás: 805 885 Ft
8. Tiszafüredi járás: 798 111 Ft
9. Kunhegyesi járás: 628 695 Ft

A járás lakónépessége az elmúlt 10 év során folyamatosan csökkent, a 2011-es 43 670-es érték 8% körüli értékkel csökkenve még éppen csak 40 000 fölött tartotta a járás népességének a létszámát.

Ennek számos oka van, de egyértelműen érezhető az, hogy mind keleti, mind pedig nyugati irányban erős az elszívó-hatás a tanult fiatalok tekintetében, azaz a Debrecenben vagy Nyíregyházán, esetleg Szolnokon és a fővárosban diplomát szerzett fiatalok túlnyomó többsége már nem tér vissza a járásba, mint ahogyan a szakmával rendelkezők közül is sokan vannak azok, akik elsősorban Debrecenben, Hajdúszoboszlón találnak munkát vagy jobb feltételeket, jobb fizetséget kínáló munkát.

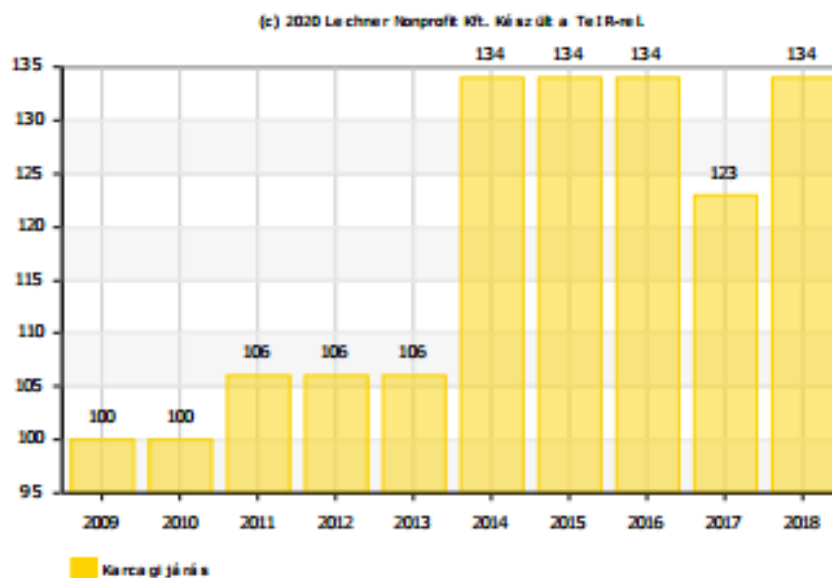

KARCAGI JÁRÁS LAKOSSÁGSZÁM VÁLTOZÁSA

A vándorlási egyenlegre itt is érdemes kitérni, és az látható belőle, hogy oda- és elköltözők eltérő előjelű számának összege szerint masszív a csökkenés a -10.93-as százalék érték komoly aggódásra adhat okot.

Ebben már megjelenik a fentiekben említett elszívó-hatás vagy tendencia, amely arra utal, hogy sokak számára a járás egy idő után nem marad perspektíva, és elmennek innen. Itt kell kitérni még arra, hogy a mezőgazdaság nagyon sokáig kínált biztos megélhetést sokak számára a járásban, de ebben komoly visszaesés volt éveken keresztül tapasztalható, amely trend csak lassan kíván megállni vagy visszafordulni.

A 0-2 évesek számára nappali ellátást nyújtó intézmények közül a bölcsődei ellátás rendelkezésre áll, 134 engedélyezett férőhellyel.

MŰKÖDŐ BÖLCSŐDEI FÉRŐHELYEK SZÁMA A KARCAGI JÁRÁSBAN

Az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma 10 fő, ami jó értéknek számít.

Az óvodáskorú népesség száma 2018-ban 1308 fő volt.

Ez már egy növekvő – újra növekvő – érték, hiszen a 2009-es 1412-höz képest még alacsonyabb, de a 2015-ös mélyponthoz képest (1159) mindenképpen már egy felfelé mozduló folyamatra utal.

Az óvodai férőhelyek száma nőtt, de itt is egy mélypontról kell visszaerősödni ennek az értéknek.

2009-es év: 1696 férőhely

2012-es év: 1548 férőhely

2018-as év: 1615 férőhely

Az újbóli növekedést a Terület- és településfejlesztési Operatív Program 3 fejlesztése tette lehetővé a bölcsődei- és óvodai férőhelyek felújítása és bővítése körében kiírt felhívás keretében Karcag, Kenderes és Kunszentmárton településeken. Az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma ezáltal kedvezően alakul, bár az országos átlagon felül marad, a megyei és regionális adatokat nem éri el, 0,94 óvodás gyerek jut egy óvodai férőhelyre. Az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma 0,81 fő.

Ugyanakkor látni kell azt is, hogy a hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya 32,41%, 100 gyermekből 32 hátrányos helyzetű, ami még akkor is kimondottan magasnak tekintendő, ha ugyanez az arány 2012-ben még 60.59% volt, azaz, közel egy évtized alatt szinte a felére esett vissza.

A 6-14 évesek csoportjában komoly létszámviszsaesés volt megfigyelhető, 2009-ben még 4727-en voltak, 2018-ban már csak 3798-an tartoztak ebbe a korcsoportba, ami komoly visszaesés.

Az idősek vonatkozásában az egy fontos adat, hogy a 60-x évesek aránya 25,67%, a járás egyértelműen előregedőnek tekinthető. 2009-ben ez az adat még 20.93% volt.

A járásban a cigány népesség hivatalos legutóbb ismert aránya 7,91%, ami magas a többi járáshoz, illetve a megye átlagához képest, de a valóságban elképzelhető, hogy ez akár 10-12% fölötti is lehet. Ehhez kapcsolódó adat, hogy a legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzett 7 éves és idősebbek aránya 29,64%, ami a megyében az egyik legmagasabb érték.

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is tükrözi a negatív folyamatokat, közel a háztartások felében nincsen foglalkoztatott, ez a szám ebben a járásban 44.99%.

A szociális ellátások terén 2018-ban

- ☞ rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma 3010 fő
- ☞ rendszeres szociális segélyben 315 fő
- ☞ házi segítségnyújtásban 560 fő
- ☞ szociális étkeztetésben 1529 fő
- ☞ családsegítő szolgáltatásban 2809 fő vett részt,
- ☞ gyermekjóléti szolgáltatás által 654-en jutottak közvetlen szolgáltatáshoz,
- ☞ idősek nappali ellátásában 166 fő részesült, így az intézmények kihasználtsága 90,2%
- ☞ időskorúak otthonában 281 fő kapott ellátást, az intézmények így közel 99%-os kapacitással működtek

A járás szolgáltatási hiánytérképe

Karcagi járási térkép

Jelmagyarázat

- Gyermek gondozását és nevelését biztosító szolg.
- Egészségügyi szolgáltatások
- Gyermek fejlesztését biztosító szolgáltatások
- Lakhatást biztosító szolgáltatások
- Fogatékkel élők mindennapjait meghatározó szolg.
- Életmód, életminőséget befolyásoló szolg.
- Infrastruktúra, közösségi közlekedés
- Idősek mindennapjait meghatározó szolgáltatások
- Roma érdekvédelem

- bérlet problémák, lakások, szegregátumok problémái (infrastruktúra)
- védőnői hiány
- háziorvos, gyermekszakorvos hiány
- fejlesztő pedagógus hiányzik
- gyógypedagógus, logopédus, tiflopedagógus, fejlesztő játékok, iskolapszichológus
- informatikai képzés ellátást biztosító intézményrendszer bővítése
- akadálymentesség
- fogatékkel élők nappali intézmény hiányzik

- bérlet állomány probléma
- háziorvos, fogorvos, gyermek háziorvos hiány, épület felújítása
- bölcsődehiány
- védőnő nincs
- logopédus hiány
- iskolapszichológus hiány
- gyógypedagógus hiány
- játszótér: HH, HHH
- óvoda: udvari játékok hiányosak, felújítás szükséges
- iskolaszüneti programok, étkeztetés hiánya
- térfigyelő kamera rendszer fejlesztése

- biztonság: térfigyelő kamera rendszer
- támogató szolgálat bevezetése
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- bentlakásos intézmény létesítése
- akadálymentesítés
- tömegközlekedés
- járdák, parkok

- időseknek:
 - helyi szűrőprogramok hiánya
 - házi jelzőrendszer bevezetése szükséges
- fogatékkel élők:
 - akadálymentesítés
 - helyi speciális szolgálat hiánya
 - komp. rehab. fejlesztés hiánya
- fogorvosi ügyelet
- ortopédiai szűrés
- bölcsődehiány
- játszótér korszerűsítése

- terhelt szakemberek
- szociális szakember hiány
- külterületen élő idősek szolgáltatásokhoz való hozzájutása akadályozott, ellátottság nem megoldott teljes mértékben
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás kibővítése
- idősek alap- és szakellátásainak kapacitásbővítése (szociális ágazati téren)
- IT képzések hiánya
- biztonság: kamerarendszer fejlesztése
- bölcsődei férőhely növelése
- akadálymentesség hiányos
- közintézmények
- tömegközlekedési rendszer
- info-kommunikáció

- lakásproblémák
- bérlet hiány
- közlekedési problémák
- védőnő hiány
- logopédus, fejlesztő szakemberek hiánya
- tartós bölcsődei férőhely hiánya

- fogatékkel élők foglalkoztatása probléma
- akadálymentesítés
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás bevezetése
- bentlakásos intézmény férőhelybővítése, felújítása, rossz állapotú

Közös problémák:

- Idős ellátások fejlesztése
- Téli munkavállalás
- Nők helybeli munkavállalása, képzése
- Fogatékkel élők foglalkoztatása
- Utazási problémák: közlekedés, szolg. elérhetősége
- Humán szolgáltatások szakember hiánya
- Szegregátumok lakás állapota, infrastruktúra probléma
- Tömegközlekedési eszközök nem akadálymentesítettek
- Kábítószerfogyasztás, kriminalizáció

A járás szolgáltatási hiánytérképének értelmezése, elemzése

Az alábbi megállapítások a Helyi Esélyegyenlőségi Programok (HEP-ek) feldolgozása és elemzése révén, a helyi, térségi és megyei stakeholderekkel való egyeztetések alapján, valamint az online kérdőíves felmérés elemzése alapján születtek meg.

A romák és mélyszegénységben élők egyértelmű nehézségekkel küzdenek a járáson belül, a legkomolyabb nehézségeik Karcagon és Kisújszálláson vannak, de a járás minden településén szükséges tenni a társadalmi felzárkózásuk érdekében. Az ebből a járásból érkezett inputok néhány olyan, és nagyon egyértelmű nehézségre is felhívták a figyelmet, amelyek valószínűleg nemcsak ebben a térségben jelentenek gondokat, de máshol eddig nem nevesítették őket, vagy korábbi elemzésekben szerepeltek csak. A droghelyzet, a nem megfelelő lakhatási körülmények, a szegénységből és deprivált környezetből eredő szocializációs problémák egyértelműen gátolják a társadalmi felzárkózást. Magas a lemorzsolódás a fiatalok körében a középiskolából, magas a korán gyermeket vállaló fiatalok száma, és sajnos magas az állandó jövedelemmel nem rendelkező felnőttek száma és aránya is, akik csak idénymunkából tudnak pénzt keresni, de a téli hónapokban komoly anyagi gondjaik vannak. Ebben a járásban az adatgyűjtés során már szóba kerültek az illegális hulladékkal kapcsolatos nehézségek is, valamint az, hogy sok roma és hátrányos helyzetű fiatal kerül olyan helyzetbe, amikor bűncselekmény elkövetése fenyegeti őket, és sokszor rossz döntéseket hoznak ilyenkor. A roma lányok és nők helyzete sajnos itt is nagyon nehéz, és kiemelt programokra lenne szükség, hogy ők, mint „célcsoport a célcsoportban” új víziókat kapjanak mind a tanulás, mind a helyi közösségi megbecsülés, mind a munkához jutás tekintetében.

A fiatalok megfelelő nevelése, tanítása, előrejutása érdekében minden településen szükség lenne további fejlesztő pedagógusokra, szakemberekre, valamint itt is akad több olyan település, ahol hiányzik a védőnő vagy a háziorvos.

Karcag tekintetében feltétlenül meg kell jegyezni, hogy a település szinte teljesen képtelen megtartani a szakembereit, akikre pedig a környező településeken is szükség lenne.

Az idősek itt is küzdenek az elmagányosodással, és több település is jelezte, hogy az egészségi és anyagi biztonságuk érdekében egy jelzőrendszer kiépítése és működtetése kiemelten fontos lenne. Sok a depressziós, magára maradt idős ember, akik könnyen válhatnak áldozattá, de mindemellett arra is szükség lenne, hogy az ő összefogásuk, közösségi programjaik is létjogosultságot kaphassanak.

A nők körében magas a munkanélküliség és az alacsony iskolai végzettség, a két dolog sajnos összefügg, a roma nők esetében ezt a diszkrimináció is jellemzi számos helyzetben. A fogyatékkal élők ellátására több településen lenne igény és szükség, de szakember-hiány és intézmény hiány gátolja ezt.

Speciális megjegyzések egyes településekre:

Karcag

- Nagyon magas az elvándorlások száma is a településen, a városnak stratégiára és eszközökre lenne szüksége, hogy helyben tartsa a szakembereket.
- Önállóan megkülönböztethető az Északi és a Déli roma telep. Az északi városrészben található a település és a kistérség egészségügyi központja, a Kátai Gábor Kórház és a mentőállomás. Nincs önálló oktatási intézmény az Északi telepen, illetve városrészben, egyetlen tagóvoda működik itt.
- 1 fő esztmenedzser vett részt szociális diagnózis felvételi szakértő képzésen, és kezdte meg e tevékenységet.
- Komoly kihívást jelent a település számára, hogy a külterületeken, sok esetben egyedül élő idős emberek egyenlő esélyű hozzáférése, illetve ellátottsága sem minden esetben megoldott. Jelző rendszer hálózat működtetésének kibővítése, szakember hiány pótlása lenne szükséges.
- A közbiztonság fejlesztése egyértelmű elvárás és kíváncalom az időskorúak sérelmére elkövetett bűncselekmények visszaszorítása érdekében, valamint a település egészének a biztonságosabbá tétele érdekében.
- A lakosságszámhoz képest Karcagon élő fogyatékosok száma kiemelkedő. Különösen a vakok és a mozgásszervi fogyatékosok száma kiemelkedő a településen, de közben nő a fekvőbetegek és a mozgásukban akadályozott lakók száma a helyi Időotthonban, míg az önellátásra képes ellátottak aránya csökken.
- Az óvodák teljes akadálymentesítése még nem 100 %-ban megoldott.

Berekfürdő

- Szükséges lenne legalább évente egyszer gyermekek részére mobil ortopédiai vizsgálatra, ahol megoldható lenne a gyógyászati segédeszközök igénylésének módja.
- A településen bölcsőde nem működik. Kistérségi keretek között Karcagon lehet igénybe venni bölcsődei szolgáltatást. Mivel ez utazással és ezzel kapcsolódóan kiadással jár, így a településen dolgozó édesanyák ezzel a lehetőséggel nem élnek.
- Idősek: Házi jelzőrendszer kiépítésére lenne szükség

Kenderes

- Védőnő hiány van a településen, a 3 körzetben összesen 2-en látják el a feladatot
- Gyermekszakorvosi ellátás nincs Kenderesen.
- A közösségi közlekedés esetében nem megoldott az akadálymentesség a településen.
- Fogyatékkal élők nappali intézménye nem megoldott a településen, távolabb kellene utazni érte.
- A helyi roma közösség alacsony iskolai végzettsége miatt nehezen vagy egyáltalán nem képes elhelyezkedni, a számukra célzott programok kellenének, hogy a 16 év felettiek is befejezhessék az általános iskolát, csökkenjen a középiskolai lemorzsolódás és az évismétlések száma a körükben.

Kisújszállás

- Kisújszállás belvízveszélyes területen található, ezért kedvezőtlen, hogy sok eredetileg talajvíz elleni szigetelés nélküli ház épült a városban az 1970-es évek előtt. Az utólagos talajvíz elleni szigetelések sok esetben nem tökéletesek, vagy a régebbi alászigetelések tönkrementek, ezért sok a nedves, dohos épület. A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű lakosság többsége ilyen épületekben lakik, amelyekből folyamatosan lenne szükséges segíteni a kiköltözésüket.
- Mindemellett az illegális szemétkerítés folyamatosan problémát okoz – erre egy önálló helyi, térségi, vagy megyei stratégia kellene akár – ez a felvetés más járásokban is támogatott lenne.
- Komoly gond az úgynevezett Csorba városrész, amely Kisújszállástól délnyugatra helyezkedik el, mintegy 13 km-re a város belterületi határától. Megközelítése autóval, helyközi járatú autóbusszal lehetséges, azonban az oda vezető – állami tulajdonú – út rendkívül rossz állapotú, balesetveszélyes. Ennek fejlesztése kiemelten fontos lenne! A helyközi autóbuszjáratot szervező közlekedési cég az elmúlt években a körülményekre való hivatkozással több alkalommal is kilátásba helyezte a járat megszűnését, de minden esetben sikerült a tárgyalásokat úgy alakítani az önkormányzatnak, hogy ettől a szándékától – ha ideiglenesen is - de elállt a cég, és a járatok számát csak kis mértékben csökkentette.
- 2013 februárjában az önkormányzat pályázatot nyújtott be az ÉAOP-5.1.1/C-12 kódszámú „Lakhatási integrációt modellező szociális célú település-rehabilitációs kísérleti projektek megvalósítására” című pályázati kiírásra. A projektkezelésben meghatározott cél volt, hogy a Csorbán rekedt lakosokat Kisújszállás belterületére költöztessék önkormányzati szociális bérletre. A városban lakhatási problémáik mellett elhelyezkedési esélyeik és szolgáltatásokhoz való hozzáférési lehetőségeik is javulhatnak. A pályázatot sajnos nem támogatták, de annak szakmai tartalma akár a jövőben újra felhasználható lenne egy új pályázat kidolgozásához.
- Az idősek bentlakásos ellátása a tárgyi feltételek hiánya miatt csak ideiglenes működési engedéllyel rendelkezik, ezen változtatni lenne szükséges.
- Az 6 védőnői álláshelyből (5 védőnő+1 iskolavédőnő) jelenleg 5 betöltött, 1 betöltetlen álláshely van.
- A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás bevezetésére igény lenne a településen.
- Az idősek bentlakásos ellátását, gondozását végző intézmény Kisújszálláson a Téglagyár utca 10. sz. alatt működik. Az épületegyüttes rossz állapotban van, egyes szárnyaiban nincsenek meg a jogszabályban előírt követelmények, ezen változtatni lesz szükséges.
- 2012 júniusában zárta be üzemét a KERISZ Kft., ami tartósan, mintegy 20 megváltozott munkaképességű embernek adott munkát. Azóta az utazást vállalni tudó megváltozott munkaképességűek Kenderesre, illetve Törökszentmiklóssra járnak dolgozni.

Kunmadaras

- Vonatközlekedés fejlesztése szükséges lenne a munkavállalók segítése érdekében.
- Jelenleg a település szociális lakásállománya 5 db lakásból áll, ebből 1 azonnal felújítandó.
- 1 háziorvosi, és 1 fogorvosi körzet tartósan betöltetlen a településen, a gyermek háziorvosi ellátás is helyettesítéssel megoldott.

- Az egészségügyi szolgálatnak helyet adó épület bővítése, és akadálymentesítését szeretné a település.
- 2 védőnő dolgozik a településen 3 körzetben, 1 védőnő bevonása és a településre hozatala még szükséges.
- A településen bölcsőde nincs, de legalább egy mini-bölcsőde létrehozására lenne igény.
- Az Óvoda udvari játéakai felújításra szorulnak.
- A településen élő lakosok, közülük is kifejezetten az idősek, egyedül élő időseknek alacsony a biztonságérzete. Térfigyelő kamera rendszer fejlesztése szükséges.
- Hátrányos helyzetű családok részére játszóház kialakítása – Biztos kezdet gyerekház programra való igény.
- Igény idősek számára egy bentlakásos intézmény létrehozására.
- Az autóbuszok többségén nincsenek alacsony fellépők, amely megnehezíti a mozgáskorlátozottak közlekedését, ebben is szükséges lenne akár egy megyei stratégia vagy akcióterv kidolgozása és megvalósítása a jövőben, hiszen számos település küzd ezzel a nehézséggel.

10.4 Kunhegyesi járás

A Kunhegyesi járás 7 településének népessége 20 074 fő. A járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján komplex programmal fejlesztendő.

- Gazdasági- és társadalomfejlesztési potenciál:

Sokak szerint a megye legnehezebb helyzetben lévő térsége. Az vitathatatlan, hogy a Tisza keleti oldalán és a 4-es főúttól északra elterülő vidék komoly nehézségekkel sújtott évtizedek óta, és ha nem lennének kiemelt állami programok, amelyek legalább a minimális esélyét kínálják a leszakadás lassításának, akkor az itt élő több tízezer ember számára semmilyen jövőkép nem mutatkozna. Az itteni közösségeknek van talán a leginkább szükségük arra a megyében, hogy megfelelő szakemberek álljanak a rendelkezésükre és segítsék a fejlesztési programok sikeres megvalósítását. Magas a gyermekszám, de közben szinte minimális az elsődleges munkaerőpiacon kínált állás, miközben itt is rengeteg gondot és problémát okoz a kábítószer, valamint más szenvedélybetegségek, magas a családon belüli erőszak előfordulásának az esélye.

- Gazdaságfejlesztési potenciál: 3
- Társadalomfejlesztési potenciál: 3

Település, illetve járáskategorizálás alapján a járás egyértelműen a 3-as kategóriába tartozik, azaz, Társadalmi leszakadást megélt járásnak minősül.

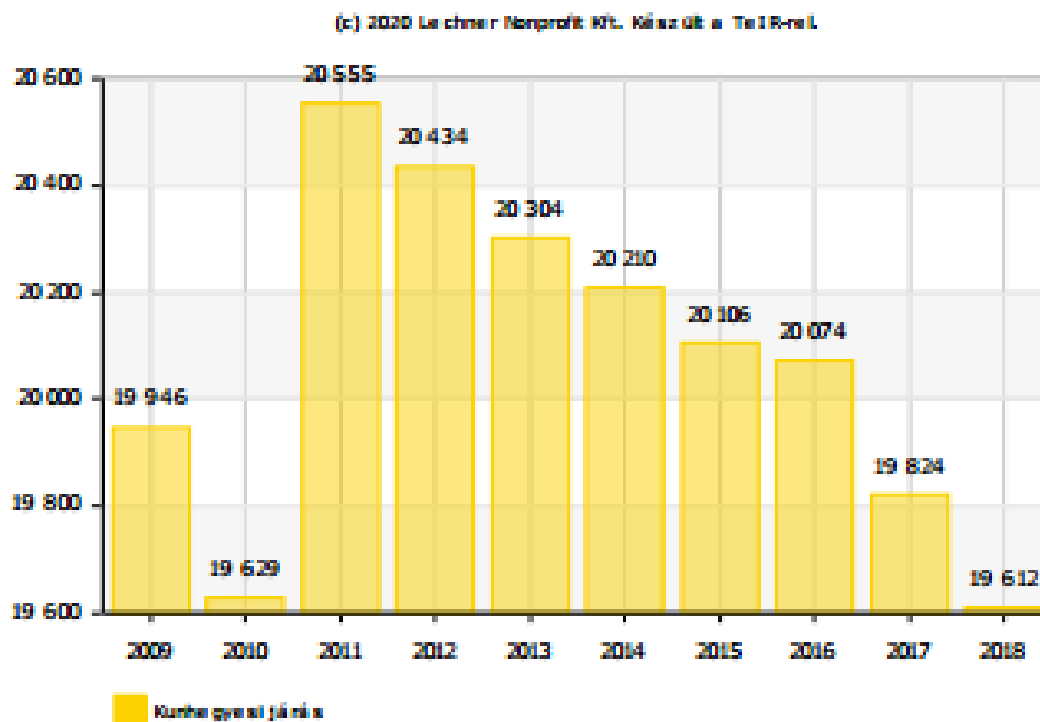
- Részletes megállapítások:

A járás területén a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet alapján társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma 5, jelentős munkanélküliséggel sújtott település 3. A járás legnagyobb települése a járásközpont Kunhegyes 7 660 fővel, legkisebb Tomajmonostora 746 lakossal. A járásban található a felzárkóztatáspolitikai kiemelt két települése, Tiszabura és Tiszabő, utóbbi a statisztikai mutatók alapján legszegényebb település Magyarországon. A fentiek alapján – komplex programmal fejlesztendő járás, településhálózat legnagyobb települése is a kisváros kategóriának felel meg, de az ország legszegényebb települése is itt található – a statisztikai mutatók a legnagyobb hiányosságokat tükrözni fogják.

Az egy lakosra jutó nettó éves átlagjövedelem 798 111 forint volt, amely a megyei rangsorban a legrosszabb mutató.

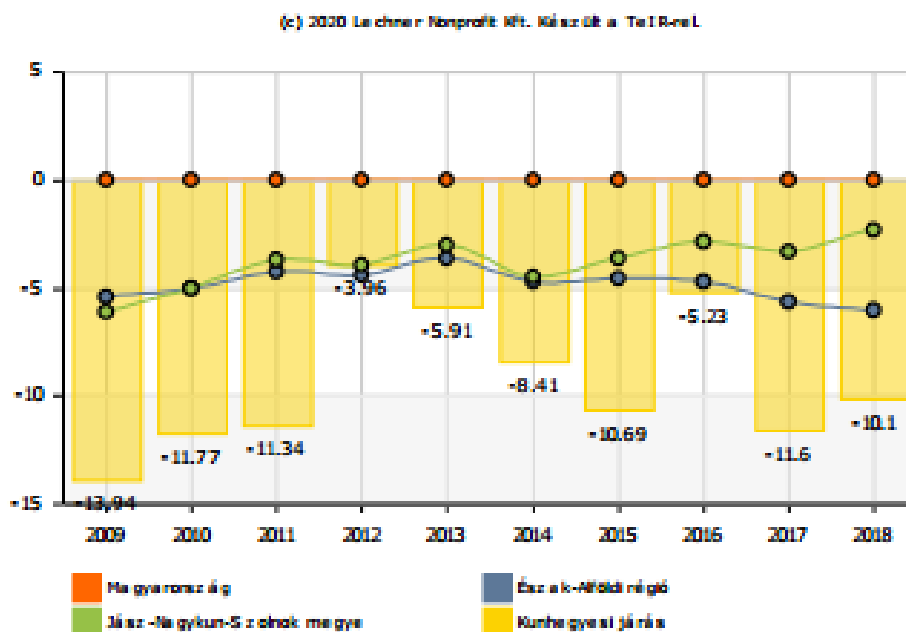
1. Szolnoki járás: 1 109 526 Ft
2. Jászberényi járás: 1 062 913 Ft
3. Törökszentmiklósi járás: 873 218 Ft
4. Mezőtúri járás: 858 698 Ft
5. Karcagi járás: 823 765 Ft
6. Jászapáti járás: 811 134 Ft
7. Kunszentmártoni járás: 805 885 Ft
8. Tiszafüredi járás: 798 111 Ft
9. **Kunhegyesi járás: 628 695 Ft**

A járás lakónépessége 2011 és 2018 között masszívan csökkent.

KUNHEGYESI JÁRÁS LAKOSSÁGSZÁM VÁLTOZÁSA

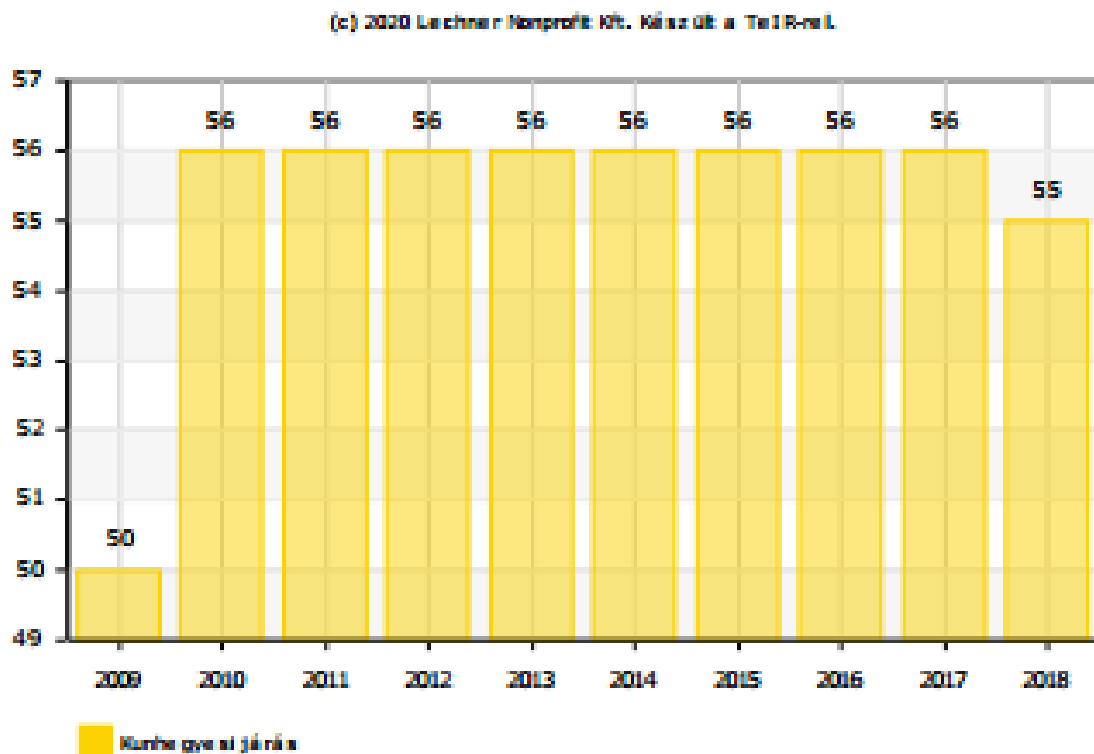
A lakónépességet befolyásoló másik tényező a vándorlási egyenleg, ez az oda- és elköltözők eltérő előjelű számának összegéből adódik. 2008 év óta folyamatosan meghaladja az elköltözők száma a járásba költözők számát, ami a természetes fogyással igen kedvezőtlenül hat a lakosságszámra.

VÁNDORLÁSI EGYENLEG A KUNHEGYESI JÁRÁSBAN

Állandó népességből a 0-2 évesek száma 2012-2017 között növekedett, ezt követően csökkenni kezdett, 2018-ban 825 fő tartozott a korcsoportba, a lakosság 4,1%-a.

A 0-2 évesek számára nappali ellátást nyújtó intézmények közül a bölcsődei ellátás rendelkezésre áll, 55 engedélyezett férőhellyel.

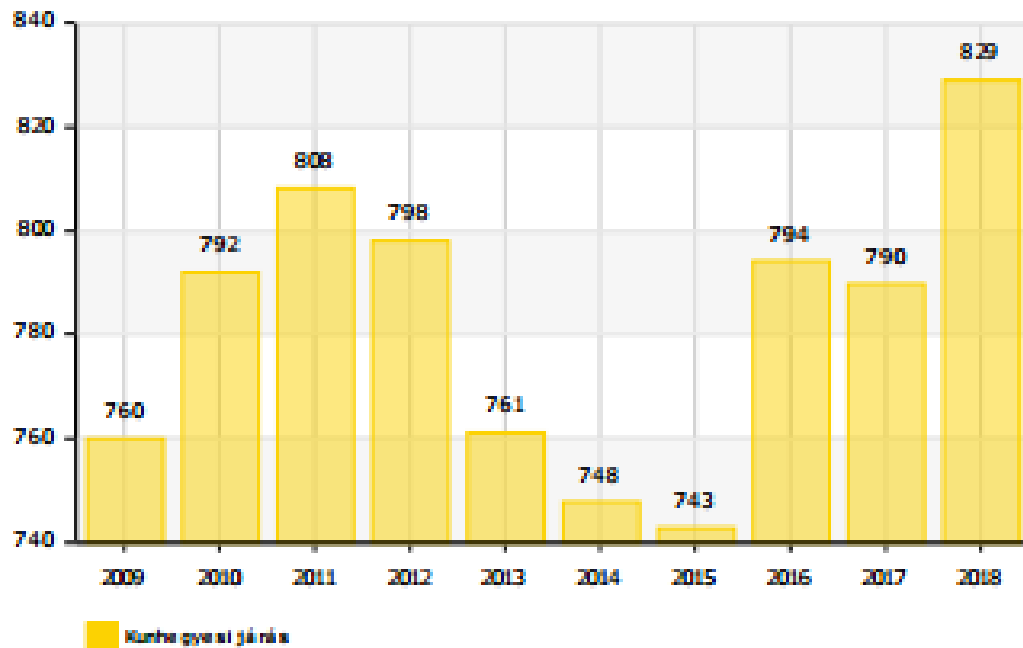
MŰKÖDŐ BÖLCSŐDEI FÉRŐHELYEK SZÁMA A KUNHEGYESI JÁRÁSBAN

Az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma 15 fő, de az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma 0,95 fő – a 55 férőhelyre 52 gyermeket írtak be. Ez alapján azt lehet mondani, hogy a bölcsődei szolgáltatás a járás igényeit még éppen kiszolgálja, de ha az igény kis mértékben növekedik, azt már nem tudja kiszolgálni.

A térségben a lakosság – ahogy fentebb bemutatásra került – életviszonyai nem kedvezők, így a 0-2 éves korosztály számára is szükséges, hogy megfelelő körülmények között jusson hozzá napi rendszerességgel az étkezéshez, ellátáshoz, amelynek lehetősége a bölcsőde. A Terület- és településfejlesztés Operatív Program intézkedése keretében 4 bölcsőde fejlesztése történik meg, Kunhegyes, Tiszabő, Tiszabura és Tomajmonostora településeken. A fejlesztések nem csak a 0-2 éves korúak körülményein javítanak, hanem a szülők számára is lehetőséget nyújtanak arra, hogy napközben képezzék magukat, vagy elhelyezkedjenek.

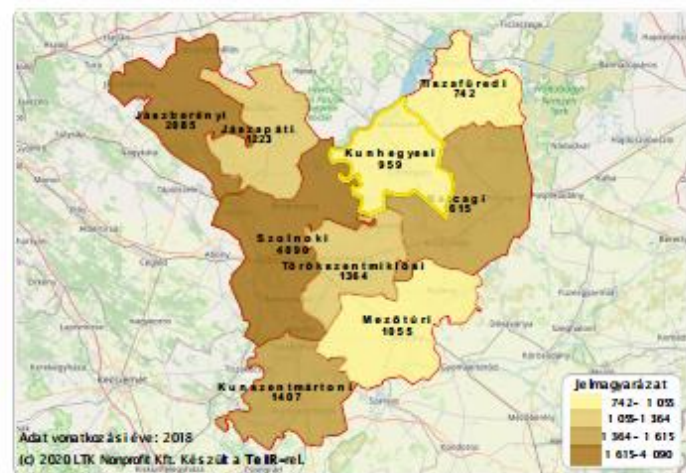
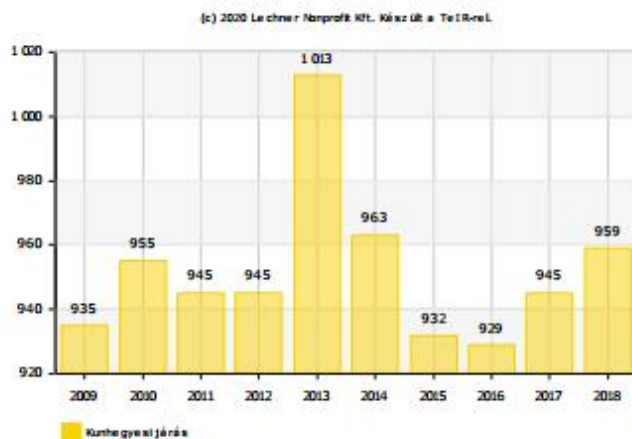
Az óvodáskorú népesség száma 2018-ban 829 fő, míg a legkevesebb 0-2 éves 2012-ben volt, ezzel megegyezően a 3-5 éves korosztály lélekszáma 2015-ben volt a legalacsonyabb. Ugyanakkor a 3-5 éves korcsoport növekedése nem töretlen:

(c) 2020 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-re.

A 3-5 ÉVES KORCSOPORT LÉLEKSZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA A KUNHEGYESI JÁRÁSBAN

Az óvodai férőhelyek száma 2013-ban volt a legmagasabb, 1003 hellyel, 2016-ban 929 férőhely volt a legalacsonyabb, majd újra kezdett nőni a férőhelyek száma, 2018-ban 959 korcsoportbeli számára nyújt ellátási lehetőséget.

ÓVODAI FÉRŐHELYEK SZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA A KUNHEGYESI JÁRÁSBAN

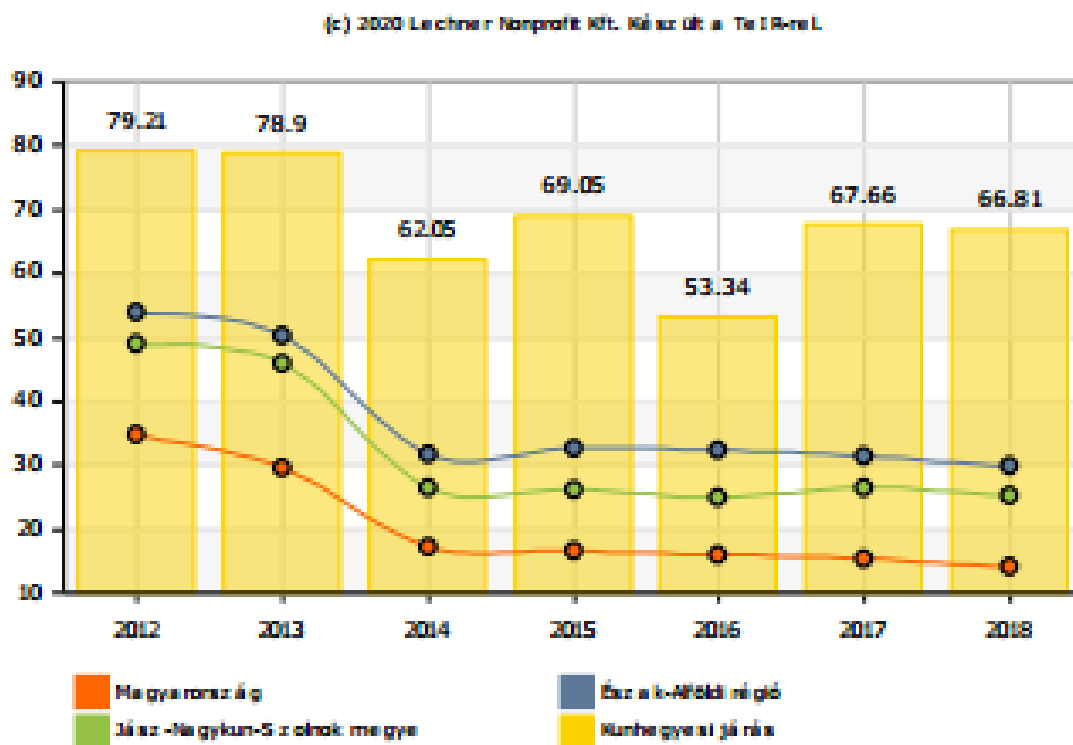
Az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma ezáltal kedvezően alakul, bár az országos átlagon felül marad, a megyei és regionális adatokat nem éri el, 0,92 óvodás gyerek jut egy óvodai férőhelyre. Az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma 0,86 fő.

A hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya 67,65%, ami egészen magas érték.

A következő korcsoport az állandó népességből a 6-14 évesek csoportja, számukban a vizsgált időszak alatt lassú, és nem egyenletes csökkenés mutatható ki.

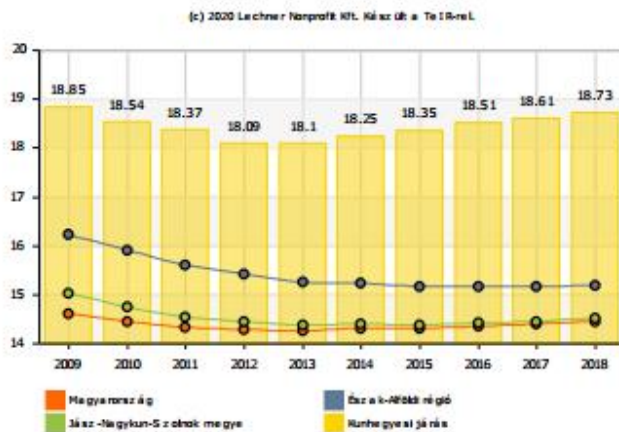
A járásban 11 általános iskolai feladatellátási hely van, az általános iskolai tanulók száma 2018-ban 2025 fő. Az eltérést az általános iskolás korú gyerekek száma és az általános iskolai tanulók száma között két tényező adja: egyrészt a 6 évesen az iskolába – érettség hiányában – nem beíratott gyerekek száma, valamint nagyobb részt az, hogy az általános iskolás korú, de többévfolyamos gimnáziumba járó gyerekek nem kerültek feltüntetésre a statisztikában. Mindezzel együtt az általános iskolai feladatellátási helyek átlagos létszáma jelentősen alulmúlja az átlagokat, egy feladatellátási helyre 184 fő jutott 2018-ban.

A hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya is jelentősen magasabb a megye, régió és ország átlagától, közel 67%.

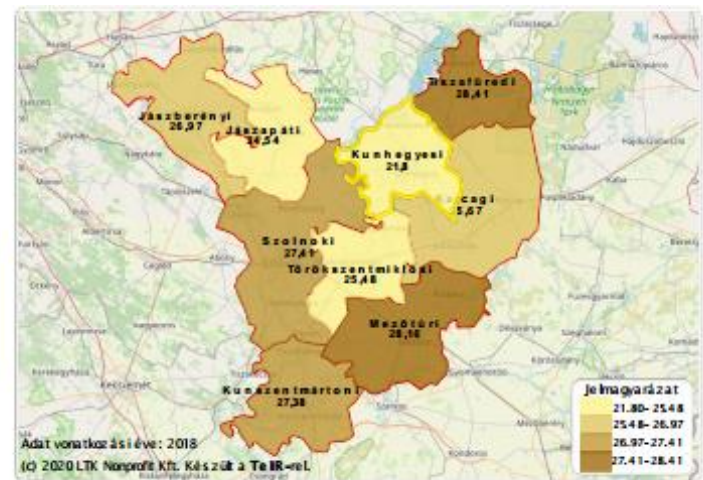
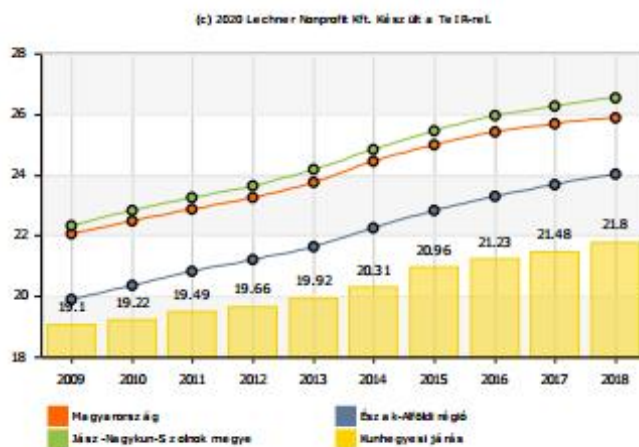

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ ISKOLAI TANULÓK ARÁNYA A KUNHEGYESI JÁRÁSBAN

Az állandó népességben belül az eddig tárgyalt, 0-14 éves korú lakosságcsoport összaránya jelentősen magasabb, mint a megyei, regionális vagy országos átlag, tehát a korcsoport felülreprezentált, ami a lakosság kedvező összetételére utalhat, azonban a következtetések levonásához ismerni kell az aktív korú lakosság arányát, illetve a népességben belül a 60-x évesek arányát, mely utóbbi – következtethetően – elmarad az átlagostól, 21,8%, tehát a feltételezés, hogy a Kunhegyesi járás lakossága fiatalodónak tekinthető.

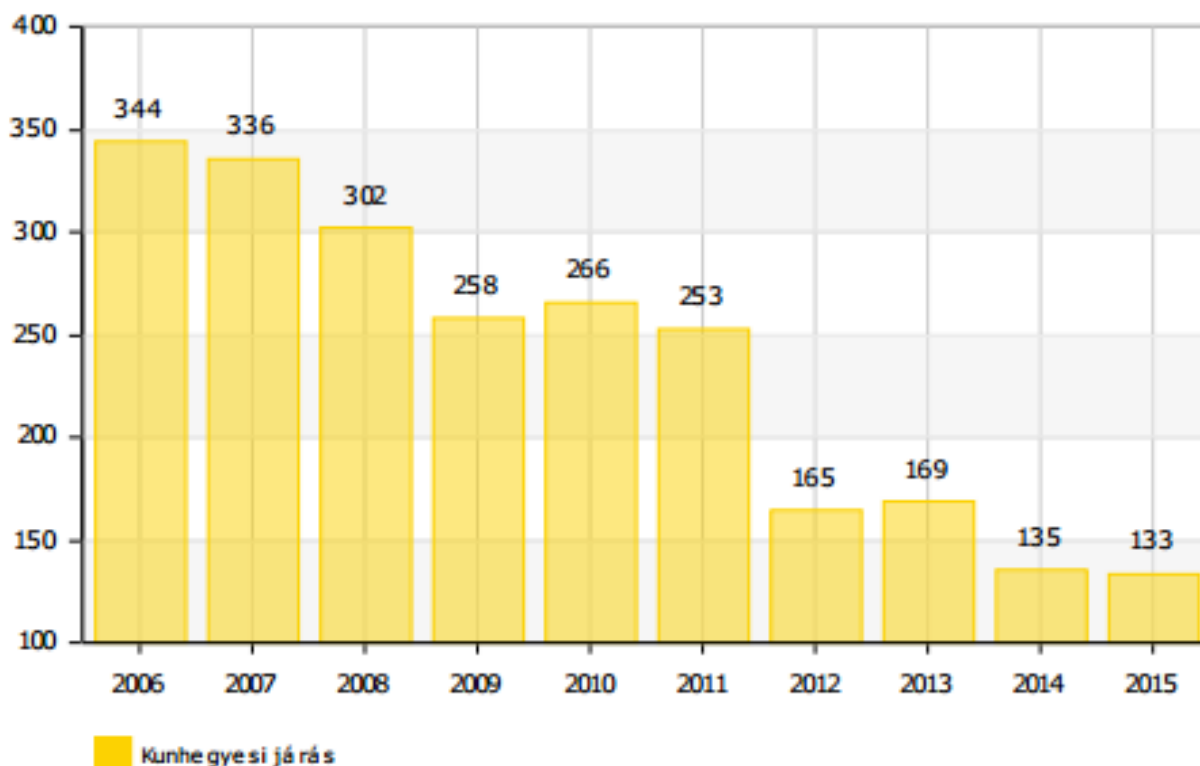
ÁLLANDÓ NÉPESSÉGEN BELÜL A 0-14 ÉVES KOROSZTÁLY ARÁNYA A KUNHEGYESI JÁRÁSBAN

ÁLLANDÓ NÉPESSÉGEN BELÜL A 60-X ÉVESEK ARÁNYA A KUNHEGYESI JÁRÁSBAN

A 60-x korúak aránya alacsonyabb, mint a megye más járásaiban (21.8%), ez elsősorban abból adódik, hogy a legfiatalabbak aránya pedig sokkal magasabb.

Mindezek mellett érdemes foglalkozni azzal, hogy a 15-17 éves korcsoportba tartozók mindössze 17%-a jár nappali tagozatra középiskolába.

1. ÁBRA NAPPALI TAGOZATOS KÖZÉPISKOLAI TANULÓK SZÁMA A KUNHEGYESI JÁRÁSBAN

A járásban a cigány népesség 17,93%-kal egészen kimagasló arányt jelent, bár lehet, hogy ez akár még magasabb is lehet ennél a valóságban.

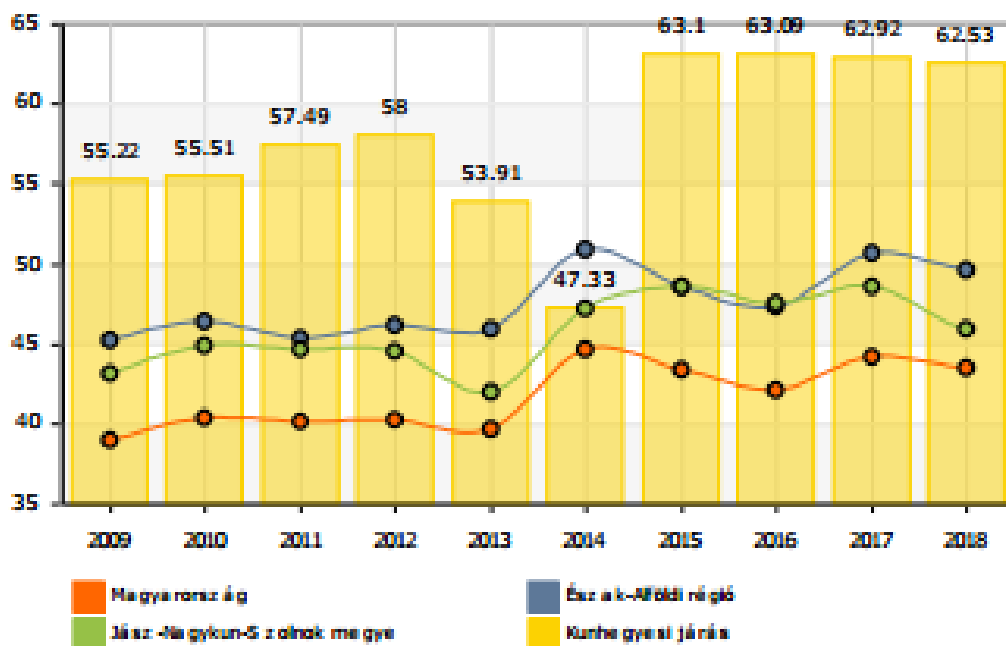
A legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzett 7 éves és idősebbek aránya 35%, ami a járások közötti versenyben a legmagasabb adat, a fejlesztési elképzelések során beavatkozás szükséges az arány csökkentése érdekében.

Fentiek tükrében szükséges vizsgálni a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúak arányát, mely szintén kedvezőtlen képet mutat, 25,43%-kal nagyon magas arányt képvisel.

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is tükrözi a negatív folyamatokat, a háztartások felében nincsen foglalkoztatott (50.26%).

A legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya kiemelkedően magas, ami részben a lakosság képzettségi adatait tükrözi, részben az elhelyezkedési lehetőség hiányát.

(c) 2020 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TÁRS-EL.

LEGFELJEBB 8 ÁLTALÁNOS ISKOLÁT VÉGZETT REGISZTRÁLT MUNKANÉLKÜLIEK ARÁNYA A KUNHEGYESI JÁRÁSBAN

A fiatal munkanélküliek, azaz a 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya a térségben kiemelkedően magas, a fiatalok elhelyezkedése itt is kimondottan nehéz, 20.68%.

A szociális ellátások terén 2018-ban

- ☞ rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma 3492 fő
- ☞ rendszeres szociális segélyben 451 fő
- ☞ házi segítségnyújtásban 221 fő
- ☞ szociális étkeztetésben 600 fő
- ☞ családsegítő szolgáltatásban 4242 fő vett részt,
- ☞ gyermekjóléti szolgáltatás által 580-an jutottak közvetlen szolgáltatáshoz,
- ☞ idősek nappali ellátásában 67 fő részesült, így az intézmények kihasználtsága 73,6%
- ☞ időskorúak otthonában 70 fő kapott ellátást, az intézmények így közel 97,2%-os kapacitással működtek

A járás szolgáltatási hiánytérképe

Kunhegyes járási térkép

Jelmagyarázat

- Gyermek gondozását és nevelését biztosító szolg.
- Egészségügyi szolgáltatások
- Gyermek fejlesztését biztosító szolgáltatások
- Lakhatást biztosító szolgáltatások
- Fogyattal élők mindennapjait meghatározó szolg.
- Életmód, életminőséget befolyásoló szolg.
- Infrastruktúra, közösségi közlekedés
- Idősek mindennapjait meghatározó szolgáltatások
- Roma érdekképviselet

- védőnő nincs, gyerek fejl. szakemberek hiánya
- bölcsőde, családi napközi nincs, biztos kezdet gyermekház művelődési ház felújítása
- játszótér helyreállítása
- kulturális programok szervezése
- időseknek nyújtott programok hiánya
- akadálymentesség biztosítása nem megoldott
- infrastruktúrafejlesztés

- bérletbővítés, -fejlesztés
- külterület: gáz, szennyvíz nincs
- védőnő hiánya
- gyermekorvos, szűrővizsgálatok hiánya
- szakosított ellátás nincs
- elmagányosodás
- informatikai jártasság hiánya
- foglalkoztatás nem megoldott
- nincs megfelelő igényfelmérés
- családi napközi
- egyéb hasonló szolg. hiánya
- szüneti gyermekfelügyelet hiánya
- baba-mama klub hiánya
- időseknek nincsenek programok

- közlekedési nehézségek
- lakhatási infrastr. problémák
- házi orvos, gyermekorvos, ügyelet, egészségügyi szűrés, gyógyszerár, iskolaorvos hiánya
- nem biztos, hogy a fogy. élők minden támogatást megkapnak
- akadálymentesség abszolút nem megoldott tömegközlekedésben sem
- idősek kiszolgáltatottsága
- nem megfelelő közbiztonság
- nem létezik kulturális élet
- rendszeres szűrővizsgálaton nem tudnak részt venni
- nyári napközi nincs
- gyerekeknek, fiataloknak közösségi tere nincs
- művelődési ház felújításra szorul
- nincsenek könyvtár programok

Közös problémák:

- Munkahelyhiány
- Magas a romák aránya -> szakképzetlen, tartós munkanélküli, életmód problémák
- Infrastruktúra problémák: járdák, utak, köztér kiépítése, fejlesztése, zöldésítés
- Fokozott közlekedési problémák
- Idősek kiszolgáltatottsága
- Életmód, gazdaságfejlesztési programok hiánya
- Szakemberhiány
- Alapvető szolgáltatások, közintézmények állapota

- tanulási képességet vizsgáló bizottság helyben történő felmérése
- 0-7 évesek speciális ellátási igényeinek kielégítésére nincs lehetőség
- rossz közbiztonság
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás kiépítése
- házi segítségnyújtás fejlesztése
- bentlakásos idős otthonában kapacitás fejlesztése
- fogy. élők foglalkoztatása: nem megfelelő közlekedési infrastruktúra
- akadálymentesítés hiánya
- szűrővizsgálat elérése nehezített
- kevés kulturális és sport lehetőség
- helyi szűrővizsgálat hiánya

- önkormányzati bérletállomány bővítése
- felnőttek részére ingyenes pszichológiai és jogi tanácsadás hiányzik
- célzott programok (gyerekek, fiatalok, idősek)
- gyerekek nyári szüneti programja
- bölcsődekapacitás fejlesztése, családi napközi nincs

- védőnő, iskolapszichológus konduktor nincs
- gyermekek szűrővizsgálat hiánya
- gyermekorvos
- szűrővizsgálatok elérhetősége nem megoldott
- bölcsőde hiánya
- gyermekek nyári táboroztatása nem megoldott
- női klubok: baba-mama klub, háztartásvezetés, főzés
- Polgárőrség felszerelése
- közlekedési infrastr., járdák rossz állapotúak
- akadálymentesített utazás

- gyógypedagógus nincs
- logopédus nincs
- köznevelési inf. felújítás
- pszichológus nincs
- gyógytestnevelés tanár nincs
- bölcsődei férőhelybővítés
- szállításhoz gépkocsi (időseket a klubba vinni)
- idősek kulturális, közösségi programjához infrastruktúra fejlesztése

- bérletállomány hiánya
- szűrővizsgálat hiánya
- gyógyszerár 1,5 órán át van nyitva
- fogorvos hiánya
- gyermekorvos hiánya
- nincs bölcsőde
- Biztos Kezdet gyermekház
- humán szakember hiánya
- informatikai program-igény
- akadálymentesség hiánya
- foglalkoztatás igénye
- háztartási gazdasági programok
- nyári, szüneti elhelyezés nincs

- szakemberhiány:
 - nem megfelelő végzettségű pedagógus
 - védőnő hiánya
 - szociális szakember
 - gyógyped. hiánya
- nincs bölcsőde
- Biztos kezdet gyermekház
- családi napközi nincs
- nincs elég forrás a helyi óvoda teljes kapacitásának működtetéséhez
- iskola felújításra szorul (étkezdé nagyon fontos lenne) művészeti oktatási fejlesztési koncepció

- önkormányzati bérlet hiány, korszerűsítés
- infrastruktúra fejlesztés:
 - kerékpárút korszerűsítés
 - utak, járdák építése
 - parkosítás
- akadálymentesítés
 - középületek
 - szolgáltatók
 - közlekedés, buszöblök
 - rehabilitáció, munkahely továbbfejlesztése
- játszótér igény
- gyermekbarát riportszoba
- strand télielésítés
- horgász hely
- játszótér kialakítása
- komplex gyermek programok

A járás szolgáltatási hiánytérképének értelmezése, elemzése

Az alábbi megállapítások a Helyi Esélyegyenlőségi Programok (HEP-ek) feldolgozása és elemzése révén, a helyi, térségi és megyei stakeholderekkel való egyeztetések alapján, valamint az online kérdőíves felmérés elemzése alapján születtek meg.

Az egész megye vonatkozásában ez az a járás, ahol a romák és a mélyszegénységben élők jelentősen magas számban vannak olyankor, amikor a társadalmi felzárkózásban érintett sérülékeny csoportok szóba kerülnek. Nyilván itt is meghatározó minden más csoport is, de több település vonatkozásában is az elsődleges prioritás az, hogy a ezeknek a csoportoknak a felzárkózását lehessen előre mozdítani.

A romákkal és a mélyszegény közösségekkel kapcsolatosan a megye összes járásában felbukkanó nehézségek ebben a térségben kiemelten és többszörösen vannak jelen. Az alacsony iskolai végzettség eleve nem engedi a munkaerő-hiányos térségben az elhelyezkedést, de a nagyon magas vállalt gyerekszám sem segíti azt, hogy a nők könnyebben visszatérjenek a munkaerőpiacra, vagy hogy olyan körülmények között éljenek, lakjanak, tanuljanak a helyben élők, ami szükséges lenne az eredményes társadalmi felzárkózáshoz.

A lakásállomány súlyosan leromlott számos településen, magas a munkanélküliség, kiemelt veszélyt jelen a drog és az alkohol, valamint a családon belüli erőszak. Korábban nem került szóba, de itt kiemelt jelentősége van annak, hogy a romák és a mélyszegény közösségek eredményes társadalmi felzárkózásához olyan fejlesztések szükségesek, amelyekhez szakértelem is kellene helyi szinteken, ez viszont a választott képviselők, tisztségviselők esetében sok esetben nincs meg, így viszont nagyon nehéz eredményes programokat végrehajtani.

A nők, fiatal lányok témakörében fontos lenne, hogy nagyobb megbecsültséget kapjanak a saját közösségükben, ez viszont a közösségi szocializációs hiányosságok miatt nem igazán van jelen. A lányok sok esetben a családjuk döntése alapján járnak iskolába 16 éves korukat követően, illetve sokuk számára lenne fontos a megfelelő szexuális felvilágosítás, tanácsadás. Babavárás esetén szükség lenne folyamatosan és eredményes terhesgondozásra, valamint tudatosabb magatartásra a részükről, hogy csökkenjen a fogyatékkal, vagy koraszülöttként világra jött kisbabák száma. A nők számára nem igazán van munkalehetőség, és az alacsony iskolai végzettségek miatt egy darabig ez még nagyon nagy arányban fogja sújtani őket.

Az idősök tekintetében beszélni kell arról, hogy az elcigányosodó településeken folyamatosan maradnak teljesen magukra, és ez sokukban teljes bizonytalanságot szül, bizalmatlanok lesznek, vannak helyek, ahol nem is érzik magukat biztonságban az év egyes szakaszaiban. A fogyatékkal élők számára kevés a szakember a térségben, és még kevesebb az a lehetőség, hogy utazni tudjanak, amely révén elérhetők lennének foglalkozások, szolgáltatások a számukra.

Speciális megjegyzések egyes településekre:

Kunhegyes

- A romák és/vagy mélyszegénységben élők élet-, és lakáskörülményének problémáját tovább rontja a fasorok hiánya, utak menti zöldfelület csak részben fásított. Ehhez kapcsolódik, hogy a Kakat-ér mentén kihasználatlan zöldfelületek vannak.
- A geotermikus energia felhasználásával a virágok és akár zöldségek termesztése, nevelése a Zöld Kunhegyes Programba illeszkedve erősíti a város gazdaságát, a városban munkahelyeket teremt, ami a szegénység csökkentéséhez is hozzájárul. Ennél fogva a geotermikus energiával való virág, és zöldségtermesztés támogatásra váró feladata az Önkormányzatnak.
- Kiépítetlen, rossz állapotú önkormányzati utak fejlesztését kiemelten szükségesnek tartja a település, ezek között pormentes burkolattal nem rendelkező útszakaszok is vannak, amelyek burkolása szükséges.
- A 34-es út fejlesztése egyértelműen szükséges lenne a település belterületi szakaszán
- A foglalkoztatás fejlesztése érdekében az Önkormányzat vállalja a feltételek megléte esetén a Kunhegyes, Kálvin út 1. szám alatti Pro-Team Rehabilitációs Közhasznú Nonprofit Kft. által létesített rehabilitációs munkahelyek megtartásának, továbbfejlesztésének támogatását
- A városban nem elégségesen megoldott a testi érzékszervi fogyatékos gyermekek, tanulók oktatásának feltételei, mivel az épületek csak részben akadálymentesítettek. Az autista és súlyos magatartási problémákkal küszködő (enyhe, illetve középfokban sérült értelmi fogyatékos, halmozottan fogyatékos, integrált keretek között nem nevelhető, oktatható autizmus spektrum zavarral élő gyermekek) tanulókat a Kádas György Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium fogadja be.
- Az óvodákban hiányzik a gyógypedagógus, logopédus képzettségű szakember.
- Bölcsőde épületének felújítása elmaradt, engedélyezett férőhelyeinek száma nem növekedett.
- Kerékpár út építése, fejlesztése lenne szükséges.

Abádszalók

- Bölcsődei kapacitás fejlesztése lenne szükséges, családi napközi nem működik.
- A településen a 0-7 éves korúak speciális ellátási igényeinek kielégítésére nincs lehetőség.
- Több igény lenne a gyerekek nyári szünidei programjainak szervezésére, ezt a helyi környezet egyértelműen indokolná.
- Bentlakásos idősek otthonában a jelenlegi engedélyezett férőhely 16 fő. Az intézmény kihasználtsága maximális, várakozó lista van. Működési engedély alapján azonban ellátási területe az intézménynek Magyarország területe, így jogos igényként jelentkezik a környező településekről, illetve az ország különböző területeiről érdeklődők felvételi igénye is. A jelenlegi szakemberi ellátottság megfelel a törvényi előírásoknak, ennek alapján 50 fős létszámot is el tudna látni az intézmény.
- A településen a fogyatékkal élők foglalkoztatási aránya 9% volt. Ennek oka az elhelyezkedési esélyeket korlátozza a nem megfelelő infrastruktúra. Az akadálymentesítés részben megoldott a településen.

Tiszabő

- A településen nagyon alacsony a képzett szakemberek száma, egyáltalán a középiskolai végzettséggel rendelkezők száma is. A felnőttoktatást a helyi iskola nem tudja biztosítani, a helyiek pedig más településre nem mennek el.
- Tiszabőn gyakorlatilag az önkormányzat intézményein kívül nincs munkalehetőség. Minimális a helyi vállalkozások száma. Ezek kiskereskedelmi ill. mezőgazdasági tevékenységet folytatnak jellemzően családi vállalkozásként. Szármotévő munkalehetőséget nem biztosítanak, és jelentős önkormányzati bevételt sem eredményeznek.
- Tiszabő zsáktelepülés. Átmenő forgalma nincs. Kizárólag autóbusszal vagy autóval lehet megközelíteni. A más településeken történő munkavállalást nagyon megnehezíti, hogy kora reggel és késő este nincsenek járatok a településről és településre. Kétműszakos munkarendet senki nem tud vállalni, mert nem tudna eljárni a munkahelyre.
- A bérakás állomány kizárólag a régebben épített önkormányzati szolgálati lakásokat jelenti. Mára már ezek a lakások minősíthetetlen állapotban vannak, régi funkciójukat egyáltalán nem töltik be, nagy részüket helyi lakhatásukat megoldani nem tudóknak adták ki, akik az állagmegóvást nem tekintették magukra nézve kötelezőnek.
- A településen 1 háziorvosi szolgálat működik. Munkanapokon délelőtt vagy délutáni rendelésen folyik az ellátás. Az orvos vidékről jár be, és ő látja el a gyermekeket is, ugyanis gyermekorvosi ellátás legközelebb Fegyverneken van, ahol azonban nem látják szívesen a tiszabői betegeket. A rendelési időn kívül a kistérség feladatellátása szerinti ügyeleti rendszerben látják el a betegeket, de Tiszabőn helyben nincs ügyelet, a szomszéd településekről járnak ki az orvosok.
- A településen nincs tornaterem, sportpálya, és semmilyen sportolásra alkalmas épület, ennek a területnek a fejlesztése kiemelten fontos lenne.
- Nincs közösségi tér, sehol sem tartható meg kulturális, vagy nem iskolai oktatási program.
- A településen nincs állandó rendőrség, csak járőröznak a fegyverneki parancsnokságról. Működik a faluban polgárőrség, de kevesen vannak a problémák megoldásához, fejlesztésük, támogatásuk szükséges lenne a jövőben.
- A településen évek óta komoly gondot okoz a védőnői szolgáltatás biztosítása. A szomszédos településről jártak évekig a faluba adott napokon. 2012-től egy védőnő látja el feladatát Tiszabőn. Az ellátott 245 gyermek ugyan az országos átlag alatt marad, de ha figyelembe vesszük, hogy a településen nagyon sok a leányanya, a fokozott figyelmet igénylő családok száma, a védőnői leterheltség nagynak mondható.
- A településen nincs gyermekorvos.
- A településen nincsen háziorvos, helyettesítési formában láttatja el az önkormányzat a feladatot.
- Tiszabőn nincs korai fejlesztésben részt vevő gyermek, holott szükség lenne rá. A rehabilitációs feladatokat nagyon kis számú utazópedagógus látja el, amit a megyei pedagógiai intézet szervez. A rászorulóknak száma helyi vélemények szerint nagyobb lenne, de hiányzik az érintettek teljes körű felmérése.
- A gyermekjóléti alapellátás keretében biztosított gyermekek napközbeni ellátásának formái:- a bölcsőde, a hetes bölcsőde,- a családi napközi,- a családi gyermekfelügyelet, - a házi gyermekfelügyelet,- az alternatív napközbeni ellátás, a településen egyik forma sem jelenik meg.

- A fenti adatokból jól látható, hogy a településen a 3-6 éves korosztályt nincs lehetőség maximális létszámban beóvodáztatni. Viszont a meglévő óvodai férőhelyek kihasználtsága is csak 75%-os. A magyarázat, hogy fenntartó önkormányzat nem tudja a több csoport indításával járó többletköltséget vállalni. Még 2 csoport indítása lenne indokolt. A cél mindenképpen az kell legyen a jövőben, hogy az óvoda a maximális kihasználtsággal működjön.
- Az iskolában és az óvodában egy probléma a sok közül, hogy nincs iskolaorvos, iskolapszichológus, nem megfelelő számú gyógypedagógus. A nagyobb baj az, hogy a pedagógusok igen nagy %-a nem rendelkezik a szükséges felsőfokú szakos végzettséggel. Ennek javítása a legégetőbb feladata az iskolának.
- A helyi védőnő igen leterhelt, azt már korábban részleteztük. Jelenleg heti 2 alkalommal helyettesít Tiszabőn. A hálózat emberi erőforrásainak bővítése mindenképpen indokolt lenne.
- Az idősek nem érzik magukat biztonságban, segítségre, támogatásra, jelzőrendszerre lenne szükségük.
- Az idősek egészségügyi szakellátást helyben nem tudnak igénybe venni vagy rendszeres szűrővizsgálatokon részt venni. A megyeközpont kórházaiba, illetve egészségügyi központjaiba kell bejárniuk, ami nagyon komoly gondot az időseknek. Az egész napi utazás túl megerőltető, főleg ha kísérője sincs. A jövőben biztosítani szükséges az egészségügyi alap- és szakellátások könnyebb igénybevitelét számukra is.
- Akadálymentesítés: Sajnos jól látható, hogy ez a terület nagyon sok fejlesztést igényelne. A hosszú évek óta forráshiányos, majd adósságrendező eljárás alá eső önkormányzat nem tudta megvalósítani ezeket a beruházásokat.
- A tömegközlekedésben sehol sem valósul meg az akadálymentesítés.

Tiszabura

- A pályakezdő fiatalok elhelyezkedését akadályozza a munkalehetőségek hiánya.
- A védőnőre jutó gyermekek száma nagyon magas, a szolgáltatás hatékonyságát csökkentheti, a dolgozó túlterheltségéhez vezethet.
- Tiszaburán a kisgyermekes anyukák számára nincs olyan nevelési, oktatási intézmény, vagy napközbeni alternatív gyermek elhelyezési lehetőség, mely segítségükre lehet a napközben feladatok ellátása során.
- Nincs szakorvos a településen, utazni szükséges a szakellátás igénybe vételéhez.
- Biztos Kezdet Gyermekházra lenne szükség.
- Bölcsőde nincs, családi napközi nincs, amennyiben a Biztos Kezdet program nem indul el, úgy ezek igénye még erősebb lesz.
- Fiatalok és a helyi közösség számára közösségi programok szervezésének és ahhoz szükséges megfelelő tér fejlesztése – pl. helyi mozi létrehozása.

Tiszagyenda

- Szűrővizsgálatokra és szakellátásra utazni szükséges jellemzően Szolnokra és Karcagra.
- Bér lakás-állomány a településen nincs. Szociális lakhatás a településen nincs.
- A településen nincs fejlesztő és rehabilitációs ellátás. Kunhegyes szomszédos városában van két ápolási osztály. Tiszagyenda lakosságának gyógyszerigényét helyben egy 1,5 órás nyitva tartású gyógyszerértár biztosítja.

- Településen nincs gyermekorvos, a háziorvos látja el a gyermekeket.
- A településen nincs bölcsőde és engedélyezett családi napközi sincs, igény mind a kettőre megfogalmazódott már.
- Semmilyen érdemi segítséget nem kapnak a mozgáskorlátozottak, sem szakember, sem helyi fejlesztések nem segítik őket.

Tiszaroff

- Az Önkormányzati bérlakások száma jelenleg 8 db melyek közül kettő üresen áll. Ezek hasznosítása mindenképpen szolgáltatási hiányt tudna pótolni!
- 2013-as év hozott változást a lakások számában, melynek oka az Emberi Erőforrás Minisztérium által támogatott telepfelszámolási program. A program keretén belül a Tiszaroffi Önkormányzat 6 db ingatlant vásárolt, melybe a Béke úti szegregátumból kiköltöző roma családok költözhetek be. A programban részt vevő családok, amennyiben 5 éven át jó gazda módjára tartják rendben ezeket az ingatlanokat, jelképes áron meg is vásárolhatják ezeket a lakóházakat. Szükség lenne további a szociális bérlakásokra.
- Jelenleg a védőnői szolgálatot egy helyettes védőnő látja el, állandó védőnője nincsen a településnek.
- Gyermekorvosi ellátásra havi egy alkalommal a védőnői szolgálatnál van lehetőség.
- Tiszaroffon nincs gyermekorvosi körzet, mindössze havi egy alkalommal hozzáférhető a gyermekorvosi ellátás.
- Tiszaroff településen családi napközi, a családi gyermekfelügyelet, a házi gyermekfelügyelet, az alternatív napközbeni ellátás nem elérhető szolgáltatások.
- Idősek részére nincs szakosított ellátás, utazni kénytelenek.
- Sajnos Tiszaroffon sincs olyan munkahely, ahol kizárólag a fogyatékkal élők foglalkoztatására lenne lehetőség. A település legnagyobb foglalkoztatója az Önkormányzat, ahol a legjellemzőbb foglalkoztatási forma a közfoglalkoztatás.

Tomajmonostora

- Védőnő és iskolapszichológus hiányzik a településen
- Gyermekorvos csak havonta 1 alkalommal mozgó szakorvosi szolgálat keretein belül elérhető a településen
- A településen nincsen bölcsődei ellátás, mivel a településen a lakosság száma alacsony.
- A település mellékutcain a járdák állapota jelenleg nem megfelelő, ez által az idős emberek közlekedése akadályoztatva van.
- Egészségügyi szűrővizsgálatok hiány az idős emberek körében, melynek oka a szolgáltatások elérhetetlensége a településen.
- Az utazás megerőltető a fogyatékkal élők részére, gyakran akadályoztatva vannak az utazás során, mert a volán autóbuszai nincsenek akadály-mentesítve.
- Polgárőrség: A tagok jelenleg nem rendelkeznek járművel, egyenruhával, ezekkel kiegészülve könnyebben és eredményesebben végezhetnék a munkájukat.

10.5 Kunszentmártoni Járás

A Kunszentmártoni járás 11 településének népessége 34 353 fő. A járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján kedvezményezett.

- Gazdasági- és társadalomfejlesztési potenciál:

A megye déli részén található térség a szerencsésebb helyzetű járások közé lenne talán elsőre sorolható. Az Alföld déli részén zajló kereskedelmi, gazdasági folyamatok pozitívan hatnak az itteni településekre, és ahol már a turizmus is egy olyan terület lehet rövidesen, amelyre alapozni lehet közép- és hosszútávú fejlesztéseket. Csongrád és Bács-Kiskun megye közelsége többféle választást is kínál azoknak, akik úgy vélik, hogy valahol máshol, de ne túl távol próbáljanak meg boldogulni. A megyének ezen a részén alacsonyabb a romák és hátrányos helyzetűek száma és aránya, ugyanakkor a szükséges fejlesztések sokkal lassabban és kisebb hatásfokkal érkeznek, mint ahogyan az szükséges lenne. Ennek okai között egyértelműen meg kell említeni, hogy alacsony a felkészült és fejlesztési programokhoz használható szakemberek száma, mint ahogyan az alapellátásban szükséges képzett és tapasztalt szakemberekből (pedagógus, iskolapszichológus, védőnő stb.) is hiány vagy, illetve nem egyértelmű, hogy nyugdíjba vonulásuk esetén hogyan lesznek pótolhatók.

- Gazdaságfejlesztési potenciál: 5
- Társadalomfejlesztési potenciál: 5

Település, illetve járáskategorizálás alapján a járás 2-es kategóriába tartozik, azaz, Társadalmi leszakadás megállítást igénylő járás.

- Részletes megállapítások:

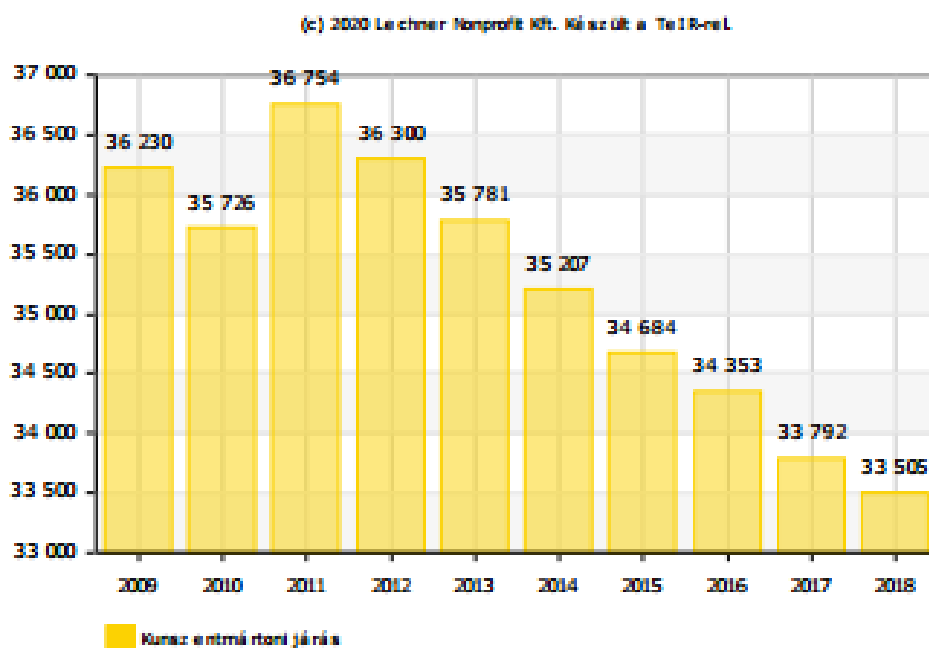
A járás területén a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet alapján társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma 7, a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések száma szintén 7.

Legkisebb települése Tiszainoka 384 fő lakossal, a legnagyobb Tiszaföldvár, ahol 10 672 ember él.

Az egy lakosra jutó nettó éves átlagjövedelem 805 885 forint volt, amely a megyei rangsorban a harmadik legrosszabb mutató:

1. Szolnoki járás: 1 109 526 Ft
2. Jászberényi járás: 1 062 913 Ft
3. Törökszentmiklósi járás: 873 218 Ft
4. Mezőtúri járás: 858 698 Ft
5. Karcagi járás: 823 765 Ft
6. Jászapáti járás: 811 134 Ft
7. **Kunszentmártoni járás: 805 885 Ft**
8. Tiszafüredi járás: 798 111 Ft
9. Kunhegyesi járás: 628 695 Ft

A járás lakónépessége 2018-ig került bemutatásra, ezen látszik, hogy a 2011 óta folyamatosan csökken, immár 10%-ot is meghaladja az azóta eltelt időszakban a visszaesés mértéke, a 2011-ben regisztrált 36 754 fő után 2018-ban már csak 33 505-en éltek a járás településein.

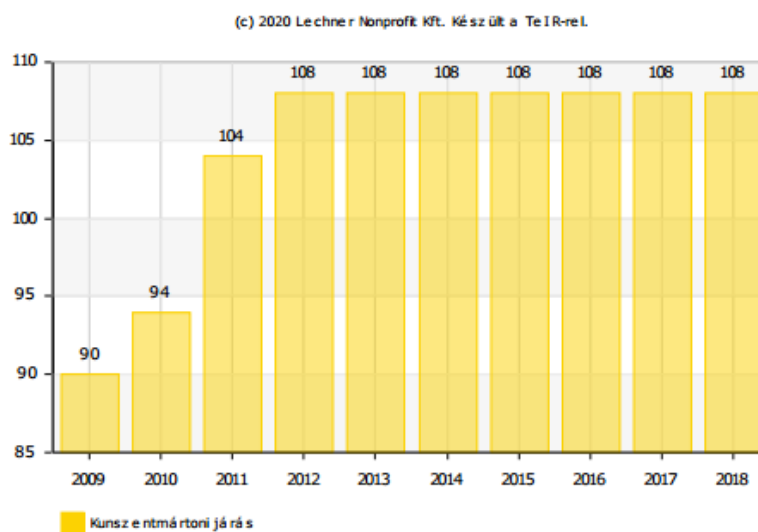

Kunszentmártoni járás lakosságszám változása

A vándorlási egyenleg nem különösebben releváns (-2.36%), azaz, sokkal inkább arról van szó, hogy az előregező járásba kevés új gyermek születik, illetve folyamatos az elvándorlás.

Állandó népességből a 0-2 évesek száma követi a korábban a megyei számot bemutató tendenciát, 2018. évben 1014 fő esett ebbe a korcsoportba, ez a lakosságon belül kb. 3%.-ot tesz ki.

A 0-2 évesek számára nappali ellátást nyújtó intézmények közül a bölcsődei ellátás rendelkezésre áll, 108 engedélyezett férőhellyel, mely a megyében a legnagyobb ellátási szám.

Működő bölcsődei férőhelyek száma a Kunszentmártoni járásban

Az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma 9 fő, ami remek értéknek tekinthető, de az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma 0,93 fő, azaz pont elférnek azok, akiket beiratnak.

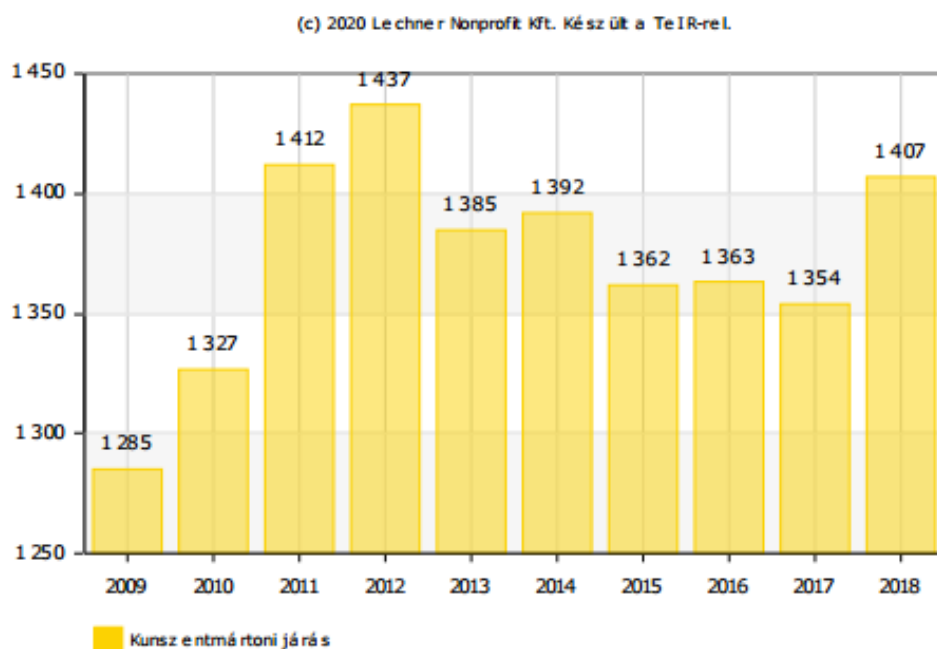
A kapacitás kihasználatlanságát jelentheti, hogy a járásban 2015 óta működik családi napközi 55 férőhellyel.

Az óvodás – 3-5- éves – korú népesség száma 2018-ban 923 fő, ez újbóli lassú növekedés a korábbi évekhez képest. A legalacsonyabb és legmagasabb értékek az elmúlt évekből:

2011-es év: 1072 fő

2015-ös év: 890 fő.

A Terület- és településfejlesztési Operatív Program 9 fejlesztése hozzájárult az óvodai és bölcsődei férőhelyek, ellátási helyek javításához, a jobb körülmények megteremtéséhez, az időszakban 53 férőhelyre vonatkozó bővülés mutatható ki.

Óvodai férőhelyek számának változása a Kunszentmárton járásban

Az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma ezáltal kedvezően alakul, bár az országos átlagon felül marad, a megyei és regionális adatokat nem éri el, 0,8 óvodás gyerek jut egy óvodai férőhelyre. Az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma 0,66 fő.

A hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya viszonylag magas, 26,14%, és folyamatos emelkedést mutat (2017-ben 23,05% volt).

A következő korcsoport az állandó népességből a 6-14 évesek csoportja, számukban a vizsgált időszak alatt mintegy 500 fős csökkenés mutatható ki, a számuk 2009-ben még 3526 volt, 2018-ban viszont már csak 3017. Ez közel 15%-os visszaesést jelent, ami nagyon magasnak tekinthető.

A járásban 19 általános iskolai feladatellátási hely van, az általános iskolai tanulók száma 2018-ban 2549 fő volt. Mindezzel együtt az általános iskolai feladatellátási helyek átlagos létszáma 134 fő.

A hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya sajnos magas, és nőtt az óvodai korcsoport arányához képest, itt már 30.48%-nyi hátrányos helyzetű gyermekről kell beszélni.

Az idősek csoportjában az látható, hogy a 60-x évesek aránya 27.38%, ami egészen magas a megye egészét tekintve is.

Az állandó népességből a 15-17 éves középiskolába járók száma 2018-ban 1063 fő, de ez is folyamatosan csökken, 2009-ben még 1377-en voltak.

A járásban a cigány népesség 3,14%-os hivatalos aránya egyáltalán nem tekinthető magasnak, ugyanakkor valószínű, hogy a valós adat bőven efölött van.

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya egészen magas, 47.8%-os arány mérhető.

Fontos ismervként itt megemlítenénk, hogy a tartós munkanélküliek aránya 47.88%, ami szintén egy magas adat.

A szociális ellátások terén 2018-ban

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma 2000 fő
- rendszeres szociális segélyben 387 fő
- házi segítségnyújtásban 251 fő
- szociális étkeztetésben 525 fő
- családsegítő szolgáltatásban 2440 fő vett részt,
- gyermekjóléti szolgáltatás által 630-an jutottak közvetlen szolgáltatáshoz,
- idősek nappali ellátásában 122 fő részesült, így az intézmények kihasználtsága 70,9%
- időskorúak otthonában 194 fő kapott ellátást, az intézmények így 98%-os kapacitással működtek

A járás szolgáltatási hiánytérképe

Kunszentmártoni járási térkép

Jelmagyarázat

- Gyermekgondozás és nevelés biztosító szolg.
- Egészségügyi szolgáltatások
- Gyermek fejlesztését biztosító szolgáltatások
- Lakhatást biztosító szolgáltatások
- Fogyatékkal élők mindennapjait meghatározó szolg.
- Életmód, életminőséget befolyásoló szolg.
- Infrastruktúra, közösségi közlekedés
- Idősek mindennapjait meghatározó szolgáltatások
- Roma érdekképviselet

- utak állapota nem megfelelő
- közlekedési nehézségek
- kistérségi autóbusz
- bérlet, szociális lakhatás nem megoldott
- komplex intézményi háttér a gyerekek szabadidős és egészségügyi fejlődése érdekében
- terepjáró - külterületen élők megsegítése
- idősek nappali ellátása
- akadálymentesítés

- **nincs fogorvos**
- fejlesztő szakemberek hiánya
- általános iskola hiánya
- polgárház
- járdák fejlesztése
- járdák akadálymentesítése
- szűrővizsgálatok hiánya

- utak állapota, külterület infrastruktúra
- szociális lakás
- iskolapszichológus
- női programok
- idősek nappali ellátás
- akadálymentesítés
- közszolg., kultúra, sport

- külterület infr. fejlesztés - iskola busz
- bölcsőde férőhely hiánya
- közétkeztetési konyha kapacitásának hiánya
- nyári szünidő
- tanyagondnoki szolgálat
- közösségi tér
- idősek speciális programjai
- közbiztonság hiánya
- tanyán élők segítése tanyag. szolg. fejlesztésével
- akadálymentesítés:
 - infokommunikációs
 - külterület-belterület összekötés
 - rossz állapotú utak

- szűrővizsgálatokon való részvétel
- nagyobb biztonság: kam. rendsz.
- háziorvosi ellátás nincs
- gyermekorvos nincs
- iskolapszichológus nincs
- fejlesztő szakember hiánya
- fekvőrendőrző igény
- közösségi közlekedés hiánya
- akadálymentesítés
- járdák
- nincs fogyatékkal élők nappali intézménye

Közös problémák:

- Fogyatékos személyek, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek helyi ellátása, valamint fogyatékkal élők szociális ellátása nem megoldott
- Külterületek (tanyavilág) felzárkózása
- Térségi közlekedési problémák - szolgáltatások elérhetősége
- Fejlesztő szakemberek hiánya
- Gyermekjóléti szolgáltatások túlterheltsége
- Idős ellátások hiánya

- bérlet, szociális lakhatás nincs
- külterületi problémák
- iskolapszichológus nincs
- bölcsődei férőhely bővítése
- bűnelkövetés áldozatai
- biztonsági rendszer fejlesztése
- akadálymentesítés
- járdák
- szűrővizsgálat, adatbázis

- szegregátumok: leromlott lakások, utak hiánya, bűnesetek
- oktatási, gyermekjóléti intézmények kapacitása nem elegendő a motiváló minták pótlására
- krízis otthon, anyaoththon csak Szolnokon van
- női képzések, programok
- bentlakásos idősek otthona
- komplex programok időseknek
- védőnő csak helyettesítéssel
- gyógypedagógus, logopédus, iskolapszichológus nincs
- akadálymentesítés: közterület, közösségi szolgáltatás, közösségi kulturális programok, segítő szolg.

- külterület infrastruktúra fejlesztése
- óvodai férőhely bővítése
- fejlesztő szakemberek hiánya
- gyógypedagógus hiánya
- pszichopedagógus-hiány
- családon belüli erőszak
- nők munkába állását segítő programok hiánya
- családbrand munkahely hiánya
- idősek klubja férőhely bővítése
- jelzőrendszer házi segítségnyújtás hiányzik
- képzések hiánya
- akadálymentesítés: közintézmények, buszmegállók, járdák

- háziorvosi ellátás helyettesítéssel
- fogorvos nincs
- védőnő helyettesítéssel
- iskolapszichológus nincs
- női programok hiánya
- zöldesítés, közparkok felújítása
- közösségi közl. problémák
- idősek klubja nem működik
- gyakran válnak áldozatokká (biztonsági rendszer)
- programok
- digitális írástudás hiánya
- szociális, gyermekjóléti szolg. bővítése
- képzések hiánya
- gyermekeknek prevenciók ellátások
- akadálymentesítés, rossz járdák
- önszervező csoport létrehozása

- külterületi infrastruktúra
- kerékpárút hiánya
- járdák hiánya, rossz állapot
- belvízelvezető rendszer hiánya
- tanoda indítása
- gyermekjóléti ellátás
- túlterheltség
- sem tárgyi feltételek, sem személyi feltételek nem megfelelőek, nincs elegendő munkatárs és helyiség
- iskolapszichológus nincs
- pszichológus nincs
- családterapeuta nincs
- gyermekek nyári szünidejének megoldása
- idősek bentlakásos otthona férőhelybővítés
- kevés foglalkoztatási lehetőség
- akadálymentesítés
- intézmény
- közterület
- park

A járás szolgáltatási hiánytérképének értelmezése, elemzése

Az alábbi megállapítások a Helyi Esélyegyenlőségi Programok (HEP-ek) feldolgozása és elemzése révén, a helyi, térségi és megyei stakeholderekkel való egyeztetések alapján, valamint az online kérdőíves felmérés elemzése alapján születtek meg.

A térség legnagyobb gondjainak egyike az elöregedés. Számos településen a társadalmi felzárkózásnak nem is feltétlenül a romák és a mélyszegénységben élők az első számú célcsoportjai, hanem az idősök. Utóbbiak számára a legjellemzőbb nehézségek itt is kapcsolódnak az egészségügyi szakszolgáltatások helyben el nem éréséhez, valamint ahhoz, hogy sokan maradnak egyedül, ellátatlanul, támogatás nélkül.

Az 50 év felettiek számára a munkához jutás akkor is nehézkes, ha szakmával rendelkeznek, és a jelek szerint ezen változtatni a jövőben is komoly nehézség lesz mindenki számára. Az idősök kapcsán itt is ki kell térni az áldozattá válás veszélyére, valamint arra, hogy ebben a járásban kiemelt jelentősége van annak, hogy több településen is vannak olyan település-részek, amelyek tanyáknak minősülnek, de esetenként hiányosabb infrastruktúrával. Ebben a járásban is felmerült, hogy szükség lenne a korábban a tanyagondnoki szolgálat által elvégzett feladatok valamilyen más formában, más szolgáltatásban történő elvégzésére, és ehhez akár helyi, akár járási, de esetleg megyei kezdeményezések is sokat segíthetnének.

Az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező romák és mélyszegénységben élők számára szinte csakis a mezőgazdasági idénymunka kínálhat némi bevételt, de erre alapozni biztos családfenntartást ma már egyáltalán nem lehet.

A roma közösségekben kimondottan nehéz helyzetben vannak a nők, a gyermekek és a fiatal lányok, akiknek az elsődleges munkaerőpiacon való elhelyezkedésükhöz szakmára lenne szükségük, de sok esetben pont a saját közösségük nem engedi őket eljutni a szakmai megszerzéséig. A legfiatalabb romák számára fontos lenne a Tanoda-típusú programok, foglalkozások biztosítása a térségben, de azokhoz megfelelő felkészültség, gyakorlatiasság és elhivatottság kellene, ami jelen pillanatban a járásban nem igazán lesz fellelhető sem a roma, sem a nem roma szakemberek körében, leginkább azért, mert nagyon alacsony azoknak a száma, akik ilyen feladatokat eredményesen lennének képesek megvalósítani.

Minden célcsoport számára komoly gond a megfelelő szakemberek hiánya, akik több településen is helyettesítéssel, vagy valamilyen alternatív formában megjelenve tudnak a helyben élőknek segíteni.

A fogyatékkal élők segítése elméletben minden településen kiemelt cél, ugyanakkor az tapasztalható, hogy a gyakorlati lépések, a valós fejlesztések egyrészt a források hiánya, másrészt a témakörben való nem kellő jártasság miatt mennek lassan.

Ebben a járásban is van már több olyan település, ahol a helyi társadalmi felzárkózás nem a romákkal azonosítható, miközben a problémák, nehézségek nagyban megegyeznek.

Speciális megjegyzések egyes településekre:

Kunszentmárton

- A város vonzáskörzetében lévő tanyákon élők számára fontos lenne a kerékpárút- és járdafejlesztés.
- Belvízgondokra megoldást várnak az itt élők.
- A romák és mélyszegénységben élők körében kevés az elsődleges munkaerőpiacon és legálisan alkalmazott munkavállaló.
- Több szakember kellene a Kunszentmártoni Szociális Ellátási Központhoz.
- Tanoda kellene a roma és hátrányos helyzetű gyerekeknek.
- Nők problémái: a nők munkalehetőségeinek hiánya a gyermek mellett, a gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő családok esetén a szegénység kockázata magasabb, gyermekével otthon maradó anyánál magányérzet kialakulása, mely családi konfliktushoz vezethet.
- Idősek bentlakásos otthona esetében sajnos hosszú a várólista (férőhelybővítés szükséges).
- Fogyatékkal élők problémái: kevés a foglalkoztatási lehetőség, akadálymentesítés hiánya: intézményekben, közterületeken, parkokban.

Cibakháza

- A településen nagyon kevés a munkahely lehetőség.
- Bérlet-állomány: Sajnos üresen álló lakóház is akad. A lakók kihálnak, az örökösök a házak csak kevés hányadát szeretnék megtartani, a többségük értékesíteni szeretné. Ez szinte lehetetlen annak ellenére, hogy az ingatlan árak nagy alacsonyok. A régóta üresen álló házak némelyike már romos állapotban van, azok értékesítése legfeljebb telekáron lehetséges. A településen nincs sem bérlet sem szociális lakásállomány.
- A lakosság kb. ¼-e él a település külterületein. A közüzemi szolgáltatások ezeken a területeken is elérhetőek, a közszolgáltatások azonban nem, elsősorban a közbiztonsági problémák miatt.
- Gyermekorvos és iskolapszichológus nincs a településen, szükség lenne rájuk.
- Gyógytornász, logopédus elérhető a településen. Minden egyéb speciális fejlesztés vagy egészségügyi kezelés szükségessége esetén a szülőknek kell megoldani a gyermekek eljuttatását a szakemberekhez.
- A nők foglalkoztatását gátló legfőbb akadály a gyermeknevelés és az alacsony iskolázottság.
- A bölcsődei férőhelyek száma kevés. Csak, és kizárólag azokat a gyermekeket tudják fogadni, akiknek az édesanyja dolgozik, ennek bővítés fontos lenne.
- Idősek problémája: a bűnelkövetők számára leginkább veszélyeztetett korosztály: idősek személyes környezetének, otthonának védelmét szolgáló intézkedések bővítése
- Fogyatékkal élők problémái: nincs kellő adatbázis a fogyatékkal élőkről, és szükségleteikről, a járdák nem biztonságosak, az egészségügyi prevenciók szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljuttatásuk terén.

Csépa

- Célzott programok, család-támogatás kellene, hogy a roma és mélyszegény családok ne kerüljenek adósság-csapdába, vagy onnan ki tudjanak jutni.
- Magas az évismétlő tanulók száma, Tanoda lenne szükséges a számukra.
- Fogyatékkal élők problémái: Közintézmények akadálymentesítése nem vagy csak részben megoldott, a közterületek, járdák, parkok akadálymentesítése részben megoldott a településen

Cserkeszőlő

- Tartós bentlakásos vagy átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézmény nincs a településen, de a jövőben szükség lehet, vagy szükség lenne rá.
- A bölcsődébe férőhelyhiány miatt a jelenlegi férőhely-mennyiség harmadának-felének megfelelő számú gyermek felvételét kellett elutasítani, ezen mindenképpen szükséges lesz fejleszteni, változtatni.
- A korábbi tanyagondnoki szolgálat által kínált szolgáltatások visszahozatala kiemelt jelentőségű segítség lenne a tanyákon élő idősök számára.
- Mindenképpen szükséges egy többfunkciós közösségi tér kialakítása, létrehozása.
- Fogyatékkal élők problémái: akadálymentesítés részben megoldott, külterület és belterület közötti távolság, rossz állapotú utak, elszigeteltség, magány, tanyagondnoki szolgálat leterheltsége.

Nagyrév

- Romák jelenléte nem jellemző a településen, a társadalmi felzárkózásnak nem ők az első számú célcsoportjai
- A település kedvező természeti adottságokkal rendelkezik, hiszen az Élő-Tisza és a Holt-Tisza ölelésében terül el, de éppen ez kölcsönöz a településnek „zsáktelepülés” jelleget, ugyanis a településre beérkezve, közút tovább nem vezet. A község kedvezőtlen tömegközlekedési helyzetben van, ezáltal a közeli és távolabbi településeken található munkahelyek megközelítése nehézkes vagy lehetetlen.
- A településen nincs felnőttoktatás és az alacsony lakosságszám miatt a későbbiekben sem tűnik megvalósíthatónak., megfelelő igény esetén a kistérségi szintű összefogás, megvalósítás látszik célravezetőnek abban az esetben, ha az alapfokú iskolai végzettség megszerzése nem jár külön költséggel az érdeklődők számára. Megoldás lehet a kistérségi autóbusszal szállítás az oktatás helyszínére.
- A településen 1 fő védőnő dolgozik, akinek ellátási területe még Tiszainoka is, de elég, mert kevés a gyereklétszám
- Mélyszegénységben élők problémái: munkahelyek hiánya, nehezen megközelíthető munkahelyek (személyszállítás kistérségi szintű összefogással), nem tudják a rászorultak, és alacsony jövedelemmel rendelkezők kezelni, megoldani saját problémáikat (kistérségi összefogással tanácsadó szolgálatok felállítása)
- A korábbi tanyagondnoki szolgálat ellátott feladatok újbóli teljesítése nagyban segítené a tanyákon élő idősöket, ez, valamint a rossz állapotú utak lennének az indoka egy új terepjáró jármű beszerzésének

- Idősek nappali ellátása 2011. évtől nem működik a településen, a működéshez szükséges erőforrás hiányában, hiszen a magas rezsiköltségek nem tették lehetővé, hogy külön épületet tartson fenn az Önkormányzat.
- A településen a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés területén az akadálymentesítés még nem 100%-ban megoldott.
- Nagy segítség lenne a mozgásukban akadályozott lakosoknak, ha a Posta épülete akadálymentesen megközelíthető lenne, mely épület az Önkormányzat tulajdona, de működtetője a Magyar Posta Zrt.
- Fogyatékkal élők problémái: Nem teljes körű a szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása.

Öcsöd

- Nagyarányú a munkanélküliség, de ennek oka elsősorban az, hogy Öcsöd egy folyamatosan előregedő település, ahol az 50 év felettiek számára nem nyílnak munkahelyek.
- A településen az egybefüggő belterületen túl a külterületen elszórtan 33 lakás van, amelyek komfortfokozata alacsony, a közműszolgáltatásokhoz (víz, villany, gáz) nem, vagy csak esetenként, külön kiépítéssel jutnak hozzá.
- Az igényeket és a jogszabályi követelményeket figyelembe véve indokolt lenne az ideiglenesen nem működő 12 férőhelyes idősek klubjának megnyitása.
- Az időskorú lakosság arányát tekintve célszerű lenne a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás működtetése is.
- Romák/mélyszegénységben élők problémái: munkaerő-piac képes képzettség hiánya, helyi foglalkoztatási programok hiánya
- Az egyre növekvő gyermeklétszámot (betelepülők, nevelőszülők által nevelt gyermekek és a roma közösségben vállalt gyermekek) tekintve egyre nehezebben biztosítható minden óvodáskorú gyermek ellátása. Így az önkormányzatnak el kell gondolkoznia a 6. óvodai csoport beindításán, azaz, óvodai férőhelybővítésre lenne szükség.
- Az óvoda nem rendelkezik gyógypedagógussal, pedig szükség lenne rá, az iskolában pedig egy pszichopedagógus segíthetne sokat.
- Nők problémái: családon belüli erőszak, nők munkába állását segítő programok hiánya
- Idősek problémái: idősek klubjában alacsony a férőhelyek száma, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás hiányzik
- Fogyatékkal élők problémái: közintézmények részben akadálymentesítettek, közszolgáltatást nyújtó intézmények elégtelen akadálymentesítése, a közösségi közlekedésben az autóbusz megállók, járdák akadálymentesítése nem biztosított, fogyatékkal élők képzésének hiánya

Szelevény

- A háziorvosi ellátás jelenleg csak helyettesítéssel van megoldva.
- Szelevényen nincs roma lakosság
- A munkanélküliek jelentős részét nők teszik ki. A gyermekeik miatt nekik nehezebb az elhelyezkedés, mivel a több műszakos rendet kevesen tudják vállalni, a számukra bármilyen támogató program komoly segítség lenne.

- Védőnői ellátás helyben megoldott, de a feladatokat részmunkaidőben (helyettesítésben) látja el a védőnő.
- Iskolapszichológus nincs. A jövőre nézve az érintett gyermekek számára hatékonyabb volna, ha helyi szinten tudnánk ez a feladatot biztosítani.
- A nyugdíjasok körében magas a rokkantnyugdíjasok aránya, az ő támogatásuk minden formában szükséges lenne.
- Szelevényen nem működik Idősek Klubja, pedig szükség lenne rá. Szükséges lenne önkéntes szerveződések támogatása az időskorúak körében.
- Akadálymentesítés: a járdák nagyon rossz állapotban vannak, sajnos az önkormányzat anyagi lehetőségei nagyon szűkösek, felújításra csak pályázati forrásból lenne lehetőség.
- Fogyatékkal élők problémái: az elszigetelten élő, fogyatékkal élőknek vagy fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülőknek, vagy fogyatékoszt ápoló családtagnak kapcsolatteremtésre, önszervező csoportok szervezésére, a fórumokba való bekapcsolódásra kevés lehetősége van.

Tiszaföldvár

- A településen a mélyszegénységben élők, valamint a romák hátrányos megkülönböztetése nem jellemző. Elhelyezkedésüket főként az alacsony iskolai végzettség, valamint a térségben a munkalehetőségek hiánya nehezíti.
- Szegregátumokban a lakásállomány általában leromlott, a lakások nagy része alacsony komfort fokozatú, magas az egyszobás lakások aránya, az épített környezet elhanyagolt. Különösen rossz a helyzet e tekintetben a 4-5. szegregátumban, ahol a helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a határoló utcák többnyire nem rendelkeznek szilárd burkolattal, gyakoriak az önkényes lakásfoglalók, a garázdaság, az illegális személtlerakás és gyakoribbak a bűnesetek.
- Jellemző az alacsony színvonalon, minimálbérből, élők nagy száma - sok esetben csak egy kereső, de előfordul az is, hogy nincs kereső a családban.
- Az 1-2. szegregátum a város nyugati részén található, különálló egységek, nem telepszerű szegregátumok, korösszetételük azonban fiatalos, a 0-14 éves korúak aránya mindkettőben magasabb mint a városi átlag. A 3. szegregátum kifejezetten előregedő népességű, a 0-14 éves korú lakosok aránya mindössze 9,47 %. A 4-5. szegregátumok a város déli területén fekszenek, nagyjából összefüggő területen. Bár jellegük eltér az 1-3. szegregátumétól korszerűségük az 1-2. szegregátumhoz hasonlóan fiatalos.
- Védőnő: A betöltetlen státuszok száma egy, ami jelenleg helyettesítéssel megoldott.
- A köznevelési intézmények nagy részében a kiegészítő szolgáltatások biztosítására rendelkezésre álló szakemberek száma nagyon kevés. Nagy hiány mutatkozik a gyógypedagógusok, logopédusok, iskolapszichológusok vonatkozásában.
- Tanoda-típusú szolgáltatások lennének szükségesek a számos problémakör által veszélyeztetett roma és hátrányos helyzetű fiatalok számára.
- A település szeretné, ha lehetőség nyílna krízis otthon, családok átmeneti otthona vagy pedig anyaoththon létrehozására, komoly segítség lenne a bántalmazott nők és családok (gyermekek) számára.
- Bentlakásos időotthoni ellátásra fokozott igény mutatkozik.
- A településen fogyatékkal élők számára szervezett foglalkoztatásra nincs lehetőség. Rehabilitációs munkahelyek nem működnek. Az elmúlt évek során egy-két kezdeményezés indult ilyen téren, de a megvalósulásig egyik sem jutott el.

- Széles körben érzékelhető még az akadálymentesítés hiánya, ami a fogyatékos személyeken kívül az idős embereket és esetenként a kisgyermekes anyákat is érinti.
- Egyházi és civil szervezetek fejlesztése, társadalmi felzárkózásba való bevonása érdemi támogatást jelentene a település számára
- A közszolgáltatások igénybevételére a helyi közintézmények csak részben akadálymentesítettek.
- A Polgármesteri Hivatalnál is csak ideiglenes rámpa segíti az épületbe történő bejutást. A közösségi közlekedést biztosító cég alacsony rámpás buszokat biztosít, azonban a kialakított buszmegállók nem megfelelőek az utazás igénybevételére.
- A Városi Művelődési Ház esetében, ahol a legnagyobb számban jelennek meg fogyatékos személyek egyáltalán nem biztosított az akadálymentesítés, holott az épület több szinten és nem rendelkezik felvonóval. A könyvtár is csak rámpával rendelkezik. A fenti épületek közül egy sem rendelkezik a mozgáskorlátozottak részére kialakított mosdóval.

Tiszainoka

- Tiszainoka egészségügyi alapszolgáltatása – a szomszédos Nagyrév Községgel közösen- a háziorvosi praxis, és a védőnői szolgálat.
- Helyben nem biztosított a megfelelő szakember ellátás. Utazó logopédus rendelkezésre áll a településen, aki az óvodában folytat fejlesztő munkát.
- A település méretéből adódóan Tiszainokán nem folyik általános iskolai oktatás. A közoktatást társulási formában Tizsakürtön és Cserkeszölőben oldja meg a település.
- Polgárőrség fejlesztése fontos lenne – idősök és fiatalok biztonságát szavatolhatná.
- Az idősök könnyen válhatnak áldozattá, jelzőrendszer lenne szükséges a számukra.
- Fogyatékkal élők problémái: járdák nem biztonságosak, nincs kellő adat a fogyatékkal élőkről. Az egészségügyi prevenciós szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljutások terén.

Tizsakürt

- A burkolt és portalanított utak csak 45%-ot tesznek ki a községben, amint változtatni lesz szükséges a jövőben
- Szociális lakás nincs az önkormányzat tulajdonában 2008-tól 2010-ig egy ilyen lakással rendelkezett, ennek fejlesztése szükséges lenne.
- Külterület: Ivóvíz szolgáltatás csak részben biztosított a külterületi lakosok számára. Közlekedés szempontjából elszigetelt, a menetrendszerinti autóbuszok nem közlekednek.
- Iskolapszichológus nincs a településen, de szükség lenne rá.
- Az idősök nappali ellátása 2012. december 31-től szünetel a településen, a működéshez szükséges erőforrás hiányában, hiszen a magas rezszi költségek nem tették lehetővé, hogy külön épületet tartson fenn az Önkormányzat. Alacsony fenntartási költségekkel nyitni kellene egy idősök nappali ellátását, mert a lakónépesség előregedő Tizsakürtön.
- A takarékszövetkezet teljes és valós akadálymentesítést kér a helyben élők.
- Fogyatékkal élők problémái: közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, az akadálymentes környezet aránya nem teljeskörű.

Tiszasas

- A háziorvosi ellátás csak helyettesítéssel van megoldva
- Az időseket ellátó nappali intézmény 33 férőhelyes, kihasználtsága az elmúlt néhány évben meghaladta a 100%-ot. Fogyatékos személyek, pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek helyi ellátása nem megoldott – ezekben a témakörökben szükséges a fejlesztés.
- A gyermekorvosi ellátás helyettesítéssel történik
- Iskolapszichológus nincs, szükség lenne rá
- Gyermekek problémái: sok a gyenge képességű, illetve speciális szolgáltatásra szoruló gyermek (szakemberek alkalmazása), gyermekekre leselkedő veszélyek (prevenációs előadások szervezése), biztonságos közlekedés (óvoda, iskola előtti fekvőrendőr elhelyezése)
- A közösségi közlekedéshez való hozzájutás az időseknek biztosított, a vasúti közlekedést nem igazán tudják igénybe venni egyrészt a vonatszámok lecsökkentése miatt, másrészt a fel-és leszállás nehézségei miatt
- Idősek bentlakásos otthona: Jelentősen romlott a lakók egészségi állapota. Az átlag életkor növekedésének köszönhetően egyre több lakónál jelentkeznek a mentális hanyatlás jelei is. A gondozottak 90%-a az alapvető élettevékenységekben is teljes irányításra és segítségre szorul. Ennek következtében az intézményben dolgozókra egyre több feladat hárul. Nagyon feszített munkarend jellemzi az intézményben dolgozók mindennapjait.
- A településen nincs fogyatékosok nappali intézménye. A szociális szolgáltatások közül fogyatékkal élők részére elérhető a családsegítés, az étkeztetés, és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás. A település méretéből adódóan a fogyatékos személyek, pszichiátriai betegségek és szenvedélybetegek helyi ellátása, valamint fogyatékos emberek szociális szakellátása helyben nem megoldott, legközelebb Szolnokon és Szentesen vehetők igénybe a szolgáltatások.

10.6 Mezőtúri járás

A Mezőtúri járás 5 településének népessége 26 444 fő. A járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján kedvezményezett járás.

- Gazdasági- és társadalomfejlesztési potenciál:

A térség lehetőségeit, viszonyait nagyban meghatározza, hogy a korábban egymásra riválisként tekintő két város hogyan is tud együttesen tenni a járásban élők segítése, támogatása érdekében. Mezőtúr és Túrkeve a térség leginkább értelmezhető települései, ugyanakkor a klasszikus közintézmény-fejlesztéseken túl kevés információ látott napvilágot arról, hogy milyen irányba is haladna itt a gazdaság fellendítése. És bár meghatározó roma közösségek és azok problémái nem igazán jelentkeznek, a térség nem igazán vonzó, és itt is magas az elvándorlás aránya.

- Gazdaságfejlesztési potenciál: 5
- Társadalomfejlesztési potenciál: 5

Település, illetve járáskategorizálás alapján a járás 2-es kategóriába tartozik, azaz, Társadalmi leszakadás megállítást igénylő település, város és járás

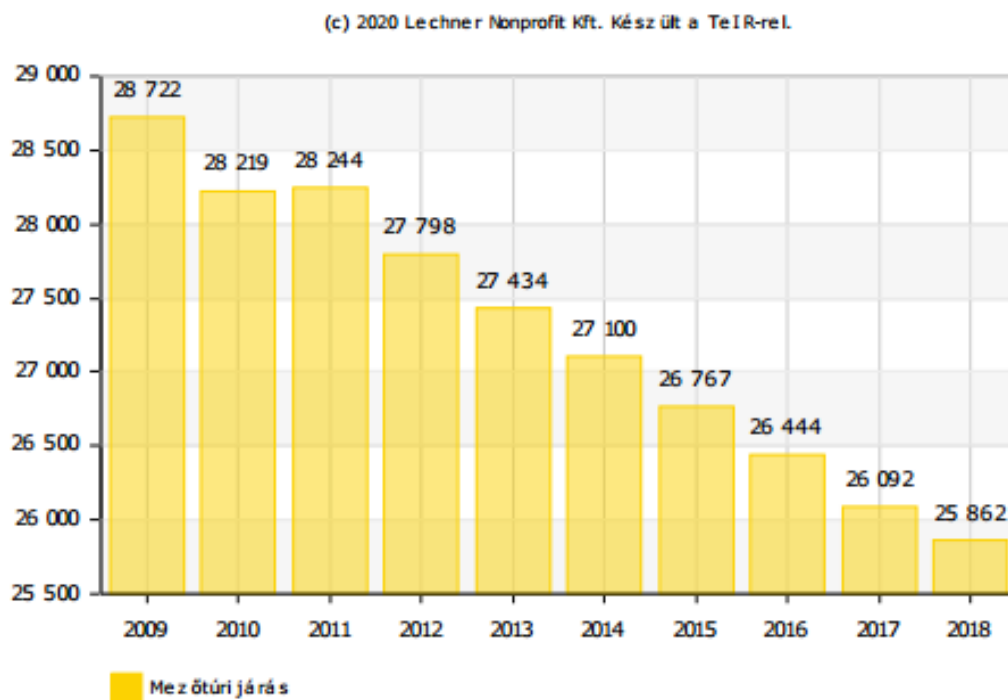
- Részletes megállapítások:

A járás területén a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet alapján társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma 2, jelentős munkanélküliséggel sújtott település 1. Legnagyobb települése a járásközpont Mezőtúr, 16 323 fővel, legkisebb Mezőhék, 347 fővel.

Az egy lakosra jutó nettó éves átlagjövedelem 858 698 forint volt, amely a megyei rangsorban a negyedik legjobb érték:

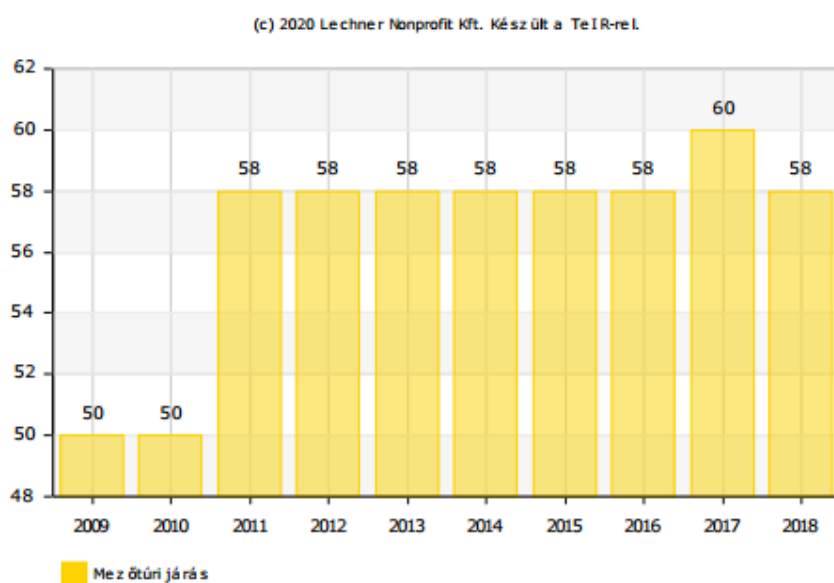
1. Szolnoki járás: 1 109 526 Ft
2. Jászberényi járás: 1 062 913 Ft
3. Törökszentmiklósi járás: 873 218 Ft
- 4. Mezőtúri járás: 858 698 Ft**
5. Karcagi járás: 823 765 Ft
6. Jászapáti járás: 811 134 Ft
7. Kunszentmártoni járás: 805 885 Ft
8. Tiszafüredi járás: 798 111 Ft
9. Kunhegyesi járás: 628 695 Ft

A járás lakosságszámában több mint 10%-os csökkenés volt megfigyelhető a 2009-2018 közötti időszakban, és a folyamatos csökkenés 3040 fős veszteséget jelentett.

A lakónépességet befolyásoló másik tényezőt jelentő vándorlási egyenleg is csökkenést mutat, de nem olyan drámai, mint más járások esetében, hiszen ez az érték ebben a járásban mindössze -2.67%.

Állandó népességből a 0-2 évesek száma követi a korábban a megyei számot bemutató tendenciát, 2018. évben 769 fő esett a korcsoportba, ez a lakosságon belül 3%. A 0-2 évesek számára nappali ellátást nyújtó intézmények közül a bölcsődei ellátásban 58 engedélyezett férőhely volt található 2018-ban.

Működő bölcsődei férőhelyek száma a Mezőtúri járásban

Az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma 13 fő, de az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma nem éri el az 1 főt, az 58 férőhelyre beírt 57 fő volt 2018-ban.

A kapacitás kihasználatlanságát jelentheti, hogy a járásban 14 férőhelyes családi napközi szolgáltatás működik 2014 óta, így a bölcsődéhez alternatívát nyújt, igaz, hogy ez térítésköteles, tehát csak a biztos jövedelemmel rendelkezők vehetik igénybe, akik a térítést meg tudják fizetni.

Az óvodáskorú népesség száma 2018-ban 759 fő volt.

A kérdéskörben a legalacsonyabb és a legmagasabb értékek az elmúlt 10 esztendőből:

2009-es év: 837 fő

2015-ös év: 703 fő.

A korcsoport lélekszámának változására tekintettel az óvodai férőhelyek száma bővült, 2017-2018 között 40 férőhely növekedéssel. A jelentős változásokat a Terület- és településfejlesztési Operatív Program 2 fejlesztése tette lehetővé a bölcsődei- és óvodai férőhelyek felújítása és bővítése körében kiírt felhívás keretében, összesen 383 millió Forint értékben úgy, hogy a feladatellátási helyek száma – 16 darab – nem változott.

Az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma ezáltal kedvezően alakul, 0,83 óvodás gyermek jut egy óvodai férőhelyre.

A hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya kedvezőnek mondható, 15,69%, ami messze alatta marad más járások 20-25% fölötti értékeinek.

A járásban 14 általános iskolai feladatellátási hely van, az általános iskolai tanulók száma 2018-ban 1820 fő volt. Az általános iskolai feladatellátási helyek átlagos létszáma 130 fő.

A hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya 13.08%, ami elmarad a nagyobb területi egységek – megye, régió és ország – átlagától, és figyelemre méltó, hogy ebben a járásban is csökkenni tudott az óvodás korcsoportban tapasztalt értékhez képest.

Az idősök vonatkozásában a legfontosabb adat, hogy népességen belül a 60-x évesek aránya meghaladja a nagyobb területi egységek átlagait, 28,16%. Ez az érték 2009-ben 23.4% volt.

A fiatalok visszaszorulásának egyik fontos adatsora az, hogy 2009-ben még 1796 volt a nappali tagozatos középiskolai diákok száma a járásban, ez a szám 2015-ben ugyanakkor már csak 1015 volt.

A járásban a cigány népesség a hivatalos számok alapján mindössze 2.1%-kal van jelen, de ez az arány a valóságban valószínűsíthető, hogy magasabb, legalább a duplája.

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is magas, itt is bőven túllépi a 40%-ot, a pontos adat 43.59%.

Ugyanakkor itt érdemes megemlíteni azt is, hogy a fiatal munkanélküliek, azaz a 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya a térségben kimondottan alacsonynak tekinthető (14.89%), ami azt jelenti, hogy az elhelyezkedés kissé könnyebben megy, mint a megye más részein.

A szociális ellátások terén rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül 1412 fő, rendszeres szociális segélyben 168 lakos. A szolgáltatásokra való igény a házi segítségnyújtásra 2018-ban 159 fő tartott igényt, szociális étkezésben 462 fő részesül. A családsegítő szolgálatot 2423 fő esetében veszik igénybe, a gyermekjóléti szolgáltatás által gondozott kiskorúak száma 357 fő. Az idősek nappali ellátásában részesülők száma 125 fő, ezzel az intézményi kihasználtság 100%.

Időskorúak gondozóháza 2010 óta nem működik.

Az időskorúak otthonaiban ellátottak száma 246 fő, a kihasználtság 98,4%.

A járás szolgáltatási hiánytérképe

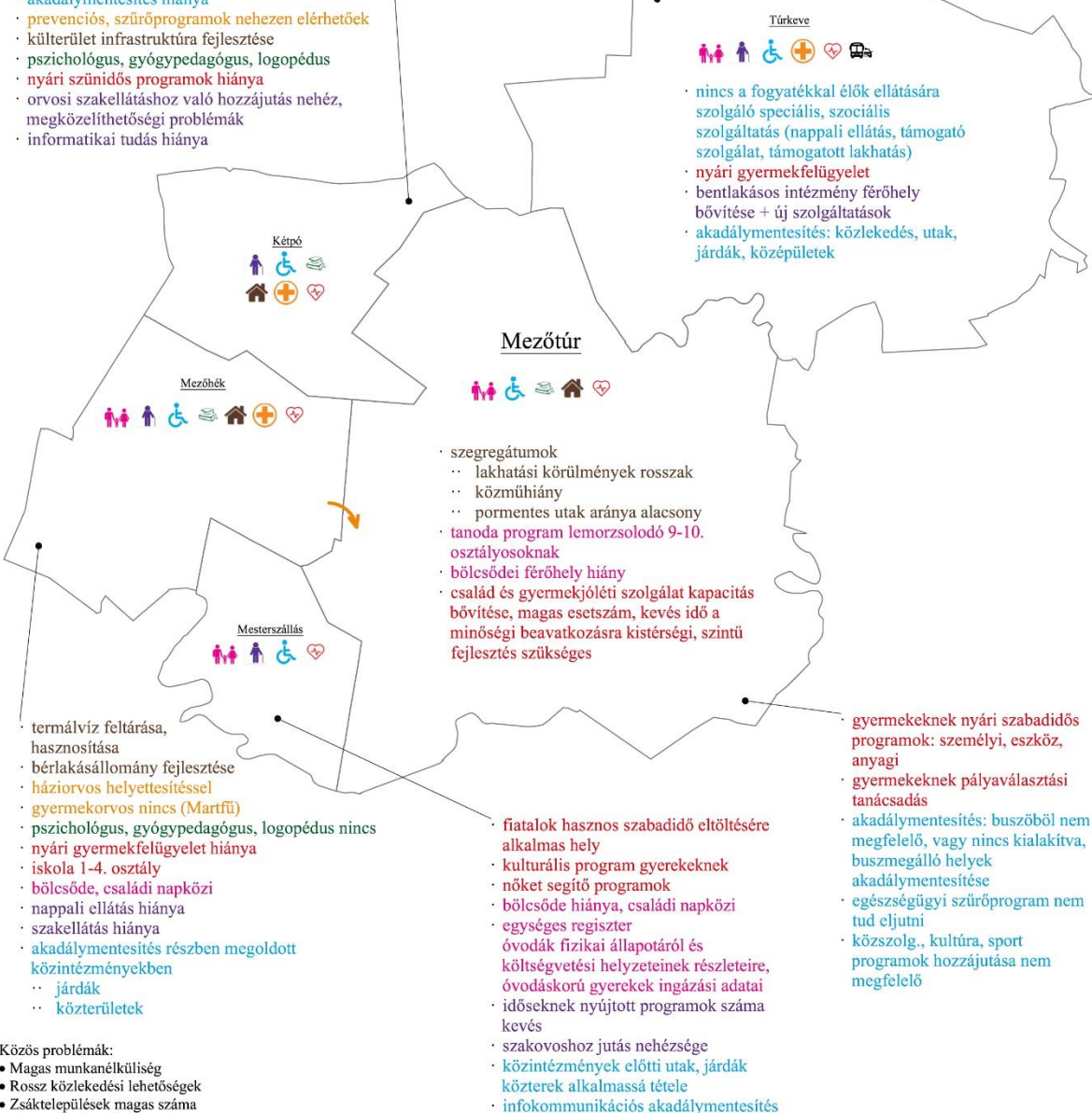
Mezőtúri járási térkép

Jelmagyarázat

- Gyermek gondozását és nevelését biztosító szolg.
- Egészségügyi szolgáltatások
- Gyermek fejlesztését biztosító szolgáltatások
- Lakhatást biztosító szolgáltatások
- Fogyatékkal élők mindennapjait meghatározó szolg.
- Életmód, életminőséget befolyásoló szolg.
- Infrastruktúra, közösségi közlekedés
- Idősek mindennapjait meghatározó szolgáltatások
- Roma érdekképviselet

- érdekképviselet hiánya
- kevés foglalkoztatási lehetőség
 - nem biztosítottak eszközök és feltételek
- nincs önálló életvitelt támogató helyi intézmény
- akadálymentesítés hiánya
- prevenció, szűrőprogramok nehezen elérhetők
- külterület infrastruktúra fejlesztése
- pszichológus, gyógypedagógus, logopédus
- nyári szünidős programok hiánya
- orvosi szakellátáshoz való hozzájutás nehéz, megközelíthetőségi problémák
- informatikai tudás hiánya

- közúthálózat nem teljes, több a földút
- utazási nehézségek
- egy háziorvosi hely betöltetlen
- bőrgyógyászati szakrendelés
- egészségügyi ellátást biztosító épület felújítása
- bölcsődei férőhely bővítése
- óvodai épületek elavultak, felújításra szorulnak, új korszerű óvoda építése
- korszerűtlen a csecsemőket gyermekeket ellátó védőnői és gyermekorvosi szolgálat épülete
- szűrőprogramokra való eljutás nehéz

Közös problémák:

- Magas munkanélküliség
- Rossz közlekedési lehetőségek
- Zsáktelepülések magas száma
- Elmaradott ipari infrastruktúra
- Szakorvosi ellátáshoz eljutás nehézsége
- Nyugdíjhoz közel álló korosztály munkaerőpiaci esélyei rosszak
- Kevés adat a fogyatékkal élőkrol
- Mentálhigiénés szolgáltatási hiányok

A járás szolgáltatási hiánytérképének értelmezése, elemzése

Az alábbi megállapítások a Helyi Esélyegyenlőségi Programok (HEP-ek) feldolgozása és elemzése révén, a helyi, térségi és megyei stakeholderekkel való egyeztetések alapján, valamint az online kérdőíves felmérés elemzése alapján születtek meg.

A járás 5 települése a jelek szerint nem küzd megoldhatatlan problémákkal, de az elmúlt évek mégsem hoztak dinamikus fejlődést a társadalmi felzárkózás tekintetében. A romák és a mélyszegénységben élők legfőbb gondjai itt is az alacsony iskolai végzettségből fakadnak, ami nem engedi, hogy az elsődleges munkaerőpiacon tudjanak elhelyezkedni. Ez pedig azzal jár, hogy ha a mezőgazdasági idénymunka is lecsökken, akkor egészen kétségessé válik a megélhetés a számukra. A romák és mélyszegénységben élők által lakott ingatlanok rossz állapotúak, önerőből sem a lakók, sem a települések nem képesek azokat jobb állapotúvá tenni.

A nők helyzete etnikai háttértől függetlenül is nehéz: az alacsony végzettségűek szinte teljesen lehetetlen, hogy az elsődleges munkaerőpiacon helyezkedjenek el, és sokuknak a család, gyermeknevelés marad leginkább elfoglaltságuk, teendőik.

A járás két meghatározó városában komoly gond az elvándorlás, és ezt a jelek szerint nem is nagyon lesznek képesek lassítani, vagy megakadályozni, ugyanis olyan fejlesztésekre lenne szükség (pl. turizmus), amelyhez megfelelő humán erőforrás-kapacitás is kellene a járáson belül, de az az egyértelműen előregedő helyi társadalomban nehezen található meg.

A fogyatékkal élők és az idősek is küzdenek azzal, hogy az alapszolgáltatások, alapvető segítségük nem igazán vannak jelen a járásban, és komoly lemaradásuk van a településvezetőknek, vagy éppen a közfeladatok ellátásáért felelős aktoroknak is abban, hogy hogyan segíthetnék őket a jövőben.

A szükséges számú és megfelelő végzettséggel bíró szakemberek szinte minden településen hiányoznak (házi orvos, pedagógus stb.), az ő pótlásuk a jövőben az egész járás sorsa érdekében kiemelt jelentőségű kell, hogy legyen majd. Ugyanakkor az nagyon nehéz lesz abban az esetben, ha a járás saját maga is előregedik, elfogy, és nem kínál vonzó víziót fiatal szakemberek számára. A kormányzat társadalmi felzárkózás kínáló számos programja sikeres lehet a járásban, de azok idehozatala megköveteli, hogy előtte megfelelő látásmódú és jó szakemberek segítsenek a helyi viszonyokra alkalmazható megoldási javaslatokat kidolgozni és alkalmazni majd.

Speciális megjegyzések egyes településekre:

Mezőtúr

- A szegregátumok területén a lakhatási körülmények rosszabbak, mint a város többi területén, illetve az adott városrészben. Az alacsony komfortfokozatú lakások számaránya 39-59 százalék a szegregátumok területén, szemben a városi 29 %-os számaránnyal, ezek fejlesztése fontos lenne a jövőben.
- Pormentes utak tekintetében is nagyfokú az elmaradás a szegregátumok területén, arányuk nem éri el a 30%-ot.
- Jelenleg a Család-és Gyermekjóléti Szolgálatnál 5 fő, a Család-és Gyermekjóléti Központnál 6 fő munkatárs dolgozik Mezőtúron, a szolgálat ellátási területe Mezőtúr, Kétpó, Mesterszállás, Mezőhék. A Központ ellátási területe a járás minden településére kiterjed. Az egy főre eső esetszám magas. Kevés idő jut egy problémára, miközben az esetszám magas. Kevés idő jut egy problémára, miközben az esetszám/fő mutató az elmúlt években jelentősen növekedett. A szociális szolgálat kapacitását javasolt fejleszteni az önkormányzatnak, illetve a kistérségnek.
- A bölcsődei férőhelyhiány évek óta gondot jelent a településen, ezt bővíteni lenne szükséges.
- A sikeres továbbtanulás érdekében Tanoda program beindítására lenne szükség, megcélozva a 9-10. osztályos tanulókat, és elérni, hogy csökkenjen a lemorzsolódás a szakközépiskolából.
- Buszmegállóhelyek akadálymentesítése hiányzik.
- Fogyatékkal élők problémái: nincs adat, közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, az akadálymentes környezet aránya nem 100 %-os, az egészségügyi prevenciós szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljutásuk terén.

Kétpó

- Jellemzően előregedő a település.
- Magas az elvándorlás száma.
- A közmunkaprogramon belül a létszámfeltöltés egyre nagyobb nehézséget okoz az önkormányzatnak, hiszen egyre kevesebb a munkavállaló, illetve a regisztrált álláskereső. Ennek okai még a külföldre vándorlások, tartós elhelyezkedés, nyugdíjkorhatár elérése.
- A prevenciós, és szűrőprogramok nehezen elérhetőek.
- Nők problémája: szakképzettség hiánya.
- Idősek problémája: orvosi szakellátás hiánya, nehéz megközelíthetősége, nincsennek olyan tanfolyamok, amelyek kifejezetten az idősebb korosztály informatikai tudását hivatottak fejleszteni.
- Fogyatékkal élők: Kevés a foglalkoztatási lehetőség, nem minden esetben van megfelelő akadálymentesítés, nem biztosítottak különleges eszközök és feltételek. Nincsennek olyan foglalkoztatási szakemberek, akik a fogyatékos személy állapotának ismeretében javaslatot tesznek a foglalkoztatás jellegére és helyére.

Mesterszállás

- A településen a gyermekek bölcsődei elhelyezése és családi napközi nem biztosított.
- Nők problémái: kisgyermekes nők helyzetének javítása, krízisállapotok vizsgálata-nincs adat, önszerveződő csoportok hiánya, nők átképzési lehetőségei a munkaerő-piac igényeinek megfelelően.
- Idősek problémája: időseknek nyújtott programok száma kevés, egészségi állapot romlás, szűrések nehezen való elérése, szakorvos hiánya a településen, az idősebb, de még aktív korú- nyugdíjkorhatárhoz közelálló- korosztály munkaerő-piaci esélyei rosszak.
- Fogyatékkal élők problémái: közintézmények előtti utak, járdák, közterek alkalmassá tétele a fogyatékkal élők számára, közintézményeken belüli tájékozódás biztosítása valamennyi fogyatékkal élő személy számára.

Mezőhék

- Mezőhék felemelkedését szolgálhatja a mélyben található termálvíz, melynek feltárása és hasznosítása még várat magára, ehhez megyei-, vagy kormányzati szintű támogatást remélnék a helyben élők.
- A lakónépesség nagyon alacsony, magas a népesség szám csökkenés: alacsony születésszám, előregedés, aktív korúak elvándorlása.
- A település 6 db bérlakással rendelkezik, ezek közül 2 darab komfort nélküli, szinte lakhatatlan, ezek fejlesztése szükséges lenne.
- Eladósodás: Jelentős az eladósodottság a településen, gyors kölcsön-szolgáltatások segítik ki a családokat, egyben komoly anyagi megterhelést is róva rájuk. Az önkormányzat kamatmentes szociális kölcsönrel próbál segíteni az időszakosan bajba jutottaknak, ehhez akár megyei támogatás igénylése is felvethető lenne.
- A községben háziorvosi ellátás működik állandó helyettesítő orvossal.
- Romák nem élnek a településen.
- Mint számos más településen, gyermekorvos ezen a településen sincs, a gyermekek egészségügyi ellátását a háziorvos végzi. Éppen ezért számos szülő a szomszédos Mezőtúr és Martfű városokban praktizáló gyermekorvos hordja gyermekét. Gyermekek problémái: pszichológus, gyógypedagógus, logopédus nem megfelelő száma, gyermekorvos hiánya, nyári gyermekfelügyelet hiánya.
- Helyben általános iskola működik 1-4. osztályig, átutazással mennek a környékbeli iskolákba a gyermekek felsőben.
- Helyben bölcsőde, családi napközi nem működik.
- Az önkormányzat tulajdonában lévő középületek: Művelődési Ház, orvosi rendelő, iskola, óvoda akadálymentesítése részben megoldott. Több intézményben a mellékhelység nem akadálymentesített. Az egyéb fogyatékkal élők közlekedését elősegítő akadálymentesítő eszközök nincsenek kiépítve az önkormányzati épületekben.
- Fogyatékkal élők problémái: kevés az adat a fogyatékkal élők foglalkoztatottságáról, szociális helyzetéről, járdák, utak állapota nem mindenhol teszi lehetővé az akadálymentes közlekedést, középületek, közterületek részben akadálymentesek.

Túrkeve

- Fejleszteni szükséges a település belső közúthálózatát, amelyben több út földút, illetve kőszórt.
- Komoly gond az elvándorlás.
- A korábban eredményes mezőgazdaság visszaszorulóban, ami pedig kihat az igénymunkában való részvételre.
- A településen 1 háziorvosi körzet 2017 októbere óta betöltetlen. Az önkormányzat egészségügyi szolgáltatóként helyettesítéssel biztosítja a betegellátást.
- A 2 gyermek háziorvos a védőnői szolgálattal egy épületben, egy 2005-ben felújított rendelőben dolgozik. Időszerűvé vált az épület teljes körű felújítása.
- Kevés a bölcsődei férőhely a városban, ezért nem tudnak visszamenni a gyermekes nők a gyermek 3 éves kora előtt dolgozni, férőhely bővítés szükséges.
- Az óvodai épületek a város különböző pontjain helyezkednek el, elavultak, felújításra szorulnak, ezért szükséges új, korszerű könnyen megközelíthető óvoda építése.
- Túrkevén van ugyan helyi autóbuszjárat, de kerekesszékekkel nem lehet a buszra feljutni. Hasonlóan nehezített e csoport részére a távolsági autóbuszokkal történő közlekedés is.
- Fogyatékkal élők problémái: A középületek akadálymentesítése még nem teljesen megoldott. A járdák- különösen a városközponttól távoli utcákban- erősen felújításra szorulnak. A különféle szűrőprogramokra, egészségügyi vizsgálatokra, prevenciók programokra nehezen tudnak eljutni a fogyatékkal élők, ezért kevesen veszik igénybe ezeket a lehetőségeket. Az oktatásban, a fiatalok között nem biztosított a fogyatékkal élők elfogadása. Nincs a fogyatékkal élők ellátására szolgáló speciális szociális szolgáltatás (nappali ellátás, támogató szolgálat, támogatott lakhatás) a városban.

10.7 Szolnoki járás

A szolnoki járás 18 településének népessége 115 717 fő. A járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján nem kedvezményezett és nem fejlesztendő járás, ezzel az egyik legfejlettebb járása a megyének, melyet segít, hogy a járás területén található a megyeszékhely kulturális-foglalkoztatási központként.

- Gazdasági- és társadalomfejlesztési potenciál:

A szinte teljesen a megye közepére vízionált, de attól kissé nyugatabbra elhelyezkedő megyeszékhely az elmúlt évek során talán kicsit kisebb lendülettel fejlődött, mint a 2010-es évek első felében, de továbbra is a megye fejlődése szempontjából kiemelten fontos szerepe van. A fejlődő közúthálózat folyamatosan közelebb hozza immár közúton is ezt a térséget a fővároshoz. Az új beruházások ideig-óráig helyben tudják tartani a kvalifikált munkaerőt, de elsősorban a Szolnokon végző fiatalok nagy része máshol is szívesen kipróbálná magát. Fontos üzemek és gyárak kaptak az elmúlt időszakban fejlesztési forrásokat és komolyabb értékű megrendeléseket, miközben összevonásra került a két szolnoki szakképzési centrum, amelyek együttesen így több mint 1 Mrd forintos összeget fordíthattak saját maguk és tanintézményeik fejlesztésére. Komoly potenciállal bír a vasúti kocsikat összeszereplő, sok embernek biztos megélhetést kínáló vállalat, mint ahogyan számos más hazai nagyvállalat van jelen a városban. Ugyanakkor a roma közösséghez tartozók száma folyamatosan nő, a végzett és helyben maradó diplomások száma pedig csökken.

- Társadalomfejlesztési potenciál: 6
- Gazdaságfejlesztési potenciál: 7

Település, illetve járáskategorizálás alapján a járás 2-es kategóriába tartozik, azaz, Társadalmi leszakadás megállítást igénylő járásról beszélünk, ahol viszont nyilván a települések egészen különböző méretéből adódóan teljesen mások a beavatkozási lehetőségek és erőforrások.

- Részletes megállapítások:

A járás területén a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet alapján társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma 1, ez megegyezik a jelentős munkanélküliséggel sújtott településsel: ez Csataszög. Csataszög egyben a második legkisebb lélekszámú település, 288 lakosával törpefalu. A legkisebb település Hunyadfalva 169 fővel, a legnagyobb Szolnok, 71 765 fővel.

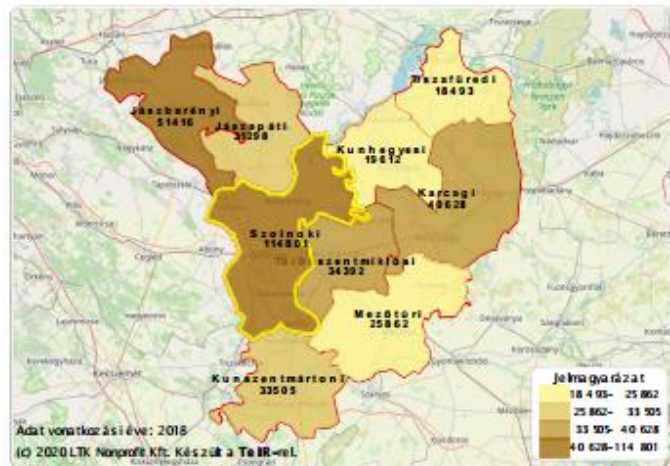
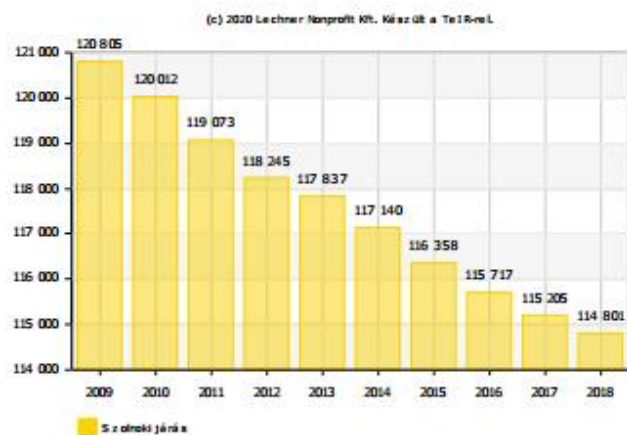
Ezen mutatók alapján a járás kedvező helyzetben van, a járások között fejlett járásnak mondható, melyet az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem is igazol, ami a Szolnoki járásban a legmagasabb a 9 járás közül:

1. Szolnoki járás: 1 109 526 Ft
2. Jászberényi járás: 1 062 913 Ft
3. Törökszentmiklósi járás: 873 218 Ft
4. Mezőtúri járás: 858 698 Ft
5. Karcagi járás: 823 765 Ft
6. Jászapáti járás: 811 134 Ft
7. Kunszentmártoni járás: 805 885 Ft
8. Tiszafüredi járás: 798 111 Ft
9. Kunhegyesi járás: 628 695 Ft

A járás lakónépessége 2018-ig került bemutatásra, ezen látszik, hogy a 2008-2018. közötti időszakban folyamatosan csökkent, és ez **6004 fős veszteséget** jelent.

Lakónépesség (fő)

A lakónépesség az adott területen lakóhellyel rendelkező és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma.

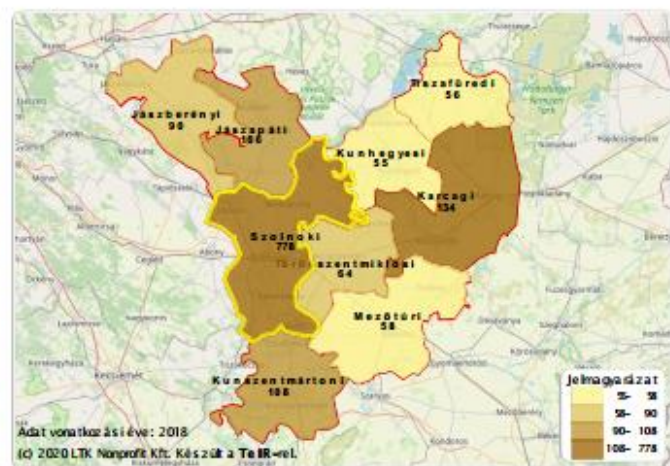
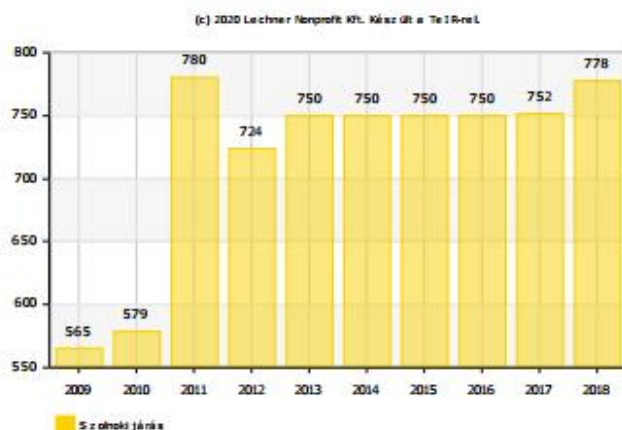
Szolnoki járás lakosságszám változása

A lakónépességet befolyásoló másik tényező a vándorlási egyenleg, ez az oda- és elköltözők eltérő előjelű számának összegéből adódik. Az elmúlt évek során ez a szám folyamatosan a nulla környékén mozgott, azaz, az elköltözők és az odaköltözők számra kiegyenlítette egymást. A 2018-as legutóbbi érték +0.25%-ot jelentett, ami alig kimutatható növekedést jelent. 2009-ben ez az érték még -2.3% volt.

Az állandó népességen belül a 0-2 évesek száma 2018. évben 3057 fő volt ez a lakosságon belül kb. 2%-nyi értéket jelent. A bölcsődei férőhelyek száma egy fontos adat, amikor a legfiatalabb korúakról beszélünk, és 2018-ban 778 engedélyezett férőhelyen várták őket.

Működő bölcsődei férőhelyek száma (db)

A működő bölcsődei férőhely az engedélyezett férőhelyek közül a ténylegesen működő férőhelyek száma, amely a tartósan szünetelő férőhelyek számát nem tartalmazza.

Működő bölcsődei férőhelyek száma a Szolnoki járásban

Az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma 4 fő, ami országosan is kiemelkedően jó adatnak minősül. 2018-ban a 778 helyre 694 gyermeket írtak be. A teljes kapacitás kihasználatlanságának oka lehet az is, hogy a járásban 60 férőhelyes családi napközi szolgáltatás is működik, így a bölcsőde mellett alternatívát nyújt, igaz, hogy ez térítésköteles, tehát csak a biztos jövedelemmel rendelkezők vehetik igénybe.

Itt jegyeznénk meg, hogy amíg bölcsőde minden járásban működik, családi napközi igénybevitelére a Jászapáti, a Tiszafüredi és a Karcagi járásban nincs lehetőség.

Az óvodáskorú népesség száma 2018-ban 3015 fő volt, ami egy lassú és újbóli emelkedés eredménye. Az elmúlt évek legmagasabb és legalacsonyabb értékei így alakultak:

2009-es év: 3344 fő

2016-os év: 2789 fő.

Az óvodai férőhelyek száma bővült (2016-ban 3921 hely, 2018-ban már 4090), a változásokat a Terület- és településfejlesztési Operatív Program 9 fejlesztése tette lehetővé a bölcsődei- és óvodai férőhelyek felújítása és bővítése körében kiírt felhívás keretében, összesen 994,5 millió Forint értékben úgy, hogy a feladatellátási helyek száma – 45 darab – nem változott.

A hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya igen kedvező a nagyobb területi egységek átlagaihoz képest, 12,19%, azaz csupán minden 8. gyermek hátrányos helyzetű, ez majdnem a legjobb érték az egész megyében, a Jászberényi járásban ez mindösszesen 10,44%.

A következő korcsoport az állandó népességből a 6-14 évesek csoportja, és sajnos meg kell állapítani, hogy az ő összlétszámukban a vizsgált időszak alatt mintegy 1000 fős csökkenés mutatható ki. Néhány esztendő indexe:

2009-es év: 10 524 fő

2013-as év: 10 038 fő

2018-as év: 9442 fő

A hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya is kimondottan alacsony, a 13.81%-os aránya csak kisebb növekedés mutat az óvodai korcsoportéhoz képest.

Az idősök kapcsán a legegységesebb irányadó index a teljes népességen belüli arányuk. A 60-x évesek aránya 2018-ban 27.41% volt, ami magasnak tekinthető. Ugyanezen kategóriában a 2009-es adat 22.29% volt.

Komoly visszaesés volt tapasztalható a nappali tagozatos középiskolai diákok számában az elmúlt 10 év során. A legfontosabb értékek, amelyek jellemzik a folyamatot:

2009-es év: 7117 fő

2012-es év: 6253 fő

2015-ös év: 5440 fő

A járásban a cigányság a hivatalos statisztika szerint nem jelentős, 2,63%-kal a második legalacsonyabb aránnyal rendelkező térség a megyében. Ugyanakkor vélelmezhető, hogy ez az adat (mint az összes járás vonatkozásában is) a valóságban jóval magasabb értéket kellene, hogy jelöljön.

A foglalkoztatott nélküli háztartások száma az egyik legalacsonyabbba megyében, mindössze 38.39%.

A szociális ellátások terén a szolgáltatásokra való igény az alábbiak szerint oszlik meg: házi segítségnyújtásban részesülők száma 2018-ban 1183 fő, szociális étkezésben 2088 fő részesül. A családsegítő szolgálatot 2463 fő esetében veszik igénybe, a gyermekjóléti szolgáltatás által gondozott kikorúak száma 1532 fő. Átmeneti elhelyezést nyújtó intézményben 68 fő gondozott volt 2018-ban, ezzel az intézmények kihasználtsága – 81,9% - elmaradt a régiós és országos átlagtól. Fogyatékosok nappali ellátását 65 fő vette igénybe.

Az idősek nappali ellátásában részesülők száma 353 fő, ezzel az intézményi kihasználtság 92,9%.

Időskorúak gondozóháza 2017 óta működik, 12 majd 16 fő vette igénybe, a kihasználtságról nincs adat.

Az időskorúak otthonaiban ellátottak száma 664 fő, évek óta stagnáló számmal, a kihasználtság ennek megfelelően 94,7%.

Szolnoki járási térkép

- 👨‍👩‍👧‍👦 **Gyermekek gondozását és nevelését biztosító szolg.**
- 🏠 **Égésvesztési szolgáltatások**
- 👨‍👩‍👧‍👦 **Gyermekek fejlesztését biztosító szolgáltatások**
- 🏠 **Lakhatást biztosító szolgáltatások**
- 👨‍👩‍👧‍👦 **Fogyatékkal élők mindennapjait meghatározó szolg.**
- 👨‍👩‍👧‍👦 **Életmód, életminőséget befolyásoló szolg.**
- 🏠 **Infrastruktúra, közösségi közlekedés**
- 👨‍👩‍👧‍👦 **Idősek mindennapjait meghatározó szolgáltatások**
- 👨‍👩‍👧‍👦 **Roma érdekvépviselet**

A járás szolgáltatási hiánytérképének értelmezése, elemzése

Az alábbi megállapítások a Helyi Esélyegyenlőségi Programok (HEP-ek) feldolgozása és elemzése révén, a helyi, térségi és megyei stakeholderekkel való egyeztetések alapján, valamint az online kérdőíves felmérés elemzése alapján születtek meg.

A járásban általában véve kimondható, hogy amíg a járásközpont és megyeszékhely Szolnok megfelelő szakember-gárdával és erőforrásokkal rendelkezik ahhoz, hogy a társadalmi felzárkózást segítse saját területén, addig a járás többi települése komoly nehézségekkel küzd. A legtöbb szakembert Szolnokról kell minden célcsoport tekintetében biztosítaniuk az egyes intézményeknek, kevés a helyben megtalálható szakember.

A védőnői ellátás, valamint az egyes szakpedagógus és szakértők folyamatos rendelkezésre állása szükséges lenne az idősek és roma/hátrányos helyzetű gyermekek esetében az egyes magatartási vagy tanulási nehézségekkel küzdők számára, de belőlük sincsen elég helyi szinteken.

A romák nagyobb része tud munkához és jövedelemhez jutni, mint a megye más térségeiben, de valódi kilátások az eredményes társadalmi felzárkózásra itt sincsenek nagyobb eséllyel, mint máshol, ugyanis a gyermekek körében magas az iskolai hiányzás, illetve a lemorzsolódás.

Számos településen tapasztalható egyértelmű elöregedés, és kevés olyan család vállal gyermeket, ahol a feltételek kellően biztosan lennének ahhoz, hogy a megszülető gyermekek testi, lelki és szellemi fejlődése problémamentes lehet. A roma családoknál ebben a járásban is jellemző a fiatal korban vállalt gyermek, de ugyanígy gond továbbra is több helyen a családon belüli erőszak, valamint a nők, lányok helyi közösségben való nem kellő elismerése és támogatása.

Több településen megfogalmazódott az is hogy a szakembereket, még felkészültebbé kell tenni őket a hátrányos helyzetű gyerekekkel kapcsolatban, valamint, hogy kellően gyakorlatias megoldások segítsék a társadalmi felzárkózást.

Az idősek kiszolgáltatottságán több településen is szeretnék változtatni (megerősített polgárőrség, kamerarendszer, jelzőrendszer), és ebben a járásban is előkerült annak az igénye, hogy egyházi vagy civil kezdeményezésre új szervezetek, új egyesületek jöjjenek létre, amelyek segíthetik az egyes sérülékeny csoportokat.

Speciális megjegyzések egyes településekre:

Szolnok

- A családok átmeneti otthonainak egy része férőhelyhiánnyal küzd, ebben fejlesztés lenne szükséges.
- Bölcsődei kapacitások további bővítése szükséges.
- Pedagógus-továbbfejlesztésre lenne szükség a hátrányos helyzetű gyermekek megfelelő segítése, támogatása érdekében.
- Idősek problémái: Növekszik az egyedül élő, egyszemélyes háztartást vezető idősök száma. Az 55 éves korosztály munkaerőpiaci lehetőségei beszűkülnek. A célcsoporthoz tartozók egészségi állapota rosszabb, mint a társadalom egyéb csoportjainak egészségi állapota. Az idősök egy része nem rendelkezik elegendő információval az igénybe vehető ellátásokról, és a rászorultság indokoltságáról, illetve az ellátások igénybevételének módjáról.
- A közszolgáltatást nyújtó intézmények akadálymentesítése nem teljeskörű, azt javítani szükséges.
- A város anyagi lehetőségei lehetővé tennék, hogy átfogó stratégia segítse a fogyatékkal élők élethelyzetét a városban szinte minden területen (közlekedés, munkához jutás, közszolgáltatások igénybevétele).

Besenyszög

- Az egészségügyi alapellátás Besenyszögön két körzetben működik. A szolgáltatást jelenleg egy vállalkozó háziorvos látja el a saját körzetében, valamint a másik körzetben, ahol helyettesítési feladatokat lát el a korábbi háziorvos váratlan halála miatt.
- Romák/mélyszegénységben élők problémáinak kezelésére megfelelő mentálhigiénés, valamint közösségfejlesztő szakember lenne szükséges a településen.
- Sportpálya felújítása, fejlesztése, tanuszoda, strand építése igény lenne a település vezetése részéről.
- Idősek számára fontos lenne a saját közösségük fejlesztése, megélhetővé tétele, ehhez célzott programok és akár helyi civil egyesület/szervezet létrehozása lenne a legjobb megoldás.
- Fogyatékkal élők részére a közeli megyeszékhelyen érhetőek el a rehabilitációs foglalkoztatás lehetőségei. A települések közötti közösségi közlekedési eszközök, nem akadálymentesek, csakúgy, mint a települési buszmegálló öblök sem.
- A településen lévő középületek akadálymentesítése – néhány kivétellel – teljesnek mondható. Az akadálymentesítés részben hiányos vagy teljes egészében hiányzik az alábbi középületeknél: Önkormányzati Hivatal, Iskola, Családsegítő-és Gyermekjóléti Szolgálat emeleti szintjeit mozgássérültek nem tudják megközelíteni lépcsőlift hiánya miatt.
- A járdák a település teljes területén felújításra szorulnak. Az akadálymentesítés körébe tartozik a honlap fejlesztése, hogy fogyatékkal élők számára is teljeskörűen használható legyen.

Csataszög

- Kisebb ellátási gondot jelent a Nagykörűben működő gyógyszertár rövid nyitvatartási ideje, valamint a készleten tartott készítmények meglehetősen limitált mennyisége. A csataszögi betegek az esetek többségében Szolnokon váltják ki a gyógyszereiket.
- Fogászati rendelés a településen nem működik.
- A település központjában könnyen megközelíthető helyen található a háziorvosi és védőnői ellátást biztosító épület. A feltétlenül szükséges karbantartásokon kívül nagyobb felújítás nem történt az elmúlt 50 évben. Az önkormányzat elképzelései között szerepel az orvosi rendelő berendezéseinek, orvosi műszerek, orvosi technikai felszerelések beszerzése.
- Közétkeztetés a településen nem működik.
- Sportolási lehetőség a településen nem biztosított. Az önkormányzat célkitűzése a régi sport-pálya helyén egy motocross pálya kialakítása.
- 2013-tól az önkormányzat a jogszabályi és anyagi feltételek miatt a könyvtárat nem tudja működtetni. A könyvtári ellátás biztosítása azonban kötelező feladat – ennek megoldása és fejlesztése kiemelt cél.
- A könyvtár az önkormányzati épület I. emeletén található, sajnos ennek akadálymentesítése nem megoldott. A települési önkormányzat célja: Művelődési ház felújítása, fűtés kialakítása.
- Csataszögön nincs működő iskola, óvoda, bölcsőde. A gyerekek a Nagykörűi Bölcsődébe és Nagykörűi Petrovay György Katolikus Óvoda és Iskola intézményébe járnak át naponta, menetrendszerinti buszjáratokkal.
- A terhes kismamák szakorvosi, helyben történő ellátását a Mozgó Szakorvosi Szolgálat nőgyógyásza végezte kéthetente, azonban 2015. március 1-től ez megszűnt (szakorvos hiány miatt), ennek visszahozatala, valamilyen formában való biztosítása szükséges lenne.
- Csataszög településen bölcsőde nem működik, a helyi gyermekek Nagykörűben és Szolnokon veszik igénybe a bölcsődei ellátást.
- Csataszögön oktatási-nevelési intézmény nem működik.
- Gyermekek problémái: A Művelődési Ház télen nem használható, fűtés hiánya végett, ennek biztosítása komoly segítség lenne a település és a helyi közösség számára.
- Idősek problémái: Önkormányzati Hivatal épülete nem akadálymentes. Könyvtár épülete nem akadálymentes. Orvosi rendelő részben nem akadálymentes.
- Fogyatékkal élő felnőttek legnagyobb részének sokszor egyetlen megélhetési forrása az általában alacsony összegű rokkantsági nyugdíj, rokkantsági járadék, rehabilitációs ellátás, illetve plusz juttatásként a feltételek fennállása esetén a fogyatékosági támogatás. A településen fogyatékosok számára munkalehetőséget kínáló, rehabilitációs munkahely nincs, így a fogyatékosok foglalkoztatása nem megoldott.
- Az önkormányzat törekvése, hogy biztosítsa a szolgáltatások és intézmények akadálymentességét. Csataszög településen egy intézményen belül van az önkormányzat, családsegítő és gyermekjóléti szolgálat, könyvtár, falugazdász, orvosi rendelő, védőnői szolgálat, sajnos az emeleten található önkormányzat, könyvtár nem akadálymentesített. A földszint is csak részlegesen akadálymentesített. Az önkormányzat az épület akadálymentesítésére több alkalommal pályázott, de sikertelenül.

Hunyadfalva

- Az általános iskolai diákok jelenleg a menetrendszerinti helyközi autóbusszjáráttal járnak Nagykörűbe iskolába. A település tervei között szerepel autóbussz vásárlása iskolabusz céljára.
- Az óvodásokat és bölcsődéseket a falugondnoki szolgálat kisbuszával szállítják a nagykörűi intézményekbe.
- Elérendő célok között szerepel a régi iskola épületének teljes felújítása és az oktatás visszaállítása. Az iskola épülete vizesblokk kialakításával alkalmas lehet nyári táborok lebonyolítására.
- Művelődési ház: A közösségi ház tetőszerkezetének felújítását, valamint fűtés korszerűsítését tervezi az önkormányzat.
- A továbbtanulás elősegítésében jelentős szerepet tölthetne be egy működő Tanoda, amelynek létrejötte a település céljai között szerepel.
- A háziorvos és a védőnő heti egyszeri alkalommal rendel.
- Mindennapos egészségügyi ellátás Kötelken elérhető: háziorvos, fogorvos, védőnő, ügyelet, iskola- és ifjúság orvosi ellátás.
- A településen nem működik gyógyszerár, de az önkormányzat a falugondnoki szolgáltatás keretében oldja meg a lakosság napi gyógyszeréhez való hozzájutást. A falugondnoki ellátás legfontosabb eszköze a gépjármű, de az rossz állapotú, cseréje időszerű.
- A fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés legközelebb Szolnokon biztosított, ennek eléréséhez szállítójármű meglete elengedhetetlen.
- A településen jelenleg kialakított, rendezett sportpálya nem található. A település fejlesztési tervei között szerepel burkolt sportpálya, a távlatban pedig fedett sportlétesítmény és egy új játszótér kialakítása.
- Romák/mélyszegénységben élők problémái között fontos megemlíteni, hogy a romák által lakott ingatlanok esetében a belvíz elvezetésének megoldása fontos lenne a jövőben, mint ahogyan aszfaltos belterületi utak számának, arányának a növelése is.
- A középületek, közintézmények akadálymentesítése hiányzik a településen.
- A kulturális programokhoz való hozzájutás nem akadálymentes.
- Fogyatékkal élők problémái között kell megemlíteni, hogy nincs nyilvántartás a fogyatékos személyekről.

Kötelek

- A belterületi önkormányzati utak felújításra szorulnak.
- A községben nem működik fogorvosi praxis: Nagykörűre vagy, Tiszasülyre kell utazni az ellátásért.
- Bölcsőde létrehozását szeretné a település.
- Új játszótér kialakítására lenne szükség.
- Nőtt a bűnesetek száma, amire polgárőrség kínálhatna megoldást.
- A jelzőrendszeres házi segítségnyújtást 29 fő részére biztosították, de sokkal több egyedül élő idős ember tartozik ebbe a rizikócsoporthoz, akinek szükséges a jelzőrendszer, ennek fejlesztése kiemelten fontos lenne a jövőben.

Martfű

- Szükség lenne a bérlakások funkcionális átalakítására, a jelenleg gyerekes családoknak otthont adó kis alapterületű lakásokat célszerű lenne átalakítani idősek számára, a szobabérleményeket pedig megfelelő nagyságú lakásokká alakítani. Ha ez sikerülne, akkor azzal komoly szolgáltatási hiányt sikerülhetne pótolnia a településnek.
- A külterületen lévő hétvégi házas lakások nem rendelkeznek vezetékes vízzel, a lakások alapterülete kicsi – itt érdemes lenne egy felmérést készíteni, hogy hogyan lehetne segíteni az itt élők számára.
- A nyári napközis foglalkozásokhoz kevés eszköz áll rendelkezésre.
- A településen igény lenne idősek bentlakásos elhelyezésére, valamint egy időseket értintő önálló szociális térkép elkészítésére.
- Az autóbusszmegállók kialakítása nem minden esetben megfelelő a mozgássérült emberek számára.
- Fogyatékkal élők foglalkoztatása: A járdák, utak állapota nem megfelelő az akadálymentes közlekedéshez. A közintézmények akadálymentesítése részben megoldott. A megváltozott munkaképességűek foglalkoztatása korlátozott. A fogyatékkal élőkkel kapcsolatos társadalmi aktivitás alacsony.

Nagykörű

- Az elmúlt 5 évben nem épült önkormányzati bérlakás a településen, új bérlakást pályázati forrásból terveznek építeni a jövőben.
- A településen egy gyógyszertár működik, naponta 10:30-12:30-ig van nyitva, ami nem mondható elégségesnek a betegek gyógyszerellátásához.
- A fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés legközelebb Szolnokon biztosított, ennek eléréséhez szállítójármű meglete elengedhetetlen, beszerzése csak pályázati forrásból biztosítható.
- A település sporttevékenysége fejlesztésre szorul. 2014. szeptemberében a 4-14 éves korosztály számára balett oktatás indult. Az oktatóterem felszerelését saját anyagi források híján az önkormányzat pályázati forrásból kívánja fejleszteni.
- Romák/mélyszegénységben élők problémái: jelentős az alacsony iskolai végzettségűek száma, munkalehetőség szinte csak a közfoglalkoztatás, korai gyermekvállalás, mentálhigiénés ellátás hiánya a prevenció jegyében, egészségügyi állapot romló tendenciája.
- A nyári táborra minden évben szükség van, biztosítva ezzel a rászoruló gyermekek tartalmas szabadidő eltöltését és a napi étkezésüket. Ehhez pályázati erőforrások szükségesek.
- A sportprogramokhoz való hozzáférés, mint például sportöltöző, kondicionáló terem akadálymentesítése pályázati forrásból valósulhat meg.
- Részben akadálymentesek a munkahelyek. A vállalkozói szektort segíteni kell az akadálymentes munkahelyek kialakítására szolgáló pályázatok felkutatásában.
- A járdák, parkok akadálymentesítése a településen még nem 100%-os.
- Fogyatékkal élők problémái: nincs nyilvántartás a fogyatékos személyekről, az egészséges és fogyatékos csoportok közötti kapcsolat fejlesztése (közös programok szervezése, pl. Láthatatlan kiállítás, elfogadás napja).

Rákóczifalva

- Bérlet-állomány és szociális lakhatás nincs a településen.
- Az utóbbi két évben a védelemben vétel leggyakoribb indoka az 50 órát meghaladó igazolatlan hiányzás volt. A tanulók többsége hátrányos helyzetű családok gyermeke, ahol a szülők szakképzetlenek, álláskereső, alacsony szociális színvonalon élők. Mindezek visszaszorítása érdekében egyéni családi tanácsadási programok lennének szükségesek. Ugyanígy fontos lenne Tanoda-típusú foglalkozások, programok elindítása, megvalósítása is. Igényként merült fel egy Tanuszoda építése.
- A települési önkormányzati tulajdonban lévő középületek akadálymentessége csak részben megoldott. A fogyatékos személyek számára a sportolási célú, szabadidős intézmények használatát hozzáférhetővé kell tenni.
- A járdák rossz állapotúak, és az utak nagyobb hányada földút. Az aszfalt burkolattal ellátott utakon nincs kijelölt védősáv a kerekesszékekkel közlekedők számára. A mozgáskorlátozottak önálló közlekedése a településen belül nem megoldott, ami gátját jelentheti az emberi kapcsolatok ápolásának, a közösségi programokon való részvételüknek.
- Fogyatékkal élők problémái: a közúthálózat fejletlensége miatt a közlekedés – a munkába és közösségbe járás.

Rákócziújfalu

- Korai fejlesztés és Tanoda szükségessége a roma és mélyszegénységben élő családok gyermekei számára.
- Magas az egyedül élő idősök aránya. Többféle formában lenne szükségük a segítségre, de az egészségi állapotuk mellett a biztonságukat is féltik, azaz, egyértelmű és hatásos polgárőr fellépés segítheti őket is.
- A fogyatékkal élők számára átfogó intézkedések lennének szükségesek.

Szajol

- Sajnos továbbra is probléma a gyermekorvos kérdése, illetve a járóbeteg szakellátás, pl. nőgyógyászati ellátás hiánya.
- Helyben nem biztosított a fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés. Ehhez sem személyi, sem a tárgyi feltételek nem adóttak. Ez gyakran okoz nehézséget a betegeknek, mert állapotuk miatt nem mindig tudják igénybe venni a tömegközlekedési eszközöket, a betegszállítás hosszadalmas, az egyéni utazás pedig drága. Különösen problémás, ha nagyobb távolságra, Budapestre vagy Debrecenbe kell utazni.
- A településen nem praktizál gyermekorvos.
- Bölcsőde létrehozása indokolt lenne, könnyebben vissza tudnának térni a nők a munkaerőpiacra.
- Fogyatékkal élők problémái: a megváltozott munkaképességűeknek alacsony a foglalkoztatási szintje.
- A helyi közösségi közlekedés feltételrendszere hiányos. (A település járdáinak, közútjainak teljes körű felülvizsgálata a fogyatékkal élők igényei szempontjából)
- Hiányos az információs bázis a fogyatékkal élők helyzetével kapcsolatosan, egy adatbázisra lenne szükség.

Szászberek

- Az önkormányzat tulajdonában 1 db önkormányzati lakás van, amely orvos szolgálati lakásként fenntartott. Az önkormányzat nem rendelkezik szociális célú lakással.
- A településen a háziorvosi ellátás jelenleg csakis helyettesítéssel ellátott. A település nagyságára tekintettel a falu egyetlen vegyes (felnőtt és gyerek) körzetet alkot. Sajnos több éve, amióta nyugdíjba vonult a háziorvos, csak helyettesítéssel tudják ezt az ellátást biztosítani.
- A községben bölcsőde nincs és családi napközi sem működik, a kettő közül bármelyik is létesülne, már segítség lenne a helyben élőknek.
- Gyermek felügyelet alatti elhelyezése nem megoldott a nyári szünetben.
- Nem rendelkeznek idősek ellátását biztosító nappali, és bentlakásos intézettel sem.
- Az idősek könnyebben válnak áldozattá, kiemelt segítség szükséges, hogy a biztonságérzetük megmaradjon.
- A települések közötti közösségi közlekedést nem akadálymentes, csak úgy, mint a települési buszmegálló öblök sem.
- A településen az utak, járdák nagy része felújításra szorul.
- Fogyatékos személyek részére rendelkezésre álló helyi szolgáltatás nem megoldott a településen.
- Fogyatékkal élők problémái: a középületek, járdák, utak nem teljesen akadálymentesek.

Tiszajenő

- Az egyik legfontosabb fejlesztési igény a vezetékes ivóvízhálózati rendszer korszerűsítése.
- Az infrastruktúra kapcsán a legnagyobb problémát a külterületi földutak, utcák aszfaltozása jelenti, melyre az önkormányzat beruházásban jelenleg nincs lehetőség.
- Nők esélyegyenlősége szempontjából fontos lenne, hogy az óvoda átalakításával egy mini bölcsőde jöjjön létre.
- Fontos lenne a külterületeken élők részére az utak portalanítása, a kátyúk megszüntetése, aszfaltozása, az akadálymentes közlekedés számára, ezzel együtt a település komplex akadálymentesítése.
- Fogyatékkal élők problémái: nincs adat. Egészségügyi szolgáltatások, szűrések igénybevétele külterületen és a magányosan élők esetében. Komplex és infrastrukturális akadálymentesség a közintézményekben.

Tiszasüly

- Az önkormányzat összesen 7 önkormányzati bérlakással rendelkezik jelenleg, melyek közül 1 db lakás nem megfelelő lakhatásra. A bérlakás-állományok állapota folyamatosan romlik, ennek köszönhetően, a rossz állapotú lakások fokozatosan kerülnek kivonásra a lakásgazdálkodásukból.
- Szociális bérlakás-állománnyal nem rendelkezik a település.
- A belterületi önkormányzati utak felújításra szorulnak.
- Egészségügyi szűrőprogramok keretében évente egy alkalommal szervezett formában tüdőszűrés működik. Helye: Községi Önkormányzat, Nyugdíjas Klub terme. Töreksenek a szűrőprogramok széles körű eléréséhez a lakosság számára. Az épület,

amely a helyet biztosítja a szűrésekhez felújításra szorul. Mind felszereltsége, mind akadálymentesítése, felújítása nem megoldott.

- Fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés legközelebb Szolnokon biztosított, ahova úgy tudnak eljutni a jövőben biztonságosan és időben, ha egy új szállítójárművet tudnak beszerezni – ehhez több pályázati program is kínálhat forrást.
- A Könyvtár épülete, az iskola épülete, és a művelődési ház épülete csak részben akadálymentes.
- A gyermekek egészséges fejlődése érdekében szükséges lenne a sporttevékenységek fejlesztése is, melyhez hozzájárulhat a helyi termálvíz hasznosításával megépíthető tanuszoda, strand.
- Kiemelt jelentősége lenne a Tiszasülyi Tanoda foglalkozásainak elindítása, ami kb. 30 fő hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek felzárkózását, személyes adottságaik és kompetenciák eredményes fejlesztését támogathatja.
- Nincs bölcsőde a településen, intézményhálózat bővítése, óvodai mini csoport kialakítása lenne szükséges.
- Az iskola épületének akadálymentesítése nem teljes, miközben szükséges lenne tornatermének a fejlesztése is.
- Nyári napközi tovább fejlesztése, étkezés biztosítás: A Művelődési Ház felszerelésének bővítése, teljes épület felújítása, fűtési lehetőség megoldása, akadálymentesítése. A nyári időszakban napközis tábor szervezése a hátrányos helyzetű gyermekek részére.
- A település számára fontos, hogy pályázati forrásból továbbfejleszteni legyen képes a meglévő kamerarendszert, oly módon, hogy a veszélyeztetett, idősök által lakott területek védelme is biztosítottá váljon a figyelőszolgálat által.
- Az önkormányzat tulajdonában lévő középületek közül az Általános iskola, Művelődési Ház, valamint az Óvoda nem akadálymentesített.
- A járdák a település nagyobb részén felújításra szorulnak.

Tiszavárkony

- Tiszavárkony-szőlő nehezebben közelíthető meg menetrendszerinti buszokkal, napi 3-4 busz közlekedik csak, ezek számának növeléséről egyeztetni lenne szükséges.
- Az időskorúak számának növekedésével a házi segítségnyújtás igénye is egyre inkább jelentkezik, házi segítségnyújtók létszámának növelése.
- Idősök problémái: nincsenek közösségi programok (helyi nyugdíjas klub szervezése), fokozatos elszigetelődés (informatikai képzés).
- A település úthálózata részben akadálymentes.
- Fogyatékkal élők problémái: munkanélküliség (állásbörze), szabadidős tevékenység hiánya, az utak nem teljes mértékben akadálymentesítettek.
- Aszfaltozott utak építése, meglévőkön védősáv kialakítása. Az intézmények, középületek akadálymentesítése.

Tószeg

- A pormentes utak aránya mindössze 60 százalék, ezen változtatni szeretne a település vezetése.
- A településen nincs bölcsőde, legalább egy mini-bölcsőde kialakítására igény lenne

Újszász

- Kerékpárút vagy-sáv egyáltalán nincs a településen, de igény lenne a kialakítására.
- A település valamennyi utcájában, legalább az egyik oldalon van kiépített járda, azonban állapotuk sok helyen rossz.
- Az egészségügyi ellátórendszer épületei felújításra szorulnak.
- A településen szegregátumok találhatók. A szegregátumban található ingatlanok nagyobb részben nem tesznek eleget a minőségi lakhatás feltételeinek. Komfort nélküli és félkomfortos lakások nagy számban vannak. Jellemző az üres, elhagyott ún. szocpolos házak jelenléte, amelyeken a pusztulás, enyészet, állagromlás jelei mutatkoznak. Ezekre az ingatlanokra több esetben bontási kötelezés került kiadásra. A tisztázatlan tulajdonosi viszonyok miatt ezek gyakran nem vezetnek eredményre.
- A lakások állapota miatt jellemző az egészségre káros problémák jelenléte, mint a vizesedés, penészedés, rágcsálók. A Zagyva menti ingatlanok belvízzel és árvízzel veszélyeztetettek. A területen csak részben megoldott a belvív-elvezetés. Az önkormányzat az érintett utcákra vonatkozóan a vízelvezetésre rendelkezik vízjogi létesítési engedéllyel, azonban a fejlesztés költsége kb. 40-50 millió forintba tehető.
- A terület szinte minden ingatlana jelzálog fedezettel terhelt. 80-100 ingatlanról nem fizetés miatt kikötötték a vizet, ezért az utcai közkifolyókat használják. Az áram és a gáz tekintetében is jellemző a tartozások miatti lekötés.
- A város középpontjában, könnyen megközelíthető helyen található a fogorvosi és védőnői ellátást biztosító épület. A ház több, mint 90 évvel ezelőtt épült, rendkívül leromlott állapotú. Az épület vizes, dohos, rossz szigetelésű. Külső vakolata leromlott, a lépcső töredezett, balesetveszélyes. Égető probléma, hogy a betegek számára kialakított mosdó nincs az épületben. A védőnői szolgálat számára rendelkezésre álló helyiségek szűkösek, a kismamák részére szoptatós szobát nem tudnak biztosítani, nem biztosított a négy szemközti megbeszélés a védőnő és a szülő között. A szolgálat rendelkezik vizsgálóval, ám a védőnőknek külön személyzeti helyiségük, öltözőjük nincs. A váró kicsi a gondozotti létszámhoz képest.
- A sportolást szolgáló valamennyi létesítmény felújításra, átalakításra szorul.
- Egyértelmű szükség és igény lenne egy Biztos Kezdet Gyermekház – program elindítására.
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás: A normatív támogatás megszűnése és a pályázati források elapadása miatt a szolgáltatást gazdaságossági okokból meg kellett szüntetni, a szolgáltatás ismételt nyújtására van igény.
- A Zagyvaparti Idősek Bentlakásos Otthona teljeskörű felújítására további pályázatokra van szükség. Az otthon épületei és közmű hálózatai, energetikai rendszerei elavultak. Szükséges még az épület tetőinek cseréje, a konyha és a mosoda teljes körű felújítása.
- Fogyatékkal élők problémái kapcsán indokoltnak látszik egy átfogó felmérés az ő helyzetükkel kapcsolatosan.

Vezseny

- A településen szükség van utcák aszfaltozására, járdaépítésre.
- A településen felnőtt háziorvosi és gyermekorvosi ellátás nincsen. Ennek oka, hogy a település Tiszavárkony településsel közös háziorvosi körzetet alkot, melynek központja Tiszavárkony. A háziorvos hetente 2 alkalommal, összesen 7 órát rendel a településen.

A háziorvos látja el a felnőtt és gyermekorvosi teendőket is. A gyermekorvos Tószegről jár át havonta egyszer, de ő csak tanácsadói feladatokat végzi a védőnő mellett.

- Vezseny település Tiszavárkony településsel közösen tartja fent az iskolát. Vezsenyen csak 1-4 évfolyam működik, 1-2 és 3-4 összevont osztályokkal, Tiszavárkonyon 1-8 osztály működik. A vezsenyi 5-8 osztályosokat a település iskolabusza szállítja át oktatási intézménybe.
- Nagyon magas az egy védőnőre eső gyermeklétszám.
- Idősek problémái: idősek elmagányosodása (Nyugdíjas Akadémia létrehozása), illetve a biztonságuk érdekében térfigyelő kamera rendszer működtetése és fejlesztése szükséges.
- A könyvtár akadálymentesítése nem megoldott.
- A közösségi közlekedés, járdák, parkok, akadálymentessége csak részlegesen megoldott.

Zagyvarékas

- Bölcsődei férőhelyek bővítése kiemelt jelentőségű.
- Idősek problémái: a kapcsolatok beszűkülése, elmagányosodás. (idős, egyedülálló emberek programba való bevonása). Megbetegedések száma emelkedik. (prevenció, szűrőprogram).
- Volán busz járatai nem akadálymentesek.
- Fogyatékkal élők problémái: Igényfelmérés szükséges az akadálymentesítésre vonatkozóan. Akadálymentesítés elsősorban a középületekben és a közterületeken.

10.8 Tiszafüredi járás

A Tiszafüredi járás 7 településének népessége 18 911 fő. A járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján kedvezményezett.

- Gazdasági- és társadalomfejlesztési potenciál:

Egy újabb, Szolnoktól kissé távolabb eső térség, A turizmusra elméletben bátran építhetnek a járásban élő emberek, hiszen a Tisza - Tó környéke biztosan kiemelt fejlesztési térség lesz a továbbiakban is, a kerékpáros- és horgászturizmus az egyik kiemelt turisztikai fejlesztési cél ebben a térségben. A társadalmi felzárkózás témája itt sem különösebben meghatározó, kevesebb a roma közösség, illetve mélyszegény csoport, mint máshol a megyében, és akinek szakmája van, az előbb-utóbb biztosan el tud helyezkedni az elsődleges munkaerőpiacon is. Ugyanakkor nagyon alacsony az egy főre jutó éves átlagjövedelem (majdnem az egyik legrosszabb a megyében), aminek oka az, hogy a legtöbb település szinte semmilyen gazdasági potenciállal nem bír a járásban.

- Gazdaságfejlesztési potenciál: 4
- Társadalomfejlesztési potenciál: 4

Település, illetve járáskategorizálás alapján a járás 2-es kategóriába tartozik, azaz, Társadalmi leszakadás megállítást igénylő járás

- Részletes megállapítások:

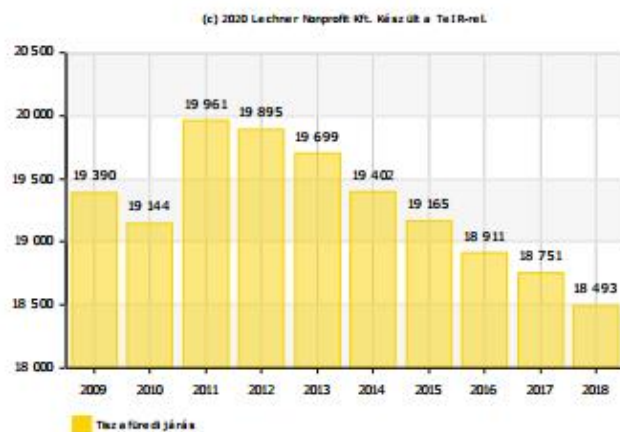
A járás területén a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet alapján társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma 4, jelentős munkanélküliséggel sújtott település nincs.

A járás legnagyobb települése a járásközpont Tiszafüred 10 872 fővel, legkisebb Tiszaderzs, 1036 lakossal.

Az egy lakosra jutó nettó éves átlagjövedelem 798 111 forint volt, amely a megyei rangsorban az egyik legrosszabb mutató, egyedül a Kunhegyesi járásban rosszabb a helyzet:

1. Szolnoki járás: 1 109 526 Ft
2. Jászberényi járás: 1 062 913 Ft
3. Törökszentmiklósi járás: 873 218 Ft
4. Mezőtúri járás: 858 698 Ft
5. Karcagi járás: 823 765 Ft
6. Jászapáti járás: 811 134 Ft
7. Kunszentmártoni járás: 805 885 Ft
- 8. Tiszafüredi járás: 798 111 Ft**
9. Kunhegyesi járás: 628 695 Ft

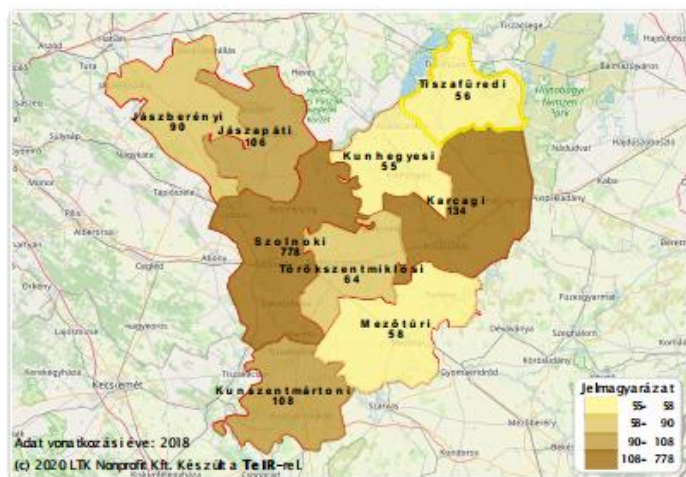
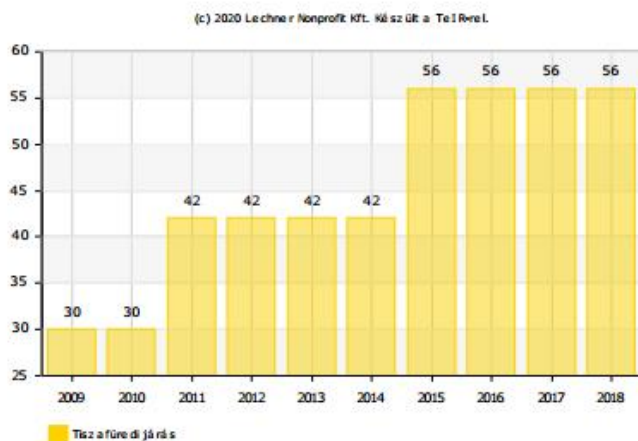
A járás lakónépessége, hasonlóan, mint a legtöbb térségé a megyében, a 2011-2018. közötti időszakban folyamatosan csökkent, 1468 fővel éltek kevesebben ezen időszak végén, ami 7,5%-os visszaesést jelent.

Tiszafüredi járás lakosságszám változása

Állandó népességből a 0-2 évesek száma követi a korábban a megyei számot bemutató tendenciát, 2018. évben 507 fő esett a korcsoportba, ez a lakosságon belül 2,6%.

A 0-2 évesek számára nappali ellátást nyújtó intézmények közül a bölcsődei ellátás rendelkezésre áll, 56 engedélyezett férőhellyel.

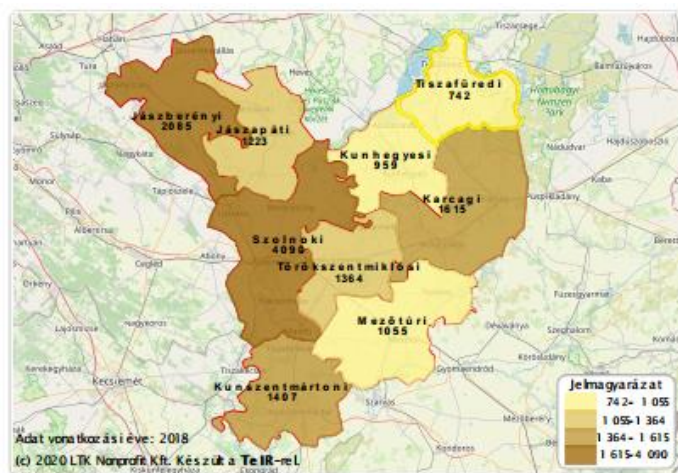
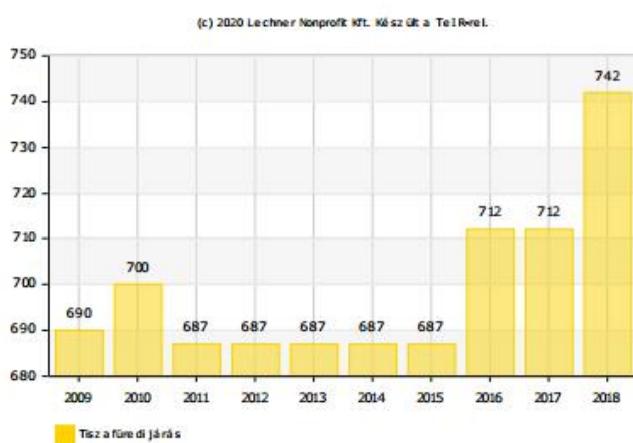
Működő bölcsődei férőhelyek száma a Tiszafüredi járásban

Az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma 9 fő, ami kedvezőnek minősíthető, hiszen az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma nem éri el az 1 főt – a 56 férőhelyre 50 gyermeket írtattak be.

A térségben nincs családi napközi.

Az óvodáskorú népesség száma 2018-ban 523 fő, míg a legkevesebb 0-2 éves 2011-ben volt, ezzel megegyezően a 3-5 éves korosztály lélekszáma 2014-ben volt a legalacsonyabb.

A korcsoport lélekszámának korábbi változásaira tekintettel az óvodai férőhelyek száma bővült, 2017-2018 között 40 férőhellyel. A növekedést a Terület- és településfejlesztési Operatív Program 3 fejlesztése tette lehetővé a bölcsődei- és óvodai férőhelyek felújítása és bővítése körében kiírt felhívás keretében, amely során Tiszafüred, Tiszaszőlős és Nagyiván településeken összesen 403 millió forint volt erre fordítható.

Óvodai férőhelyek számának változása a Tiszafüredi járásban

Az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma ezáltal kedvezően alakul, bár az országos átlagon fölött marad, a megyei és regionális adatokat nem éri el, 0,85 óvodás gyerek jut egy óvodai férőhelyre. Az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma 0,7 fő.

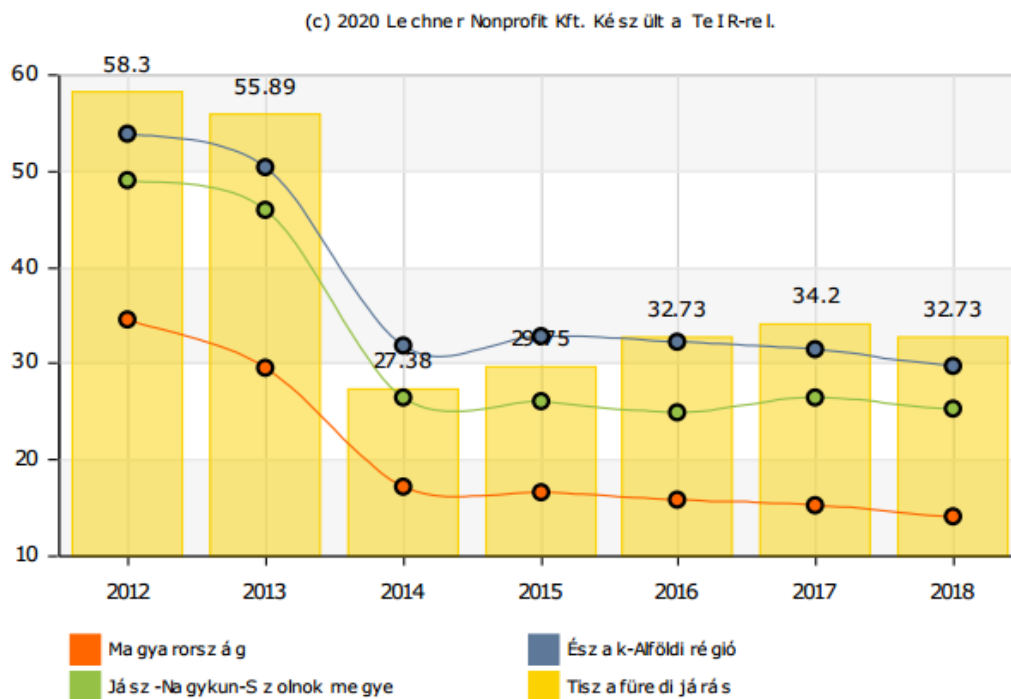
A hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya 28,12%, 100 gyermekből 28 hátrányos helyzetű, ami kimondottan magas értéknek tekinthető.

Az iskolai korban lévő fiatalok számában komoly csökkenés figyelhető meg, az elmúlt évtized során közel 400 fővel lettek kevesebben: 2009-ben a számuk még 1860 volt, 2018-ban már csak 1472.

A járásban 9 általános iskolai feladatellátási hely van, az általános iskolai tanulók száma 2018-ban 1326 fő. Az eltérést az általános iskolás korú gyerekek száma és az általános iskolai tanulók száma között két tényező adja: egyrészt a 6 évesen az iskolába – érettség hiányában – nem beíratott gyerekek száma, valamint nagyobb részt az, hogy az általános iskolás korú, de többévfolyamos gimnáziumba járó gyerekek nem kerültek feltüntetésre a statisztikában. Mindezzel együtt az általános iskolai feladatellátási helyek átlagos létszáma jelentősen alulmúlja az átlagokat, egy feladatellátási helyre 147 fő jutott 2018-ban.

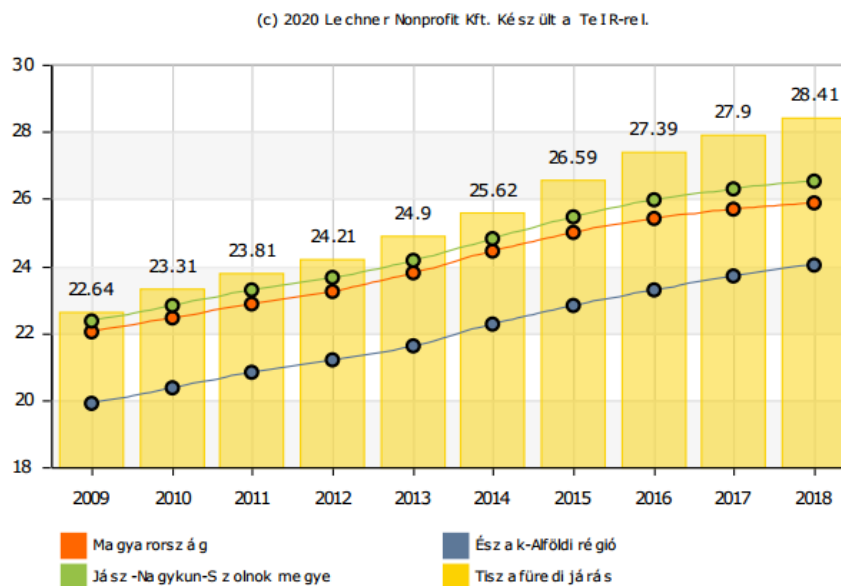
A hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya is magasabb a megye, régió és ország átlagánál. Itt is megfigyelhető az a tendencia, hogy az óvodás korban hátrányos helyzetű családok gyermekei az iskolai időszakokra sem kerülnek jobb helyzetbe, sőt, a számuk és az arányuk még nő is az óvodai időszakhoz képest, közel 4%-kal immár bőven 30% fölötti érték figyelhető meg.

Mindez azt is jelenti, hogy szinte minden 3. iskolás gyermek hátrányos helyzetűnek tekinthető a járásban.

Hátrányos helyzetű iskolai tanulók aránya a Tiszafüredi járásban

Az idősek célcsoportja tekintetében fontos adat, hogy az állandó népességben belül a 60-x évesek aránya meghaladja a nagyobb területegységek átlagait, ez itt 28.41%.

Állandó népességben belül a 60-x évesek aránya a Tiszafüredi járásban

A járásban a cigány népesség 3,6%-kal mérsékelt kategóriába sorolható terület, de itt is feltételezhető, hogy a valós adat jóval magasabb lehet.

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 45.84 %, ami magas értéknek számít.

Fontos ismérv a tartós munkanélküliek aránya, ami 41.54%-os mutatóval jobb, mint a megyei és a régiós átlag.

A szociális ellátások terén a szolgáltatásokra való igény az alábbiak szerint oszlik meg:

- házi segítségnyújtásban részesülők száma 2018-ban 155 fő,
- szociális étkezésben 677 fő részesül.

A családsegítő szolgálatot 982 fő esetében veszik igénybe, a gyermekjóléti szolgáltatás által gondozott kiskorúak száma 460 fő. Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény nincs a járásban.

A járás szolgáltatási hiánytérképe

Tiszafüredi járási térkép

Jelmagyarázat

- Gyermek gondozását és nevelését biztosító szolg.
- Egészségügyi szolgáltatások
- Gyermek fejlesztését biztosító szolgáltatások
- Lakhatást biztosító szolgáltatások
- Fogyatékkal élők mindennapjait meghatározó szolg.
- Életmód, életminőséget befolyásoló szolg.
- Infrastruktúra, közösségi közlekedés
- Idősek mindennapjait meghatározó szolgáltatások
- Roma érdekképviselet

- kiépítetlen utak, járdák fejlesztése
- közlekedési problémák
- védőnő, logopédus, pszichológus, fejlesztő pedagógus nincs
- bölcsőde nincs
- technikai eszközök, infrastruktúra
- szűrőprogram hiánya
- támogató szolgálat nincs
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás kiépítése
- speciális munkahely igény
- kulturális programok hiánya
- informatika képzés nincs

- bejutás egészségügyi ellátásba: mikrobusszal
- fogyatékkal élők speciális program rehab. munkahely hiány
- gyógyszerár: Abádszalók
- nincs rehab
- nincs játszótér, sportolási infrastruktúra fejlesztés
- jogász, pszichológus nincs
- életvezetési tanácsadó, állásbörzeigény
- lakásprobléma
- szűrőprogramhiány
- betegszállító igény
- gyermekorvos
- bölcsőde, baba-mama klub nincs
- gyógypedagógus óvoda hiány

- járdák felújítása
- roma nemzetiségi önk. nincs
- idősek
 - szabadidős program hiánya
 - közlekedés, programok elérhetősége
 - informatikai képzés
 - nincsenek kihasználva a nappali ellátást nyújtó int.

Közös problémák:

- Munkahelylehetőségek alacsonyak
- Községi közlekedés sok sebből vérzik
- Fogyatékkal élők, idősek utazási nehézségei (szállítás)
- Női, életvitel elősegítő programok hiánya
- Nagyfokú bölcsőde hiány
- Gyerekek nyári szünidei programok hiánya
- Idősek biztonsága
- Fogyatékkal élők foglalkoztatása
- Védőnő hiány
- Egészségügyi szakember hiánya
- Községi terek, játszótér, sport infrastruktúra hiánya

Tiszafüred

- bölcsőde, óvoda, iskola férőhely bővítés, fejlesztés, korszerűsítés
- védőnőhiány
- női témákat felölelő szabadidős program hiánya
- idős programok
- digitális ismeretfejlesztés
- akadálymentesség hiányos:
 - közösségi közlekedés
 - középületek
 - infokommunikáció, egészségügyi és szociális ellátások fejlesztése
 - nappali ellátás nincs
- utak járdák fejlesztése

Tiszaszőlős

- bölcsőde, óvoda, iskola férőhely bővítés, fejlesztés, korszerűsítés
- védőnőhiány
- női témákat felölelő szabadidős program hiánya
- idős programok
- digitális ismeretfejlesztés
- akadálymentesség hiányos:
 - közösségi közlekedés
 - középületek
 - infokommunikáció, egészségügyi és szociális ellátások fejlesztése
 - nappali ellátás nincs
- utak járdák fejlesztése

Tiszaigar

- bölcsőde, óvoda, iskola férőhely bővítés, fejlesztés, korszerűsítés
- védőnőhiány
- női témákat felölelő szabadidős program hiánya
- idős programok
- digitális ismeretfejlesztés
- akadálymentesség hiányos:
 - közösségi közlekedés
 - középületek
 - infokommunikáció, egészségügyi és szociális ellátások fejlesztése
 - nappali ellátás nincs
- utak járdák fejlesztése

Tiszaörs

- bölcsőde, óvoda, iskola férőhely bővítés, fejlesztés, korszerűsítés
- védőnőhiány
- női témákat felölelő szabadidős program hiánya
- idős programok
- digitális ismeretfejlesztés
- akadálymentesség hiányos:
 - közösségi közlekedés
 - középületek
 - infokommunikáció, egészségügyi és szociális ellátások fejlesztése
 - nappali ellátás nincs
- utak járdák fejlesztése

Nagyiván

- bölcsőde, óvoda, iskola férőhely bővítés, fejlesztés, korszerűsítés
- védőnőhiány
- női témákat felölelő szabadidős program hiánya
- idős programok
- digitális ismeretfejlesztés
- akadálymentesség hiányos:
 - közösségi közlekedés
 - középületek
 - infokommunikáció, egészségügyi és szociális ellátások fejlesztése
 - nappali ellátás nincs
- utak járdák fejlesztése

- bérlet hiánya
- házi orvos, fogorvos nincs
- egészségügyi szűrőprogram hiánya
- házi gyermekorvos nincs
- védőnő nincs
- 0-7 év közöttiek speciális ellátása
- szociális szakember nincs
- gyógypedagógus, pszichológus hiány
- bölcsőde nincs
- nyári gyermekprogramok hiánya
- nőknek életviteli programok
- kevés idős veszi igénybe a szociális szolgáltatásokat
- kevés az idős korúaknak szervezett program

- közlekedési program, informatika jártasság program hiánya
- mini bölcsőde, családi napközi, gyermekfelügyelet
- női programok hiánya
- sportszernak, tornaterm, játszótér, közösségi tér, park nincs
- fejlesztés és rehabilitáció nincs
- gyermekorvos nincs
- fogorvos nincs
- közlekedési problémák
- növekvő számú idős lakosság: növekvő alap- és szakellátás szükséges (megfelelő kapacitást, színvonalú)
- akadálymentesség

A járás szolgáltatási hiánytérképének értelmezése, elemzése

Az alábbi megállapítások a Helyi Esélyegyenlőségi Programok (HEP-ek) feldolgozása és elemzése révén, a helyi, térségi és megyei stakeholderekkel való egyeztetések alapján, valamint az online kérdőíves felmérés elemzése alapján születtek meg.

A romák és a mélyszegénységben élők számára nehézkes a mindennapos megélhetés. Mezőgazdasággal csak kevesen foglalkoznak a járásban olyan szinten, hogy az idénymunkában megélhetést kínáljon, bár a férfiak nagy része folyamatosan keresi az alkalmi munkákat, vagy a más járásokban, más megyékben lévő bármilyen típusú munkalehetőségeket. Sok roma és hátrányos helyzetű fiatal nehezen talál életcél magának, kevesen jutnak el középiskolai végzettségig, ami pedig szükséges lenne ahhoz, hogy el tudjanak helyezkedni az elsődleges munkaerőpiacon. A lakhatás a roma és mélyszegény közösségekben komoly nehézség, a lakások állapota általánosan is rossz, sok helyen lenne szükséges az azonnal felújítások mellett az is, hogy megtanulják az ott élők, hogy vigyázzanak a saját ingatlanjaikra, hogyan lakják azokat felelősen, tudatosan. A drogproblémák egészen fiatalon megtalálják a roma és mélyszegény fiatalokat, akik számára kevés segítség érhető el a járásban.

Több településen nincsen roma nemzetiségi önkormányzat, mint ahogyan komoly hiányosság az is, hogy kevés az olyan civil szervezet vagy egyesület a járásban, amely érdekvédelmet, vagy közösségi programokat tudna kínálni a lehető legtöbb sérülékenynek tekinthető célcsoport számára.

Az ugyanakkor megnyugtató, hogy van olyan település, ahol legkisebb gyermekek biztonságos védőnői ellátása jelenleg biztosított, nincsen betöltetlen státusz (pl. Tiszafüred), ugyanakkor van olyan település is, ahol pótolni kell a megfelelő szakembereket szinte minden területen (iskolapszichológus, állandó gyermekorvos stb.).

Az idősek számára (csakúgy, mint számos más helyen a megyében) az idősek elmagányosodása komoly probléma, főleg az asszonyok maradnak özvegyként magukra a járás szinte minden településén. A számukra programok, közösségi rendezvények kiemelt fontosságúak lennének.

Van több település is, amely szeretné, ha jobb közlekedési összeköttetése lenne a megye más részeivel (sőt, létfontosságúnak tartják), ez lenne a feltétele annak, hogy többen is munkalehetőséghez jussanak az elsődlegese munkaerőpiacon.

Speciális megjegyzések egyes településekre:

Tiszafüred

- Bérlakásfejlesztés szükséges, állandósult a várólista.
- Nincs helyi roma önkormányzat
- Középületek akadálymentessége csak részben megoldott

Nagyiván

- A település közlekedési viszonyai rendkívül rosszak, az autóbusz járatok ritkák, az utak rossz műszaki állapotúak, a legközelebbi lakott település is 10 km-re van, ami a munkavégzés céljából való eljárást/ingázást jelentősen megnehezítené, de jelentős munkaerőigénnyel bíró munkahely a környéken egyébként nincs.
- Az autóbuszjáratok száma ritka, az átszállás sokszor hosszas várakozással lehetséges, vasútvonal nincs.
- Vegyes háziorvosi körzet, külön gyermekorvos nincs.
- A település szeretne sportcsarnokot, tornatermet vagy játszóteret.
- Közintézmények akadálymentessége részben megoldott, vannak hiányosságok

Tiszaderzs

- Egyre több az elhanyagolt, romos épület, az ingatlanok piaci értéke lecsökkent, szinte eladhatatlanná váltak, a lakások mintegy 65%-ban lett belülről bevezetve a hálózati vízvezeték, ami az országos átlag alatt van, a vízöblítéses wc-vel felszerelt lakások aránya 58%.
- Nagyon magas a komfort nélküli házak száma a településen.
- A településen közsatorna hálózat nincs kiépítve, egyedi szennyvíztározóba gyűjtik a szennyvizet.
- Orvosi szakellátásba sokan betegszállítóval tudnak eljutni, de sok esetben a kért szállítást túlterheltség miatt nem tudják biztosítani.
- Gyermekorvos és a legközelebbi gyógyszerár Abádszalókon található.
- Jelenleg nem működik roma nemzetiségi önkormányzat a településen
- A településen gyermekek részére játszótér nem áll rendelkezésre
- A település járdáinak nagy része felújításra szorul. A járdák keskenyek, töredezettek, néhol használhatatlanok. Vannak egyes olyan utcák, ahol nincs még kiépített járda sem.
- Közintézmények külső és belső akadálymentesítésének hiánya

Tiszaigar

- A településen a helyi munkalehetőségek elenyészőek, a regisztrált vállalkozások, kiskereskedelmi üzletek, valamint vendéglátóhelyek száma csekély, így az átaluk foglalkoztatottak száma is alacsony
- A településen 2 db bérlakás található, szociális alapú lakhatásra nincs lehetőség.

- A településen nincsen iskolaorvos.
- A gyermekek gondozását egy védőnő látja el, megbízási szerződés alapján heti két alkalommal tartózkodik a településen, Nagyiván településről jár át
- Házi gyermekorvos nincs a településen, havi 1 alkalommal gyermek szakorvos jön a településre
- Óvodai férőhely bővítésre igény van
- Művelődési Ház akadálymentesítése nem megoldott

Tiszaörs

- A településen bérlakás nincs.
- Az önkormányzat tulajdonában 4 db lakóház van, amely nem szociális célt szolgál. Az önkormányzat vagyongazdálkodási rendelete szerint ezek az ingatlanok elsősorban olyan személyek lakhatását biztosítják, akik a településen közszolgáltatást biztosítanak pl.: orvosi ellátás, védőnői szolgálat, pedagógus stb. Sajnos azonban az önkormányzat szűkös erőforrásai miatt ezek az ingatlanok is egyre rosszabb állapotban vannak.
- A házi orvos, a fogorvos nem helyben lakó, Tiszafüredről járnak ki az őket segítő asszisztenciával együtt.
- Romák/mélyszegénységben élők: A településen élő aktívkorú nem foglalkoztatott 30-50 %-a 180 napnál régebben regisztrált munkanélküli, A településen az egészségügyi ellátást biztosító szakemberek nem helyben lakók, távozásuk esetén szükség lehet szolgálati lakás biztosítására. (önkormányzati lakások felújítása), valószínűsíthető, hogy van olyan aktív korú személy, aki semmilyen ellátással nem rendelkezik, egészségügyi szűrőprogramokhoz való hozzáférés korlátozottsága
- Jelenleg a védőnői ellátás megoldott a településen, de évek óta a szomszédos Nagyiván településről jár át a már nyugdíjas védőnő. A települési képviselőtestülete törekvésének ellenére sem sikerült az álláshelyet betölteni. A védőnő csak a településünket látja el, a védőnőre jutó gyermekek száma 2016-ban 241 fő volt.
- A gyermekek ellátását a házi orvos látja el, házi gyermekorvos nincs. A gyermekorvosi ellátás Tiszafüreden vehető igénybe.
- Az iskolában és óvodában gyógypedagógus, pszichológus nincs. A speciális igényeket a Tiszafüredről kijáró szakemberek próbálják megoldani meghatározott időkeretben.
- Nincs a településen bölcsődei ellátás, amire bölcsőde/minibölcsőde kialakítását szeretnék a helyben élők.
- A közintézmények egy része nem akadálymentes.

Tiszaszentimre

- Közvetlen autóbuszjáratok és vasútjáratok sem a megyeszékhelyre, sem a fővárosba nincsenek. A térségben nincs potenciális munkalehetőség, nincsenek olyan beruházások, melyek jelentős számú munkaerőt foglalkoztatnak. A térségben a korábban nagy múlttal rendelkező cégek megszűntek. A Dunántúlra keresnek ugyan munkaerőt, de nem megfelelő a közlekedés, a napi 12 órás munkaidő, a lakáshoz való kötöttség, a családtól való elszakadás miatt, még a jóval magasabb bérért sem vállalják a felajánlott munkát. A foglalkoztatási mobilitás az egyszerű többség részére elérhetetlen. A jól képzett, diplomás szakemberek részére munkalehetőség az iskola, az óvoda kivételével szinte egyáltalán nem biztosított.

- Gyermekorvosi szolgáltatás nincs a településen.
- A településen bölcsődei ellátás nincs.
- A közösségi közlekedés nem akadálymentesített.

Tiszaszőlős

- A térségi munkavállalást a közösségi közlekedés is megnehezíti, a vonatok járatsűrűség csökkentése, valamint az utak rossz állapota miatt, ezek újbóli fejlesztése lenne szükséges.
- Jelenleg állandó védőnő nincsen, helyettesítéssel oldják meg heti 20 órában.
- A gyermekek alapellátása a vegyes házi körzetben jól működik, de a technikai eszközök elavultak, új eszközök beszerzése javasolt.
- A településen nincsen bölcsőde, pedig szükség lenne rá, legalább minibölcsőde formájában.
- Kiépítetlen belterületi utak magas aránya, valamint a járdák állapota megnehezíti a közlekedést a településen belül (útépítés, útfelújítás, járdaépítés).
- Idősek védelmének érdekében fontos lenne az ő biztonságukat szolgáló intézkedések bővítése, bűnmegelőzés, járőrszolgálat működtetése.
- Fogyatékkal élők számára speciális munkakör hiánya, speciális munkahelyek létrehozása, akadálymentesítés részben megoldott, támogató szolgálat létrehozása lenne szükséges.

10.9 Törökszentmiklósi járás

A Törökszentmiklósi járás 7 településének népessége 35 024 fő. A járás a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján kedvezményezett és fejlesztendő.

- Gazdasági- és társadalomfejlesztési potenciál:

A törökszentmiklósi járás számára komoly előnyt jelent, hogy szinte Szolnok külvárosaként/elővárosaként lehet rá tekinteni. Ugyanakkor ez egyben hátrány is, hiszen a nagyváros közelsége nemcsak azt kínálja, hogy könnyebb elhelyezkedni, vagy jobb minőségű oktatásban részt venni, hanem azt is, hogy innen is nagyon magas az elvándorlás aránya. Maga a járásközpont az elmúlt évek során minden esztendőben 100-150 fővel bírt kevesebb lakossal. Meghatározó a térségben a roma közösségek helyzete, amelyen szinte mindenhol javítani kellene. Komoly gond itt is a kábítószer, valamint az azokhoz kapcsolódó más típusú bűncselekmények. Egyértelmű munkaerőhiány van az élelmiszeriparban/agráriumban, de a helybeli fiatalok mind kisebb számban kívánnak ezen ágazatok felé fordulni. Ugyanakkor a térség jövőképe így is biztató, az itt megvalósuló beruházások (pl. izocukor), valamint közlekedési infrastruktúra fejlesztése biztosan segíthetik a társadalmi felzárkózást a következő évek során.

- Gazdaságfejlesztési potenciál: 6
- Társadalomfejlesztési potenciál: 5

Település, illetve járáskategorizálás alapján a járás 2-es kategóriába tartozik, azaz, Társadalmi leszakadás megállítást igénylő járás

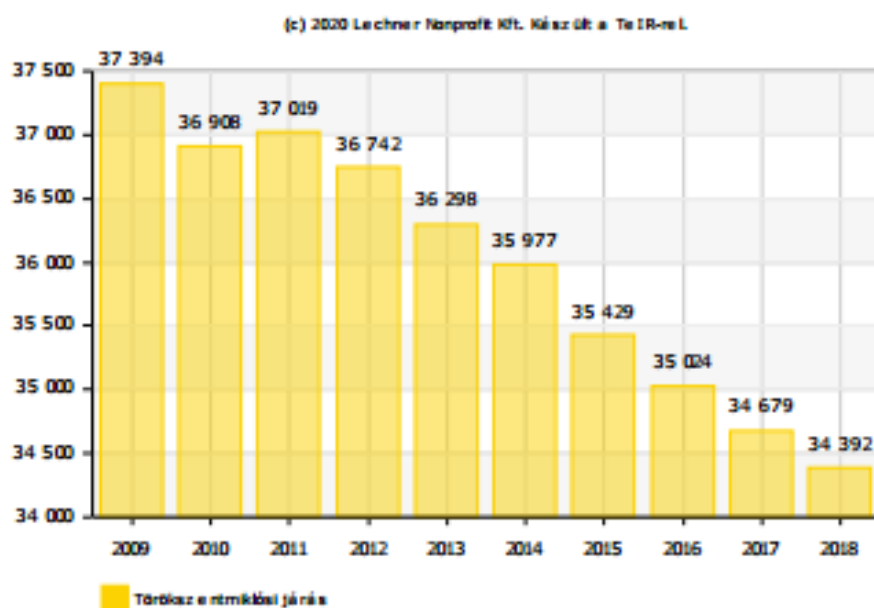
- Részletes megállapítások:

A járás területén a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet alapján társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések száma 2, jelentős munkanélküliséggel sújtott település 0. A járás legnagyobb települése a járásközpont Törökszentmiklós 20 073 fővel, legkisebb Kuncsorba 616 lakossal.

Az egy lakosra jutó nettó éves átlagjövedelem a járásban 873 218 forint volt, amely a megyei rangsorban kimondottan jónak tekinthető mutató, ez a harmadik legjobb a 9 járás összevetésében:

1. Szolnoki járás: 1 109 526 Ft
2. Jászberényi járás: 1 062 913 Ft
- 3. Törökszentmiklósi járás: 873 218 Ft**
4. Mezőtúri járás: 858 698 Ft
5. Karcagi járás: 823 765 Ft
6. Jászapáti járás: 811 134 Ft
7. Kunszentmártoni járás: 805 885 Ft
8. Tiszafüredi járás: 798 111 Ft
9. Kunhegyesi járás: 628 695 Ft

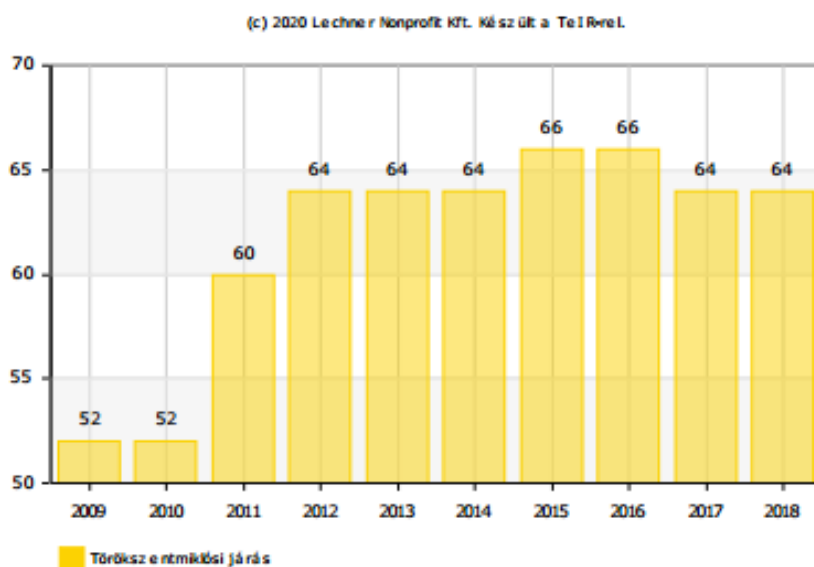
A járás lakónépessége – hasonlóan a megyében lévő járások többségéhez – az elmúlt évtized során folyamatosan csökkent, és azon belül is ki kell emelni a járásközpontot jelentő Törökszentmiklóst, amelynek lakosságszáma masszívan csökken, évente akár 100-120 fővel is.

TÖRÖKSZENTMIKLÓSI JÁRÁS LAKOSSÁGSZÁM VÁLTOZÁSA

A vándorlási egyenleg csökkenést mutat (–6.08 százalék), ami sajnos egyértelműen negatív folyamatot jelent. Azaz, a járásba beköltözők messze nem képesek pótolni az onnan kiköltözőket.

Állandó népességből a 0-2 évesek száma kiegyensúlyozott, az évek során a legmagasabb és legalacsonyabb érték között száz fő különbség található. 2018-ban 1046 fő tartozott a korcsoportba, a lakosság 2,9%-a. A számukra 64 engedélyezett férőhely van a járásban.

MŰKÖDŐ BÖLCSŐDEI FÉRŐHELYEK SZÁMA A TÖRÖKSZENTMIKLÓSI JÁRÁSBAN

Az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma 16 fő, ami nem a legkedvezőbb arány, de az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődések száma 1,02 fő, azaz szinte teljesen egálban van az igény és a rendelkezésre álló férőhely. A Terület- és településfejlesztés Operatív Program intézkedése keretében 6 bölcsőde fejlesztése történik meg. A fejlesztések nem csak a 0-2 éves korúak körülményein javítanak, hanem a szülők számára is lehetőséget nyújt, hogy napközben képezzék magukat, vagy elhelyezkedjenek.

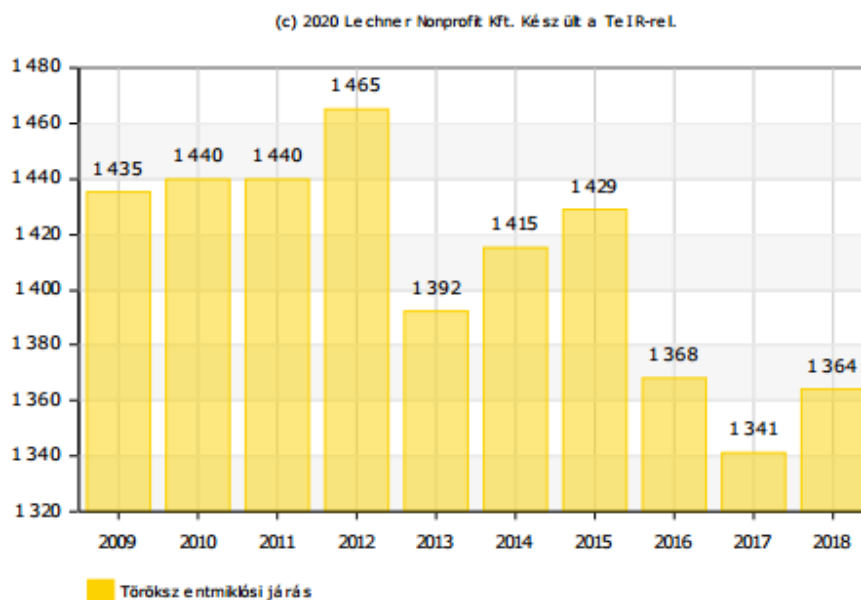
Az óvodáskorú népesség száma az elmúlt évtizedben folyamatosan 1000 fő fölött volt.

Kimagasló érték volt 2011, amikor 1202 óvodás volt, a legalacsonyabb számot pedig 2015-ben és 2016-ban jegyezték fel, amikor is 1021 volt a számuk. Azóta újra növekedés tapasztalható, 2018-ban 1073 fő tartozott ebbe a korcsoportba.

Az óvodai férőhelyek száma elégséges volt erre a gyerekszámra, hiszen folyamatosan több állt rendelkezésre, mint amennyi a korcsoportba tartozó gyerekek száma volt.

Óvodai férőhelyek száma (db)

Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt).

ÓVODAI FÉRŐHELYEK SZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA A TÖRÖKSZENTMIKLÓSI JÁRÁSBAN

Az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma 0,79 fő.

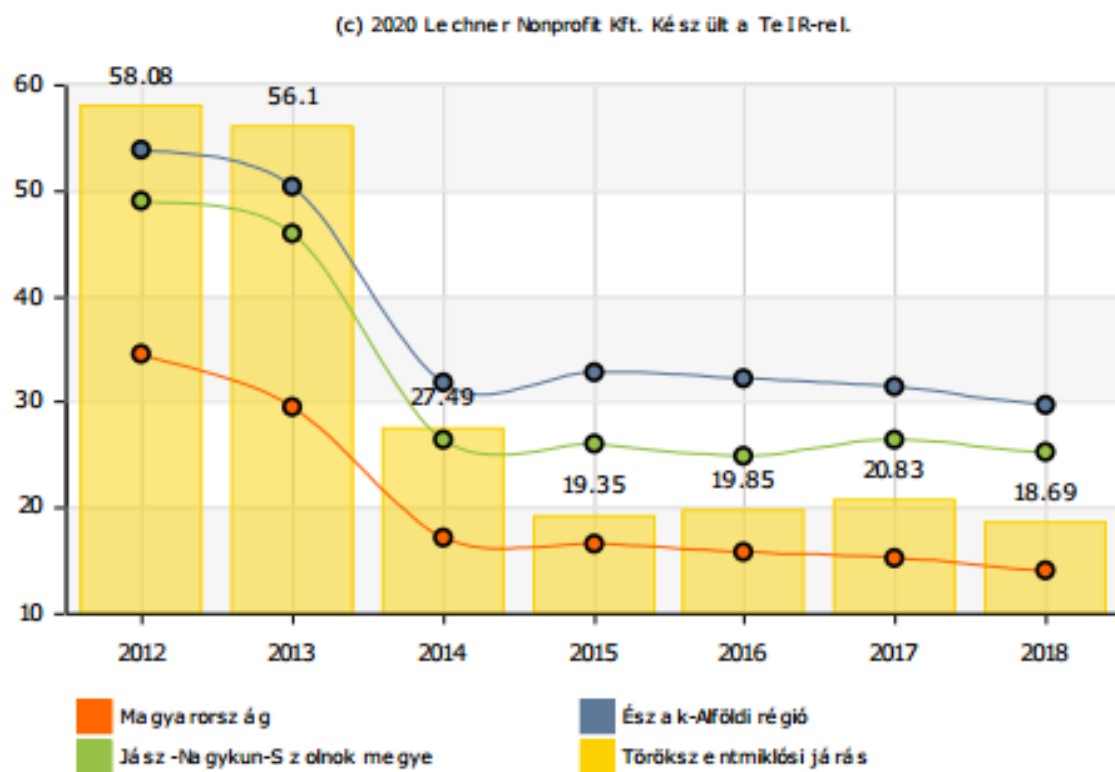
Az óvodás korú gyermekek körében a hátrányos helyzetűek aránya éppen csak, de 20% alatti (19,72%), ami a megyében jónak mondható.

Az állandó népéségen belül a 6-14 évesek csoportjában viszont csökkenés figyelhető meg, 10 év alatt bőven 10% feletti csökkenés történt a számukban:

2009-es év: 3802 fő

2018-as év: 3290 fő

A hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók aránya is elmarad a megye, régió és ország átlagától, mindössze 18,69%, és érdekes módon itt kevéssel ugyan, de alacsonyabb, mint az óvodáskorúak körében, ami, ahogyan fent is jeleztük, 19.72% volt.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ ISKOLAI TANULÓK ARÁNYA A TÖRÖKSZENTMIKLÓSI JÁRÁSBAN

Az idősök kapcsán a legfontosabb adat, hogy a 60-x évesek aránya 25,8%, ami átlagosnak tekinthető. Itt esetleg érdemes megjegyezni, hogy ez a szám 2009-ben még 21.58% volt.

A fiatalok kapcsán meg kell említeni, hogy a 15-17 éves korcsoportba tartozók mindössze 17%-a jár nappali tagozatra középiskolába.

A járásban a cigány népesség 3,28%-kal egészen alacsony értéknek tűnik, ugyanakkor a valóságban ez biztosan magasabb, sőt, akár a duplája is lehet.

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is tükrözi a negatív folyamatokat, a háztartások 43.01%-ban nincsen foglalkoztatott.

A legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya kiemelkedően magas, ami részben a lakosság képzettségi adatait tükrözi, részben az elhelyezkedési lehetőségek hiányát. Ez az adat 45.7%, ami azért is tűnik meglepően magasnak, mert a közeli Szolnok biztosan kínálni tud munkalehetőségeket, de elsősorban nyilván a megfelelő végzettséggel bírók számára.

A szociális ellátások terén 2018-ban

- ☞ rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma 2045 fő
- ☞ rendszeres szociális segélyben 218 fő
- ☞ házi segítségnyújtásban 416 fő
- ☞ szociális étkeztetésben 594 fő
- ☞ családsegítő szolgáltatásban 3168 fő vett részt,
- ☞ gyermekjóléti szolgáltatás által 684-en jutottak közvetlen szolgáltatáshoz,
- ☞ idősek nappali ellátásában 342 fő részesült, így az intézmények kihasználtsága 102,1%
- ☞ időskorúak otthonában 164 fő kapott ellátást, az intézmények így közel 98,2%-os kapacitással működtek

A járás szolgáltatási hiánytérképe

Törökszentmiklósi járási térkép

Jelmagyarázat

- Gyermek gondozását és nevelését biztosító szolg.
- Egészségügyi szolgáltatások
- Gyermek fejlesztését biztosító szolgáltatások
- Lakhatást biztosító szolgáltatások
- Fogyatékkal élők mindennapjait meghatározó szolg.
- Életmód, életminőséget befolyásoló szolg.
- Infrastruktúra, közösségi közlekedés
- Idősek mindennapjait meghatározó szolgáltatások
- Roma érdekképviselő

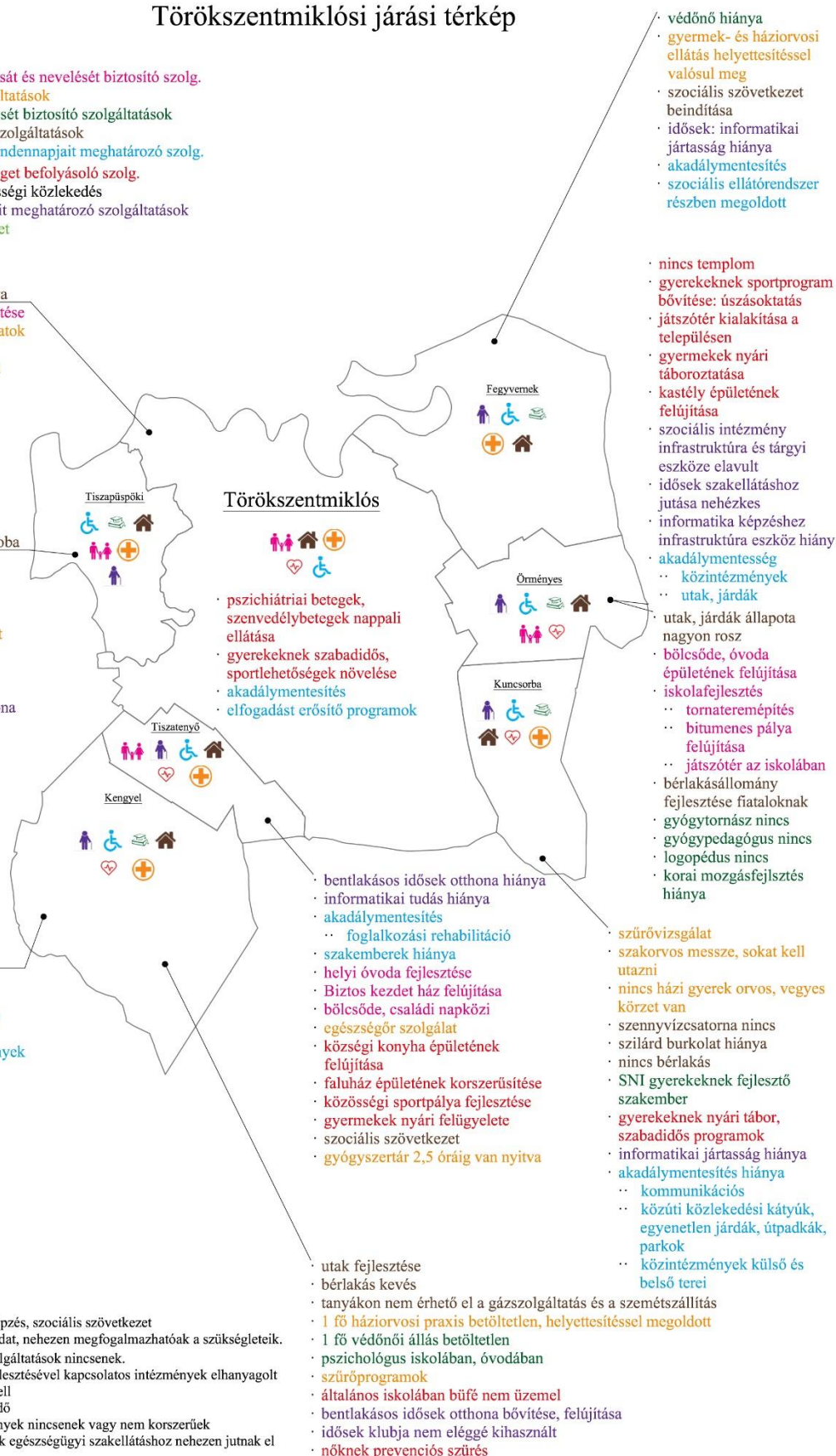
- szociális bérlakás hiánya
- bölcsődei férőhely bővítése
- gyakoribb szűrővizsgálatok
- a gyógyfürdőben rehabilitációs kezelések kialakítása
- nők egészségvédelme

- szegregátumok: fürdőszoba hiánya
- bérlakásállományra szükség lenne
- gyermekorvos nincs, vegyes háziorvosi körzet
- védőnő nincs
- bölcsőde, Biztos kezdet tanoda gyermekház
- idősek bentlakásos otthona
- akadálymentesítés
 - utak, járdák
 - közterület
- speciális program

- alacsony iskolázottság
- munkahelyhiány
- akadálymentesítés:
 - közösségi közlekedés
 - közintézmények
 - szabadidős létesítmények
 - utak, járdák
- nincs célzott, speciális szolgáltatás
- nappali ellátást biztosító intézmény

Közös problémák:

- Magas munkanélküliség: képzés, szociális szövetkezet
- Fogyatékkal élőkrol nincs adat, nehezen megfogalmazhatóak a szükségleteik. Így számunkra speciális szolgáltatások nincsenek.
- Gyermek nevelésével, fejlesztésével kapcsolatos intézmények elhanyagolt állapotúak, korszerűsíteni kell
- Bérlakásrendszer fejlesztendő
- Sportlehetőségek, létesítmények nincsenek vagy nem korszerűek
- A fogyatékkal élők és idősek egészségügyi szakellátáshoz nehezen jutnak el

A járás szolgáltatási hiánytérképének értelmezése, elemzése

Az alábbi megállapítások a Helyi Esélyegyenlőségi Programok (HEP-ek) feldolgozása és elemzése révén, a helyi, térségi és megyei stakeholderekkel való egyeztetések alapján, valamint az online kérdőíves felmérés elemzése alapján születtek meg.

A romák és a mélyszegénységben élők számára a legtöbb településen az alapvető szolgáltatások megvannak ugyan, illetve a mezőgazdaság az idénymunka révén segít legalább időszakos jövedelemhez jutni, de komoly gond a fiatalok körében tapasztalható magas lemorzsolódás a középiskolákból.

Sok a fiatalon gyermeket vállaló kismama, akik többsége a roma közösségekhez tartozik, vagy egyértelműen mélyszegény-háttérű, ami komoly nehézséget jelent a korai fejlesztésben való részvételre vonatkozóan, hiszen a térség településein ez általában nem érhető el. A legtöbb szakellátás csak Szolnok és Törökszentmiklóson érhető el – szerencsés helyzetnek tarthatjuk, hogy mind a két város könnyen megközelíthető a járás más településeiről. A roma fiatalok számára komoly nehézség a drog és az alkohol, elsősorban Tiszapüspökiben, Törökszentmiklóson és Tiszatenyőben kell ezzel a gonddal a helyi közösségeknek és a családoknak szembenézniük.

A nők túlnyomó része csak akkor tud elhelyezkedni, ha megfelelő iskolai végzettséggel bír, ennek hiányában csak az idénymunka nyújt pénzkereseti lehetőséget, illetve nagyon sokan kénytelenek otthon maradni a gyermekekkel. A nőkkel szembeni családon belüli erőszak több településen is folyamatosan jelen van, sőt, a járásközpont Törökszentmiklóson a drog mellett a prostitúcióra kényszerítés, illetve más típusú szervezett bűnözés is komoly nehézség volt az elmúlt évek során.

Az idősök kiszolgáltatottsága sajnos ebben a járásban is jelentősnek mondható, sok az egyedül maradó idős ember, akik könnyen válnak áldozattá.

A fogyatékkal élők helyzete átlagosnak tekinthető, a települések mindent megtesznek annak érdekében, hogy segítsék a mindennapjaikat, de megfelelő munkahelyeket sem önmaguk nem képesek teremteni, de másokat nem tudnak arra sarkallni. Fontos megjegyzés, hogy Törökszentmiklóson egyértelműen nő a fiatalkori fogyatékkal élők száma, aminek többféle oka is lehet, de mindenképpen egy olyan folyamat, amely a későbbiekben majd érdemi megoldásokat és mindenek előtt komoly megelőzési programokat és tevékenységeket követel meg mind a helyben élőtől, mind a megye vezetésétől.

Mindezekén túl fontos megemlíteni, hogy két település is van a járásnak, amelyeken nem található templom (Örményes és Tiszatenyő). Ezek a közösségek várják, kérik azt, hogy segítséget kapjanak majd ezzel kapcsolatban a jövőben, nyilván több aktor bevonása is szükségesnek látszik majd.

Speciális megjegyzések egyes településekre

Törökszentmiklós

- Bölcsődei férőhely bővítés lenne szükséges, sok az új megszülető kisgyermek, elsősorban a roma közösségben.
- Szociális bérletfejlesztésre lenne szükség, mindig vannak olyan családok, amelyek lakhatása nem megoldott vagy nehézkes.
- Pszichiátriai beteg és szenvedélybetegek nappal/közösségi ellátása.
- Akadálymentesítés szükséges a legtöbb közszolgáltatás kínáló intézményben.
- Nők: a nők helyi foglalkoztatottsága alacsonyabb, kevés a nők egészségvédelmére irányuló program, magas a fiatalon gyermeket vállaló leányok száma és aránya.
- Fogyatékkal élők: fizikai akadálymentesség még nem teljeskörű, elfogadást erősítő programok kialakítása.
- Fogyatékkal élő fiatalok: komoly gond, hogy nő a fiatalkorú fogyatékkal élők száma, elsősorban rendellenes terhesség vagy fiatalkori trauma, esetleg negatív tendenciák miatt (pl. látáscsökkenés).

Fegyvernek

- A település állandó védőnő hiánnyal küzd.
- 1 fő házi gyermekorvosi ellátás helyettesítéssel történt sokáig, ennek biztossá tétele kiemelt jelentőségű a település számára.
- Idősek: informatikai jártasság hiánya, illetve körükben magas az egyedül élő, alacsony jövedelműek száma.
- Fogyatékkal élők: akadálymentesítés csak részben megoldott, társadalomból való kirekesztődés (programok szervezése), szociális ellátórendszer részben megoldott.

Kengyel

- Kengyelen nem él roma lakosság, a szegénység és a mélyszegénység azonban jelen van.
- Kengyelen kevés a munkahelyek száma, a legnagyobb foglalkoztatója az önkormányzat (32 fő), utána a KLIK-hez tartozó általános iskola következik (20 fő). Állami foglalkoztató még az óvoda és az idősek otthona. A működő vállalkozások a mezőgazdaság, a kereskedelem és a vendéglátás területén alkalmaznak általában 10 fő alatti munkavállalót, gyakran inkább egy-két főt.
- Az önkormányzat 3 bérlettel és 4 szociális bérlettel rendelkezik.
- A tanyákon nem érhető el a gázszolgáltatás és a szemétszállítás.
- 2019. évtől az egyik felnőtt háziorvosi körzetet főállású, vállalkozói státuszú háziorvos látja el, a másik körzet működtetése helyettesítéssel történik. A biztonságos betegellátás biztosítása érdekében mindenképpen szükséges mindkét felnőtt lakossági körzetben főállású orvosok alkalmazása.
- Jelenleg az egyik védőnői állás betöltetlen
- A korábbi évek gyakorlatától eltérően az általános iskolában működtető hiányában büfé nem üzemel, pedig a tanulók részéről lenne rá igény.

- Nagy segítséget jelent az érintetteknek az önkormányzat által fenntartott 23 fő befogadására alkalmas bentlakásos idősok otthona. Sajnos az épület állaga erősen leromlott, felújításra szorul. Valódi megoldást a bővítés jelentene, ugyanis az jelentősen emelné a létszamarányosan emelkedő állami támogatás mértékét, így rentábilissá válhatna a működtetés.
- Jelenleg nincs pszichológusi segítség sem az óvodában, sem az iskolában.
- Gyerekekre vonatkozóan fontos információ, hogy egy védőnői állás betöltetlen, nincs iskolapszichológusi ellátás.
- A fogyatékkal élők legnagyobb részének iskolai végzettsége elmarad az egészséges társaiétól, ami tovább rontja elhelyezkedési esélyüket. A tartós egészségügyi problémákkal, illetve fogyatékkal élő emberek munkaerő-piaci esélyei erősen behatároltak.
- A településen nincs fogyatékkal élőket alkalmazó munkahely.
- Nem akadálymentesített a polgármesteri hivatal, a művelődési ház és a könyvtár (Ez utóbbi az emeleten van.), a gyermekjóléti szolgálat, a fogorvosi rendelő, az idősok bentlakásos otthona.
- Közösségi közlekedés, járdák, parkok akadálymentesítettsége: Sajnos ezen a téren is nagyon nehéz a fogyatékkal élők helyzete. Semmi sincs számukra kiépítve. A helyi postahivatalban egy rámpa segíti a tolókocsis bejutást.

Kuncsorba

- A településen csak háziiorvosi ellátás van, és nagy távolságra kell utazni szakorvosért szakkellátáshoz.
- Szennyvízcsatorna nincs a településen.
- Vannak mellékutak még, ahol nem megoldott a szilárdnak minősülő burkolat, vagy a meglévő burkolat javítása esedékes.
- Nincs bérlakás-állomány. Szociális bérlakással sem rendelkezik.
- A közüzemi díjak felhalmozódásának problematikáját enyhítendő, megfontolásra ajánlott az előre fizetési lehetőség, de a kártyás mérőórák felszerelésében eddig nem sikerült érdekeltté tenni a szolgáltatókat.
- Vegyes háziiorvosi ellátás van, nincs gyermekorvos.
- Egészségügyi szakellátás a településen nincs, csak a közeli városban vagy még messzebb, amelynek elérése a beteg, mozgásukban korlátozott idős emberek számára nagyon megterhelő. Így a szakellátáshoz jutás problémát jelent számukra.
- A közszolgáltatást nyújtó intézmények akadálymentesítése a községben csak részben megoldott.
- A közúti közlekedést kátyúk, egyenetlen járdák, a járdáknál útpadkák jellemzik, nehezítik az EL-GO tulajdonosok (elektromos három- vagy négykerekű közlekedési eszközök), kerékpárosok, motorosok, autósok, a község lakosságának közlekedését.

Örményes

- Az óvoda kapcsán bővítésre és felújításra lenne szükség.
- Az általános iskolában tornateremre lenne szükség, valamint a bitumenes pálya felújítására.

- A kastély épületében működik a Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálat, Könyvtár. A Kastély falszerkezete felújításra szorul, vizesek a falak, a nyílászárók elhasználódtak.
- A településnek mai napig nincs temploma – ezzel kapcsolatban érdemes lenne a környező települések gyülekezeteit is megkeresni és egyeztetni velük!
- Szociális lakással nem rendelkezik az önkormányzat, ha lenne, azzal talán a tehetségesebb fiatalokat helyben lehetne tartani.
- A közüzemi díjak felhalmozódásának problémáját enyhítendő, megfontolásra ajánlott az előrefizetős gáz- vagy áramszolgáltatást mérő készülékek (kártyás órák) felszerelése, ezek száma kevés a településen.
- Vegyes háziorvosi körzet van, külön gyermekorvos sajnos itt sincs
- 2013. január óta nem jár a településre logopédus, és rajta kívül más szakembereknek a gyakoribb településre hozatala is szükséges lenne.
- Gyermekek nyári táboroztatásának hiánya.
- A településen nincs bölcsőde, tehát a gyesről és a gyedről visszatérő anyukák részére sajnos nincs mód a gyermekek elhelyezésére.
- A háziorvosi szolgálat épülete és a szociális intézmény akadálymentesítése nem megoldott.
- Az utak állapota nagyon rossz, a járdák felújításra szorúlnak.

Tiszapüspöki

- Bérlettel rendelkezik az önkormányzat, de igény lenne rá.
- Gyermekorvos nincs a településen, vegyes körzetben a község háziorvosa látja el a gyerekeket is.
- A településen jelenleg 1 védőnő van, akire több, mint 400 gyermek jut.
- Biztos Kezdet Gyerekház és Tanoda-típusú programok lennének szükségesek, hogy helyben is segíteni lehessen a legfiatalabb gyermekeket nevelő családokat.
- Igény mutatkozik idősek bentlakásos ellátására, mely ellátást az önkormányzat forrás híján nem tudja megteremteni, illetve biztosítani.
- Fogyatékkal élők problémái: a fogyatékkal élőkről kevés az adat, nincs nyilvántartás, közterületek akadálymentesítése nem történt meg.

Tiszatenyő

- A helyi óvoda felújításra szorul: bővíteni kell, a minimál-feltételek nem biztosítottak.
- Az Idősek klubja, valamint Kuckó Biztos Kezdet Ház épülete felújításra szorul.
- Faluház épülete elavult, a mai kor kihívásainak semmiképp nem tesz eleget.
- A községi konyha épülete, valamint a benne levő gépészet és technológia a modern köztisztaság kihívásai miatt felújításra szorul.
- A településnek a mai napig nincs temploma, itt is szüksége lenne a környező települések egyházközségeivel, gyülekezetével felvenni a kapcsolatot!
- Tiszatenyő lakosságának gyógyszerigényét helyben egy 2,5 órán át nyitva tartó gyógyszerár biztosítja.
- A településen sajnos nincs bölcsőde és családi napközi, holott ezekre igény és szükség is lenne.
- Gyermekek problémái: a HH családok életmódbeli problémái (a gyermekek kulturális és sport rendezvényekre való eljutásának könnyítése, iskolabusz beszerzése), a

gyerekek felügyelete a nyári szünidőben nem megoldott, jövedelemhiány miatt a településen élő gyermekeknek nincs lehetőségük nyaralni.

- Fogyatékkal élők problémái: teljes akadálymentesítés hiánya.

11 Végső összeggések megállapítások

Általános megállapítások:

- Több védőnőre van szükség a megye egész területén, hogy minden ellátási helyen legyenek elegendő számban, javasolt egy megyei védőnő-fejlesztési akcióterv kidolgozása.
- Több háziorvosra és gyermekorvosra van szükség, hogy most helyettesítéssel megoldott szolgáltatás teljesen biztosított a lehető legtöbb településen, javasolt rájuk vonatkozóan is egy cselekvési terv elkészítése.
- A szűrővizsgálatokra, valamint egészségügyi szakrendelésre való eljutást mindenféle formában támogatni szükséges több célcsoportra vonatkozóan is. Mind a tömegközlekedés fejlesztése fontos lenne, mind pedig szállítójárművek beszerzése.
- Bérlakásépítési program igénye több településen megjelent, érdemes lenne a településeknek erről közösen egyeztetniük, és erre vonatkozóan is egy megyei stratégia kidolgozását előmozdítani.
- Községi terek fejlesztése minden településen komoly igényként fogalmazódott meg. Ez vonatkozik a meglévő terek felújítására ugyanúgy, mint újak létesítésére.
- Mozgáskorlátozottak alapvető szolgáltatásokhoz való hozzájutását segítő kezdeményezések, programok igénye – ehhez akár egy önálló járási/megyei minimum-program is kidolgozható lenne, azaz, javasoljuk egy mozgáskorlátozottakat segítő megyei stratégia kidolgozását.
- Kiemelten fontos lenne az alacsony iskolai végzettséggel bírók számára, hogy felzárkóztató képzési programokban vehessenek részt. Ha a jogszabályi feltételek idővel engedik majd, akár online formában is elő kellene segíteni az általános iskola befejezését.
- Mindent el kell követni a szakközépiskolai lemorzsolódás csökkentésére, ehhez tudatosító programok és családi, valamint közösségi mentoring szolgáltatások kínálhatnak segítséget.
- A családon belüli erőszak visszaszorítása kiemelt jelentőségű – ehhez helyi, megyei és országos programok együttesen is szükségesek lennének. Fontos ugyanakkor azt is érteni, hogy a megelőzés olcsóbb és hosszabb távú megoldás, mint anyaoththonok vagy krízisközpontok létrehozás és fenntartása. Ugyanakkor a probléma súlyából adódóan ez utóbbiakra is komoly szükség lenne – járásonként akár egy-egy kisebb intézményt is szükséges lenne létrehozni.
- Tudatosabb fiatalokat kínáló programok a helyi közösségek számára, amely segíthet a drog és a fiatalkori alkoholizálás elleni küzdelemben – járási vagy megyei drogambulanciák létrehozás lenne indokolt legalább 3 járásban.

- Tömegközlekedés fejlesztése, menetrendek összehangolása és a járművek akadálymentesítése kiemelt jelentőségű kellene, hogy legyen.
- A fogyatékkal élőkről kevés az adat, felmerült egy velük foglalkozó önálló térkép/felmérés elkészítésének és használatának az igénye.
- Községi Beavatkozási Tervek kidolgozása és megvalósítása komoly segítség lehetne a helyi roma és hátrányos helyzetű közösségekben. Ennek többféle módszertana is felkínálható lenne a helyi településvezetések számára.
- Tudatosabb egészségmegőrzést és egészségfejlesztés kínáló programok kidolgozása és megvalósítása, kiemelt figyelemmel a korai gyermekvállalás és gyermeknevelés kérdéseire.
- Korai fejlesztést kínáló programoknak nagyobb számban való megjelenése, vagy könnyebb elérése sokat segíthet a gyermeket nevelő roma és hátrányos helyzetű családok számára, de ugyanígy érdemes lenne egy megvalósítási stratégiát készíteni arra vonatkozóan is, hogy hogyan lehetne a legtöbb Biztos Kezdet Gyermekházra Tanodára és Tanodára vonatkozó igényt kielégíteni a megyében.
- Több helyen szükséges minibölcsházák létrehozása, valamint az óvodai férőhelyek bővítése.
- Sokak számára lenne fontos a belterületi utak állagának javítása, valamint komplex kerékpárútfejlesztést szeretne minden olyan kisebb település, ahol nagy számban közlekednek kerékpárral, akár az idősek korosztály is.
- Több településen lenne fontos a kamerarendszerek és a helyi polgárőrség fejlesztése, ami élhetőbb, biztonságosabb településeket kínálna.
- Azokon a településeken, ahol külterületek és tanyák is vannak, fontos lenne a korábbi tanyagondnoki szolgáltatásokat újra felkínálni és működtetni a helyben élők számára – ehhez elsősorban megfelelő járművet szeretne igényelni legalább 6-8 település a megyében.
- Az idősek biztonságérzetének javítása érdekében többféle program elindítása.

Célcsoportokra vonatkozó megállapítások:

Romák és mélyszegénységben élők

- Javítani kell az alacsony iskolai végzettségen, hogy könnyebben tudjanak elhelyezkedni az elsődleges munkaerőpiacon, ehhez a legkisebb településekre is meg kell próbálni elvinni a 6-8 osztályok eredményes teljesítését kínáló felzárkóztató képzéseket.
- Fontos lenne a célcsoporttal dolgozó közfeladat-ellátók folyamatos képzése és szupervíziója.
- Nagy segítséget jelentene, ha roma védőnő-asszisztensi, illetve roma pedagógus-asszisztensi képzések indulhatnának, majd az azokat elvégzők közvetlenül segíthetnék a közfeladat-ellátó védőnők és pedagógusok munkáját.
- Célzott programok kellenek arra, hogy a roma fiatalok körében csökkenjen a lemorzsolódás a szakközépiskolákból, valamint általában véve az iskolai hiányzások száma, mértéke.
- Segíteni kell a lakhatási viszonyok jobbá tételét, illetve a külterületeken és tanyákon élő romák és mélyszegény-családok elszigetelődését, gettósodását meg kell állítani.
- Tenni kell a nők, fiatal lányok közösségen belüli megbecsültségének előbbre mozdításáért, valamint a családon belül erőszak visszaszorításáért.
- Célzott programokra van szükség a roma és mélyszegény közösségekben terjedő drog, alkohol és fiatalkori bűnözés visszaszorítása érdekében.
- A korai fejlesztést szolgáló programok szinte minden településen indokoltak lennének a megyében.
- A tudatosabb pénzügyi magatartás és életmód szükségessége megismertetésének fontossága
- Közfeladatellátók munkájának segítése, támogatása.
- Roma fiatalok bevonás a közrendvédelembe, valamint romák nagyobb számban való megjelenése a polgárőr-feladatok ellátásában.
- Helyi, akár közösségen belüli konfliktusok visszaszorításának szükségessége.
- Közösségi programok, valamint azokhoz teret kínáló közösségi helyek, közösségi infrastruktúra fejlesztése.
- Egészséges énképet és erős, de konstruktív és nyitott identitást kínáló kulturális programok szervezése és megvalósítása.

Nők

- A munkaerőpiacon való elhelyezkedés problémájára komplex megoldási javaslatok kellenek – kismama-barát munkahelyek létrehozása kiemelt fontosságú ezen célcsoport vonatkozásában.
- Célzott intézkedések kellenek a családon belüli erőszak visszaszorítása érdekében, aminek ők gyakran az elszenvedői.
- Lelki egészség megőrzése kiemelten fontos, mentálhigiénés programok kidolgozása és megvalósítása szükséges már a tinédzser lányok esetében is.
- Olyan szolgáltatások, amelyek a kisbabákkal otthon maradó anyákat segítik (pl. baba-mama klub).
- Bölcsődei és óvodai férőhelyek bővítésének szükségessége.
- Családon belüli erőszak elől menekülők számára krízis-központok és anyaoththonok létrehozása lenne szükséges.
- A nőkkel szembeni általános szemlélet, gondolkodásmód támogatóbbá tétele a megye ösztársadalmán belül.

Idősek

- Lelki egészség megőrzését szolgáló intézkedések
- Szűrővizsgálatokra, kezelésekre való eljutás biztosítása
- Egyes településekre vonatkozóan szükséges lenne, hogy a biztonságos kerékpárutak segítsék az idősek közlekedését
- Jelzőrendszer kiépítése
- Közösségi programok, valamint azokhoz teret kínáló közösségi helyek fejlesztése
- Informatikai tudás bővítése
- Nappali szolgáltatásokat kínáló fejlesztések szükségessége
- Bentrakásos intézmények bővítése, hogy rövidülhessenek a várólisták
- Könnyebben megközelíthető közintézmények és olyan gyalogjárdák, közlekedési infrastruktúrai fejlesztések (pl. autóbusz-öböl), amelyek révén könnyebben vesznek részt a közösségi közlekedésben az idős és fogyatékkal élő személyek

- A veszélyeztetett korban lévő (50 év feletti) személyek munkához jutásának támogatását célzó kezdeményezések kidolgozása és megvalósítása

Fogyatékkal élők

- Egységes adatgyűjtés lenne szükséges, hogy átfogó kép szülessen róluk a megyében, mert jelenleg több járásban és számos településen még a helyi vezetésnek sincsenek pontos adataik róluk, illetve nem ismerik a körülményeiket.
- Az adatgyűjtés követően, vagy azzal egyidőben egy önálló stratégia kidolgozása is szükséges a fogyatékkal élők helyzetének javítása érdekében.
- A teljes akadálymentesítést szolgáló intézkedések és infrastrukturális fejlesztések szükségessége – ezek a HEP-ekben szerepelnek, ugyanakkor csak lassan zajlik a megvalósításuk.
- A megye nem fogyatékkal élők közösségének szemléletformálása.
- Fogyatékkal élők munkába állását segítő programok, vagy olyan beruházások, amelyek a számukra is kínálnak munkahelyeket.

Melléklet:

- I. számú melléklet:
Fejlesztési projektek összegzését tartalmazó táblázat
- II. számú melléklet:
Tájékoztató megyei táblázatok